

11-D-27-4

VĚSTNÍK
MUSEA MĚSTA KLATOV.
SVAZEK III.

SBORNÍK HOSTAŠOV

čís. 2773/5

VYDÁN
V JUBILEJNÍM ROCE
SEDMDESÁTÝCH NAROZENIN
ZAKLADATELE, ROZMNOŽOVATELE A SPRÁVCE
SBÍREK KLATOVSKÉHO MUSEA
DR. K. HOSTAŠE.

V KLATOVECH 1924.
NÁKLADEM KURATORIA MĚST. MUSEA V KLATOVECH.
TISKEM OT. ČERMÁKA V KLATOVECH.

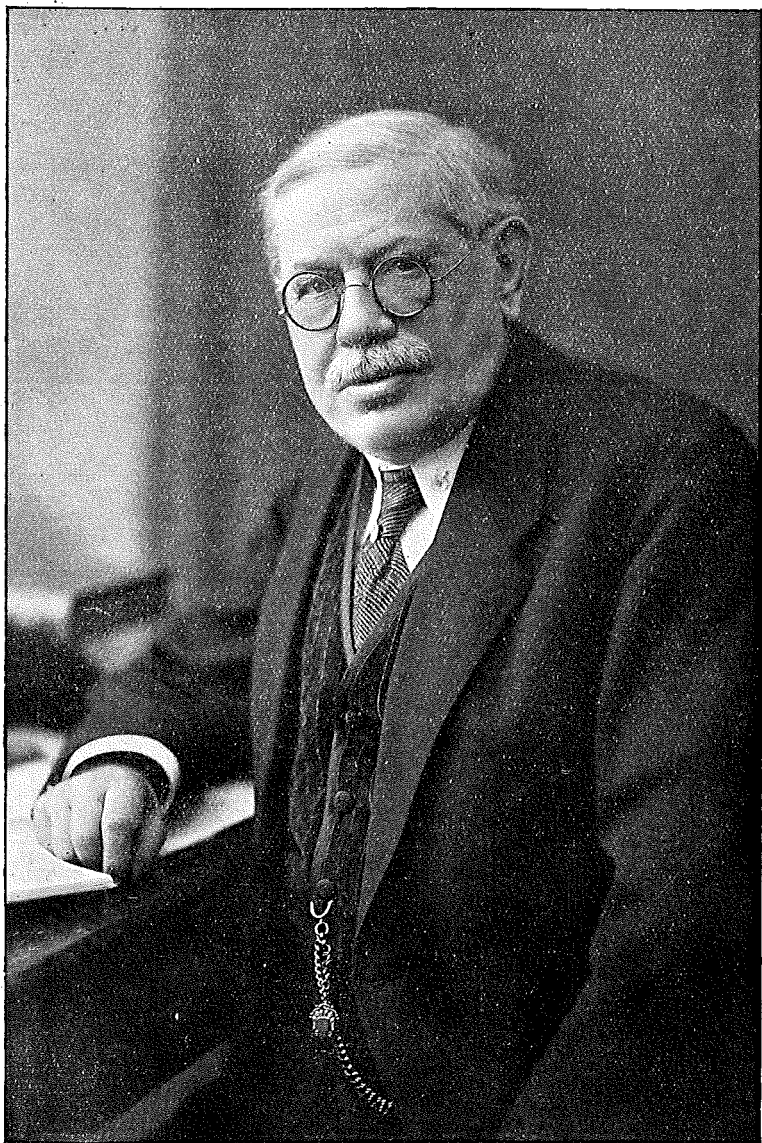
Dru. Karlu Hostašovi,
konservátoru a řediteli musea klatovského.

Kuratorium musejní, vydávajíc opět svůj Věstník, označuje jej Vaším jménem, aby v roce, kdy Jste dosáhl sedmdesátého roku Svého plodného, záslužného a požehnaného života, projevilo Vám hlubokou úctu a vděčnost za všechnu práci Vaši a hmotné oběti, které Jste prokazoval po 40 let museu a Klatovům.

Není jednoho kulturního podniku za doby té v Klatovech, s nímž by bylo spojeno i jméno Vaše, a musea, chlouby místa našeho, bez Vás by nebylo. Odmitání zásluh z Vaší strany, odkazování, že Jste konal pouze povinnost, jest nemístná skromnost. Víme všichni, co v osobě Vaší má museum, Klatovy a celá veřejnost česká.

Rud. Soukup,

ředitel kuratoria

Dr. K. Hostaš, tvůrce a ředitel musea města Klatov.

Napsal F. Plánička.

Při sedmdesátých narozeninách dra K. Hostaše, jichž uznale vzpomenu v tisku denním, krajinském i odborném, oživen byl i zájem široké veřejnosti o venkovské musejnictví. Jeť dr. K. Hostaš jedním z jeho tvůrců i organisátorů a snad jeden z nejstarších ředitelů sbírek musejních. Působení jeho věnováno jest ovšem ústavu, který r. 1882 k jeho popudu měst. radou v Klatovech byl založen. Začal s málem. Jednu volnou místnost v radnici v druhém poschodí vykázala místnímu museu měst. rada spolu s hromádkou památek a kuriosit, kterou zakoupila od soukromníka - sběratele, měšťana klatovského Fr. Junga, „Krupaře Kleofáše“ rozkošné skladby Aloise Vojtěcha Šmilovského. Z doby svého pražského studia vysokoškolského Dr. K. Hostaš přinesl si ve své mysli obraz tehdejšího národního musea, dovedl ze své praxe v zemských deskách, v zemském archivu a universitní knihovně čísti staré texty, pamatoval si, jak jsou uchovávány, nezapomněl konečně ani na způsob uspořádání a popisu sbírek prvního našeho musejního ústavu. Ale v Klatovech byl postaven před úkol, k jehož provedení chyběly především finanční a technické prostředky. Obec klatovská zhostila se lehce svých povinností při kolébce musea: pozůstalost Jungovu za peníz 500 zl. od dědiců získanou svěřila Hostašovi, aby z ní v jedné místnosti vyčaroval snadno a rychle museum. Mladý koncipient advokátní dal se do díla s příkladnou pílí. Zinventoval tyto první sbírky, roztřídil je ve skupiny, konservoval a upravil je pro instalaci. Byly tu mimo jiné rukopis hraběte Kolovrata „Denkwürdigkeiten der kgl. Stadt Klattau v. J. 1847“, staré tisky: Paraphrasis Psalmorum z r. 1568, Lurius Chronik unserer Zeit v. J. 1576, Neu-Arztneubuch z r. 1594, Kronika Turecká, Zřízení zemské král. Českého, Stránský's. Staat v. Böhmen z r. 1792, „Bilder aus Böhmens Vorzeit“ 1842, „Antialkoran“ V. Budovce z Budova z r. 1614, Jana Amose Komenského „Janua linguarum“ z r. 1633, tisky probuzenské, „Paměti Plzeňské“ od Sedláčka z r. 1821 a j., obrazy a plastiky: malba na plechu zobrazující zívajícího muže připisovaná Petru Brandlovi, alabastrová skupina „dítě se psem“.

lité plakety sv. rodiny a j., kroje: zlatotkaný čepec a j., keramika: kamenina z Reichenbachu, sklo: číré i barevné, ryté, leptané a vrstvené, zbraně: starodávné pušky s hlavní ozdobnou, pistole křesací na kámen, meče turecké s ozdob. rukojetí, kopí, šípy, podkovy staré, helmy, krupnice a kyrysy, drobné ukázky uměleckého i domácího lidového průmyslu: různé skřínky řezané a vykládané, starobylé stojací hodiny, menší sbírka nerostů a zkamenělin, snůška peněz kovových i papírových, medaillí a starých listin. Uspořádáním, soupisem i popisem této sbírky nepokládal však Hostaš svoji práci za skončenu. V této sbírce viděl jen zárodek musea, který potřebí teprve rozšířiti a soustavně doplniti. A tuto svou sběratelskou práci začíná opravdu methodicky. Osobně prohlíží kde jaký kout v budově radniční i v ostatních stavbách obecních a zachraňuje tak rozmetané zbytky starého archivu městského, listiny a manualy radní. Nejzácnější kořistí byl bratrský kancionál z r. 1560 psaný na pergameni klatovským písařem Matějem Peckou v dílně Jana Táborského z Klokotské Hory. Památky práva útrpného, měst. privileje pietně umísťuje pod sklem, měst. knihy a s nimi spolu objevené staré listiny městské ve skříní. Takto upravené sbírky otvírá již v roce 1883 obecnstvu, aby vzbudil jeho zájem o minulost města a novému ústavu získal přízeň. Jeho naděje se splňuje nad očekávání; museum nejen že jest navštěvováno obyvatelstvem domácím a okolním, ale docházejí ho již i hojně dary. Rychlý vzrůst sbírek donucuje Hostaše, aby obec. zastupitelstvu zdůraznil potřebu vhodnějších prostor pro museum. Dostává se mu jich r. 1884 v uprázdněných místnostech býv. benediktinského gymnasia, v někdejší káložské dominikánském (v refektáři a kapli klášterní s přílehlou síní). R. 1886 zřízeno 10členné kuratorium, volené vždy na tři léta. Předsedou správního sboru zvolen byl řídící gymn. Jos. Podstatný*), jednatelem správce musea Dr. K. Hostaš. První jednatel kuratoria udržel se pro jedinečné své zásluhy, v této funkci až do dnešních dnů. Jen v r. 1889, když dlel dočasně v Praze, zastupovali jej jeho přátelé pp. JUC Jan Sedlák jako tajemník musea a Frant. Vrba jako pořadatel sbírek. Museum, ačkoli v nových místnostech již činilo velice slušný dojem jak bohatostí vyložených tu památek, tak jich velmi pečlivou úpravou, vykazovalo ještě veliké mezy v oddíle, který by představil nejstarší kolonizaci Klatovska. Proto neúnavný správce musea přistoupil k prozkumu jemu známých pohřebišť žárových v katastru obce klatovské, co s některými přestávkami trvalo od r. 1886 až do r. 1914. Prokopány téměř všechny mohyly, v obecních lesích Husíně, Mýtech a Spítále a nálezy v nich učiněné ať

*) Od r. 1886 do r. 1924 vystřídali se v čestném úřadě předsedy kuratoria musejního ředitelé gymnasia Jos. Podstatný (1886—1889), Robert Beer (1889—1900), Jan Lorenz (1901—1906), Rudolf Soukup (1912—1924) a starosta města MUDr. Alois Mašek (1906—1912). Čestnými členy kuratoria v tomto období zvoleni 28. listopadu 1912 pro své zásluhy o museum pp. býv. předseda kuratoria emer. gymn. řídící Robert Beer a přisedící Zem. správ. výboru zem. poslanec Karel Adámek z Hlinska, příznivce průmyslového musejnictví.

bronzu, prehistorického železa nebo jen keramiky, pečlivě, dle náležitosti srovnány a instalovány ve vitrinách, na jichž zakoupení přispěla především Městská spořitelna v Klatovech. Na vyzvání správy musea v letech devadesátých společenstva klatovská v museu uložila předmětné i archivní památky klatovských cechů. Jubilejní zemská výstava r. 1891 poskytla čilému správci vhodnou příležitost, aby se jí účastnilo i museum klatovské. Obesilá ji výborem nejcennějších památek a tak v retrospektivním oddělení vystaven byl klatovský kancionál z r. 1560, honosné meče rodiny Janovských z Janovic i ukázky artefaktů bronzových z mohyl Husínských. Přípravy k Národopisné výstavě československé v r. 1895 kladly Hostašovi jako pořadatelé místní výstavy národopisné v r. 1894 zvýšené požadavky: musil přesvědčovati klatovskou veřejnost a klatovský venkov o národní i kulturní důležitosti podniku, procházeti příbytky měšťanské i selské a vyžadoňovati vhodný materiál národopisný nebo kulturně historický pro expozici klatovskou. Vydání při tomto lovu památek národopisných a kulturně historických dru K. Hostašovi pomáhal prof. Blažej Prusík a učitel Ant. Eisner, kteří neúnavně pro výstavní pořadatelstvo sbírali památky, zvykoslovné, dialektické zvláštnosti, doklady uměleckého tvoření a literárního působení lidu, jakož i prof. Kar. Rozum, který jako obratný kreslíř úhlem i štětcem hleděl zachytiti svéráz venkova klatovského v jeho stavebních památkách a ve výzdobě příbytků selských. S jejich součinností a za spolupůsobení ještě jiných jednotlivců z řad míst. inteligence, odboru U. M. S., akademické mládeže, venkovského učitelstva, podařilo se K. Hostašovi do výstavy sněsti tolik materialu, že v Praze možno bylo v oddělení všeobecném a krajovém vystaviti 364 předměty. Úpravu expozice klatovské na výstavišti pražském provedl Dr. K. Hostaš společně se svým přítelem prof. Ferd. Vaňkem, členem kuratoria musejního od r. 1889. Prof. Ferd. Vaněk přišel do Klatov r. 1889 z Kolínské reálky. Hostaš byv na něho upozorněn svým přítelem prof. drem Jindř. Vančurou, připoutal jej záhy k museu a v tomto prostředí se prof. Vaňkovi tak zalíbilo, že mu zůstal dodnes věren. Na této půdě dr. K. Hostaš a prof. Vaněk sešli se o několik let později s prof. drem Jindř. Vančurou, sdruživše se k společné práci za probádáním minulosti Klatovska ve směru kulturním, uměleckém i národopisném. Tato trojice duševních pracovníků Klatovska má za prvých 25 let vzájemné činnosti řádný kus práce za sebou, kterou jim i mladší v pražském ovzduší žijící síly literární mohou záviděti. Po skončení výstavy mnoho materialu jednak darem jednak koupí dostalo se ve vlastnictví musea, které prostorově se rozšířilo do obou kůrů kostelních, jež k musejním prostorům přiléhají. V potomních letech dr. K. Hostaš své musejní působení ještě více prohloubil. Vydal musejní album obsahující fotografie musejních památek a zachovalých historických staveb místních, uveřejňoval o museu a postupu prací v oboru praehistorické archeologie Klatovska řadu článků v odborných časopisech: „Archeologických památkách“, „Ces. Lidu“, a j. Organizoval výstavy literární a retrospektivní, sbíral materiál pro klatovský slavín, věnoval pozornost ochraně pa-

mátek v místě a kraji i všem podnětům usilujícím o řádnou organizaci péče památkové. Svědectvím mimořádného jeho zájmu o zákonnou úpravu ochrany památek jest návrh jím učiněný na ustavující schůzi Společnosti přátel starožitností českých v Praze, aby byla podána sněmu českému žádost za zákaz vývozu starožitností do ciziny. Dr. Hostaš nespokojil se však jen tímto prvním projevem; na různých muzejních sjezdech, v přednáškách svých vlastivědných, především však v „Radě Svazu čsl. muzeí vlastivědných“, zastával vždy názor, že funkce správce muzejního jest neslučitelná se zálibou soukromníka sběratele nebo dokonce s povoláním obchodníka starožitnostmi. Ze tato zásada dnes pevně zakotvila, jest jednou z předních zásluh dra Hostaše, který jako Cato Major nevynechal jediné příležitosti, aby ji získal půdu. Touto svou mnohostrannou činností získal sobě po celé vlasti jméno znamenitého odborníka muzejního, ideálního průkopníka snah konservátorských a významného pracovníka v české praehistorii. Archaeologická komise při České akademii věd a umění, jejímž členem jest K. Hostaš od r. 1895, vybídla jej, aby do „Soupisu památek historických a uměleckých v král. Českém“ přispěl popisem materiálu kulturně-historického z Pošumaví. Dr. Hostaš společně s prof. Ferd. Vaňkem, akademickým malířem a znalcem dějin výtvarných umění, přijali nabídku a z pilné jich práce v letech 1899—1907 vyrostly čtyři objemné svazky soupisu památek v politických okresech klatovském, sušickém, domažlickém a přeštickém. Nejsou to sbírky topografií umělecko-historických jen slovníkářsky uspořádané, nýbrž provázeny jsou i kritickým oceněním, historickými daty, odkazy na použité prameny archivní i knižní. Vnitřní cenu jich zvyšují ilustrace pořízené jednak podle fotografií, jednak uměleckou rukou prof. Vaňka, který vhodnými kresbami, přesnými půdorysy a konstruktivními pohledy provázel textovou část. Za tyto literární práce, kritikou příznivě přijaté, oba autoři r. 1908 jmenováni byli konservátory ústřední památkové komise ve Vídni pro politické okresy Klatovy, Přeštice, Domažlice a Blatnou.

Když Museum klatovské naplnilo své čtvrtstoletí svého trvání, dostalo se mu od měst. spořitelny daru opravdu královského: pohostiněného a trvalého útulku v rozsáhlých a krásných prostorách monumentální budovy spořitelny. Dr. Hostaš pomoci prof. Ferd. Vaňka a F. Řezníčka instaloval sbírky s úzkostlivou péčí jak o vkusnou jejich úpravu tak rozřídění a náležitý popis. Dne 7. července 1907 předseda kuratoria, zasloužilý starosta města MUDr. Alois Mašek, odevzdal veřejnosti nové museum slavností, při jejímž zahájení vyjádřil city vděčnosti k tvůrci velkolepého díla svému milému příteli JUDru K. Hostašovi. Tento jeho projev provázen byl blahopřáním přítomných muzejních pracovníků z Prahy, Plzně, Roudnice, Rokycan a Domažlic i druhých muzejní práci přejících hostů. V novém období muzejní činnosti Dr. K. Hostaš snažil se o to, aby ústavu, který nechce býti jen skladištěm mrtvých památek, nýbrž živým organismem podporujícím vzdělání lidové, vědu a umění, získal sympatie veřejných činitelů ústředních i místních. Až dosud se museum udržovalo štědrostí Měst.

spořitelny a pomocí obce klatovské, které na ústav pamatovaly každoročními příspěvky. K častým intervencím dra K. Hostaše však se i finanční prostředky musea rozhojňovaly. Tak Okresní výbor vstoupil r. 1907 do řad podporovatelů musea, a následujícího roku, kdy umělecko-průmyslové sbírky musea samostatně byly organizovány, i Obchodní komora plzeňská, rok na to Zemský správní výbor; r. 1910 ministerstvo veřejných prací poprvé poskytlo museu svou subvenci. S přírůstkem příjmů muzejních přibývá však též i jeho prací. Museum průmyslové stává se totiž výkonným orgánem státní a zemské péče o zvelebení živností, pořádá přednášky, kursy a výstavy příslušné. Museum historické zase zabírá péče o vlastivědu, archivní práce a podpora práce prof. dra Jindř. Vančury, kterému jako osvědčenému historiku a rodáku klatovskému obec. zastupitelstvem města Klatov svěřen byl čestný úkol napsat dějiny města Klatov. Ve „Věstníku Měst. Musea v Klatovech“ z r. 1909 a 1924 vydány ukázky jeho bádání o nejtěžších partiích starého místopisu klatovského. Ročenky jmenované vyšly v letech 1909—1924 celkem 3 svazky. Prvý v r. 1909, druhý v r. 1912, třetí až v r. letošním, pro obtíže za války a pro drahotu tisku a papíru v době poválečné. Litujeme toho tím více, že historiograf města prof. dr. Jindř. Vančura hodlal v našem „Věstníku“ zpracovati bohatý svůj materiál k dějinám města Klatov a též druzí ze stálých spolupracovníků jeho byli by tu uložili zajímavé příspěvky k dějinám klatovských řemesel, různé historické drobnosti, zprávy o stavu a činnosti musea a pod. Ve třech dosud vyšlých svazcích Věstníku byla uveřejněna cenná pojednání prof. dra Vančury o počátcích a poloze „kláštera a klášterce dominikánského“, „starého špitálu“, „V nuzných“, „nového špitálu“, „lázní klatovských“ (roč. I.), v r. II. větší práce „Staré vodní hospodářství v Klatovech“, v r. III. „Které a jaké domy městské pohltily stavby jezuitského řádu v Klatovech“, pietní vzpomínka na tragickou smrt primasa Chrudimského, někdy rektora školy v Chrudimi, později primátora téhož města Samuela Fontína Klatovského. Zajímavé články prof. Ferd. Vaňka „Zvonaři a konváři v Klatovech“, jež jsou cenným příspěvkem k historii těchto řemesel v Čechách, přinesl roč. I, II. a III. a „Obraz města Klatov na počátku XVII. stol.“ (Poznámky k prospektu města od Jana Willenberga z roku 1602) roč. III. Pozoruhodnou stať k archaeologii Klatovska uveřejnil v roč. II. dr. Hostaš pod názvem „Sídelní jámy u Tajanova“, pak programovou črtu „Náš úkol“, v r. I. a příspěvky k historii musea „Slavnostní otevření musea král. města Klatov v nové budově“, „O vzniku a vývoji musea král. m. Klatov“. „Průvodce po sbírkách muzejních“, v roč. I., vzpomínky své: „Jak jsem zachraňoval pozůstatky měst. archivu a archiv krajský“, „Za vrch. báňským inženýrem Juliem Wisingrem“ a příspěvek k historii měst. znaku „Znak král. města Klatov“ v roč. III.

Co Hostaš pro klatovské museum vykonal, pochopí a ocení jen ten, kdo zná poměry, za jakých bylo tvůrci musea pracovati, jakých obtíží a překážek technické i hospodářské povahy bylo mu překonati. Jest-li v tomto neustálém boji a zápase o povýšení úrovně města a kraje dr.

K. Hostaš nepozbyl chuti k práci a naděje, že se mu jeho dílo dokonale zdaří, sluší tuto pevnost a vytrvalost přičísti na vrub jeho energii, nelekající se žádného protiventství, a jeho vědomí, že koná věc dobrou, která bude rodnému kraji ke cti a vědě ku prospěchu. Až do roku 1907 dr. Hostaš byl museu vším: jeho hlavou, jeho pravou rukou. Nebylo práce, která by neměla na sobě pečeť ducha Hostašova. Ať jde o sbírání památek, jich obnovu nebo úchovu, o jich určení a popis, nebo uveřejnění, vždy Hostaš ukáže se celým mužem; v nejsložitějších otázkách ví sobě rady, sebe těžší úkol ho nezalekne. Uváží věc a rychle se rozhoduje. Touto jeho pohotovostí museum uhájilo svou přednost před jinými venkovskými vlastivědnými musei, ba i v kritické době světové války vyvíjelo činnost, kterou mu stanovy předpisovaly. Obmezené prostředky finanční donutily sice dra Hostaše, aby zmenšil nákupní a vydavatelskou činnost musea, ale trváním a vývojem ústavu nikdy neotřásl. Dr. Hostaš svým vlivem v samosprávě a svým spojením s Prahou vymohl museu právě v posledních desíti letech nové prameny příjmů, které možno pokládati již za trvalé. Za války zasluhuje čestné vzpomínky Hostašova snaha o záchranu památek uměleckých a historických, zvláště zvonů na Pošumaví, jež ohroženy byly válečnými rekvizicemi. Hostaš vyrval rakouské vojenské správě mnoho památek, nad nimiž se již vznášel Damoklův meč. Iznámý klatovský městský zvon „Vondra“, dílo Pasovského zvonaře Jacominioho z r. 1759, byl by zcela určitě propadl válečnému běsu, kdyby obezřelým postupem Hostašovým nebyl městu zachráněn.

Po převratu říjnovém 1918 dr. Hostaš v úřadě okres. konservátora staral se neúnavně o zabezpečení patrimoniálních archivů na Klatovsku. Z uložení národního výboru v listopadu 1918 vyslal musejního úředníka do zámku Nalžov, aby od držitele panství dra Jindř. Taffea vyžádal si revers, že ze zámku tamního a dvorů k němu příslušících žádná památka ani historická, ani umělecká nebude vyvezena ani odcizena. Příštího roku prohlédl archiv Bystřický a když shledal, že uložena jest nevhodně a málo bezpečně, postaral se o jeho přemístění. Podobně opatřil řádné zajištění archivu a knihovny na zámku v Trhanově i Milavečskou starou školu, typickou to lidovou stavbu, zachránil svým zakročením od zboření. Kořistě ze svých bohatých právně-historických vědomostí na základě archivního materiálu klatovského dr. Hostaš k úřednímu vyzvání vyjádřil se o řízení revindikačním, o várečném měšťanstvu a povaze jeho práva, o organisaci měšťanských ostrostřelců. V akci reparační hájil názor, že většina, t. zv. erárních objektů (budov a silnic), postavena byla za peníze místních činitelů, dominií a prací robotnickou poddaných. Dr. K. Hostaš je vřelým zastáncem názoru, aby obce, školy, fary, spolky i rodiny vedly své knihy pamětní. K tomu vybízel oběžníky a návody obce okresu klatovského i učitelstvo mnoho let před vydáním našeho zákona republikánského. Sám v pamětní knize městečka Poleně vypsál dějiny svého rodiště a připojil poučení, kterak kronikář si má počínati, aby záznamy

jeho byly hodnověrné a zachycovaly události a příběhy skutečně podstatné. Od r. 1919, kdy se ustavil Svaz vlastivědných museí československých, jako poradní orgán ministerstva školství ve věcech museí historických a národopisných, jest dr. K. Hostaš členem jeho správního výboru, Musejní rady. V tomto úřadě vykonává dozor nad vlastivědnými musei v Plzni, Domažlicích, Sušici, Horažďovicích a Březnici. Ve vnitřní službě musejní má Dr. Hostaš k ruce kancelář, v níž tou dobou zaměstnány jsou: pisatel článku o. l. r. 1909 a 2 pomocné síly pro manipulační agendu kancelářskou a pořadatelskou. Jako představený kanceláře musejní dr. K. Hostaš vynasnažuje se především o to, aby úřednictvu vnukl zájem o práci musejní a seznámil je s rozmanilými jejími úkony. Proto nelituje zvláště u sil nově nastupujících námahy, aby je zapracoval do agendy musejní. Při této jeho snaze jest jen litovati, že často osud zkřížoval plány nejideálnější. Tak r. 1911 Dr. Kar. Hostaš získal v abiturientu F. Prunarovi pomocníka, který pro ryze musejní práce měl nejlepší vlohy: těšilo ho popisování předmětů musejních, měl bystré oko pro svéráz lidový a dovedl jej fotograficky velice dobře zachytiti, bavilo ho lustrování a pořádání archiválií, určování mincí, datování výrobků umělecko-průmyslových, s opravdovým vkusem instaloval příležitostné výstavy v museu, čím vším stal se ředitelem spolupracovníkem velmi zdatným. Jeho smrtí za epidemie chřipkové r. 1918 museum pozbylo úředníka obratného a pilného, a jeho ředitel sílu, která mu dosud nebyla nahrazena. Tajemník musea mohl převzít jen zlomek agendy svého kolegy, protože konceptní, účetní a organizační práce zabírají mu všechn čas úřední. Tak skoro celé břímě vlastních prací musejních spočívá nyní opět na tvůrci a řediteli musea, který denně dvě i více hodin tráví v ústavě, aby řídil běh práce, kontroloval její výsledky, instaloval přírůstky sbírek a dával popud k akcím musejním, jež ústav pojí s veřejností. Ke chvále dra K. Hostaše dlužno je poznamenati, že svého postavení jako starosta města nehleděl využiti ve prospěch musea, třeba bylo vždy jeho láskou a jeho radostí. Přihlížel vždy k finančnímu zatížení obce a jemu podřizoval i nejnaléhavější potřeby ústavu. Proto ani dnes ještě museum i při přirozeném vzrůstu nákladu správního netvoří v obecním rozpočtu a rozvaze takových položek, které by odpovídaly jeho rozsahu a významu. Jen osobní vydání hrazena jsou z pokladny obecní, zatím co náklad věcný opatřuje hlavně spořitelna města Klatov. Činnost veřejná a nákupy pro sbírky a knihovnu umožňují jenom příspěvky okresu, obchodní komory, země a státu. V působení musejním Dr. K. Hostaš nehledal ani zisku ani slávy. Dne 23. října 1923 v zasedání kuratoria musejního, když se projednávala nová osnova stanov historického a národopisného musea, byl učiněn návrh, aby se vlastivědné museum klatovské nazývalo „Hostašovo“, aby již v názvu byly zvěčněny jeho zásluhy o ústav. Dr. Hostaš však rázně se ohradil proti této počtě a tak návrh třebas jednomyslně přijat nebyl proveden. Čestné občanství města Klatov, jež mu uděleno bylo dne 5. ledna letošního roku, Dr. Hostaš sice nemohl odmítnouti, ale jest nepochybné, že netoužil ani

po tomto vyznamenání. Jest těžko říci, které osobní vlastnosti Hostašovy zasluhují většího obdivu, zda jeho láska ke kraji Pošumavskému, z níž vypučel krásný plod — museum klatovské — či jeho sice nehlučná, ale výsledky bohatá práce v samosprávě, v obranných a národních jednotách, jakož i ve sborech kulturních a lidumilných. Museum klatovské má v dru Hostašovi vzorného představitele, krajně obětavého a přehorlivého, jehož ozdobou je vysoké vzdělání, široký rozhled a hluboká zkušenost. Kéž našemu ústavu zůstane zachován ještě let bez počtu!

Soupis literárních prací Dra. K. Hostaše.

Samostatně vydány:

Dr. K. Hostaš, Ferd. Vaněk a F. A. Borovský:

Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Klatovském, Praha 1899.

Dr. K. Hostaš a Ferd. Vaněk:

Soupis památek histor. a uměl. v polit. okrese Sušickém 1900,

Soupis památek histor. a uměl. v pol. okrese Domažlickém 1902,

Soupis památek histor. a uměl. v polit. okrese Přeštickém 1907.

Nákladem Archaeolog. komise při České akademii věd a umění v Praze.

Dr. K. Hostaš a B. Zuna: K historii divadla v Klatovech, Klatovy 1921.

V odborných časopisech a místních listech uveřejněny:

a) v „**Archaeologických památkách**“ články z praehistorie Klatovska.

v d. XIV. a XIX. Mohyly na Husíně, Praha 1887 a 1902,

v d. XII. Mohyly u Poleňky, Praha 1887,

v d. XIX. Hrob Habartický, Praha 1902.

Dr. Hostaš a F. Vaněk:

v d. XX. Staré pohřebiště v Klatovech.

Kostrové hroby u Janovic n. Úhl.

Kulturní jáma u Klatov.

b) v „**Českém Lidu**“ příspěvky k praehistorické archaeologii a národopisu Klatovska:

v roč. I. Mohyly Ostřetické na Klatovsku, Praha 1892,

v roč. XI. Ukázky lidového vtípu a zvláštností mluvy na Klatovsku, Praha 1902,

v roč. XIX. Hračky lidové z trhu Mikulášského a vánočního v Klatovech, Praha 1910,

v roč. XIX. Kolovečský omlazující mlýn na staré ženy, Praha 1910;

- c) v „**Časopise Společnosti přátel starožitností českých**“:
v roč. XXX. „Ze staré školy“. Úryvek z dějin městečka Poleně pro pamětní knihu obecní,
v roč. XXXII. „Jak národní garda v Poleni šla na pomoc klatovským“, Praha 1924;
- d) v „**Časopise Českého Musea**“:
v roč. LXII. Dodatky bibliografické: Martin Šimek, Ondřej z Dalmanhorstu, Václav Rameš, Pavel Aretýn, Jan Leb, J. Jelenský, Mart. Stolinský, Praha 1888,
v roč. LXX. O klatovské rodině Krystyanů (Křesťanů) z Kolčina, Praha 1896;
- e) v „**Čase**“:
roč. X. a XI. „Dobrovský“. Ze zápisů Dra Hostaše, Praha 1896 a 1897;
- f) v „**Naši řeči**“:
roč. II. Hřiště, Praha 1918;
roč. IV. Stržeň, Praha 1920,
roč. IV. „Eufemismy: zatrapený“, Praha 1920;
- g) **Mitteilungen der k. k. Zentral-Kommission für Kunst- u. historische Denkmale Wien**:
Jhg. VII. Münzfund in Běšin bei Klattau, Wien 1908,
Jhg. VIII. Münzfund in Běluky, Wien 1909,
Münzfund in Janovic, Wien 1909,
Münzfund in Petrovic bei Nepomuk, Wien 1909;
- h) **Jahrbuch für Altertumskunde**:
Bd. II. Münzfund in Běšin, Wien 1910,
Münzfund in Cimice, Wien 1910;
- ch) **Druhá zpráva Společnosti přátel starožitností českých**:
„Museum král. města Klatov“, Praha 1890;
- i) **Věstník Měst. musea v Klatovech**:
sv. I. z r. 1909 „Náš Úkol“,
„Slavnostní otevření Musea král. města Klatov v nové budově“, Klatovy 1909,
„O vzniku a vývoji musea král. města Klatov“. Při slavnosti otevření musea v nové budově v červenci 1907 přednesl jednatel a správce musea, starosta okresu Dr. K. Hostaš, Klatovy 1909,
„Průvodce po sbírkách musejních“, Klatovy 1909,
sv. II. z r. 1912 „Sídlní jámy u Tajanova“,
sv. III. z r. 1924:
„Znak král. města Klatov“,

- „Jak jsem zachraňoval měst. a krajský archiv v Klatovech“,
„Za vrch. báňským inženýrem Juliem Wisingrem“,
- j) **Úřední věstník Okres. výboru v Klatovech**, roč. I. „O zákonné ochraně památek historických, uměleckých a přírodních“, 1912;
- k) **Pamětní list 25letého trvání Sokola v Klatovech**:
„Vzpomínka na založení a zánik první jednoty Sokolské v Klatovech“, Klatovy 1911;
- l) **Almanach vzpomínek býv. žáků gymnasia klatovského**:
„Poslední“ (P. Theodor Chvojan), Klatovy 1912;
- m) v „**Šumavanu**“:
roč. XII. Potomek vladycké rodiny Žižků z Trocnova“, Klatovy 1871,
roč. XII. „J. V. Práška Politický okres Klatovský“, Klatovy 1879,
roč. XIII. „Starý kopiář dopisů kanceláře kr. města Klatov“, Klatovy 1880,
roč. XVI. „Věštná znamení v dřívějších časech“, Klatovy 1883,
„Příspěvek k dějinám města Klatov“, Klatovy 1883,
roč. XIX. „O manželském snění Jana Jelenského, děkana v Klatovech r. 1566“, Klatovy 1886,
„Paměti o Klatovech a okolí ze stol. 16. a 17.“, Klatovy 1886,
roč. XXI. „O pobytu císaře Karla VI. v Klatovech“, Klatovy 1888;
roč. XXII. „Několik ukázek ze života šlechty na Klatovsku počátkem 17. stol.“, Klatovy 1889,
roč. XXVIII. „Pamětní zápisy klatovské rodiny Šebestovy“, Klatovy 1895,
„Slavín Klatovský“ a nové pojmenování ulic, Klatovy 1894,
„Co stálo zřízení městských sadů v Klatovech?“ Klatovy 1893,
roč. XXVIII. „Paměti o strašném požáru v Klatovech dne 23. června 1758“, Klatovy 1895,
„Výlet Švýcarskem a Horní Itálií do Re v údolí Vigezzo“ (příspěvek k historii Marian. obrazu v Klatovech), Klatovy 1895,
roč. XXIX. „O klatovské rodině Krystiánů (Křesťanů) z Kolčina, Klatovy 1896,
roč. XXXII. „O měst. knihovně“, Klatovy 1899,
roč. XXXII. „Z dopisů Karla Slavoje Amerlinga“, Klatovy 1899,
roč. XL. „Nový okresní dům v Klatovech“, Klatovy 1907,
roč. XXXIII. „Nástěnné a stropní malby v kostele děkanském“, Klatovy 1900;

V „Klatovských Listech“:

- roč. XVII. „Nálezy při kopání stoky pro nový vodovod v Klatovech“, Klatovy 1903,
roč. XIX. „O dějinách a významu městečka Čachrova“, Klatovy 1905,
roč. XVIII. „O vzniku továrny Güntherovy“, Klatovy 1904,
roč. XXXI. „Učitelé před sto lety“, Klatovy 1917,
„Klatovské zvony před sto lety“, Klatovy 1917,
roč. XXXII. „O průmyslu klatovském před půlstoletím“, Klatovy 1918,
„K názvosloví obcí a osad na Klatovsku“, Klatovy 1918,
„K požáru masných krámů v Klatovech“, Klatovy 1918,
„K požáru radnice klatovské dne 8 VII. 1918“,
roč. XXXVII. Vzpomínky na založení a působení Odboru KČST. v Klatovech. Řeč při oslavě jubilea 30letého trvání odboru, Klatovy 1923;
roč. XXXVIII. „Měšťanská Beseda v Klatovech. Její počátky a vývoj“. Vzpomínka k jubileu 60letého trvání spolku,

Ve „Výletních listech Sokola v Klatovech“:

- „Vzhůru do Chudenic“, Klatovy 1887,
„Některé črty ze života Dobrovského za jeho pobytu v Chudenicích“, Klatovy 1879.

Ve „Věstníku čsl. museí a spolků archaeologických“:

- roč. I. „Měst. museum v Klatovech“, Čáslav 1896.

Ve „Věstníku poradního sboru českých okresů v král. Českém“:

- „Okresní či krajská zastupitelstva“, Praha 1916.

Ohlas jubilea Hostašova

v čs. tisku*) a v pozdravech jeho přátel a ctitelů.

Výročí sedmdesátých narozenin zasloužilého pracovníka samosprávného a kulturního v Klatovech a ve všem Pošumaví vyburcovalo nejširší veřejnost k veřejným i soukromým projevům lásky, přátelství, úcty i obdivu dru K. Hostašovi.

Rozsah jubilejního sborníku skrovně vymezený, nedovoluje redakci, aby otiskla slovně všechny vzpomínky a blahopřání; vybrány proto z jejich záplavy jen nejzajímavější a nejvýznamnější. V úpravě silně zkrácené podány na prvním místě hlasy tisku a za nimi blahopřání písemná.

„Národní Listy“ z 11. března 1924.

Fr Tábořský:

Muž na svém místě.

Ani ne pro „klatovský chmel“, ani ne pro „klatovský karafiátek“ zajel jsem si po prvé — je tomu již dávno — do Klatov. Příčina byla jiná. Mluvílo se v naší společnosti o venkovských museích, o jejich výhodách i nevýhodách.

— Jak nemá svého úředníka odborníka, je s takovým museem zle. Nejcennější knihy se roztratí, ne ze zlého úmyslu, ale bona fide se známým žapůjčí, u-sedne na ně prach zapomenutí, usnou a nedoběhnou již zpátky do svých při-hrádek; tu a tam vyřeže se z kancionálu miniatura — stalo se, že všechny byly vyřezány, tu již o dobrém úmyslu nelze mluvit, a jiné ztráty. Museum, zkrátka nemůže být vedeno spolkářsky ani kamarádsky — tvrdil zrovna fanaticky mladý horlitel pro záchranu starých památek.

A tu padlo slovo: Klatovy.

— Inu, Klatovy, to je něco jiného. Ujme-li se toho kdo, jako dr. Hostaš,

*) Jubilea Hostašova vzpomněly dále „Národ“, vycházející v Chicagu, „Národní Politika“, „Český Svět“, „Světozor“, „Naše Kniha“, v Praze, „Týden“ a „Plzeňsko“ v Plzni, „Otavan“ v Písku, „Věstník farní“ v Poleni, „Hlas lidu“ v Č. Budějovicích a všechny klatovské týdenníky „Šumavan“, „Klatovské Listy“ a „Klatovský Kraj“.

pak je vyhráno. Pak je to opravdovské museum. A jak umístěno! — dodal mladý horlilítel.

Tímto starým městem šla tedy má cesta přímo k museu. A došel k museu, poznal jsem dra Hostaše. A vážím si toho. Zdravá je to postava zdravého ještě venkova. Prostý, přímý, veselý, bez nejmenšího stínu směšné ješitnosti, komické domýšlivosti. Hlava i srdce i ruka na pravém místě. Dechl naší podivuhodné doby obrozené zavíval ještě na něj. Plzeňský farář Viktorin Livora povolal si své příbuzné, řeznického mistra Karla Hostaše, rodáka z Nové Kdyně, a jeho ženu, svou neteř, na faru s rozsáhlým hospodářstvím, aby mu hospodařili. Tam vyrůstal vedle pěti dcer jediný synek Hostašův, Karel. A strýček farář měl ho rád, a ten strýček farář měl ve své světnici na čestném místě zavěšenu pěknou litografii, podobiznu Dobrovského, patrně tu, kterou tak pečlivě na kámen nakreslil Jan Berka. Slavný náš patriarcha stýkal se s tehdejšími poleňskými kaplanem Livorou — Chuděnice, kde u Černínů Dobrovský dlužil, jsou od Poleně nedaleko — ba i povzbuzoval mladého kaplana k literární práci a sám mu svou podobiznu daroval na památku. Takové zavanutí stačí. Mladá duše je ucítí a vssaje. A dr. Hostaš vssál do sebe všecku tu lásku k tiché práci, k drobné práci, kterou měli ti naši vzácní buditelé k práci, jejíž výsledek není ani hned viditelný, není hned oceněný, k práci na prospěch celku, toho velikého národního celku, třeba o tom tam v Praze ani nevědí — jako by v Praze věděli o všem, jako by Praha bylo všecko! — Dobře cítil a věděl, že každá naše ves a každé naše město, pošumavská zrovna jako moravská, slezská nebo slovenská Lhota, Klatovy zrovna jako každé sebe menší město na Moravě ve Slezsku a na Slovensku jsou tak důležitým kusem národního celku, jako naše Praha, a že kdyby ony přestaly být tím důležitým kusem, že by i Praha přestala býti Prahou. Hostaš, kořený Pošumavan — otec z Nové Kdyně, syn z Poleně, půl hodiny od Klatov vzdálené — oddal se všecek Klatovům. Zvolil si dráhu advokátskou a po té cestě vedl si věrně a stále svou intimní lásku ze studentských už let, již zůstával jako nejpoctivější rytíř oddán — historii. Ale ne, aby se jen, uzavřen ve své pracovně, mlkval se svou historií, on chtěl také žít a žil ve styku s plným proudem národního života, jenž nešumí a nestříká a nebouří jenom v Praze, ale jehož šumot a hukot a živé vlnění nutno cítit v každé naší vesnici a v každém našem městě. A tak mladý dr. Hostaš činí se v klatovské Měšťanské besedě, je členem všech téměř spolků tamnějších, v Sokole a brzy i v městské radě, kde s přítelem MUDrem Maškem stali se a dlouho byli vůdčími činiteli, Mašek starostou města, Hostaš jeho náměstkem a po Maškově smrti starostou. Oni pomohli také tehdejšímu profesorovi Masarykovi k vítězství při volbě poslane do říšské rady.

„Časopis Společnosti přátel starožitností českých v Praze“, roč. XXXII.
Ferd. Vaněk:

JUDr. Karel Hostaš.

Farář Livora postřehnuv hochovy vlohy a tužby, vypravil jej do Klatov, opatřiv mu ve městě soukromý byt u ctihodné vdovy paní Piherové, aby mohl se

věřovati studium na gymnasiu, které donedávna bylo ještě spravováno kněží řádu benediktinů na Slovanech a z nichž jako poslední řádový učitel P. Theod. Chvojan byl Hostašovým profesorem na nižším oddělení. Z ostatních profesorů zvláštní přízni těšily se u studentů mladší slíy: Šmilovský, Niederle, Petru; na oddělení vyšším pak zvláště profesor dějin Dr. Bedřich Pošík, jehož krásným výkladům mladí studenti naslouchali s utajeným dechem a na něhož ještě dnes s úctou vzpomínají. Pro latinu přinesl si mladý Hostaš do primy slušnou předpravu od svého strýce a tak měl začátky usnadněny.

Hned na počátku skamarádil se důvěrně se starším studentíkem a krajanem Kotábem, synkem kostelníka poleňského, hochem velice nadaným a čilým, spolužákem básníka Vrchlického a potomním důvěrným přítelem Kaizlovým. Po odchodu Kotábové na universitu Hostaš osiřel, ale ne na dlouho. Pro nemoc byl nucen 3. třídu opakovat a to jej svedlo s novým spolužákem Jindřichem Vančurou, od kteréž doby datuje se věrné přátelství mezi oběma. Otec mladého Vančury byl v Klatovech truhlářem a majitelem domku na Pražském předměstí. Byl to muž velmi rozšafný a pokroku milovný, horlivý čtenář a odběratel knih tehdy knihkupectvím Kobrovým hojně vydávaných, jimiž svou domácí knihovnu stále doplňoval. Tam také zapadal Hostaš nejčastěji a odtud odnášel si vypůjčené knihy do svého zákoutí: Zapovu Kroniku, Jahnovu Kroniku práce, Bezděkovu bibli, sešity Riegrova Nauč. slovníku a j. Tak probudila se a rostla v mladých srdcích obou přátel touha po české knize nejen z oboru krásné literatury, ale i literatury vědecké, zvláště pak láska k domácí historii a její pomocným sestram archaeologii a genealogii.

Po odbyté maturitě odebrali se oba přátelé do Prahy s úmyslem oddati se na filosofické fakultě studiu pro obor historický. Leč Hostašovi usoudil osud jinak. Po úradě s prof. Pošíkem a jinými staršími svými kolegy, kteří okazovali na tehdejší neutěšené poměry kandidátů profesury historického odboru na školách středních, vzdali se původního úmyslu a dali se zapsati na fakultu právnickou. Byt si najali společný, skrovné prostředky nedovolovaly jim vyhledávat a účastnit se divadla, koncertů a jiných zábav velkého města, za to tím více všímali si historických jeho památek a zemské museum bylo jejich eldorádem. Vančuru lákal archiv, Hostaše zas především zajímaly nálezy praehistorické, o nichž čítával v Arch. památkách již v Klatovech a jichž některá měl příležitost poznati v okolí svého rodiště. Neméně častým byl návštěvníkem zemského archivu, kde sháněl rodopisné prameny zašlých držitelů hradů a tvrzí svého rodného kraje.

Ale sotva že v Praze zdomácněl a na universitě se zapracoval, stihla jej na počátku letního semestru truchlivá zvěst: zemřel jeho vzácný strýc a podporovatel P. Livora; rodně jeho bylo za krátko nato opustiti faru a přestěhovati se do Klatov. Měl-li Hostaš v Praze nadále se zdržovati, bylo třeba sháněti prostředků hmotných kondicemi, ty však mladému Hostašovi nejen ubíraly času potřebného k studiu, ale i jeho nepevně zdraví ohrožovaly. Tyto nedostatky přiměly jej konečně rozloučiti se po 2. semestru s Prahou a ve studiích právních, jimž ostal věren, pokračovati doma. Zatím i soudruh jeho Vančura z fakulty právnické po prvním semestru přestoupil na fakultu filosofickou a tak se mladí přátelé rozloučili, ač styky jejich trvaly nepřetržitě dále.

Avšak i doma existenční starosti těžce doléhaly na Hostaše a jeho otce, bylo třeba pro četnou rodinu po matce osiřelou po odchodu z fary hledati obživu.

Proto Hostaš po odbyté první státní zkoušce vstoupil jako mundant do advokátní kanceláře dra Václ. Sedláčka v Klatovech, kde setrval nejen přes celou dobu dalších svých právnických studií, ale i po jejich dokončení a po dosažení doktorátu (1885), jako koncipient až do r. 1888, tudíž plných 11 let. Za ten celý čas měl hojně příležitosti k osvojení si nejen advokátní praxe (bylť kancelář dra Sedláčka jednou z nejvyhledávanějších), ale i k rozsáhlé činnosti v životě veřejném, následuje tak svého chefa, jenž byl předním funkcionářem a vlivnou osobou v obecní a okresní správě, ředitelem městské spořitelny, předsedou Měšť. Besedy a mimo to i zemským poslancem za Klatovy a Domažlice. V této činnosti následoval jej i Hostaš, stal se členem všech téměř spolků a korporací; ale při vši činnosti veřejné a kancelářské, přec jen ostával věren své staré lásce k archaologii a domácí historii. — A ještě jedna láska jej tehdy opanovala: V domě, kde byla kancelář dra Sedláčka, bydlel zároveň berní adjunkt Rudolf Pražský, s jehož nejstarší dceruškou Annou mladý Hostaš často se potkával a doložme hned: rád a čím dál, tím častěji, později nejraději v Měšť. Besedě, kam otec její jako sborníř zpěvického spolku a pořadatel hudebních večírků besedních často se staršími dceruškami docházel, vedle ní sedával. Netrvalo dlouho a přítel Hostašův, někdejší kaplan poleňský a nyní farář v Rehberku na Šumavě A. Pavlík požehnal ve svém farním kostele manželskému sňatku šťastných snoubenců (1880). A požehnaní faráře Pavlíka neslo ovoce: prve ještě než si přivezl Hostaš doktorský diplom z Prahy, povila mu choť jeho tří synky, Václava, Karla a Miloslava.

A jak už je údělem všech lidí zlatého srdce, i Hostašovi dostalo se z kalichu utrpení též nejedné kapky hořkého rmutu; to když ztratil v krátké době po sobě nadaného syna právníka Václava, brzy na to jedinou útlounkou dcerušku (jedináčka), po té věrně oddanou choť a posléze syna Jaroslava v době necelých šesti let za sebou. Tyto těžké rány rodinné dovedla zacelit jen práce a zas práce, jeho vždy věrná družka a utěšitelka. Vždy ostal věren svým ideálům a snahám z doby svého mládí až po dnešní kmetský svůj věk. Ten budiž mu požehnaním na další jeho životní pouti.

„Československá Samostatnost“ (nyní „Národní Osvobození“) z 11. března 1914
Dr. Jindřich Vančura:

Sedmdesátník dr. K. Hostaš.

Při loňské návštěvě paně presidentově v pošumavských městech Klatovech a Domažlicích živě jsem si vzpomínal na březnové volby do říšské rady roku 1891 a na své přátele JUDra Hostaše a MUDra Maška, kteří svou agitací v Klatovech přispěli k vítězství prof. Masaryka proti staročeskému kandidátu dru Steidlvi, muži jinak velmi čestnému a o Domažlicko zasloužilému. Dr. Hostaš osobně poznal a si zamiloval zakladatele českého realismu brzy po dozuření sporu rukopisného, když si r. 1888 konal rok soudní praxe v Praze, a mým prostřednictvím vešel v přátelský osobní styk s kroužkem stoupců a přátel Masarykových. Dr. Mašek znal docenta dra Masaryka ze svých studií na lékařské fakultě vídeňské a stýkal se s ním v akademickém spolku slovanském, kde poznal

jeho snahy vlastenecké. Ke společné práci o povznesení města sešli se oba mladí muži z protivných a sobě nepřátelských táborů, na něž se ani ne z politických, nýbrž osobních a místních příčin rozdělilo klatovské měšťanstvo.

JUDr. Karel Hostaš nar. 11. března 1854 v městečku Polení pod Doubravou, jako koncipient dra V. Sedláčka, staročeského poslance na sněmě zemském, zůstával věren Měšťanské besedě, kdežto jeho mladší druh MUDr. Alois Mašek (nar. 19. března 1859 v Klatovech) již jako medik účastnil se spolkového života v Literární jednotě. Netušil jsem tehda, jak společné dílo obou těchto mužů r. 1891 bude mít šťastné a trvalé následky pro příští rozvoj Klatov. Roku 1894 (22. srpna) zemřel dr. V. Sedláček, jenž po celá léta ovládal všecku správu města i okresu. Po něm dr. Hostaš zvolen byl za ředitele městské spořitelny a v úřadě tom slaví letos 30letí svého blahodárného působení nejen pro rozvoj ústavu, nýbrž i v prospěch hmotného a kulturního pokroku města, jemuž obětovány byly velké sumy z výtěžků vzorně vedeného ústavu. Roku 1896 vypršela lhůta purkmistrování Mg.Ph. Jana Franka oddaného někdy stoupcem Sedláčkova, a při nové volbě zvítězila strana mladočeská a v čelo obce postaveni dr. Mašek, jakožto purkmistr, a dr. Hostaš, jakožto náměstek. Po správě staročeské přejímali zlé dědictví. Žijí posud dva svědkové, kteří na hraně let 70. a 80. počali první boj proti neplodné a jalové správě staročeské v městě, univ. prof., tehdejší okresní lékař MUDr. Reinsberg a gymnasiální prof. dr. Justin Prášek, jejichž vzpomínky na tento pokus o nový život v zaostalém městě byly by vzácným příspěvkem k novodobým dějinám Klatov.

Proti aktivům, jakými bylo sestátnění obec. gymnasia, zřízení dráhy březensko-eisensteinské a přičení dráhy česko-moravské, staročeská éra Sedláčkova obtížena byla velikými pasivy. Chudobou města omlouval se purkmistr Císař, když dr. Reinsberg, jako okresní lékař, naléhal na asanaci Klatov, kde trvaly opravdu poměry orientálních měst. Ale chudoba ta nepřekážela, aby město v prvních letech 90tých k naléhání eráru nepodniklo nákladnou stavbu nových moderních kasáren jezdeckých. Ve straně staročeské se zapomenulo na odpor, kterým v letech 60tých neposlední zásluhou osvícených světských profesorů gymnasiálních zabráněno bylo uvedení školních sester do města, kdežto za purkmistrování Frankova vydána školním sestrám de Notredame opatrovna a pokračovací škola dívčí. V úřadech města a okresu zaměstnávány byly síly neodborné. Byl to pravý úhor, který přejali dr. Mašek a Hostaš po svých předchůdcích.

Nový purkmistr dr. Mašek, muž zámožný a výborný hospodář, měl živý smysl pro hmotné potřeby města. Jeho rázností odhaleny a odstraněny byly nedostatky ve správě městské, jež byla znovuzřízena, a v čelo úřadu městského, lesního a nově zřízeného stavebního postaveni mladí, odborně vzdělaní mužové. Dr. Mašek nebál se obtížiti město dluhy pro užitečné a produktivní podniky. Brzo za sebou provedeny stavby nového vodovodu, nových jatek. Dru Hostašovi, jako řediteli spořitelny a později starostovi okresního zastupitelstva, podařilo se vystavět krásné budovy pro spořitelnu a pro okresní výbor. Budovy nových škol měšťanských na Husově nám. a rolnické pod vrchem Němejcovým svým vkusným slohem lišily se od kasárnických staveb dívčí školy a nového gymnasia, provedených v letech 60tých a 70tých. Podnětem dra Hostaše provedena oprava chrámu jezuitského a téměř přestavba chrámu děkanského. Dva ústavy budou navždy nejkrásnějšími památkami kulturní a humaní práce Hostašovy v Klatovech:

městské museum a okresní nemocnice. Z jakých nepatrných počátků vyrostlo museum klatovské, jemuž tvůrce jeho Hostaš, jako mladistvý koncipient zjednal první místnosti v pobočném kůru gymnasia, kostela, a potom v monumentální stavbě spořitelny zbudoval skvělý útulek v 26 sálech a síních. S podporou svého přítele prof. F. Vaňka věcně a vkusně uspořádal bohaté sbírky, získal potřebné síly úřední, jimž vzorem v práci zůstává od čtyřiceti let neúnavný jejich správce. Bohatstvím a soustavným skvělým uspořádáním klatovské městské museum náleží k nejpřednějším v republice. A stejný obdiv zasluhuje okresní nemocnice, která šťastným umístěním na Křesťanovském vršku, stavbou pavillonovou, vzorným vnitřním zařízením a výbornou volbou svých primařů řadí se k nejlepším našim ústavům. Hostašovi ochotným pomocníkem a rádcem byl tu dr. Mašek; oba prohlédli téměř všechny přední nemocnice v Čechách a na Moravě, aby nejlepších jejich zařízení užili pro domácí ústav. Spořitelnou městskou podporován byl ruch stavební a průmyslový v Klatovech. K staré plynárně přistoupila obecní elektrárna. Za nádražím vzrostla nová čtvrť tovární, kdežto za museem vznikla rozkošná čtvrť vilová ve směru k sadu pod vodojemem na vrchu, odkud je nejkrásnější vyhlídka na majestátní Šumavu a malebné pohoří Brd.

Nad hrobem Maškovým Hostaš v srdečné a dojemné řeči ocenil zásluhy zesnulého o rozvoj a povznesení města, pomlčev skromně o své spolupráci. Té chvíle končí doba klidného a obecně uznávaného zdárného působení Hostašova v městě a okrese. V své rodině byl sic od několika let stíhán bolestnými ztrátami, smrtí nadějného syna právníka Václava († 1901), staříčkého otce († 1905) a oddané choti († 1906), ale úlevy a zapomenutí hledal v práci tím úsilnější nejen ve veřejné činnosti, nýbrž i na poli literárním. V profesoru F. Vaňkovi, odchovanci pražské Akademie výtvarných umění, našel ochotného a odborného pomocníka v prozkumu historických a uměleckých památek v našem Pošumaví. Výsledkem dlouholeté společné práce byly čtyři svazky Soupisu těchto památek ve sbírce vydávané komisí archeologickou při Čes. Akademii. Vědomostí obou přátel užil architekt Fanta při veliké restauraci chrámu děkanského. Oba právem si zasloužili, že jim svěřen úřad konservátorů, který posud zastávají.

Jaké břímě za světové války vloženo bylo na bedra dra Hostaše jako starosty městského a okresního, nelze dnes ani vystihnout a ocenit. Těžko rozhodnout, kdy bylo větší nebezpečí, zda v prvních měsících války, kdy město zasypáno bylo denunciacemi z nevlastenectví rakouského a starosta i okresní hejtmán voláni k zodpovědnosti, či v posledních letech války, kdy bylo pečovat o záchranu obyvatelstva od hladu. Byly to starosti a práce opravdu nadlidské. Žel, že se tak brzo zapomíná! Jako rodák klatovský lituji, že po převratu mé rodiště nebylo na mravní a intelektuální výši Hradce Králové, který obdobně zásluhy dra Ulricha o rozkvět města a záchranu jeho za války odměnil tím, že při prvních volbách postavil ho se souhlasem všech stran znovu v čelo kvetající obce. V Klatovech vítězné strany socialistické neznaly podobného vděku, neohlížejíce se na veliké zásluhy Hostašovy, ne zvolily ho znovu starostou. Nový starosta městský ze strany sociálně-demokratické, p. Novák, ve své zahajovací řeči vřelými slovy uznal ovšem zásluhy a zkušenosti svého předchůdce a vyžádal si nevyhnutelné pomoci jeho. Jako někdy za starosty Maška, tak i nyní za správy Novákovy

Hostaš ochotně se účastnil správy obecní, a to tím ochotněji, že ve stranách socialistických poznal řadu mužů způsobilějších a snaživějších než byli mnozí stoupenci strany posud v městě vládoucí. Při posledních volbách strany socialistické rády by byly napravily křivdu, které se dopustily při předchozí volbě starosty a spojením s přáteli Hostašovými ve straně nár. demokratické doufaly zjednat mu většinu hlasů. Ale dr. Hostaš nepřijal této nabídky. Strana nár. demokratická spojením s klerikály získala pro sebe úřad starosty městského, ale jemu po boku nestojí již dr. Hostaš, jenž nepřijav místa v radě městské; spokojil se pouhým členstvím v obecním zastupitelstvu.

Pozbaven takto vysilující práce veřejné a ulehčení máje ve své advokátní kanceláři, v níž našel čilého pomocníka ve svém synovi Vladimírovi, tráví poslední čas, ne ještě na odpočinku, nýbrž v pilné a milé práci, kterou věnuje jednak správě svého musea, jednak podrobné historii svého rodiště Poleně a v stručnější formě skládá podobné dějiny i druhým osadám na Klatovsku. Těšíme se, že v rodinné kronice Hostašově, ve které shromáždil zprávy o svých předcích ze století až XVII., obsírně vylíčí i události za svého starostování, zvláště z doby válečné, a nepochybujeme, že z těchto bohatých pamětí čerpat bude někdy historik našeho města i naší vlasti.

Bylo mi vždy radostí, když jsem slyšel chválu o solidnosti a poctivosti advokátní kanceláře dra Hostaše v Klatovech. Mezi klienty bývalo mnoho okolních velkostatkářů a jeho pomoci právní vyhledávalo rádo i německé obyvatelstvo našeho Pošumaví. A hle! advokát takto oblíbený, muž veřejnou činností v městě i okresu proslulý, neužil příležitosti, aby si nahromadil statků pozemských. Mimo starý, skrovný dům v odlehle ulici, jež dluhy obtížený přejal po svém otci, nemá jiného jmění nemovitého, ani kapitálu, uložených v bankách a akciích. Výtěžek jeho práce rozplynul se v nákladech na výživu četné rodiny a na výchovu zdárných šesti synků, na podporu jeho chudého příbuzenstva, na krátký výlet na zotavenou v létě do hor, na koupi drahých knih nejen odborných, právnických, nýbrž i historických a archeologických — knihovna Hostašova náleží k nejbohatším v městě — a na zakoupení drahocenných předmětů pro museum, když nedostačoval důchod, plynoucí z podpory obce, okresu a země. Zaslouhuje-li úcty a chvály neúnavná a neúmorná jeho činnost a pracovitost, obdivuhodná je jeho ideální nezištnost, vlastností tu, kterých se bohužel naší době a hlavně mnohým osobám veřejně působícím tolik nedostává. K sedmdesátce, které se dr. Hostaš dočkal v plné síle a svěžestí duševní, jménem všech jeho přátel a ctitelů přeji mu z upřímného srdce „Mnogaja ljeta!“

„Český Denník“ v Plzni z 12. března 1924.

Frida Macháček:

Dr. Karel Hostaš.

Hostaš sám nejlepším způsobem dovedl si oslavit svoji sedmdesátku: tím, že právě tohoto roku inventář musea klatovského, Hostašem cele zpracovaný, dovršil číslo 100 tisíc! Sto tisíc předmětů sebral po městě a po okolí, všechny prošly jeho rukama, popsal je a srovnal, odborně konservoval a vystavil, opatřil sám svým vlivem a svojí prací pro ně náležité uložení v krásných místnostech musea klatovského, třeba dnes při té ohromné sběratelské jeho činnosti poněkud

již těsných. Moderně pochopuje úkol muzeí, nestaral se tak o kuriozity, o cizokrajné zvláštnosti, ale sebral pečlivě typické věci domácí a může tak zobrazit a doložit svým materiálem všechny možné stránky minulosti daleké i blízké v takové dokonalosti, jaké sotva kde bylo dosaženo.

Ale i jinou svojí vlastností přičinil se Hostaš k té generaci dnes starých panů, poděbradského Hellicha nebo našeho Strnada, kteří v osmdesátých letech zakládali naše venkovské musejnictví. Vědělo se dávno o klatovském okresním starostovi, kdo si chce u něho zajistit vlídné přijetí, že musí k němu něco donést, nebo poslat, a to nikoliv do kuchyně nebo na vklad do banky, ale že musí najít něco starého, kus nábytku, kroje nebo aspoň drobnost nějakou národopisnou, nebo historickou. Ale přes to, že Hostaš skutečně takto svého vlivu velmi pilně využíval, nenajdete v jeho domácnosti na výstok skromné ani kousek starého nábytku nebo zařízení, vše pěkně putovalo do musea a dostalo tam do posledního kousíčku svoje číslo inventární. Toto svedení osobní záliby a přímo sběratelské vášně v takovou kolej, kde se tato vlastnost stává tvůrčím kulturním činitelem, jistě jest i v našem, jinak idealisticky založeném nebo aspoň naladěném oboru vzácným zjevem.

A tato vystupňovaná nezištnost a neosobnost zašla tuším až skoro za mez, že je jí často příliš. Myslím tím to, že Hostaš až příliš často připravoval jen anonymně cestu jiným nebo i budoucím pracovníkům a příliš málo sám publikoval z toho, co sám nasbíral a o čem se sám dověděl. Prospěl tím věci v tom, že toho nasbíral tím více, že se prostě nezdržoval zpracováním a že jen všechen svůj čas a všechny svoji práci věnoval sběratelství. Ale sám v Soupisech památek, ve svých článcích v Památkách archeologických a ve Věstníku klatovského musea i jinde porůznu publikoval výsledky své práce jen tehdy, když k tomu byl skoro přinucen nemožností odkladu. Ale právě to, co publikoval svoji důkladností a spolehlivostí způsobuje nám skoro lítost, že toho není více, nebo snad lítost nad tím, že Hostaš musil být tím advokátem, starostou a funkcionářem, že nemohl všechen svůj čas věnovati jedinému tomu, proč byl určen svými vědomostmi i svou osobní zálibou. Ale v osobnosti Hostašově zračí se právě také ta bída venkovského inteligenta, který se odváží vyniknouti nad průměr: všude je ho potřeba, nikde není za něho náhrady, ani ve veřejném životě, ani v politice, ani v kultuře. Hostaš jako jiní musil se všemu možnému věnovati, nešlo to prostě bez něho, a proto musil rozptylovati svoji činnost na různé obory, jak se o tom nezdá těm, kdož sedíce v centrech kulturních, pohodlně mohou si zpracovávat svoji vlastní brádu.

Ale znáte-li Hostaše, víte, že jest to muž příliš dobrý a příliš ochotný, než aby snesl, aby někde zůstala mezera, kterou by mohl sám vyplniti. Obětoval této své povinnosti snad svoji slávu vědeckou nebo svoji popularitu všenárodní, která by ho solva byla minula, kdyby byl o to stál.

Ale konečně, řekl bych mu na konec, nic není ztraceno. Co je to na Tebe, ta sedmdesátka? Vesele se na ni usmíváš, zapomeneš na ni jistě hned po svých narozeninách, až se zase pohroužíš do své nejmilejší práce, do svých výpisků, lístků a dokladů, které rostou a rostou. Oč, že nám dr. Hostaš vyplní i to poslední ještě přání, které máme k němu, že nám toho o tom, co všechno našel, také hodně poví a hodně napíše? A všichni mu k této práci přejeme ještě hodně dlouhých a šťastných let.

„Časopis Společnosti přátel starožitností v Praze“, roč. XXXII.

A. B. Černý:

Pozdrav příteli Hostašovi.

Rád občas znovu pročítám naši kroniku: zápisy o schůzích Společnosti, rád se ponořím do nejstarších dopisů. Ne bez vzrušení často prohlížím listinu přítomných na ustavující valné schůzi naší 9. prosince 1888; mimo úředně schválené stanovy jest nejstarším a nejcenějším dokladem právního trvání Společnosti.

Je tam podepsáno 44 účastníků, z nichž — pokud vím určitě — již 20 přešlo na věčnost. Ostatní brzy přešel zájem i zbýváme od ustavující valné schůze dodnes členy pouze tři: JUDr. Karel Hostaš, advokát v Klatovech, prof. Dr. L. Niederle a já, v nepřetržité „službě“ již jen já sám....

Svoje credo starožitnické prohlásil Hostaš hned v této první schůzi návrhem, aby Společnost podala sněmu petici na vydání rejstříku Desk zemských a zamítaje návrh A. Neumannův (na zákaz vývozu starožitností do ciziny bez cla), žádal důrazně, aby vývoz jich byl zakázán vůbec i aby náležitá petice byla podána sněmu.

Návrh Hostašův je vlastně hlavním cílem, za nímž Společnost spěje a na němž lpí dodnes. Jím obírali jsme se vytrvale a zpracovali jej r. 1903 nejpodrobněji a nejevdněji.

Nebyl uskutečněn, rozhodnutí měla tehdy v ruce ještě Vídeň, kteréž autonomní návrhy nebyly vhod. Ale nemáme tohoto zákona dodnes, ač již šest let jsme státem samostatným.

Již tehdy měl Hostaš za sebou značný kus práce vlastivědné v museu klatovském.

V „Druhé zprávě“ naší Společnosti, vydané v květnu 1890, má na str. 67 stručnou, ale sporou zprávu o museu klatovském, (zal. r. 1882). Tam bez příkras podal utěšené výsledky činnosti i čtete tu, že „získáno mnoho kořisti z 20 mohyl na Husíně, byly otvírány mohyly (přes 30!) v lese „V mýtích“ a j.

Jest zřejmo, že mohyly se neprozkoumaly samy, ani že se samy neotvíraly, že ani vše ostatní samo se neučinilo, ale že tu byl strážný duch, který byl vzorem v práci, sám nejmísilovněji pracoval a jiné pobádal. Tím je Hostaš.

To vše bylo vykonáno bez valných prostředků a bez anket, které velmi často zmaří věc dobrou — i bez parádního řečnění.

Hostaš zabral v okruh své kulturní práce nejen Klatovsko, rodný svůj kraj, ale i sousedství a v šíři i dál postaral se o dobré pomocníky, kteří jej zpravují o všem; nic mu neujde. Je jimi zpravován rychle a lépe, než loudavou cestou byrokratickou — ale nikdy nečeká, až věci přijdou k němu, nýbrž jde za nimi sám hned.

Bývaly doby, kdy jsem měl se všemi muzei českými v zemích býv. koruny České styk neustálý a věděl o všem. To bylo při sběru materiálu pro statistiku musejní. Viděl jsem jako v zrcadle, kdo, kde o jak pracuje.

Vůdčí hybnou silou byl vždy jednotlivec, nečekající pochvaly nebo křížku na kabát.

V milé vzpomínce hned se tu vynoří Dr. Bernard v Táboře, Domečka v Hradci Král., Duras ve Slaném, Hellich v Poděbradech, Dr. Novák v Hradci Jindř., Srkbek a Velinský v Pardubicích, Tykač v Č. Třebové a j.

Hostaš je ovšem mezi nimi a klatovské museum samo přesvědčivě mluví za něho. Přechasto. k své škodě opustil práci ve své advokátní kanceláři, šlo-li o zájmy musea. Je mi věru divno, že muž tak ideální je i advokátem...

Známe se už od ustavující valné schůze Společnosti — třicet šest let — a již tehdy poznal jsem Hostaše jako „musejníka“ velmi zkušeného.

Hostašovým životem, láskou — a řeknu lépe: mazlíčkem je „Městské průmyslové museum pro Pošumaví v Klatovech, odbočka Ústavu pro zvelebování živností v Plzni“. Titul trochu dlouhý — delší než u naší Společnosti. Napadá mi, že výraznějším a přiléhavějším by bylo: Hostašovo museum Klatovska, ale o tom jest uvažovati Klatovským, ne mně...

Na Klatovsko a do sousedství zajeli jsme za vedení Hostašova čtyřikrát (4. a 5./VI. 1911) z Klatov do Poleně, na zříceniny Pušperka, k sv. Volfgangu (kde Dobrovský četl mši staroslovansky), do Chuděnic a na Švihov; 26. a 27./VI. 1912 do Týnce, Klenové, Janovic, Bezděkova, k sv. Anně (Tannaberk) a na kostelík sv. Václava na Brůdku; téhož roku 7. a 8. září: Přestice, kostelík ve Vícově, zbytky hradu Skály, Zínkovic, Nepomuk, Klášter a Zelená Hora, konečně 28. a 29./VI. 1914 do Plánice, Nicova, Zborova, Hor Matky boží a na Velhartice.

Z prvního výletu 1911 vraceli jsme se do Prahy ze stanice ve Švihově. Nádherný letní den, před námi luzný kraj, tam vynořovala se Šumava; v duši „modrý abbé“, Dobrovský, jehož stopami jsme tu šli, i obětavý přítel kulturních snah českých, Eugen Černín. To vše míhalo se v hlavě, nechtělo se nám z pošumavského ráje, jak jsem pravil Hostašovi při loučení a poznamenal, že bychom se hned vrátili.

„Ale, božíčku — odvětil Hostaš — vždyť já budu moc rád, vrátíte-li se se mnou do Klatov! Popovídáme si večer v „Besedě“ a zítra si ještě někam vyletíme.“

Leč valnou většinu volal k návratu úřad či povolání. Veselá nádiada všech klesla pod stupeň mrazu, utuchl i humor přátel Berkovce a Dotřela, zmlkl jako o pohřbu vsedali jsme do vlaku... Netušili jsme, že výprava na Klatovsko 28. a 29./VI. 1914 je poslední; vystřel 28./VI. v Sarajevě byl počátkem světové války a koncem větších zájezdů našich až podnes.

Hostašovi zbyly na tento výlet vzpomínky nepřijemné. Na denunciaci vyššího důstojníka z tehdejší c. k. rak. posádky v Klatovech bylo mu úřady zle zalíváno, že jako starosta města i okresu jel na výlet.

Hostaš byl jmenován 24. března 1916 čestným členem naší Společnosti. Diplom náležitý maloval přítel Láďa Novák. Malíři mívají někdy nápady typicky své, tak bylo i tenkrát.

Novák bez všeho našeptávání mého nebo pokynů z výboru připsal v diplom vlastní veršík svůj:

„Žil's, nehledaje slávy, tiché práci,
v níž zlatý plod uzrává zvolna, tiše,
vděk náš Ti láskou lásku Tvoji splácí,
vděk příštích si ji v srdce zlatem vpiše.“

Blahopřání pana presidenta československé republiky T. G. Masaryka vlastní rukou psané.

Ministerstvo školství a národní osvěty v Praze (podepsán ministr R. Bechyň):

V den, kdy ve svěžesti dočkáváte se sedmdesátého výročí svých narozenin, vzpomínám po zásluze Vaší poctivé práce, kterou jste vykonal jako konservátor ministerstva školství a národní osvěty, jako odborný spisovatel i jako organizátor a rozmnožitel musea klatovského.

Přeji Vám, pane konservátore; kdy sedmdesátka zastihuje Vás v plné činnosti, jež by měla býti vzorem tak mnoha mladším a mladým, ze srdce stálého zdraví a chuti k další činnosti, abyste se těšil z čestných výsledků svých snah a svého životního díla.

Zemský správní výbor v Praze:

Zemský správní výbor klade si za čest projevit Vám, velevážený pane, upřímné přání všeho nejlepšího k Vaším sedmdesátým narozeninám a vzpomíná při této příležitosti Vašich zásluh, jež ráčil jste si získati při kulturní práci zvelebovací v Pošumaví.

J. Nerad, předseda Zem. správ. výboru v Praze:

K Vaším sedmdesátinám dovojuji si i já osobně vysloviti Vám své neupřímnější blahopřání plně vědom si veliké a záslužné práce, již jste vykonal pro celé Pošumaví vůbec a pro vybudování městského průmyslového musea zvláště.

K další činnosti přeji Vám z plna srdce mnoho zduaru.

Presidium Obchodní a živnostenské komory v Plzni:

... Jste, sloužitelný pane, jedním z těch vzácných mužů, kteří krácejí celým svým životem neochvějně ve stopách našich křísitelů, ctí jejich práci práci vlastní a zanicení jsou čistým jich nadšením. Není náhoda, že Klatovy v době Vašeho působení hostily ve svých zdech vynikající národní pracovníky v různých oborech a jsme přesvědčeni, že právě Vaše osobnost to byla, jež svým příkladem a svým smyslem pro všechno krásné a dobré připoutala je ku práci národní a zjednala si trvalou vděčnost národa.

Věren nejušlechtlejším tradicím našich buditelů, posuzoval jste vždy s vysokého hlediska národního všechna nová duševní proudění a vzácným a objektivním jich posuzováním dovedl jste zvyšovati význam toho, co v nich jest dobrého a opravdu pokrokového a spojuje tak v nejlepší slova smyslu minulost a budoucnost. Sřezil jste nejděleji bohatství národní tradice, aby rozhojněno prací současná, dochováno bylo příštím našim generacím. Velký výsledek, jež práce Vaše vystavěla v Klatovech, museum a jeho sbírky, zůstane monumentum aere perennius obětavé a nezištné práce Vaší pro milované Vámi Pošumaví, pro československý národ a pro československou republiku...

Čsl. státní archiv zemědělský v Praze (podepsán Ph. Dr.) Ad. L. Krejčík):

Dovolu, prosím, abych ve vzácný den Vašich sedmdesátých narozenin směl mezi neupřímnější gratulanty postavit i též náš ústav, který s plným uznáním oceňuje Vaši životní práci, kterou jste tak nezištně a úspěšně vykonal pro zachranu starých památek na našem Pošumaví. Kéž by aspoň několik desítek podobných pracovníků vyrostlo nám po československém venkově!

Klub za Starou Prahu:

Klub za Starou Prahu... vzpomíná vděčně Vašeho horlivého úsilí o záchranu místních a okolních památek a mimořádných výsledků Vaší práce v klatovském muzeu. Domácí rada Klubu přeje Vám upřímně, abyste se mohl z výsledků této bohaté a záslužné práce těšiti ještě mnoho let... .

Svaz čsl. spolků pro okrašlování a ochranu domoviny v Praze dne 11. března 1924:

Svaz čsl. okrašlovacích spolků v Praze... vysoce si váží vzácné místní Vaší činnosti, která mimo jiné se nese ku zvelebení krás tamního kraje a ku krásných starých místních památek.

Svaz je pyšný, že má tak ušlechtilého činovníka v tamní krajině a vyslovuje... nejen uspokojení a obdiv nad vykonaným životním dílem Vaším, ale i hlubokou vděčnost a povinnou úctu i neupřímnější dík za všecko, co z dobrých Vašich myšlenek i skutků vyšlo....

Státní památkový úřad pro Čechy v Praze:

U příležitosti Vašeho vzácného životního jubilea vzpomíná Státní památkový úřad vděčně Vaší celoživotní záslužné a obětavé práce na poli ochrany památek a projevuje přání, aby veřejná organizace ochrany památek mohla se ještě dlouho těšiti z Vaší plodné spolupráce, jež je po zásluze hodnocena všemi orgány ochrany chování krásných starých místních památek.

Západočeské uměl. průmyslové museum v Plzni:

... Málo jest lidí, kteří vykonali vytčenou práci s takovou pílí a láskou v životě, jako Vy. S pýchou a radostí můžete hleděti zpět na své dílo, které Jste vykonal za těžkých poměrů, takřka bez hmotných prostředků, bez porozumění vůkolí, spíše za úsměšků a všelikých ústrků.

Jen člověk celý, pevného charakteru, mohl dáti městu Klatovům hotový ústav musejní s přebohatými a vzácnými sbírkami.

Správní výbor městského historického musea v Plzni:

... Práci, kterou jste vykonal pro západočeské musejnictví, bude dlouho ještě nutno považovati za vzor, jaké trpělivé a pilné sběratelské práce jest třeba zachytiti obraz kraje a jak vzorným spořádáním získaného materiálu může býti tato sběratelská činnost základem hlubokého vědeckého studia a populárního poučení.

JUDr. Karel Baxa, primátor Velké Prahy:

Klatovsko a s ním četní Vaši ctitelé a přátelé vzpomínají tyto dny významného výročí sedmdesátých Vašich narozenin, jež jest zároveň radostným a vzácným výročím dlouholeté, mimořádně obsažné a úspěšné práce zasvěcené s láskou a nezištným pochopením kulturnímu rozvoji a všestranným potřebám Vašeho města.

Jménem hlav. města Prahy, jež si Vás plně váží jako vynikajícího pracovníka samostatného a vzorného občana své obce, dovolují si Vám k významnému životnímu jubileu vysloviti upřímně přání dobrého zdraví a všeho zdaru pro dlouhá ještě léta přístí.

Luděk Pik, starosta města Plzně:

V řadě letos zvláště častých oslav šedesátin různých osobností, pro Plzeň významných, vyjmají se mile Vaše sedmdesátiny... Vy, vážený pane doktore, Jste mužem práce a myslím, že máte práci co děkovati, že Jste tak udržel. Práce Vaše Vaše však nezůstala na tom.

Vaše dílo životní obmezuje se zdánlivě na Klatovy, ale ono má význam mnohem širší. Vy Jste obohatil celý západ český ba, správněji musím říci, celou republiku naší Svým velikým, ušlechtilým životním dílem.

Jestliže v těchto dnech město Klatovy s úctou a vděčností hledí k Vám s vřelým přáním všeho dalšího zdaru, činíme tak neméně srdečně i my v Plzni a přejeme Vám z hloubi duše, abyste mohl těšiti se ještě dlouhá léta ze své práce, která Vám připravila v těchto dnech tolik uznání a srdečnosti.

MUDr. Václav Rubeška, jub. univ. profesor a přednosta porodnické kliniky v Praze:

Dlouho to netrvalo a již jsi tam také, t. j. v té sedmdesátce... přeji hodně sil... k další desítce. Slibme si, že za 10 let si to řeknem zase... Tož mnoho zdaru Tobě i našim Klatovům a hodně zdraví Tobě i sobě přeje Tvůj starý.

Prof. PhDr. Lubor Niederle, ředitel st. archaeolog. ústavu v Praze:

Jako rodák klatovský a zároveň ctitel Vaší osvětové a archaeologické činnosti přicházím také s prosbou, abyste ode mne ráčil přijmouti nejsrdečnější gratulaci k Vašemu jubileu.

Budiž Vám popřáno ještě dlouho tak zdárně pracovati!

Univ. prof. PhDr. Karel Chytil, předseda Archaeologické komise při Čes. Akademii věd a umění v Praze:

Přijměte srdečné blahopřání ku svým sedmdesátým narozeninám a ku své dlouholeté úspěšné činnosti. Právem bylo vzpomenu Vašich zásluh na poli musejním.

Zároveň dovoluji si tlumočiti Vám blahopřání Archaeologické komise při České Akademii.

Mr. Ph. Jan Hellich, em. lékárník a konservátor v Poděbradech:

V době, kdy celá veřejnost při dovršení Vaší sedmdesátky s vděkem vzpomíná Vaši záslužné mnohotvárné a plodné kulturní práce, nemohu opomenouti i já se připojiti ke gratulantům. Přeji Vám ze srdce, byste se ještě hodně let dočkal ve zdraví a spokojenosti. Váš upřímný ctitel.

Ph. Dr. J. V. Šimák, universitní profesor a spisovatel v Praze:

Zdraví, síly a humoru hojně přeji při té 70. Dr. J. V. Š.

Min. rada Dr. Luboš Jeřábek, přednosta St. památkového úřadu v Praze, t. č. v Monte Carlo:

... přicházím Vám blahopřáti k velké Vaší životní práci. To, co dnes Klatovy znamenají pro naši kulturu, je Vaším vzácným a ojedinělým dílem, které přetrvá věky a bude jednou více ještě než tomu dnes ceněno a uznáváno.

Prof. Dr. Cyril Purkyně, ředitel st. geolog. ústavu Č. S. R. v Praze:

Velevážený pane doktore, dovoluji, abych se . . . přidružil k nepřehledné řadě Vašich přátel, kteří Vám přejí dlouhého a šťastného života a kteří vděčně uznávají velikou Vaši životní práci, zračící se tak krásně v klatovském museu. Jest v Pošumaví plodů Vaší neúnavné činnosti více, ale samo „Vaše“ museum dostačí, aby zůstalo jméno Vaše nezapomenutelným . . .

Arch. Jos. Škorpil, emer. ředitel musea v Plzni:

. . . Přál bych Ti, . . . abys mohl těšit se z krásných výsledků své bohaté činnosti na poli veřejného blaha národa, co celku i milých Tobě Klatov . . .

MUDr. Jos. Reinsberg, honor. prof. české university v Praze:

V předvečer památného dne sedmdesátého výročí Vašeho narození vzdávám Vám čest za vzácné životní dílo vykonané, na něž s hrdostí zpět pohlížeti můžete, za dílo, jímž jste v ohledu kulturním, humanitním a národohospodářském, město Klatovy a celé okolí povznesl, za dílo vědecké, jímž jste zájem svých spoluobčanů pro minulost města a kraje vzbudil a udržoval a za občertvý čin založení musea památek minulosti, v němž také chovány četné cenné předměty, znázorňující vývoj života a pokrok postupující.

Žádám Vám, byste ještě mnoho let ve stálém zdraví a nezměrné svěžesti duševní v díle svém pokračovali mohl k všeobecnému prospěchu a blahu i k radosti všech svých čtitelů.

Prof. Ph. Dr. Justín Prášek, spisovatel v Klánovicích:

. . . (spěchám, abych Vám nejsrdečněji k významnému dožitku a spolu k dlouhým ještě létům záslužné a zúrodnující práce blahopřál. Váš ve všech příčinách urovnaný a spořádaný způsob života jest mého upřímného přání zárukou. Postavil jste si monumentum aere perennius, potomstvo bude vděčně úsilné nezištné snahy Vaše registrovatí . . .

MUDr. Jindř. Matiegka, řádný prof. č. university v Praze:

Dovoluji, abych Vám alespoň k jednomu z Vašich jubileí blahopřál a to co nejpříjemněji. Mním tu sedmdesátku, která obsahuje vše, co jste pro národ, pro vzdělání a humanitu našeho lidu vykonal . . .

F. A. Borovský, emer. ředitel uměl. prům. musea n. o. v Praze:

. . . S klidem a radostí můžete se ohlížeti na zdar vykonané práce v tak různých oborech, jež i nadále na vedení Vaše a pomoc Vaši počítají . . .

J. V. Mrkvička, akad. malíř v Sofii, t. č. v Praze:

. . . Ještě mnoho — mnoho let, by jste zdrav a bodr mohl pracovatí pro blaho města, vlasti i vědy . . .

Prof. univ. Ph. Dr. Čeněk Zíbrt, ředitel knihovny Nár. musea v Praze:

. . . S radostí (až na trpké rány v rodině) můžete se dívatí na ideální pouť života neúporného, vzorného, šlechetného, zasvěceného vědč a Klatovům.

Ph. Dr. V. Fabian, ředitel Národopisných sbírek Národního musea v Praze:

. . . Celý život Váš byl vyplněn neúnavnou prací pro lid náš. Klatovy i celý krásný kraj pošumavský jsou dokladem této ryzi, nezištné a vroucí lásky, dokladem toho, co silná vůle podporovaná ušlechtilou snahou povznéstí rodný kraj, dovede vykonatí. I naše museum našlo při svých akcích ve Váš vzácného příznivce a podporovatele svých snah. Prosím proto, byste přijmul srdečné přání, které skládám k významnému dni Vašemu: buďtež zachován na dlouho ještě našemu lidu českému, jenž nemá nadbytek významných osobností Vašeho čistého, zářivého charakteru.

Prof. Ph. Dr. Václav Vojtíšek, ředitel archivu hl. m. Prahy:

Dříve, nežli jsme se seznámili osobně, slyšel jsem o Váš mnoho krásného a mohl jsem pozorovatí Vaši neobyčejnou a oddanou práci . . . představy, které jsem o Váš měl, byly předstíženy Vaši vzácnou povahou, vřidností a všim tím, co jste mi okázal jako výsledek své činnosti . . . Vím, jestliže zdraví bude Vám přáno, že budete spokojen a nebudete umdlévatí ve svém ušlechtilém úsilí ve prospěch svého města, jeho okolí, ve prospěch jeho musea a ochrany našich památek vůbec.

Dr. Karel Kramář a Dr. F. Lukavský, poslanci Nár. Shromáždění R. Č. S. a representantí Čsl. Nár. Demokracie v Praze:

. . . Jubileum, jež slavíte, je nejen jubileum života, nýbrž též významné jubileum veliké, nenáročné práce, jež jste po celý život zasvětil Svému rodnému kraji. Přijmte při této příležitosti náš upřímný dík za vše, co jste pro kulturní, hospodářské a nacionální povznesení českého lidu na naší šumavě učinil.

Dr. Jirí Guth-Jarkovský, min. rada, lektor české university a spisovatel v Praze:

. . . Vzpomínám Vaši veliké práce národní, veliké práce, kterou jste zvelebil a pozvedl milé město Klatovy, s nímž osud Váš je tak úzce spjat, vzpomínám i všeho toho mnoha dobrého, co učinil jste pro pošumavskou turistiku a — pro museum klatovské a pro archaeologii.

Mistr L. Kuba, akad. malíř a spisovatel v Praze:

Račte k svému životnímu jubileu přijatí nejvřelejší blahopřání moje i celé naší rodiny. Hodně zdaru a zdraví na dále!

F. Zuman, vrch. fin. rada a spisovatel v Praze:

Krásně jest jistě v duši člověka, který vykonal tolik jako Vy, vážený pane doktore, může-li u některého milníku své životní cesty pohlédnoutí vzad na dílo vykonané.

A milo a radostno jest i všem, kdož váží si Vaši neúporné snahy a vykonané práce, mohou-li na zastávce té potěšití se pohledem na Vaše zásluhy na straně jedné a na straně druhé, vidí-li Vaši duševní svěžest, která dá národu ještě mnoho . . .

JUDr. Ladislav Vošta, soukr. docent práva mezinárodního na univ. Karlově v Praze:

Dovolte, abych i já mohl se připojit k velké řadě těch, kteří Vás v těchto dnech zahrnou svým srdečným přáním k 70. narozeninám... Chovám nejvroucnější přání, abyste byl ještě dlouho zachován městu a vědě, o něž máte tak veliké zásluhy...

Emil Tšída, starosta sokolské župy Plzeňské:

Těch sedm křížků dává mi příležitost, abych poklonil se Tvé bohaté žni životní práce, činím tak rád proto, že neúnavnost Tvá byla mi vždy vzorem a zejména v tom bádání, „kterak bylo u nás v těch zašlých dobách“. Ten vliv Tvé neúnavnosti přešel na mně a tak dostává se vlivem Tvým i Kdyni dárečku soupisem toho, co vypátrati jsem mohl. Bohužel, že příliš rozptýlen často musel jsem utéci od toho, co jsem začal, ale přes to sehnal jsem dost materiálu, z něž potomci čerpati mohou...

Frant. Rajchl, profesor reál. gymnasia, předseda Musejní společnosti v Uh. Brodě:

... Měl jsem i čest i potěšení poznati Vás ve schůzích Musejní rady, jako odborníka na šlovo vzatého a muže i jinak velezasloužilého, jehož práce nejen pro město Klatovy a speciálně jeho museum, ale i pro široké okolí vzbuzuje úctu a obdiv, a proto dovoluji si i já, obyvatel města ve východní Moravě, připojit se jménem svým i jménem Musejní společnosti zdejší k přčetným gratulantům z celé naší republiky a blahopřáti Vám, sloutný pane, k dosažení tak krásného věku, naplněného činností tak velikolepou...

Václav Klíčka, prof. hry harfové na st. konservatoři v Praze:

Přemnoho zajisté je těch, kdož v těchto dnech Vám blahopřejí... Nevadí... Napsal-li bych jen, jaký obdiv, jakou úctu k Vám chovám a jak velice oceňuji Vaši neúnavnou práci a Vaše nehynoucí zásluhy, psal bych sice pravdu, neboť to vše cítím hluboce, z celého srdce. Ale to napsalo Vám jistě i mnoho jiných Vašich ctitelů a napsali to jistě lépe, než-li já. Jsou tu však ještě pohnutky rázu čistě osobního...

... Vašemu povzbuzení děkuji, že probudilo se tehdy ve mně umělecké sebevědomí a že na Vaši radu opustil jsem tehdy orchestr a vypravil jsem se do světa.

... Vaše proroctví mne nezklamalo. Byl jsem ve světě přijat tak, jak Jste očekával. Proto pokládám svoji uměleckou kariéru, i své světové jméno za Vaši zásluhu, neboť bez Vašeho povzbuzení nebyl bych snad nikdy kroku tak odvážného podnikl...

Dr. Schauer, advokát v Praze:

S oprávněnou pýchou hledíte na velikou vítěznou práci, kterou jste nejen pro naše město, nýbrž pro celý národ a lidskou kulturu vykonal. Srdečně blahopřeji.

Ph. Dr. Václav Letošník, archivář ministerstva vnitra v Praze:

... zvláště pak přeji z plna srdce, aby Vám bylo popřáno těšiti se co nej-

déle z musejních a archivních pokladů, jež jste s takovou láskou, porozuměním a obětavostí zachraňoval pro budoucnost...

JUDr. J. Jína, konsul v ministerstvu zahraničním v Praze:

Vážený pane doktore, přeji Vám k Vaším slavným narozeninám... čeho jste si svým pracovitým i ušlechtilým životem plně zasloužil a nač máte právo celým svým dosavadním působením ve prospěch a k pokroku svých spoluobčanů. Nechť Vám je dlouho popřáno pokračovati s dosavadní svěžestí v práci, které jste se v životě nikdy nevyhýbal!

Jiří Huml, basista Národního divadla v Praze, t. č. s českou operou v Madridě:

... Není možno mně jinak, než upřímně blahopřáti vzácnému příteli, jakým povždy býval Jste, pane doktore, kumštýřům, zvláště mně...

K. Pelant, redaktor „Večera“ a spisovatel v Praze:

... a myslím, že bude hodně lidí po naší republice, kteří Vám přejí zdraví, veselé myslí, klidu a co vůbec si člověk může přát, a že tyto upřímné žádosti a přání se slijí dohromady v jakýsi blahodárný proud, který toto vše uskuteční. Jsem nepatrný jedinec v tom velkém souboru, ale snažím se, abych tímto svým upřímným a opravdu ze srdce jdoucím přáním všeho dobrého k tomuto proudu co nejvíce přispěl... Přijměte na dálku vřelý stisk ruky...

Prof. Dr. Lad. Brtnický s chotí v Hradci Králové:

Vážený pane doktore! Dva poutníci, které jste r. 1914 s laskavou ochotou vodil po klatovském museu a kteří znají Vaši záslužnou činnost z vypravování přítele Dr. Vančury, připojují se k těm, kteří Vám budou přát všeho nejlepšího k 70tým narozeninám.

Ing. Jos. Miškovský, s chotí v Paříži:

Velevážený pane doktore, v den Vašich 70tých narozenin račtež přijmouti naše srdečné blahopřání. Mnogajaja ljeta!

Frank Schutz, Cleveland v Spoj. Státech Severoam.:

... Přeji Vám především plného zdraví, dlouhého žití a záslužných, nezištných činů pro dobro celku. Kéž ještě mnohá léta je Vám popřáno činiti dobro, jak je Vám vrozeno...

Dr. K. Hostaš:

Jak jsem zachraňoval pozůstatky měst. archivu a archiv krajský v Klatovech.

K žádosti svého přítele Dra Jindř. Vančury sdílím se tuto některými vzpomínkami, v jakém žalostném rozmetání shledal jsem v letech osmdesátých archiv městský, o třicet let později i krajský archiv a co podnikl jsem k jejich zabezpečení a uspořádání.

Roku 1878 byl jsem přijat za koncipienta do advokátní kanceláře Dra V. S. v Klatovech, kde před tím již jako právník po 2 léta jsem vypomáhal. Chéř můj Dr. Václ. S. stál tenkrát s několika jinými pokročilými občany v čele vlasteneckého ruchu, jenž se soustřeďoval v Měšt. Besedě a jejímž byl předsedou. Byl členem měst. rady a ředitelem měst. spořitelny a tajemníkem okres. výboru. Roku 1878 zvolen i za poslance sněmu českého na program staročeské strany za město Klatovy a Domažlice proti mladočeskému kandidátu Dru Klímovi, advokátu v Domažlicích.

Protože skoro všechen jeho čas vyžadovala tato veřejná činnost, bylo mně svěřeno vedení jeho advokátní kanceláře, v níž setrval jsem ještě dlouho po ukončení předepsané štitelé praxe advokátní až do r. 1888.

Ve svém úřadě často jsem se stýkal s úřady a ústavy městskými i okresním výborem, které měly svoje úřadovny v městské radnici. Skoro denně v různých věcech kancelářských přicházel jsem do radnice k okresu i obci, ale nejvíce stýkal jsem se s tehdejšími úředníky, obecními, kancelistou p. Frant. Císařem a důchodním Ign. Seicherem, z nichž prvý měl zároveň svěřenu pokladnu a tento účtárnu spořitelny. Tu vyřídív své úřední věci, probíral jsem se rád ve staré registratuře a několika městských knihách uložených po různu asi ve dvou skříňích. Nejcennější předměty, které mne zde zajímaly, byly památky útrpného práva klatovského, zejména městské právo se stříbrnou rukojetí z r. 1731, popravní meč, zdobený rytinami slunce a měsíce a obrazy Heraklea, Hiponnia, Davida s hlavou Goliášovou a j., stará gotická, renesanční i barokní pečetidla městská, městská právní kniha

z r. 1465, městská privilegia a hlavně velký bohatě inicalkami zdobený gradual bratrský, umělecké dílo vyšlé z dílny Jana Táborského z Klokočské hory, psaný a malovaný pro děkanský kostel právě v mezidobí jeho částečné přestavby v letech 1550 do 1560. Také dva staré praporce valně již zvětšelé byly tu uloženy.

Pomýšlel jsem již tehda založiti museum v Klatovech a pátral jsem proto po dalších předmětech, jež by do něho patřily. Největší pozornost věnoval jsem starým městským knihám, z nichž různé zprávy od r. 1879 uveřejňoval jsem v místním listě „Šumavanu“. Sřadiv knihy uložené v obecní kanceláři, zpozoroval jsem veliké mezery v nich a proto pátral jsem po scházejících knihách, nejprve ovšem v různých místnostech radničních a pak i dotazy po rodinách. Tak podařilo se mně ve spouště různého starého, odloženého nářadí na dvou půdách v podkroví radnice objeviti více městských kněh a svazků starých spisů, na nichž hnízdící tam kavky a holubi ovšem zanechali své těžko smazatelné stopy. Také ve sklepích radničních našel jsem několik měst. kněh, na něž mně upozornil čilý student, syn strážníka a spolu domovníka v radnici Antonín Míšek. Hodný ten hoch, který bohužel jako bohoslovec předčasně zemřel 25. dubna 1892, byl věrným mým pomocníkem při skládání takto objevených městských kněh a svazků bohužel nepříliš staré registratury. Nejstarší kopiař dopisů měst. kanceláře z r. 1561 zjistil jsem při nahodilé návštěvě u děkana přeštického Václava Řičáka, který jako katecheta v letech sedmdesátých působil v Klatovech a obíral se tu rády historií města, přispívaje historickým, bohužel málo cennými články do Šumavana.¹⁾ Kopiař tento ochotně p. děkan mně půjčil a později, když již mezi tím museum r. 1882 bylo založeno a mé správě svěřeno, k mé žádosti věnoval jej do sbírek musejních. Podobně několik jiných kněh podařilo se mně po dotazech a vyzváních v místních listech získati pro museum. Ještě, když museum z jediné síně ve II. patře městské radnice bylo přeneseno v r. 1884 do někdejšího refektáře a přiléhajících k němu místností starého gymnasia, došlo několik kněh, pro něž v nových místnostech pořízeny nutně skříně. Takovým způsobem podařilo se mi shromáždit celkem 64 radničních protokolů, saha-jících od r. 1630 až do r. 1838, bohužel se značnými mezerami, dále 13 kopiařů dopisů měst. kanceláře z l. 1561—1753, rovněž s mezerami. Pamětní knihy městské počínají r. 1653 a r. 1802, paměti Voříškovy počínají r. 1692, 2 knihy nálezů z r. 1691 a 1762, manual poradní z r. 1683, registra obeslání z r. 1675 a 1689, knihy svědomí 1690 a 1699, repertorium ad missivas z r. 1614, knihu vězňů z r. 1752, rejstříky a účty várečné z let 1702—1763, účty obecní ze 17. a 18. stol., 2 ša-cunky z 18. stol., knihu kostelní ze 17. a 18. stol., účty, inventář a nadace, knihy cechovní ze 17. a 18. stol., dále 24 knih patentů (počínajících rokem 1697), knihy spolkové a j. v. Staré městské knihy

¹⁾ Letos 26. října bude tomu sto let, co se kněz Václav Eiman. Řičák narodil v Markvarticích.

v knihovně okres. soudu uložené, z nichž nejstarší jsou knihy postupů počínající r. 1515, knihy smluv od r. 1523 (s mezerami), knihy dlužníků z r. 1575, knihy věnné z r. 1523, knihy testamentů z r. 1575 a jiné později odvedeny byly, pokud jsou staršího data, do zemského archivu v Praze.

Častými a velkými požáry spisovna městského úřadu utrpěla nejvíce, mnoho vzalo také za své nedostatečným, ba nedbalým uložením na podkrovních půdách bez skříní. Tak z privilegií městských zachováno pouze 5 svazků a kromě listin týkajících se kláštera sv. Vavřince ze 14. a 15. stol., výměnou získaných, jen několik málo listin ze 16. a nemnoho i ze 17. stol. Teprve věk XVIII. zastoupen je materiálem hojnějším i cechovní listiny, společenstvy a jednotlivci věnované, kromě tří listin z 15. a osmi listin ze stol. 16., jsou všem z doby pozdější.

Ne mnoho lépe, než-li městskému, vedlo se archivu bývalého krajského úřadu.

Starší spisy z 18. a prvé polovice 19. stol. (krajský úřad v Klatovech zřízen byl roku 1750 a sto let na to opět zrušen) a také některé knihy (bezpochyby hned po zrušení kraj. úřadu) přeneseny byly do podkroví býv. krajské budovy, kterou potom zaujalo okr. hejtmanství a jen malá část spisů — zůstala v původních svazcích v několika komorách bývalého krajského domu.

Spisy v otevřeném podkroví trpěly nesmírně vlhkem a zle také hospodařila tam různá havěť, která si tu zřídila své skrýše.

Upozorňoval jsem častěji na tento smutný stav archivu, teprve však roku 1915, jako konservátor archivní rady, mohl jsem se s větší rozhodností ujmouti archivu a tehdy s pomocí svého musejního asistenta Frant. Prunara v letech 1915—1918 zachránit a zachovat, co se dalo.

Snad ani jeden z fasciklů v podkroví chovaných neporušen, z velké části byly uvolněny, spisy z nich rozházeny, smíšeny s akty z jiných svazků, trusem zvířecím znečištěny a namnoze následkem vlhka setlelé tak, že některé vůbec nebylo lze zabezpečiti. Stěží sestaven přehled jednotlivých svazků a pořízen jich soupis podle signatur. Spisy z některých obalů vůbec scházely. Po jakémž takém srovnání jednotlivé svazky spisů uloženy byly v bezpečné místnosti I. poschodí bývalé krajské budovy. Doplnění a samostatného uložení dostalo se archivu v roce 1923 archivářem min. vnitra drem Václ. Letošníkem) který s příkladnou pílí ujal se systematického srovnání archivu, jež doplněn vítaným nálezem několika nejstarších svazků náhodou v pozadí jedné skříně uložených a zastavených do té doby spisy nové registratury. K žádosti mé dostalo se ministerstvem vnitra archivu krajskému řádných regálů i místností k archivní potřebě upravených.

¹⁾ Byl vyslán do Klatov, když ve svém memoriu o právní povaze vlastnictví t. zv. erárních silnic předloženém pro reparační komisi upozornil jsem zem. správu politickou na význam krajského archivu pro podobná úřední šetření.

Dr. K. Hostaš:

Znak král. města Klatov.

Podobně jako znaky rodin šlechtických podléhaly průběhem staletí různým změnám, tak i u znaků neb jak druhdy se říkávalo pečeti městských často sledujeme větší nebo menší obměny, ať nedím úplně, od původního „znamení“ odlišné změny.

Příklady pronikavých změn pečeti městské ukazují nám znaky měst Plzně, Hor Kuten, Chrudimě a j. Ani to nebývalo řídkým zjevem, že město opustivši znak starý, zvolilo si složitější nový erb, jako na př. Hradec Králové, Vys. Mýto a j. Pošumavské město Klatovy, původem svým starší sousední Plzně, pokud známo, třikrát přeměnilo svou pečeť a znak.

Nejstarší zpráva o pečetidlu města Klatov zachována je ve „zlaté knize“ privileji řádu křižovnického s červenou hvězdou v Praze v zápisu listiny z r. 1289, kterou měšťan klatovský Kunrát z Pomuku založil špitál Sv. Ducha na předměstí Klatovském, zvaném odtud špitálským a věnoval účelu tomu dvůr před městem, pivovar, 300 ovcí, 18 volů, 6 koní, 8 krav, lázeň a masný krám ve městě, zahradu, mlýn v Tajanově se dvěma lány, dále dva lány v Točníku s lukami, pastvinami a lesy.¹⁾

Tuto věnovací listinu Konrád dal stvrditi pečeti města Klatov. Původní tuto pečeť z opisu listiny ovšem neznáme, nemáme však proč pochybovati, že pečeť tato je táž, která připojena je k přiřnávacímu listu král. města Klatov z r. 1350, spolu s podobnými listy jiných 11 král. měst, uloženému v originále ve státním archivu vídeňském. Pečeť tuto popisuje Čelakovský takto: kulatá, na obraze hradební zeď s dvěma věžema, nad jichž cimbuřím po trojhranu, s legendou:

„SIGILLVM. CIVIVM. GLATOVIIENSIVM.“

Je to táž pečeť, jejíž otisk zjistil jsem před mnoha léty ve sbírce pečetidel Mnichovského národního musea, odkud také na mou žádost byl nám ředitelství musea ochotně pořízen její odlitek, vyobrazený na str. 40. shora.

¹⁾ Emler, Regesta II. č. 2726 a 2728 a Čelakovský, Privilegia král. měst venkovských v království Českém str. 106.

Legenda na otisku tohoto pečetidla zní správně: SIGILVM. CIVIVM. GLATOVIM.

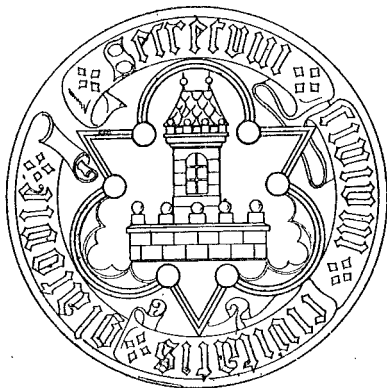

Uchylku v prvním a posledním slově legendy této pečeti, jak uvádí Jiří Celakovský, — SIGILLVM a GLATVIENSIVM místo správného znění SIGILVM a GLATOVIM jak na reprodukcii odlišit patrně, snadno lze vysvětliti. Jak dlouho Klatovy této pečeti užívaly, nebylo možná zjistiti, ale již na listinách z 15. věku objevuje se otisk pečetidla s opisem v gotických minuskulích:

Secretum : civium : civitatis : Glatovie :

Tohoto velkého pečetidla stříbrného užíváno bylo až do počátku stol. devatenáctého; v letech kol r. 1880 z kanceláře obecní zmizelo způsobem nevysvětlitelným.

Na tomto pečetidle i ostatních menších, jako znak města vyobrazena hradba městská s cimbuřím a jednou věží.

Od druhého desetiletí 19. stol. objevuje se pojednou městský znak podnes vůbec užíváný na obec. pečetidlech, štítech, korouhvích, cechov. listech, medailích místních a pod.

Tento rozhojněný, či jak se v podobných případech říkalo „polepšený“ znak záleží ze dvou štítů, z nichž pravý obsahuje starý erb, totiž v červeném poli stříbrnou městskou hradbu s cimbuřím, za níž se zvedá věž čtyřhranná se stříbrnou střechou sedlovou a dvěma korouhvíčkami, levý štít modrý rozdělen je třemi příčnými břevny, stříbrně a červeně šachovanými, nad tím jsou dva vztýčené meče jílcí k sobě přiléhající, nahoře s rozbíhajícími se hroty, mezi nimiž písmena „W. K. C.“, připomínající dle pověsti „Woldřicha Knížete Českého“. Spojené štíty korunované vévodským kloboukem drženy jsou štítonoši lvem a orlicí. V městských knihách, ani jiných pramenech, pokud byly nám po ruce, nemohli jsme se dopátrati roku, v němž tento nový znak vznikl. Privileje městské vůbec o něm nemají zmínky. Pouze v odpovědích na dotazník prof. Jos. Eichlera¹⁾, jichž pro chystanou topografii král. Českého užito v díle Sommerově, uvádí se rok 1819 jako doba vzniku tohoto znaku.²⁾ Zpravodaj v odpovědi na dotazník správně vystihuje, „že vznik tohoto znaku zakládá se na Hammerschmidtově historii klatovské³⁾ a sběratel dotazníků, — snad sám

¹⁾ V archivu národního musea.

²⁾ Zpráva tato je hodnověrná, neboť jsme zjistili, že na př. na listině z r. 1814 nachází se ještě stará městská pečeť o jedné věži, kdežto listina jiná z r. 1826 nese již nový znak dvojitý (archiv klatov. musea).

³⁾ Jan Florian Hammerschmidt, jenž v letech od 7. února 1695 do 5. dubna 1696 působil v Klatovech jako superior arcibiskupského domu, založeného pro ubytování kněží k obsluze Mariánského obrazu ustanovených, podle spisku Jana Klatovského, měšťtěnína Nového města Pražského, jehož titul zněl: „Fundaci aneb založení i vystavění slavného města Klatov“ ve své Historii klatovské, vydané r. 1699, vypráví o nejstarším znaku klatovském doslovně na str. 74.—75.:

„Léta tisycyho devátého (jak hodnowěrně poznamenal Jan Klatowský) (Woldřich Kníže České vypravil se na Low, na hrad řečený Drsstku, wůbec giž po Německu Frauenberg nazwaný. A poněwadž wzal cestu k Klatowům, byl gest od Klatowských poctiwě přiwítán, a uctěn.

prof. Eichler — poznamenává pod zprávou klatovského referenta: „Willkürlich, ungiltig“.

Pramenem k těmto bájím o původu doměle nejstaršího znaku klatovského byla Hammerschmidovi „Fundaci“. Jana Klatovského, kterého již dříve Paprocký užil ve svém „Diadochu“ z r. 1602 a podle nich si pak Klatovští sestrojili r. 1819 svůj nynější městský znak a vedou jej nerušeně podnes.

Tam tedy, kde se jiná města prosbami a značnými náklady domáhala „polepšení“ svých znaků a pečeti, pomohly si Klatovy „snadno a rychle“ samy.

Nevadila jim ani břitká kritika Gelasia Dobnera v jeho Annalech o nejapných smyšlenkách Jana Klatovského, ani stručná připomínka Jaroslava Schallera, kterou ve své Topografii Kr. Českého z r. 1789 odbyl povídání o vzniku „staronového“ znaku klatovského.¹⁾

Naši pozornost budí ještě jedna pečeť, které užívaly Klatovy od r. 1583 jako svého znamení chmelového.

Klatovy v 16. stol. slynuły pěstováním chmele, který těšil se asi tak znamenité pověsti, jako dnes chmel žatecký. Město kol dokola obklopeno bylo chmelnicemi, jak patrně ještě na obraze Willenbergrově

Při tomto Knjžetcým Přigezdu stala se zmjnká ó Fontíných, na kterýžto Klatowská Obec náramně sobě stěžovala, a příležitě proti njm stjžnostj wedla. Pročež Knjžete za to snažně žádala, aby jim ráčil milostiwě dowolenj dáti, by se Zdmi, a Waly ohraditi mohli.

Knjže uznaw gegich slussnau žádost: milostiwě jim dowolil, y poručil, aby se Waly, y Zdmi ohradili: a Klatowy za Mesto Czeského Knjžetstwj, tu hned weřegně swým Knjžetcým slowem wyzdwjhnutí ráčil.

Přidal též Klatowum Erb, nebolžižo Sstjt Městský s Knjžetckau Czepicy na Wrchu ozdobený, a literama W. K. C. to gest: Woldřich Knjže Czeské znamenáný.

Pod těma literami kázal namalowati Ssachowný Tabulku s čerwenými, a bjlymi kostkami, nebolžižo čtwerhrannými znameňmi: a pod ni mali bjli Pole. Okolo Stjtu Wě nec zelený s čerwenými Růžičkami. Gako se zde wypodobněný předstawuge.“

Na str. 86.

„W tomto swém druhém do Klatow přigezdu, Woldřich Knjže učinil také příměři mezy Fontíny, a městem Klatowy, a aby k obogj straně se Milostiwým prokázal: Arestýrowaného Fontýna dal z Rádnjho domu spolu s Lidmi swými, na gegich pokorné připowjđánj swornosti, a odprossowanj propustili: Klatowským pak na wěcnau Památku takowého přjměřj přidal do Městského Klatovského Erbu mezi swé litery W. K. C. to gest: Woldřich Knjže Czeské nad Ssachownicy dwa Meče.“

1) Klatow, Klattowy, Clattovia, Glattovia, Glatta, Glatthof, Klawtoka, ... führet im Wappen ein mit herzoglichem Hute gekröntes Schild, mit dem Buchstaben W. K. C. Woldřich (Udalrich) Knjže czesky in einem weisz und roth getäfeltem Felde, welches einige von einem, gewissen Schachspiele, andere aber von Burka aus dem Geschlechte der Hrn von Klenau, beydes aber ohne allen Grund herleiten wollen.

z r. 1602 a také Stránský ve svém díle „O státě českém“ mezi městy, jež prosluly výtečným chmelem uvádí Klatovy.

V 16. stol. vyvážen byl chmel nejen do měst a míst v království, ale i za hranice, zejména do sousedních Bavor. K tomu vztahuje se stať ze starodávné latinské básně „Clatovia lupulum colit, quem praesto Bavorus aufert“.

V klatovských hrobkách' jesuitských' ještě dnes spatřujeme v některých rakvích chmel kladený pod hlavy mrtvol zde uložených.

Ke značení svého chmele užívalo právě město Klatovy otisků pečetidla, jež kol štítku rozpoltného neslo v každém poli po jednom příčném břevnu s větévkou chmele.

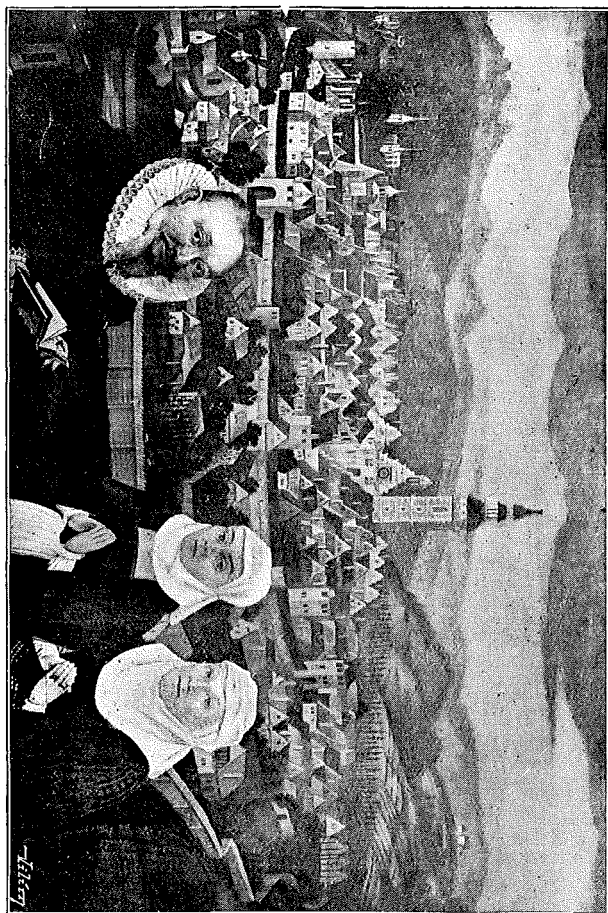
A je zajímavé, že tento znak objevuje se v Klatovech i na jiných místech. — Tak dvakrát v děkanském kostele místním, jednou na kamenném svorníku v klenbě jižní křížové lodi z poč. 15. stol., podruhé tamtéž v protějším travée v malbě podle zemského znaku, dále na Willenbergrově obraze města Klatov z r. 1602.¹⁾

Bezděky vtírá se myšlenka, nechtěl-li Paprocký naznačiti tímto znamením (znakem) souvislost s vybájeným od Hájka, Theobaldem, pánem kraje klatovského a zakladatelem benediktinského kláštera sv. Vavřince v Klatovech, jenž prý nesl také na štítu svém tři příčné štrých (břevna).²⁾

1) Viz: Soupis památek histor. a uměleckých svazek VIII., str. 32, 52 a 55 a německé vydání strana 74.

2) Hájek, Kronika česká list 197; Paprocký, Diadochus o stavu městském, list 225.

Samuel Fontinus Klatovský.

Památce vzorného vlastence a věrného Klatovana
věnuje Dr. Jindřich Vančura.

Bylo pěknou myšlenkou skladatelů Soupisu uměleckých a historických památek v politickém okrese klatovském, že reprodukovali v něm vyobrazení města Klatov, jak vypadalo před hrozným požárem r. 1615, zachované na náhrobní desce chované někdy na literátském kůru děkan-ského kostela chrudimského. Stejně jako malebný pohled na výstavné město a krásné jeho okolí, poutají nás podobizny tři osob, muže a dvou žen v nádherných černých šatech tehdejšího kroje, klečících a ve zbožné modlitbě dlících; z jejich tváří vyzírají milé a krásné duše jejich. V podobiznách, zdařile a jistě věrně provedených, poznáváme dílo chrudimského mistra, výborného portrétníka Matouše Radouše. V textu Soupisu nic není povědíno o osobách a obraz je tu pravou písní beze slov dojemné vzpomínky a touhy vzdáleného kra- jana po krásném rodném městě. Ale osobnost jeho si zamilujeme tím více a vřeleji, poznáme-li, že před sebou máme obraz jednoho z nejšlechtetnějších a nejvěrnějších synů našeho národa ze stavu měst- ského v letech, kdy se rozhodovalo o osudech jeho, vytrhne-li se z jařma habsburského k novému samostatnému životu, či bude znovu poroben a tuzeji připoután k Vídni a Římu. Jako roku 1469 Chrudim podala příklad věrné oddanosti národnímu králi Jiříkovi, když se ubránila přepadu zrádného Zdeňka Konopištského ze Sternberka a útoku sa- mého protikrále Matiaše, tak chtěla se zachovat ke králi od stavů če- ských svobodně zvolenému proti králi, jenž jen lstí a násilím vnucen jim byl ku přijetí roku 1617. Mimo Prahu Fridrich Falcký nebyl snad nikde nadšeněji vítán nežli v Chrudimi. Zasluhou primasa Samuele Fontina Klatovského a děkana Jiřího Oekonomusa a Roudnického konány tu radostné slavnosti církevní a veřejné prů- vody a na branách městských vymalovány podobizny krále Fridricha. Na oslavu jeho děkan Oekonomus vydal r. 1619 spis „Dvoje Te Deum laudamus, t. j. pamětné poznamenání chval božských, že nás novým králem Fridrichem obdařil“. Při obnově rady městské v Chrudimi no- vým podkomořím králové, panem Jiřím Otou z Losu v prosinci r. 1619

Samuel Fontinus byl jmenován primátorem města a zaujal postavení, které někdy v radě měl král. rychtář, jehož úřad na příště byl zrušen. Nový primátor předvídaje dobře, jaký těžký boj nastává českému národu proti králi Ferdinandovi II., mocně podporovanému vším světem katolickým, byl horlivě účasten všeho jednání a všech prací, aby v zápase tom nepodlehli Čechové. Ve stavu městském defensoři a direktoři neměli obětavějšího pomocníka nad Samuele Fontina ve sbírání a shánění peněžních a jiných pomoci, v opatřování zbraní a dodávání potřeb válečných. Přihlédaje k důležitě poloze města Chrudimě, primátor jeho neméně horlivě se staral o obranu jeho. Zdi městské, před tím na mnoha místech sešlé a svalené, byly nově vyzdvíženy a opraveny, brány, a fortny opevněny a věžemi znovu opatřeny a město potřebnou zbraní a hrubou střelbou a vším náčiním válečným vyzbrojeno. Stavby a opravy ty velmi důkladně provedl nákladem 600 kop. gr. soused a konšel chrudimský Samuel Kuchynka¹⁾. Žel, že se podobné obětavosti a horlivosti nedostávalo všem stavům českým, aby vlastní zdatností a statečností vyvážel byl nedostatek zahraniční pomoci, jako se stalo v XV. století za válek křížových. Takto místo vítězství, jehož roku 1420 bylo dobytý na hoře Vítkově, po 200 letech přikvačila na Bílé hoře dne 8. listopadu 1620 potupná porážka. Hned v prosinci 1620 Samuel Fontinus byl s primátory druhých měst královských povolán na hrad Pražský. V hoři nad zkázou díla, jemuž věnoval všechny své síly, v předtuše hrozných pohrom, které se naválí na vlast a církve českou, a trestů, jimiž nelostný vítěz stíhat bude rebely, Samuel Fontinus volil raději dobrovolnou smrt. V seznamu konšelů roku 1620 poznamenáno prostě, že zemřel (obiit) roku 1621 patrně v některém z prvních dnů měsíce ledna.

Jestliže o vynikajícím účastenství našeho krajana v Chrudimě za válečných let 1618—1620 podal hojně zprávy r. 1883 Ant. Rybička, o jeho rodě v Klatovech a o jeho počátcích zasloužilý historik byl v plných tmách. Tak nesprávně uvádí jméno otce Samuele Fontina, prý se nazýval Bartoloměj, nejasně vykládá jméno primátorovo Fontinus. Jos. Jirček v Rukověti k dějinám české literatury (1875) nesprávně překládá latinské jméno Samuelovo Georgillus slovem Jiříček, zná rok 1583, kdy Samuel došel na universitě gradu bakalářského, ale neuvádí, kde na školách městských vyučoval. Bylo mi opravdovou radostí, když se mi při prozkumu starých městských knih klatovských podařilo objevit a zjistit předky a rodiče našeho výborného krajana.

Otcem Samuelovým byl, ne Bartoloměj, jak nesprávně udává Rybička, nýbrž Albrecht Jirka, mladší syn Jiříka Jeremiáše, kterému se v Klatovech vůbec říkalo Jirka a toto jméno Jirkovců přejali také oba jeho synové Jindřich a Albrecht. Jiřímu Jeremiášovi náležel

¹⁾ Zásluhy Samuele Fontina ve válce české vylíčil a vysoce ocenil na základě domácích pramenů chrudimských Ant. Rybička v rozpravě O erbovních a patri-cijských rodinách v městě Chrudimě usedlých, uveřejněné ve Věstníku král. společnosti nauk r. 1883.

v městě dům, dnes v ulici Wilsonově č. 147, vedle domu Jana Hostače (č. 146), s nímž míval různé spory sousedské o rajhni, o okna na dvůr a p., jež urovnány po smrti Jirkově (1531). V tomto domě Jirka Jeremiáš měl šenk vína. Roku 1526 vinil pachole Jana, syna Matěje sladovníkovic z Kolínce, poddaného pana Zdeňka Lva z Rožmitálu, nejvyššího purkrabí, že jest zlodějsky víno točiv a vylévav, jemu škodu učinil¹⁾. Roku 1532 Jirkovci Jindřich a Albrecht se svou matkou Zuzanou byli z Jindřichova Hradce Martinem Karáskem a Fontinem, tovaryšem jeho, upomínáni o dluh 176 kop. za vína od nich kupovaná.²⁾ Podobně Albrecht Jirka r. 1542 byl dlužen jistou sumu peněz za víno Erazimovi z Budějovic.³⁾ Nevíme, zda po otci či snad sňatkem držel též dvůr neznámé nám polohy,⁴⁾ stodolu u brány Měrtlíkovské, t. j. u vrat předměstských na straně východní, kudy se chodilo k Bolešínům,⁵⁾ mnohé dědiny a louky, z nichž některé časem odprodal. Z prvního manželství s Dorotou neznámého rodu, neměl dítek. Druhou manželkou jeho byla Lidmila, nejmladší dcera bakaláře Adama Jakoubka, jehož jméno poprvé nalézáme v I. knize trhů, založené po velikém požáru r. 1520, kterým zničeny byly všechny starší knihy městské, při roce 1529, kdy od Václava Purkrábka koupil za 115 kop dům dnes v ulici Zlatnické č. 78, ale prodal jej zase r. 1533 za tutéž sumu Zikmundu Přerostovi. Adam Jakoubek, prvotně jistě správce městské školy klatovské, tehdy již se vzdal dráhy učitelské a vstoupil do řady měšťanů. R. 1542 koupil sobě od Simona Haufa za 300 kop jiný dům, řečený Karáskovský v ulici, jež byla pokračováním dnešní ulice Školní v části zastavené budovami jezuitské koleje a semináře. (č. 5).⁶⁾ Zatím již nakoupil si různých pozemků, jako r. 1535 dvě louky ke Kosmáčovu, dědinu při jedné z nich, dědinu s loučkou (za 295 kop.)⁷⁾ Jako zámožný měšťan oženil se s Kateřinou, dcerou zemana Filipa ze Strachovic⁸⁾. Teprve r. 1556 Adam bakalář dal do knihy věn zapsat, že urozený pan Filip ze Strachovic své dceři Kateřině věnem dal 100 zl., kdežto on jí 200 kop obvěnil na svém domě Karáskovském⁹⁾. Již v mladších letech Adam bakalář zastával úřad rychtáře městského (1535), později volen byl za staršího obecního a v letech šedesátých zasedal stále mezi konšely. Ze svého manželství měl syna Jana a tři dcery Kateřinu, provdanou za Václava Lévu, Markétu, manželku bakaláře Simona Plavenského, později obdařeného erbem a titulem z Plaufeldu, a Lidmilu, manželku

¹⁾ Liber. transactionum I. f. 42.

²⁾ Tamtéž I. f. 68'.

³⁾ Tamtéž f. 146.

⁴⁾ Lib. contractuum I. f. 181.

⁵⁾ Tamtéž f. 228'.

⁶⁾ Viz na plánu situačním k druhému našemu článku č. 5.

⁷⁾ Lib. contr. I. f. 124, 126, 130, 140'.

⁸⁾ Strachovice ves u Boru v okresu Přimském, odkud pocházel zeman-ský rod Strachovský. R. 1544 Filip Strachovský seděl na Zítíně u Nepomuka.

⁹⁾ Lib. dotum f. 2.

Albrechta Jirky. Od syna a dcer dočkal se hojných vnuků a vnuček. Po synovi Janovi (mrtvém již r. 1575) zůstali dva synové Pavel a Václav a dvě dcery Anna a Markéta. Z manželství Kateřiny Lérové byli syn Samuel a dcera Eva; z manželství Markéty Plavenské dva synové Adam a Václav a dvě dcery Eva a Anna; z manželství Lidmily Jirkové syn, náš Samuel Jirka, a dvě dcery Dorota a Kateřina.

Našemu Samuelovi Jirkovi jistě se dostalo pečlivého vychování za dozoru děda jeho s matčiny strany, starého bakaláře Adama Jakoubka: Městská škola v Klatovech slynula dobrými učiteli a dobrou pověst její hlásali žáci, kteří na universitě došli gradu mistrovského a prosluli svou činností ve školách i v úřadech městských. Postačí, uvedeme-li jména mistra Jakuba Strabona (Šilhavého), proslulého správce a opravce školy Žatecké, později městského písaře v Žatci, a mistra Pavla Kristiana (Křesťana) z Koldína, někdy universitního profesora, později předního písaře (kancléře) Staroměstského, autora Práv městských. V letech 60tých rektorem školy klatovské byl Václav Rohle, jinak Šimkonis, kantorem Jan Bílský, sukcentorem Adam. Její žáci na čas byli rozplašeni hrozným požárem, který vyšed dne 12. května 1579 na předměstí Loubském, větrem se přenesl přes zdi městské na město, jež téměř všecko spálil. A neokřehli ještě Klatovští z této pohromy, když již 22. května 1580 nově vyšel oheň na předměstí Spitálském, přenesl se na Klášterské až k Chuchli, takže shořelo 70 dvorů a chalup. Požáry roku 1579 a 1580 postižení byli asi také děd i otec našeho Samuele Jirky. Děd jeho Adam Jakoubek nepřežil dlouho této pohromy. V hojných letech věku svého dne 27. března 1583, dožádav se Václava Hořepnického, sukcentora a Albrechta Růženského, učinil poslední pořízení o svém statku ¹⁾ Ze kšaftu toho poznáváme, že přežil svého syna Jana, obě dcery Kateřinu Lérovou i Lidmilu Jirkovou, poznáváme vnuky a vnučky jeho a odkazy, které jim učinil. Kateřině, své manželce, odkázal dvůr, v němž bydlil, i jiný svůj statek všecken, protože v sešlosti věku jeho jej vždycky se vši bedlivostí věrně opatrovala a při něm pracovala, vnukům a vnučkám měla rozdělit po 10 kopách z peněz, za něž prodán byl zatím dům Karáskovský Janovi Skutečskému, Samuelovi, vnuku po Lidmile, dceři jeho, protože jemu ještě 10 kop. m. povinen byl, měla tolikéž vyplatiti. Kateřina nepřežila dlouho svého manžela. V kšaftu dne 9. srpna 1583 učinila odkaz 50 kop. dětem po někdy Jindřichovi, bratru svém, a splacení některých dluhů. Vnuka jejího Samuele Jirky není v něm vzpomenuť. Ten téhož roku, kdy smrti pozbyl děda a báby (1583), došel na universitě pražské gradu bakalářského. Za svého studia v Praze asi změnil své jméno otecké Jirka za latinské Georgillus, jak se potom do konce XVI. století nazýval.

Mladý bakalář povolán byl hned za správce školy do Kolína nad Labem, kde krátce před tím (1582) opustil ji bakalář Matouš Hosius Vysokomýtský, oženiv se s bohatou vdovou Annou Horákovou. V tomto roce na škole kolínské žákem Samuelovým byl Matiš Borbonius (Burda)

¹⁾ Lib. testam. 16.—17.

z Kolínce, potom slavný lékař a emigrant český.¹⁾ Do Kolína přiváben byl jistě známostí Samuela z Klatov, kde před požárem r. 1579 ztrávil na škole tři leta za rektora Němce, který se tu dokonale češtině naučil a po odchodu jeho za správy mistra Pavla Cubiniusa Vysokomýtského. Jen tento rok Samuel Georgillus pobyl na škole kolínské, ježto odtud odvolán byl ke správě školy do Chrudimě, kde kolegou jeho byl krajan pošumavský Tomáš Lvík Domažlický. Dne 26. dubna 1586 psal pánům Poličským, posílaje na školu jejich podle slibu jim daného mládence Václava Plavenského, syna Simona Plavenského z Plaufeldu, měšťánina a J. Mti císařské rychtáře v městě Klatovech, svého bratrance, za předního správce školy a Štěpána Jaroměřského za pomocníka, vysvědčuje o nich, že „dokud pod správou jeho zůstávali a při něm v umění literárním pracovali, vždy pilní byli a vše, co by k jich dobrému a poctivému býtí mohlo, jsou vyhledávali“. Horlivost a způsobilost učitelskou samého Samuele Georgilla bychom mohli správně posoudit, kdybychom měli spis jeho „Život dětinský“, učební knihu to pro děti, počínající chodit do školy, kterou známe jen z indexu knih zapověděných.²⁾

Ale ani v Chrudimi mladý rektor Samuel Georgillus nezůstal dlouho zachován škole. Jestliže dne 10. března 1586 v Klatovech dosvědčili měšťané Jan Žatecký, Jan Mléčko a Ondřej truhlář, že někdy Albrecht Jirka, měšťánin zdejší, pojímaje sobě za manželku Lidmilu, dceru Adama Jakoubka, bakaláře s ní syna Samuele zplodil, vysvědčení toho potřeboval ke sňatku, k němuž se tehdy již chystal. Po příkladu Matouše Hosiusa v Kolíně a tolika svých předchůdců i vrstevníků získav lásku bohaté vdovy sňatkem s ní rozloučil se se školou chrudimskou. Manželce jeho Salomeně první muž její Vít Hořínek odkázal sice všecko své jmění, ale o dědictví to vznikl spor, když král. rychtář Burián Kochánek z Kochánku a starší obecní na místě a k ruce vši obci města Chrudimě činili připověď ke statku tomu. Od rozsudku domácího soudu městského, jímž 6. února 1588 dáno za právo Salomeně,³⁾ strana odporná odvolala se k soudu apelačnímu v Praze. Pro nedostatek právních formalit, jichž vyžadují zřízení zemské a práva městská — ježto Vít Hořínek, leže na smrtelné posteli, jen před svou čeládkou pronesl, že cokoli po něm pozůstane, to že Salomeně, manželce jeho, náležeti má — „takové jeho oznámení za kšaft pořádný postačiti nemůže, nýbrž jako nedostatečný se zdvihá“. Proto ze statku takto nezřízeného Salomeně, Samuele Klatovského manželce, přisouzen byl jen třetí díl a též to, co prokáže, že svého vlastního vnesla k Vítovi Hořínkovi (31. května 1588).⁴⁾ Náhradou za ztrátu utrpěnou

¹⁾ „Coloniae ad Albim sub Samuele Georgillo Glatovino integrum exegi annum“, zaznamenal ve svém denníku Borbonius (Max. Dvořák, Dva denníky dra Matiša Borbonia z Borbenheimu, str. 101), Vávrovy Dějiny kr. města Kolína v seznamu rektorů školy kolínské neznají jméno Samuelovo.

²⁾ Jos. Jungmanna Historie literatury české, 2. vyd. Přídavek str. 522, č. 26.

³⁾ Liber. sententiarum v archivu chrudimském, č. 317, f. 295.

⁴⁾ Knihy apelační v archivu zemském č. 33, A. 31—32.

bylo Salomeně a manželu jejímu Samuelovi, když zatím r. 1587 otec její Petr Volejník postoupil jim všecken svůj statek, dvůr, dvě vinice a jiné pozemky, vymínil si, aby ho až do smrti u sebe chovali. Jméno tímto sňatkem získané Samuel Klatovský rozmnožil ještě, když po smrti Salomeny r. 1601 pojal za manželku Alžbětu Kadešovou, bohatou vdovu po Janovi Březovském. Oběma sňatky měl, jak se tehdy říkalo, z požeňání božího strany věcí časných, slušné zásobení, ale neoddával se sobecky jen správě a množení svého statku, nýbrž horlivě a účinně se účastnil i řízení věcí obecních. Záhy nalézáme ho mezi staršími obecními, později volen za konšela. Rád se účastnil dozoru nad školou městskou, maje k tomu zvláštní způsobilost jako někdejší správce její. Stejně platné služby konal na kůru literátském, který v Chrudimi jako v jiných městech byl střediskem všeho vzdělaného měšťanstva. Jako přítel tehdejšího písemnictví humanistického, svými verši latinskými účastnil se rozličných sbírek básnických, vydávaných k oslavě různých událostí v životě svých přátel. Tak roku 1607 přispěl svými verši latinskými ke sbírce básní, jimiž slaveno narození syna tehdejšímu děkanovi chrudimskému Blažejí Borovskému z Borovna.¹⁾ Historik chrudimský jistě vyhledá a vylíčí, jak Samuel Klatovský pilným hospodařením rozmnožil svůj statek, které domy a pozemky v Chrudimi mu náležely a jakým bohatstvím svršků byl naplněn dům, v němž bydlil, a jehož největším klenotem byla mu knihovna, v níž nemálo choval latinských klasiků.

Ze Samuel Georgillus byl ve styku se svým rodištěm a živě cítil jeho radosti i strasti, svědectvím je změna jména, které si od počátku nového století XVII. zvolil, nazýváje se, již ne Georgillem, nýbrž Fontinem Klatovským. Bylo velikou radostí a pýchou města Klatov, když purkmistru a městské radě jeho Jan Klatovský, měštinín Nového města Pražského, věnoval spis „Fundací aneb založení a vystavení slavného města Klatov a od koho své jméno má i jiné věci památné, které se v něm zběhly“. Nedostatek kroniky Hájkovy, kde vyložen byl původ a počátek všech měst královských a jen o Klatovech pomlčeno, horlivý mřlovník svého rodiště, kde, zdá se, býval někdy kantorem, nahradil zcela v duchu svého vzoru, položiv počátky jeho daleko do doby knížete Nezamysla, i vymysliv si starověké kroniky a příběhy, kterými vyšperkoval nejstarší dějiny klatovské. Svými výmysly opředl zejména studánku (fons) Klatovku, kde prý založen byl dvůr Studeneckých (Fontinů), kteří první přijali křesť od vymyšleného světce Světislava, žáka sv. Vojtěcha,²⁾ Klatovští v plné důvěře v pravdivost této Fundací pochlubili se jí zdomácnělému u nás emigrantu polskému Bart. Paprockému, když za prameny historickými ke svému Diadochu navštívil město jejich. I tento historik uvěřil povedenému žáku Hájkovu a dílo jeho uvedl ve známost svých nekritických následovníků. Fundací Jana Klatovského nebyla vytištěna, ale rozšířila se v rukopisech. Není po-

¹⁾ Ant. Truhlář, Rukověť k písemnictví humanistickému, str. 143.

²⁾ O nejstarším kronikáři klatovském a jeho díle, viz mé pojednání v Čas. Čes. Musea 1913 str. 232—242.

chyby, že jeden, ne-li od samého skladatele, jistě od některého ze svých přátel klatovských obdržel i náš Samuel Klatovský v Chrudimi a byl rovněž velice radostně dojat oslavou svého rodiště. Zdá se, že dvůr buď jeho otce nebo děda, bakaláře Adama Jakoubka — z domácích pramenů nelze bohužel polohu jejich určit — stál někde na blízku studánky Klatovky, takže se Samuel Georgillus pokládal za potomka starých Studeneckých (Fontinů) a počal se odtud nazývat Samuel Fontinus Klatovský. Na své rodiště Klatovy vzpomínal náš krajan v Chrudimi — a s ním i druh jeho Tomáš Lvík na Domažlicích — za bouřlivých let, kdy hrozbou defense na císaři Rudolfovi II. vynucen byl slavný Majestát. Mezi defensory jeho byli ze stavu městského zvoleni Klatovan Daniel Korálek z Těšína a Domažličan Matouš Voprcha z Uračova. Není pochyby, že Samuel Fontinus vítal Majestát a Porovnání, na jichž základě podnikána byla hned nová organizace církve české, v níž spojeni byli na základě společného vyznání novoutrakvisté a bratří čeští, a oprava pokleslé university Pražské i všech městských škol latinských. Z nové úpravy a ze šťastného rozvoje církve a školství českého kynula slibná naděje, že budoucnost českého národa položena je na dobrých pevných základech. Jen krátkozraké stranictví nesmiřlivých katolíků a lutheránů mohlo se vzpírat dílu smíru náboženského, z něhož kynulo mravní a kulturní obrození národa českého. Takovým krátkozrakým nesnášlivcem náboženským byl luthersky smýšlející děkan chrudimský Blažej Borovský z Borovna, který bouřil kněžstvo svého kraje proti Porovnání a psal stížný list defensorům proti bratřím. Tehdy asi rozešlo se přátelství Samuele Fontina s nesnášlivým knězem, který od defensorů volán byl do Prahy, za svou vzpuru byl uvězněn a vymazán z knih konsistoriálních.

V letech po Majestátu a Porovnání Samuel Fontinus světlí ještě horlivostí staral se o věci veřejné. Roku 1610 volen byl za berníka krajského a v úřadě tom setrval i v letech následujících 1611—1614 a bylo mu od nejvyšších úředníků a soudců zemských vysvědčeno, že „jest počet svůj z téhož kraje před osobami sněmem k tomu volanými za táž leta 1610—1614 pořádně vykonal a od sebe odvedl“.¹⁾ Stejně pečlivě konal svůj úřad jako výběrčí posudného v kraji chrudimském. Městem Chrudimí vyslán byl ke sjezdům krajským a ke sněmům obecným a ze svého velikého jmění nemalými sumami zakládal obec i komoru královskou. Ke svému zámožnému bratru utíkala ve svých potřebách sestra jeho Dorota, jež v Klatovech byla provdána v prvním manželství za Jana Skřivánka mladšího, v druhém za Martina Kladrubského. Tak roku 1611, aby zachovala dům od Kryštofa Milera koupenny, založena byla od svého bratra Samuele stem kop. gr., jež mu zajistila na tomto domu.

V bohatém měšťanstvu chrudimském měli podporovatele a zákazníky domácí malíři, z nichž nad jiné vynikal mistrovstvím Matouš Radouš. Jeho dílem jest jistě obraz, který někdy umístěn byl na náhrob-

¹⁾ Dsky země větší 191 C. 25—26.

níku r. 1614 postaveném na kůru literátském děkanského chrámu v Chrudimi, jímž donátor dal tak krásný výraz lásce, kterou i ve svém novém působišti nepřestal chovat ke svému rodišti, jež tu dal zobrazit.¹⁾ Pod ním vzhlíží na nás milá tvář Fontinova a vedle něho zesnulá choť Salomena Volejníková, s níž žil 14 let a 9 měsíců a Alžběta Kodešova, s níž žije již 13 let, s oběma v největším míru, důvěře a lásce. Není pochyby, že náš Fontin byl štědrým podporovatelem umělců, kteří se spojili k provedení nádherných kancionálů, chloubou to našeho umění hudebního a malířského, kvetoucích právě tehdy v Chrudimi zásluhou hudebníka Jiříka Rychnovského a malíře Matouše Radouše.

Radost, kterou Samuel Fontin měl r. 1614 ze zdařilého díla uměleckého, postaveného na kůru literátském, kterým památka jeho příštím věkům měla být pietně zachována, zkalena byla již následujícího roku hroznou zprávou o požáru Klatov, kterým zničen byl půvabný pohled na rodiště jeho, nedávno vytvořený štětcem malířovým. V den, kdy se slavila památka upálení M. Jana Husí (6. července) r. 1615, vyšel na předměstí Špitálském oheň, který se při větru velkém přenesl do města, jež celé i s předměstím Loubským vyhořelo. Jako do jiných měst došlo jistě také do Chrudimě psaní pánů města Klatov o pomoci příspěvku jejich obci pohořelé a není pochyby, že se Samuel Fontin Klatovský pilně staral o to, aby odtud přišla pomoc vydatná.

Dvě léta po této pohromě, jež stihla jeho rodiště, Samuel Fontin po smrti své druhé manželky Alžběty r. 1617 vešel ve třetí manželství s Dorotou Boleslavskou, jež nezůstalo bezdětné jako byla první dvě. Již roku 1618 Dorota povila jemu, muži již málem šedesátníku, syna, jemuž po otci a dědu dáno bylo při křtu jméno Samuele Albrechta. Ale otcovská radost z dědice jeho jména a jmění byla spojena s největšími starostmi, jež naleyly na hlavu jeho právě v roce, kdy dne 23. května svržením obou místodržících a tajemníka jejich s oken hradu Pražského stavové čeští povstali k odboji proti věrolomnému králi Matiašovi.

Horlivou účast a osobní statečnost Samuele Fontina v osudných letech války české (1618—1620) jsme poznali v úvodní části své vzpomínky. Stavům českým, kteří v zápase podlehli, dostalo se přísného odsouzení i od našich novodobých historiků, kterým šlo o plný smír národa českého s vítěznou dynastií a církví římskou, Tomka, Gindelyho a Rezka. Soudu jejich podlehl i francouzský historik Denis, který ve svém díle „Konec samostatnosti české“, jen sesílil ještě odsudek dějepisců českých. Ale již ve svém klasickém díle „Čechy po Bílé hoře“, když za doby persekuce poznal některé krásné postavy ve šlechtě české, tázal se, zda příliš přísně neposoudil starou šlechtu českou. Nepochybujeme, že kdyby byl poznal činnost chrudimského primátora Fontina za války české, že ke šlechtě české by přidal i stav městský, neboť i v něm zachovaly se z doby husitské plodné zárodky mravního a

¹⁾ Popis náhrobníku a nápisy na něm české a latinské, viz v pojednání Rybičkové O starožitnostech chrudimských v Čas. Čes. Musea 1848 I. 425—426.

kulturního života, jež opravou církve a škol po vydání Majestátu a Porovnání mohly vydat nejlepší ovoce. Ale všechno to zmařeno bylo špatnou politikou krále Ferdinanda II., který svého vítězství na Bílé hoře užil k tomu, aby rozmetáno bylo vše, co ještě u nás zbylo mravního a duševního bohatství.

Prekvapuje, že po násilné smrti Fontinově — snad že přáteli jeho v městě byla utajena — jeho veliké jmění nebylo konfiskováno. Vdova po něm Dorota provdala se v lednu 1622 za Tobiáše Felixe, souseda německobrodského. V srpnu téhož roku učiněno rozdělení statku po Samuelu Fontinovi, při němž čtená jeho knihovna zůstavena byla sirotkovi Samueli Albrechtovi.¹⁾ Ten trávil smutný asi život v cizím domě, když mu r. 1630 zemřela matka jeho. Tobiáš Felix zdědil po ní její jmění. Ale zdá se, že toto dědictví ohrožoval tehdejší císařský rychtář německobrodský Jindřich z Loewenfelsu. Jinak nedovedeme si vysvětlit, že Tobiáš Felix — nejspíše za nějakou tajně smlouvenou náhradu — postoupil mu všechno dědictví po své manželce. Šest let po matce r. 1636 zemřel v jinošském věku syn její Samuel Albrecht Fontin Klatovský. K dědictví po něm hlásil se císař. rychtář Jindřich z Loewenfelsu. V pozůstalosti této byla i suma 7000 zl., kterou si obec od poručníka Fontinovských vypůjčila a na svém statku pojistila. Císař. rychtář Jindřich z Loewenfelsu a zeť jeho Jan Máj chtěli na obci, aby jim v té sumě postoupila ves Vestec. V těch letech proklubávalo se tajemství smrti Samuele Fontina Klatovského. Tehdy Václav Pštros, radní a přední úředník svěřoval to Ondřeji Bernhardu Gregorovskému, tehdejšímu písaři při obci, a tato dobrá duše po dlouhých letech roku 1661 oznamovala prezidentovi komory královské hraběti Alšovi Ferdinandovi Vratislavovi, že týž Václav Pštros lepší zprávu dáti může, kterak Samuel Klatovský, v té rebelii primas města Chrudimě, od celého království českého měst zřízený prokurátor, „po slavném vítězství J. Mti Císařské, vedle jiných všech primasův k postavení se na hrad Pražský citirován byl, jak ho citací došla, jakým způsobem tak náhle o život se připravil“. Nehodný donášec chtěl tím dokázat, že statek po rebelovi, který se na množství tisíc zlatých vztahuje, vlastně náleží J. Mti Císařské a že neprávem jej drží pan Jan Máj, primátor města Chrudimě, Jan Mydlář, spoluradní, vedle jiných jejich spoluconsortův.²⁾

Záhada, jak veliké dědictví Fontinovské v Chrudimi uniklo konfiskaci a jak se dostalo do rukou císařského rychtáře německobrodského Jindřicha z Loewenfelsu a jeho zetě Jana Máje, pozdějšího primasa chrudimského, vyžaduje podrobného vyšetření. Doufáme, že se prof. Florianovi v dějinách města Chrudimě, ke kterým od mnohých

¹⁾ Ukázku toho, jaké veliké bohatství bylo shledáno v domě Fontinově, podává A. Rybička v článku O starožitnostech chrudimských v Čas. Čes. Musea 1848 I. str. 507—508.

²⁾ Za opis této zajímavé relace, z níž se dovídáme o sebevraždě Fontinově a o posledních držitelích statku jeho v Chrudimi, děkuji prof. Florianovi, jenž mi byl milým průvodcem a vykladačem za mé návštěvy v Chrudimi.

let pilně sbírá látku, podaří rozřešit tuto záhadu, a že galerie císařských rychtářů pobělohorských, těchto ochotných pomocníků násilné protireformace a nestydatých lupičů jmění obecného i soukromého, obohacena bude obrazem německobrodského pana Loewenfelsa. V dějinách města Chrudimě osoba našeho krajana Samuela Fontina zabírá jedno z nejčestnějších míst a je mi radostí, že k osvětlení jeho života mohli jsem přispěti podrobnými zprávami ze starých zápisů našich knih městských.

Adam Jakoubek bakalář († 1583)
 (1552) ψ Kateřina, dc. ur. p. Filipa z Strachovic († 1583).

Jan (mrtev 1575)	Kateřina ψ Václav Léva	Markéta † 1586 ψ Šimon Plavenský	Lidmila ψ Albrecht Jírka
Pavel, Václav, Anna, Markéta	Samuel, Eva,	Adam, Václav, Eva, Anna,	Samuel, Dorota, Kateřina,

Jírka Jeremiáš (mrtev 1531)
 ψ Zuzana

Jindřich

Albrecht

I ψ Dorota (1537)

2. ψ Lidmila, dc. Adama Jakoubka bakaláře

z 2. ψ Samuel † poč. 1621, Dorota Kateřina,
 (Georgillus - Fontinus) 1 ψ Jan Skřivánek ml.,

1 ψ Salomena, dc. Petra Volejníčka 2. ψ Martin Kladrubský.
 vdova po Vítu Hořínkovi v Chrudimi († 1601),

2 ψ Alžběta Kodešová,

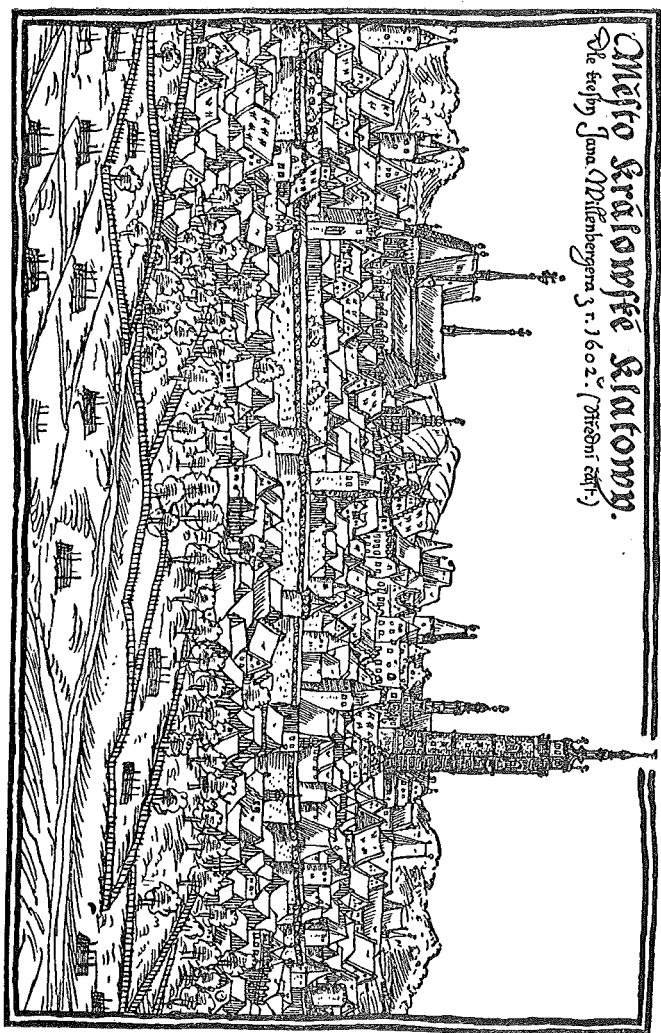
vdova po Janu Březovském v Chrudimi († 1617),

3 ψ Dorota Boleslavská † 1630, 2 ψ Tobiáš Felix v Něm. Brodě,

(z 3 ψ) Samuel Albrecht

* 1618 † 1636.

Ferd. Vaněk:

Obraz města Klatov na počátku XVII. století.

(Poznámky k prospektu města od Jana Willenberga z r. 1602.)

Není nešťastnějšího města v Čechách, co se týká pramenů historických, nad naše Klatovy. Hrozným požárem r. 1520 zničeny byly asi všechny starší knihy městské a originály městských privilegií. Teprve po tomto roce počíná nová řada knih městských, bohužel i potom častěji je přetržena a proto neúplná.

O počátcích města, přátelé čtení historického v XVI. století nedo-
vídali se ničeho ani v oblíbené tehdy Kronice Hájkově a nedostatek ten
hleděl nahradit Jan Klatovský, služebník pana purkmistra a pánů No-
voměstských v Praze svou Fundací, nebo-li historií o založení a vysta-
vení města Klatov (1599), v níž podle vzoru Hájkova vymyslel osobnosti
a události, ba i prastaré kroniky klatovské. Na této smyšlené kronice
neobsahující ani zrnka pravdy historické, založil pak po stu letech kněz
Jan Florián Hammerschmidt svou Historii Klatovskou (1699), která ve
větší své části zabírá líčení zázraků „krvopotíščho“ obrazu P. Marie
Klatovské. Již z toho poznáme jak smutným a nedostatečným prame-
nem je pro poznání minulosti našeho města.

Částečnou náhradu za nedostatky pramenů historických starší
doby poskytují nálezy a vykopávky různých předmětů z doby praehisto-
rické i pozdější, vodní a komunikační dráhy (toky řek a potoků, staré
cesty); za město samo pak mluví němou, ale výraznou řečí jeho zacho-
vané památky stavitelské, k nimž druží se i věrná jejich vyobrazení jako
spolehlivé pomůcky i doplňky živého slova historikova. Takovými jsou
zejména dva věrné obrazy Klatov z počátku XVII. století, jež poskytují
nám hojně bohatého a zajímavého poučení nejen o výstavnosti, nýbrž
i o životě měšťanů klatovských v době před porážkou bělohorskou. Již
prvním pohledem na obrazy tohoto města, neubráníme se obdivu nad
bohatostí a zteplostí jeho četných věží, bran a bašt, hrdě vystupujících
nad slemený střech a štítů měšťanských domů a je obepínajícího pásu

hradebních zdí jako jejich strážcové a jimiž pyšniti se mohli klatovští občané nad jiná města království.

Ba věru! Klatované mohli být všim právem hrdi na své město s vábným okolím a nádherným pozadím horských hřebenů Šumavy a Brd uprostřed bohaté zelené zahrad a chmelnic; hlásili se též k němu rádi i když jim bylo osudem souzeno v jiném místě se usadit, aspoň příjmením, jehož si k svému rodnému jménu přidávali. Ze přichylnost k němu zachovávali až do své smrti, dokazuje nám náš rodák Samuel Fontinus, později v Chrudimi jako bohatý a vážený měšťtín usedlý, který na svůj nádherný epitař v tamním děkanském kostele vedle sebe a svých dvou manželek podobizen i své milované rodné město si dal vykontřektovati. Touto jeho přichylností k rodišti zachovala se nám takto věrná podoba města Klatov. (Viz obrazovou přílohu čl. „Samuel Fontinus Klatovský“.)

K tomuto obrazu, malovanému roku 1614, pojí se druhý konterfekt města o 12 let starší, r. 1602 dne 27. února na místě vyhotovený rukou dovedného kreslíře Jana Willenberga, chovaný ve sbírkách kreseb a rytin proslulé knihovny kláštera Strahovského.¹⁾

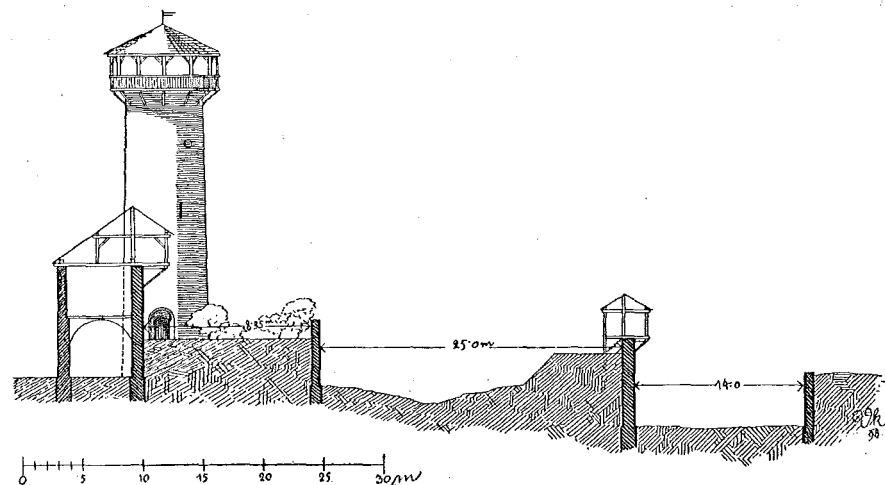
Oba obrazy pro historii města mají cenu neobyčejnou, poněvadž jsou nejstaršími z hodnověrných jeho vyobrazení. Na žádném z obrazů pozdějších nesetkáváme se již s onou objektivností a věrností, s jakou jsou tyto dva provedeny. Neméně padá na váhu, že jsouce oba kresleny z přibližně stejného stanoviska, návrší Křesťanovského a „Spravedlnosti“, navzájem se doplňují a též kontrolují. Malíř obrazu chrudimského snažil se vzbudit píeti k Fontinovu rodnému městu při svém díle zvláště hleděl vytknouti charakteristiku města a jeho vynikajících budov po stránce malebné; z té příčiny pozoruje se na jeho obrazu vedle idealisování jistá šablonovitost, jak v podání okolní krajiny, tak i v podrobné kresbě budov soukromých. Obraz druhý, účelům informatorním věnovaný, ač ne tak pečlivě a svědomitě kreslený v podrobnostech jednotlivých budov, o to je důležitější a pro topografa cennější, že je rozsáhlejší, podává jak situaci města tak i jeho předměstí, ba přidává i některé vzdálenější body v okolí, čelnější pak budovy v připojených vysvětlívkách zvláště vypočítává. A tak co na obraze chrudimském tu a tam poněkud schematicky podáno, zde jakoby dokumentárně jest doloženo a stvrzeno.

V následujících odstavcích chceme stručně pojednat o jednotlivých stavitelských památkách města, vzniklých od jeho založení až do zániku období středověkého koncem 16. století, podotýkájice, že při popise tom za základ nám sloužil podrobnější a obsažnější prospekt Willenbergův, který zavdal i podnět k sepsání tohoto článku.

¹⁾ Vydání in facsimile s jinými pohledy na města česká a hrady od Dr. Ant. Podlahy a Dr. I. T. Zahradníka v Praze r. 1901.

A. Hradby městské.

Hradby městské zůstaly rozsahem svým týmiž, jakými byly při založení města; městiště jimi oepjaté, co do rozlohy i vnitřního rozdělení se nezměnilo, jakož vůbec až na naše časy zůstalo nezměněné. Jeví se nám v půdoryse přibližně jako lichoběžník v rozích zaoblený, uvnitř osnovou pěti a čtyř pravouhly se křížujících ulic rozčleněný, jehož středního, nezastaveného bloku užito bylo za náměstí. Opevnění (viz sche-

matický jeho průřez na obr. shora) záleželo z dvojího na obě strany vyzděného příkopu. Vnější, menší příkop byl průměrně 10 m široký a mohl být v čas potřeby vodou nadržěn; za ním zvedala se z podezdívky přední hradební zeď 0'80 m až 1'30 m silná a od paty příkopu 10—12 m vysoká. Hned za touto zdí prohluboval se vnitřní, hlavní příkop, místy až 25 m široký, k městu ohražený hlavní hradební zdí, kteráž přední zeď značně převyšovala. Obě tyto hradební zdi sesíleny byly k snazšímu obhájení příkopů a valů baštami buď polokruhem nebo pravouhly do příkopu vystupujícími; takových bašt bylo při přední (vnější) hradební zdi 13 vesměs polokruhových, při hlavní zdi 24, z nich 12 čtverhranných a 12 plně okrouhlých. Kromě těchto bašt vystupovaly z obou nároží východní hradby do vnějšího příkopu pětiboké reduty otevřené, způsobilé k postavení hrubých kusův střelných. Přední hradební zeď opatřena byla na vrcholu po celém svém obvodu krytou, kranclerem a dřevěnými krakorci podepřenou chodbou z hražděného zdiva, vnitřní zeď korunována byla cimbuřím neb stínkováním, za nímž obíhala též chodba krytá, nebo-li ochoz pro pochůz hlídky a čeleď hradební. Středem hlavního příkopu vedena byla stoka, napájená na stranách jižní a západní vodou z mlýnského potoka, na ostatních vodou s výšin nad městem sláněnou. Do této stoky sváděny byly i výkaly z města, závada to, která zdravotnímu stavu

města zajisté nebyla k prospěchu. Tomuto zlu z velké části však odpomáhaly valy neb parkány, zřízené při obou hradebních zdech navázkou země při vyhazování příkopů nabyté. Valy tyto šest i více metrů široké, byly hojně osázeny stromy a keři; v dobách klidných i zelenina, víno a jiné druhy ovoce se na nich pěstovalo. Vnější val svážel se šikmo a volně do příkopů, vnitřní však byl zdí v jeho vlastní výši podepřen; na několika místech tato terasa pravouhlými výstupky do příkopů vybočovala.¹⁾

Bašty měly průměrem 8 m šíře a svou výškou nad zdí hradební hrubě vynikaly; výminku činily bašty východního hrazení vnitřního s čtyřmi věžovitými okrouhlíci, výše již připomenutými a některé čtverhranné bašty při vnitřní zdí hradební, jež převyšovaly značně střechy okolních stavení, sloužící zároveň za hlídky. V baštách byla zpravidla přízemní komora plackou sklenutá, vrchní kryta stropem povalovým a přístupna z hradebního ochozu.²⁾ Obě nárožní okrouhlíce na východní straně sloužily zároveň za obilnice; kuželovité jich střechy s vikýři a zděnými lucernami byly, jak viděti na obraze Willenbergově, k nemalé ozdobě města. Zmínky zvláštní zasluhuje veliká čtverhranná bašta při vnitřní zdí hradební přímo za děkanským kostelem, která odedávna sloužila též za kostnici a kapli.

B. Brány a branka.

Do města vedly tři brány: Klášterská, Špitálská a Loubská; kromě nich ještě jedna branka neb Fortna pod Černou věží. Brány byly tak jako hradby dvojité; k přední bráně, prolomené v zevní hradební zdí přicházelo se přes přední příkop po dřevěném, nepřímém položeném mostě, jež bylo lze řetězy přes kladky po obou stranách brány ve zdí zavěšenými zvednouti a jím otvor brány padací mříží neb hřebenem uzavřený zatarasiti. Druhá brána ve vnitřní hradební zdí prolomená před sebou neměla zvoditého mostu; mostnice neb dráha k ní vedoucí položena byla na zděných obloucích a pilířích, po stranách pak uzavřena byla zdí mezibranskou, opatřenou střílnami aneb okénky obydelných stavení, později do příkopu přistavěných. Obě brány neležely tudíž v ose přímé, kteréž opatření pro lepší obranu, zvláště na bráně Klášterní bylo patrné. Na obou výše jmenovaných vyobrazeních města, jeví se přední brána Klášterská jako čtverhranná z hradební zdí vystu-

¹⁾ Jako v jiných městech hrazených, tak i v Klatovech měšťanům hlúčná řemesla provozujícími vykazovány byly dílny v ulicích odlehlých; v Klatovech byly to jmenovitě ulice Václavská a Zlatnická, v nichž dvorky domů s dílnami bezprostředně doléhaly na zeď hradební; ty pak části parkánu, nalézající se za těmito dvorky, pronajímány byly podmíněně zpravidla majitelům dotyčných domků za zahrady, jinde zas soukeníkům na vystavování napínacích rámu, provazníkům na snování motouzů, provazů a popruhů, zvonářům za slévárny, střelcům za cvičiště a j.

²⁾ Na velké baště v sadech Komenského spatřují se dosud ve výši 1. patra dvéře, jimiž se dovnitř z ochozu hradebního vcházelo a vycházelo.

pující a je málo převyšující stavení s polokruhovým (původně as hrotitým) vjezdem, nad nímž v patře dvojice čtverhranných oken, nad římsou zděný štít, v jehož středu a nárožích vystupují strážné věžice s jehlanovými stříškami; nad bránou střecha sedlová s ozdobnými makovicemi. Někde v průčelí této brány spatřoval se as nápis „Ha, ha, Fontinové!“, vztahující se k rozepři Fontinův s měšťany klatovskými, tehdáž Janem Klatovským nejapně vybájené.¹⁾ O vnitřní bráně, sbořené roku 1837, jen tolik víme z vypravování pamětníků, že byla tak jako okolní domy k ní přiléhající jednopatrová s postranním otevřeným schodištěm, po němž se vystupovalo na otevřenou pavlač nad bránou a z té do světnice nad ní a do obydelného stavení „ve bráně“. Nějakého vyobrazení této vnitřní brány ani bran ostatních se bohužel nezachovalo. K uzavření vnitřní brány sloužily vrátnice, a vedlejšími dvířky scházelo se po stupních do parkánů.

U brány Špitálské jeví se na obou vyobrazeních rozpor, týkající se brány vnější. Kdežto na epitařii Fontinově spatřují se nad oběma branami dvoupatrové věže, jest na obraze Willenbergově přední brána nízká, více rozložitá čtverhranná baště podobná, což spíš odpovídá všeobecnému typu bran jiných měst.

Na témž obraze spatřuje se též nad vchodem do brány klecovitá, arkýř podobná strážnice s jehlanovou stříškou, jako na přední bráně Klášterské. Za to nad bránou vnitřní na obou obrazech zvedá se věž dvoupatrová, v podkroví výkušemi opatřená a krytá napříč postavenou sedlovou střechou, do které zasahá v čele zděný čtverhranný štít. Brána ta sbořena byla r. 1835 a jedinou památkou na ní jest zbytek žulového, silným obloumem profilovaného ostění got. brány vykopané při kladení základů k budově Sokolské a uložený v měst. muzeu.

O bráně Loubské víme jen tolik, že byla přestavována v první dekádě 15. stol. současně s novostavbou vysokého choru farního kostela a dvou bašt hradebních a k zvláštní své přednosti břidlou kryta od mistra Linharta; v té podobě se potom udržela až do r. 1726, kdy byla od základu podruhé nově postavena (míněna zde pravděpodobně věžovitá její brána vnitřní, sbořená posléze r. 1841).

Avšak nejen vnitřní město, i předměstí byla hájena na venek hradbou, obklíčující dvory, chalupy, zahrady i chmelnice. Byla to hradba jen jednoduchá, bez příkopu, více plotu podobná, z roubených břeven sestavená a nahoře pultovou šindelovou střechou přikrytá, jak ji spatřujeme zcela zřetelně vyobrazenou na obraze chrudimském (na Willenbergově obraze není této ohrady). Části její na severní straně města ještě do nedávna se spatřovaly. Hradba ta uzavírána byla na noc brankami, nebo-li vraty, k jichž hlídání zvláštní strážcové byli ustanovováni.

V dobách zvlášť bouřlivých sloužily k ochraně města, dříve ještě

¹⁾ Na Willenbergově obraze tento posměšný nápis je při bráně Pražské rukou vlastní připsán, ač Jan Klatovský a po něm Hammerschmidt p. 82 udává, že se nalezal velkými literami tesaný na Okrouhlici.

něž vysoká hlásná věž při radnici postavena byla, strážné věže na výšinách za městem postavené, z nichž bylo lze okolí na větší dáli přehlédnouti. Na obraze Willenbergově spatřuje se ještě taková stráž, prostá zděná věž, tehdy již bez střechy, na kopci, tu kde nyní rozklátlá se židovský hřbitov; jinou toho druhu stráž označuje Willenberg na Hůrce a bezpochyby, že podobná strážní věž stávala na t. zv. Němejcově vrchu a snad i na vrchu Zaječím nebo Švédském.

Pokusíme se nyní blíže popsati jednotlivé budovy městské, pokud jsou vyobrazeny na prospektu Willenbergově a pořadem v připojeném výkladu vyjmenovány. Zajímavou shodou okolností prospekt začíná právě předměstím Klatovským, kde se rozkládala původní stará osada slovenská, řečená Klatov.

V prvé řadě jsou to:

C. Kostely a kaple na hřbitově Svatojakubském:

Kaple sv. Jiří, farní kostel sv. Jakuba a kaple sv. Michala. Z nich zachovala se na naše časy jen posledně jmenovaná svatyně, druhé dvě vzaly za své při katastrofě r. 1783, byvše rozmeteny úderem blesku do skladiště střelného prachu ve sklípku pod kaplí sv. Jiří chovaného.

Hřbitov sám, zdí ohražený, byl tehdy neveliký, ohrada jeho na východní straně sahala jen za kostelík sv. Michala, jehož presbytář spadal již do příkopu za onou zdí. Vchod na hřbitov byl v týchž as místech, kde je dnes hlavní brána, jiný vedlejší vchod byl na straně jižní při bývalém kostele Svatojakubském, který stával po pravé straně hlavní cesty, jako dnes přímo ke kostelu sv. Michala vedoucí; na levé straně této cesty hned naproti kostelu sv. Jakuba spatřovala se kaple sv. Jiří, severně od kostela sv. Michala stávala kostnice. Před ohradou hřbitovní, přímo před hlavním vchodem, bývala fara, přízemní, podnes stojící stavení čp. 29 s gotickou brankou, ovšem dnes valně již uvnitř změněné pozdějšími přestavbami.

Podle zprávy Hammerschmiedovy v 16. stol. „jeden zámožný a erbovní měšťan, jménem Jan Koška z Těšina (správně má být řečeno: z Libušína), dal na předměstí u sv. Jakuba na krchově, kde prve Klatovky pohanská Hrobnice stála, kostelíček velmi krásný pod založením Beránka Božího a při něm nevelkou, ale pevnou věž vystavěti. Ten, ale potom kostelíček neb kaple jest proměněna a pod titulem svatého Vojtěcha, patrona českého, v letu 1676 posvěcena, kdežto až podnes (1699) služby boží se vykonávají.“

I tyto údaje, až na jistou závalu, jsou hodnověrné. Ve skutečnosti totiž Jan Koška z Libušína nevystavěl na místě bývalé pohanské hrobnice kostelík nový, ale dal starou, asi sešlou kapli sv. Jiří pro své spoluvěřce pod obojí na svůj náklad opravit i zároveň pro nové dva zvony ku kostelu sv. Jakuba právě darované, ježto u řečeného kostela příhodná zvonice nebyla, takovou zvonici k té obnovené kapli Beránka božího přistavěti,

Byla tudíž původní kaple sv. Jiří nejen ze svatyní hřbitova Svatojakubského, ale i ze všech budov klatovských stavbou jistě nejstarší a nemýlíme-li se, jedinou památkou románského stavitelského období v místě, pročež jejího zániku velice jest litovati. Jest to i táž kaple, o které udržovala se Janem Klatovským vybájená pověst, že byla původně kostelem pohanským, neb na obraze Willenbergově je tímto jménem též označena, ač ovšem tam jen vrchní její část jest viditelná. Celá její podoba zachovala se však na jednom ze dvou olejových obrazů chovaných v muzei klatovském a zhotovených bezprostředně po katastrofálním jejím poboření r. 1783, jež znázorněno na obraze druhém. Je-li kresba na obraze tom správná, byla to v podstatě rotunda z tesaných kvádrů, krytá kuželovou, prejzovou střechou, za které vystupovala dvojitá též zděná lucerna, spodní válcovitá, prolomená as šesti po dvou sdruženými okénky, svrchní polygonální s otvory kruhovými; nad lucernou zvedala se ještě štíhlá, plechem pobitá lucerna s bání, nástavec již z dob pozdějších. K této rotundě pojila se na východ apsida s vysokou kuželovou střechou a hvězdou ve špici; byla-li ta apsida polokruhová, nedá se dobře zjistiti, na obraze podobá se spíše polygonu. Zvonice, mezi apsidu a rotundu vklíněná je as ona zmíněná pevná věž, přístavba Koškova.¹⁾

Druhou svatyní, kterou potkal týž osud, jako kapli Svatojirskou, byl kostel sv. Jakuba, farní pro starou osadu klatovskou. Dle obou výše řečených vyobrazení byla to budova orientovaná, rovnající se velikostí as nynějšímu kostelíku sv. Michala, v podstatě gotická s obdélníkovou lodí prolomenou s každé strany pódélné dvěma okny, později zbarokisovanými a užším však stejně vysokým presbytářem pravouhlej uzavřeným, zevně sesíleným dvěma postranními a dvěma nárožními opěráky; okna původně hrotitá, přeměněna byla později jako u kaple sv. Michala v oválová.²⁾

Vrátíme se nyní do města. Na cestě nemůžeme opomenouti, abychom se nezastavili na nevelkém náměstí, zvaném „na Rybníčku“.

¹⁾ Nemůže býti pochybnosti o tom, že kaple tato ve všem podobná typickým rotundám románským v Čechách (v našem kraji jí podobné jsou v Zborově u Plánice a rotunda Plzeňská) jest výše řečenou kaplí sv. Jiří, čemuž nasvědčuje i patrocinium její ve 12. stol. v Čechách oblíbené (souhlasná s ní kaple sv. Jiří na Řípu vysvěcena byla r. 1126). I okolnost ta, že by kaple měla skutečně, jak to na obraze chrudimském spatřovati se domníváme, základní tvar oktogonu, nemůže úsudek náš valně změnit, viděli bychom i v této pozdější přestavbě Koškově aspoň reminiscenci na původní její podobu.

²⁾ O kapli sv. Michala mimo výše uvedené zprávy dodáváme jen tolik, že popis její i předmětů inventárních v ní se nalézajících, též náhrobních kamenů z podlahy vyzvednutých a nyní v kapli Möllerovské zazděných (rychtář Mat. Kaffunka z Poborovic † 1580, Pavla Kaffunka z P. † 1594, Doroty Krystyanové-Sýkorové z Koldína † 1583, pana Strochovského z Těšina † 1562 a j.) podrobně podán jest v Soupise památek okr. Klat. VII., p. 79—82., k němuž čtenáře odkazujeme.

Názvu toho místa dobře jsou si vědomi ještě někteří dosud žijící pamětníci, kdy na prostranství nyní stromy osázeném byl rybníček, nadřezovaný vodou s výšin nad Chuchlí do něho sháněnou, v níž plovalo stále několik kmenů pro výměnu vodního potrubí potřebných anebo i domácích rozeschlé nádobí dřevěné. Něco výš k městu po pravé straně cesty k bráně Klášterní táhl se podél domků a chalup předměstských příkop, v němž sbíhaly se opět vody tekoucí od Chaloupky a od dvora Korálkovského, které níže pod čp. 79 odváděny dále do stoky mlýnské. Tato idyla maloměstská ovšem v novější době ustoupila požadavkům moderní úpravy a regulace.

Ve skupině budov Klášterského předměstí budí naši pozornost nízká věž s jehlanovou střechou v místech bývalého kláštera, opodál věžka při domě s kamenným štítem za „Chaloupkou“ a též věžice nad stavením v místech nynějšího Korálkova. Nápadně vyniká nad prostá, většinou přízemní obytná štavení ozdobný štít renaissanční dnešního hostince u Červ. vola a jemu naproti stojícího nárožního domu, nyní čp. 40, z nichž prvý slul Slepčkovský, druhý Křesťanovský dle někdejších majitelů, při nichž domy ony stály.

Odbočíme-li od Klášterské brány napravo, utkví náš pohled na nákladnější budově při samé zdi městské do příkopu vystavěné; poznáváme v ní dodnes stávající mlýn Příkopský,¹⁾ tehdy Turkovský zvaný, před ním stojící nižší stavení se zděným štítem snad mlýn Makovcův, později třísný. Před samou branou Špitálskou zřime neveliké stavení s baňatou již věžičkou nad slemenem; to starodávný špitál řádu Křížovníků a při něm skrovný kostelík sv. Ducha, přeměněný v 17. stol. na sv. Rocha a r. 1728 v nynější podobu přestavěný. Ze starého stavení špitálu ostalo státi na naše časy jen stavení s vysokou střechou a zděným štítem, hledícím k západu. Nedařleko od něho pyšní se nákladné jednopatrové stavení (dnes čp. 9) s attikou, otevřené galerii podobnou, kryté dvěma rovnoběžně vedle sebe postavenými sedlovými střechami, to dům od 16. do 17. stol. v držení pánů z Klenového r. 1675 povodní z velké části pobořený, tak že se z něho jen část spodního zdíva s renaiss. portálem a vedlejší vjezd do dvora s ozdobným štítem zachovaly. Ještě dále vpravo, ale též již na předměstí Loubském zvedá se čtverhranná věž vodárenská, ze které čerpacím strojem voda ze stoky mlýnské se rozváděla do města.

D. Vnitřní město.

Pohlížíme-li na prospekt Willenbergův, první co nám z celkového dojmu padne do oka, je charakteristická, doby středověkého stavitelství, snaha po směru vertikálním; odtud ten velký počet strmých střech, věží a věžiček s plechovými korouhvičkami, kohouty, makovicemi a jiného druhu vrcholovými ozdobami. Pevnému svazku obce a jeho pospolitosti výraz náležitý propůjčují hradby, jako nerozborný pás město

obpínající; nejvyšším ideálům kultu středověkého: zbožnosti a občanským ctnostem vznešeného výrazu dostává se však v budovách farního chrámu a radnice s majestátní Černou věží po boku. V obou těchto dominantách ještě dnes zakotvena jest paměť na uplynulý život předkův tohoto města, jakož i ozývá se životní tepna v jeho zdech nyní přebývajících občanstva.

Farní chrám Zvěstování a Narození Panny Marie. Již poloha kostela ukazuje, že pojat byl do půdorysu nově založeného města s rozvahou a dle pravidel pro hrazená města tou dobou platných umístěn v ústraní hlavního tržiště neb rynku (viz Budějovice, Sušice, Písek, Kolín, Slaný a j.).

Stavba původní, ač podrobena byla časem rozmanitým proměním, ještě dnes se poznává ze zbylých částí. Vidíme, že nynější střední síň chrámová byla původním jeho presbytářem, obsahujícím jedno nebo dvě křížová pole s polygonálním závěrem. Trojlodní síň chrámová jevila v základě touž velikost a členitost, jako nyní; upravena však byvši po způsobu basilik, měla vedle širší lodi hlavní dvě nízké lodě boční. Průčelí chrámu podobné bylo v podstatě průčelí dnešnímu po jeho rekonstrukci, ale bylo jednodušší bez výzdoby sošnické; pouze štít byl lípanou kružbou členěn a na svazích fiálami jako dnes ozdoben; velké čtyřdílné okno otvíralo se zde do hlavní lodi a pod ním hlavní portál jednoduchým štítem a křížovou kytkou korunovaný. V koutech presbytáře, kde jsou dnes tak zvané chórký, byly podobné přístavky, avšak o 2 m kratší a o dvou sklepeních nad sebou: přízemní (strana severní) bylo sakristií hořejší pak komorou klenotní. Do té, jakož i dále do podkroví byl přístup ze sakristie kamenným, dosud stojícím šnekem; na straně protější v přízemí byla kaple sv. Háty, do komory nad ní vystupovalo se po kamenných schodech z venčí a v tloušťce zdi založených. Byla-li přímo při kostele věž, mohla jí býti pouze zvonice z hrazděného zdíva nebo roubená nad kapli sv. Háty se zvedající.¹⁾

Architektonická úprava vnitřku byla sic prostá, ale proto přec nebyla bez ozdobných článků architektonických většinou z pískovce pracovaných. Nacházíme v pozdějším zdivu východního kůru i ve zdivu lodním četné konstruktivní i ornamentální kusy, o nichž nelze pochybovati, že brány byly ze stavebního materiálu pobořených částí prvotního chrámu. Z těchto úloмок poznáváme, že žebra kleneb v chóru a snad i v lodi vyvíjela se z oblých přípor potrojných (koutové přípory byly jen jednoduché), jichž hlavice s listnatým dekorem charakterisují dobu ranní gotiky.

Vnitřní prostora chrámová lišila se ovšem značně od vzdušné prostornosti a světlosti dnešního chrámu, jevíc velkou příbuznost s farními chrámy měst Klatovům nejbližších, jež z té doby zachovaly se na naše

¹⁾ Nasvědčuje tomu zápis v Lib. erect. kde se při nadání oltáře sv. Ondřeje r. 1407 praví, že je na pravé straně kostela při boku ke straně jižní, v koutě pod věží (in ecclesia parochiali ad dextram partem in latere versus meridiem in angulo sub turri).

¹⁾ Založený r. 1457. Račinský-Hammerschm. 151.

časy nezměněny. Hlavní loď oddělena byla od nízkých lodí bočních hrotitými arkádami, jež spočívaly na nevysokých čtverhranných, více než metr silných pilířích; nad arkádami pokračovaly plné boční stěny hlavní lodi až k patě klenutí, jehož vrchol o 70 cm převyšoval klenutí nynější; za to klenutí lodí postranních byla o celou polovinu nižší. V každém klenbovém travěe, jako dnes bylo nevelké okno hrotité a takové též nad arkádami v hlavní lodi. Hudební empora zabírala ovšem jen šířku hlavní lodě, byl-li přístup na ni zvenčí či uvnitř z lodě boční, nevíme. Boční lodě uzavřeny byly k východu čelnou zdí. Oblouk triumfální ostal až na naše časy nedotčen, tolikéž přední část presbytáře, dnešní to střední síň kostelní, v němž hned vedle kazatelny byl vchod s rovným nadpražím do sakristie. Presbytář sám zavřen byl pěti stranami osmiúhelníka a nesahal tento závěr dále než do polovice nynější příční lodě.

Ze zbytků nástěnných maleb, objevených při poslední opravě, vychází na jevo, že chrám byl již před svou přestavbou v 15. stol., ne-li v celku, aspoň z částí vymalován. Dle všeho byly na stěnách vyobrazeny scény ze života Mariina (objevená na kruchtě apotheoza P. Marie v chóru andělů snad byla závěrkem cyklu toho); na severním boku oblouku triumfálního při kazatelně objeven malovaný rodokmen Kristův (sen Jakubův), zde též ornamentální listy, jako obruby oblouku.

Z nábytku kostelního ovšem po pronikavých přeměnách v době protireformace a baroku, které v naprosté negaci všeho zastaralého, najmě pak všeho toho co připomínalo dobu utrakvismu, vedly si s touž nešetrností, s kterou ještě do nedávna novodobé snahy opravářské zभावovaly se kde kterého nábytku barokového, se v kostele našem nic nezachovalo, pročež nelze nám o inventariích podati bližších zpráv. Z někdejšího hlavního oltáře našli jsme čtyry velké plastické obrazy s výjevem ze života Mariina ve hradním kostele na Zelené hoře u Nepomuka, kamž z Klatov v letech osmdesátých minulého století byly soukromí prodány.¹⁾ Dle těchto reliefů můžeme s určitostí tvrditi, že podstatnou částí hlav. oltáře byla zavírací archa, v jejímž středu spatřovala se plastická socha Madony, k níž dva a dva tyto reliefy tvořily postranní křídla. Z oltářů vedlejších stávaly oltáře Božího Těla a archanděla Michala (tento měl původně svou vlastní kapli) proti sobě v lodi, kde se až do našich časů, ovšem v podobě přeměněné, spatřovaly; ostatní umístěny byly při pilířích lodních čelem k západu.

Nebyla to zajisté vetchost stavby teprv půldruhého sta let trvající, jako spíš nedostatek místa v jediném tehdy kostele městském, který vedl k tomu, že chrám byl směrem k východu značně rozšířen přístavbou příční lodě a nového chóru. Proto odbourán byl závěr starého presbytáře a založen v těch místech nový, vyšší oblouk triumfální a za ním nehledíc k rozměrům staré lodi nová loď příční a presbytář. Kterého roku přístavba tato byla počatá, určitě se neví, jen tolik je známo, že

¹⁾ Visívaly v průjezdě domu Hruškovice čp. 119-I. ještě v letech 80. min. stol.

v osudy její činně zasáhl mistr Linhart z Aldenburka (jinak z Aldeberka), zaměstnaný tou dobou též při stavbě kostela Krumlovského.¹⁾ Chronologická otázka činnosti mistra Linharta dosud není úplně rozřešena; poněvadž je však určité prokázáno, že mistr toho jména již r. 1410 dokončoval stavbu klenutí na kostele sv. Víta v Krumlově, lze bezpečně mít za to, že týž stavbu nového kůru kostela Klatovského prováděl v prvních letech XV. stol., čímž údaj latinské kroniky Hammerschmiedovy odtud do Soupisu VII. přejatý (r. 1477), jeví se nesprávným. Výš uvedené starší době také architektonické vlastnosti přístavby, více odpovídají než pozdější době Vladislavově. Viz článek Fr. Mareše v Arch. Pam. XIX. p. 335.

Nová stavba lišila se znamenitě od dřívější ponuré stavby svou prostorností a vzdušností, k níž nemálo přispívala vyvýšenost klenby, o tři metry nad starý stav a vysoká, trojdílná okna o třech variantech kružby, jimiž hojný proud světla vnikal dovnitř. Na venek pak obzvláštního významu dodávala celé té desíti opěrnými pilíři obstoupené stavbě vysoká, nad krov staršího chrámu značně vyvýšená střecha s břidlicovým krytem (loď měla kryt prejzový) a štíhlým jehlanem sanktusníku nad střední síní. Hlavní římsa byla podepřena arkaturou z lomených oblouků po způsobu vysedlých říms lunetových, v následující době renaissance u nás hojně užívaných.

Hned potom počato is malbou na stěnách a klenbě nové té stavby, ač zdá se, že pro nedostatečnou pomoc dílo uvázlo a vůbec již dokončeno nebylo.

Po sedmdesáti letech vážná nehoda stihla chrám a přivodila nutnou přestavbu lodě chrámové. Dne 12. června r. 1550 živelní jakousi nehodou, bezpochyby vichrem, sřítíl se krov nad lodí a s ním i klenutí chrámové, pročež celá západní část chrámu až na průčelí musela býti snesena a nově stavěna.

Dílo svěřeno tenkrát domácím staviteli Antoňovi, který úkolu na něho vznesenému dostal svrchovaně. Se stavbou bylo počato roku 1551 (letopočet nad jižním portálem) a dospěla následujícího roku až do výše patek klenbových (letopočet 1552 na dřívku sloupu nad kruchtou); odtud však pokračovala tempem již pomalejším, ježto mistr Antoň byl zaměstnán zároveň i při stavbě Černé věže při radnici a i jinak v okolí činným byl; dokončena pak byla stavba r. 1558, jak poznamenal mistr sám na jiné desce vedle svého vlastního poprsí též v poprsní kruchtě, zazděné takto:

LETHA : M : D : L : VIII : , DOKONAN GEST CHRÁM

¹⁾ Hammerschmied v rukopise „Historia regiae urbis Clatoviensis“ v Museu král. Česk. VIII. C. 5. a ve své Kronice města Klatov p. 150: Daniel Eraz. Račinský z Račindorfu píše, že kůr jest vystavěn léta 1477, což doprovází chronografem: en teMpLo ChorVs aCCessIt, praestante senatV

Vota petens ChrIsto tVrba sonare qVeat.

TENTO TV SOBOTV PRZED S : DVCHEM OD MISTRA ANTONIE KAMENIKA OBYWATELE MIESTA KLATOW :1.5.60.¹⁾

Nedlouho po dokončení přestavby loď chrámové vystavěna byla (1581) vedle kostela nová věž s vrchním patrem hrazděným pro zvony kostelní. Stavbu tu prováděl ne již mistr Antoň, ale, nemýlíme-li se, jiný mistr vlášský. Věž tato maltou omítnutá na rozdíl od rezného zdíva věže Černé nazývána potom důsledně Bílou věží; průchodem přízemním vcházelo se zároveň do ohrady hřbitova při kostele až k hradbám se rozkládajícího. Stavba nehonosila se žádnou zvláštní úpravou a okázalostí a snad ani účelu svému pro nedostatečnou výšku dobře nevyhovovala, poněvadž po ohni druhém r. 1758, který stavovou její střechu i s hrazděnou zvonici ztrávil, byla o celé patro zvýšena a novou bání cibulovou pak přikryta. V 16. stol. byly v ní 3 nové zvony zavěšeny, které při ohni r. 1615 na zmar přišly (rok na to ulil na tu věž budějovický zvonář Valentin Lišák nový zvon 40 centů těžký — Klatovy byly téhož času bez zvonáře).

Fara stávala as na témž místě při kostele, kde v 18. stol. nově vystavěno bylo nynější děkanství. Blížších údajů o ní nemáme.

Škola. Dle pravidla ode dávna ustáleného stávala škola vždy v bezprostřední blízkosti kostela. I v Klatovech bylo dbáno toho a škola městská, zajisté hned od počátku při farním kostele ve městě ostávala těsně za kostelem při hradbách městských na místě nynějšího domu arcibiskupského čp. 9. Stará škola byla stavení jednopatrové s postranními zděnými štíty, která velikostí a úpravou velice se podobala dnešnímu arcibiskupskému domu. Při přestavbě r. 1688 na residenci kaplanskou ze starého stavení školského nemnoho, ne-li nic, se podrželo; vedle ní stávající vysoká bašta okrouhlá, ač s polovice snesená dosud v zadní části domku čp. 10, ještě dnes slouží v přízemí i patře za obydli.

Klášteřec dominikánský. Jižně od kostela farního stával v nynější ulici klášterní (gymnasijní) klášteřec dominikánský, (claustrillum) na rozdíl od velkého kláštera předměstského kostela sv. Vavřínce.

Na prospektu Willenbergově zříme jen nepatrné zbytky stavební při jakési věži, ale na obraze chrudimském dobře rozeznáváme jak

¹⁾ S osobou mistra Antoně později se již nesetkáváme; domníváme se, že pracoval na domě ve Vídeňské ulici čp. 2, kdež viděti též portál stejného tvaru a profilu jako na obou postranních vchodech do kostela. Ze byl stavitelem touž dobou budované „Černé věže“, o tom svědčí způsob jemu vlastní, kterým provedeno svazování zdíva obou stavitelských památek těchto a též stejné značky kamenické na nich se vyskytující, jichž užívali tovaryši mistrovi. Ze pak Hammerschmied ve své Historii m. Klatov (neuváděje ovšem pramene) stavitelem věže té jakéhosi Antonína Salnellyna z Amsterdamu, jmenuje, tím věc se nemění a dá se vysvětliti buď chybným čtením jména mistrova na některé z obou staveb nebo tím, že snad předkové Antoníňovi z města toho do Čech přišli a zde se usadili.

presbýtař, tak i loď kostelní s kůrem mnišským, obé však jen jako holou zříceninou orientované, gotické stavby. Kostel stál bokem v jižním pořadí domů ulice klášterní a sahal délkou as 30 m, od poloviny průčelí nynějšího gymnasiálního kostela až do západní čtvrtiny budovy gymnasijní; klášter za ním přiléhal těsně k jižnímu boku chrámové lodi.

Opodál za klášterem a již při samé hradební zdi vystavěla obec r. 1493 sýpku čili žitnici a r. 1515 mlýn samotížný, z těchto stavení na našem obraze viditelné jsou jen strmé střechy. Dle kroniky Hammerschmiedovy i obecní ovčinec zde stával.

Náměstí, střediska občanstva jako všude jinde i v Klatovech zvýšené se věnovalo péče a pozornosti. Bylo-li hned při zakládání města k tomu přihlíženo, aby náměstí odpovídalo požadavkům, jako tržiště i shromážděniště občanstva svou prostorností a pravidelností, zajisté mírou ne menší toho bylo dbáno, aby i úprava jeho a domů jej obkličujících byla místa toho důstojná a ostatním domům ve městě příkladná. Proto též za doby našeho líčení ostávají majiteli domů stále ještě přední a zámožnější rodiny měšťanské.

Bylo-li na náměstí od prvopočátku jako v převážné většině jihočeských měst podloubí, o tom nemáme vědomosti; ale tolik je jisto, že v 16. stol., jakož i v následující době podloubí v Klatovech nebylo. Nejen že se o něm v knihách městských zmínka nečiní, ale i v zachovaných zbytcích stavebních nikde se nesetkáváme se známkami, které by na nějaké bývalé podloubí připomínaly aneb je připouštěly; všude dvěře a okna, ať gotická, později i renaissanční, otvírají se v přízemí bezprostředně do světnic a mázhauzů¹⁾

Domy na náměstí byly jednopatrové, nad hlavní římsou průčelí zvedal se zděný štít; byl-li dům rozložitější, měl štítů dva, mezi nimi vyčnívaly z úžlabí plechové chrličí různých fantastických podob. Výška štítů rovnala se jich šířce. Štíty starších, gotických domů měly hrany stupňovité nebo na způsob cimbuří zubaté, u novějších byly tyto kraje rozmanitě vykrajovány aneb do závitů stáčený a osazeny buď kamenými jehlami, kulemi, vázami a čůčky. Plochy štítové byly římsami členěny na dvě i tři etáže podepřené pilasty neb lesenami, v jednotlivých polích spatřovala se okénka nebo výklenky. Některá průčelí honosila se dekorací do malty škrábanou (sgraffita), neb dokonce i malováním na mokřím vápně (at fresco); práce toho druhu prováděli nejčastěji vláští mistři, tou dobou v Čechách při stavbách hojně zaměstnaní. Nemaťou ozdobou některých průčelí byly též arkýře a jim podobné výstupky stavební, jako na př. u čp. 152, 150 (dosud stávající) na náměstí, čp. 168 a 164 v dnešní ulici Jirsíkové, 172 v ulici Pražské a j.

Na obou našich obrazech klatovských vidíme celou jižní stranu

¹⁾ Mázhauz, velká předsíň při hlavním vchodu do domu, ze které se otvíraly dvěře do přízemních síní a komor, v zadní její části vchod do dvora a vedle něho na schody do patra.

náměstí s pěti domy; z nich dobře poznáváme nárožní dům čp. 66 tehdejšího majitele Jana Košky z Libušína. Dům ten do náměstí štítu neměl, tyto byly po obou bocích, za to honosil se silně vysedlou lunetovou římsou, bezpochyby dle tehdejšího obyčeje sgrafitty ozdobenou; bylo to stavení tehdy nové, čistě renaissanční, v nádvoří jeho zejména loubí v obou patrech na oblých sloupech vyzděné sloužilo mu a slouží ještě podnes k nemalé ozdobě. Mezi nárožním domem Koškovým a radnicí při Černé věži byly v 16. stol. tak jako dnes tři domy¹⁾ vesměs dvoupatrové; z těch onen při radnici o dvou vykrajovaných štítech, (dnes čp. 63), zvaný tehdy dle dřívějších svých majitelů Křížkovský přikoupen byl později a přivtělen k radnici jako dům obecní, ač své vnitřní členění, jako i své číslo popisné i nadále až na naše časy podržel. Vedle něho stávající dům (dnes čp. 64, hotel „u Bílé růže“) o dvou gotických štítech slul dle dřívějších majitelů Kuliškovský; tehdáž náležel bohatému kupci německého původu Wolfovi Šeyerlovi. Zbývající sousední dům (čp. 65) již tehdy byl hostinským a jako takový udržel se až do polov. 19. stol. pod názvem „u Koule“.

Pozornosti naší neujde nad Kuliškovským domem (čp. 64) vynikající Loubská brána, čtverhranné věžovité stavení s vysokou sedlovou střechou a vlevo od ní naproti domu Koškovu vysoký krov dvoupatrového nárožního domu s ozdobným kamenným štítem (na místě dnešního okresního hejtmanství čp. 3) téměř umění milovnému panu Koškovi z Libušína přínaležející. Nad oběma těmi domy rýsují se ještě štíhlé krovy velké okrouhlé bašty, obecní žitnice a samotížného mlýna již při zdi hradební za bývalým kláštercem dominikánským.

Radnice a Černá věž. Budova radniční, co do velikosti i tvárnosti, jest na obou obrazech stejná, rozdíl shledává se jen v ztepilosti bání věžních, jaká se jeví na prospektu Willenbergově, což sluší na obraze chrudim. přičísti na vrub menší kreslířské dovednosti malířově. Původní radnice stávala až do polovice 16. stol. uprostřed řady domů pořadí protějšího (čp. 154); z příčin nutných odhodlala se obec k stavbě nové radnice a věže, ku kterémuž účelu zakoupila na vyšší sev. straně náměstí potřebné soukromé domy; o stavbě této radnice na místě domu Houskovic podrobných dat nemáme. Podle Hammer-schmieda vystavěna byla r. 1559, čemuž však rozumíme tak, že roku toho byla přístavba její dokončena. Dříve však než s přístavbou radnice počato s budováním nové věže již r. 1547. Že stavba zvolna pokračovala, poznáváme z letopočtu 1553 nad oknem 2. patra a 1555 nad oknem patra pátého. Dokončena pak byla r. 1557 posazením krovu a měděné báně se zlaceným vrcholením nad makovicí v podobě lučištníka. Stavbu věže prováděl zároveň se stavbou radnice a far. kostela výše zmíněný již mistr Antoň, krov na věž zhotovil tesařský mistr Jan Piřha.

¹⁾ Na prospektu Willenberg spatřují se 4 domy.

Věž má nad branou ještě pět pater a dosahuje až po ochóz 45,4 m, odtud až do špice neméně než 26 m, celkem as 72 m výše; zdívo v přízemí 3 m, v nejvyšším patře 270 m silné skládá se z líčené žuly lámáné na Hůrce; nároží a ostění branky a oken osazena jsou kvádry, spárování provedeno štěpinami břidlovými, kryt vlnité báně, dvou luceren nad ní a nárožních věžic byl až do požáru r. 1583 měděný, odtud jen z bílého plechu. Průchod přízemní jako dnes vedl k brance v hradební zdi.

O vnější úpravě radnice neklamně podává svědectví západní a zadní, do dvora obrácená její strana; tu vidíme celou plochu její až po hlavní římsu pokrytu škrábanou rustikou, okenní bankáky opatřené kamennými římsami a kol oken ve vápně rýsované ornamentální obruby, a náplně. Ze byla strana do náměstí obrácená podobným však ještě bohatším způsobem vyzdobena leží na bíledni; v čele 2. patra uprostřed (na chrudim. obraze ve štítu) umístěn byl český orloj (odbití 24. hodin od západu slunce počítající), nad trojdílným jeho štítem vypínala se štíhlá věžka se zvoncem, jímž zvoněno odsouzenci na jeho poslední cestě k popravišti (na nižším návrší západně od Křesťanovského vršku).

Vnitřek v podstatě až podnes zůstává nezměněný, zejména dvojité sklepení nad sebou (ve spodních žaláře), široký mázhaus, místnosti úřední a strážnice v přízemí i v 1. patře, zde zejména síň soudní spojená s kobkou útrpného práva pod Černou věží, dále síň radní (velká síň upravena teprv r. 1697); druhé patro s polovice ani již upraveno nebylo.

Mezi ostatními budovami náměstí zvláště vynikal bohatou svojí úpravou dům Daniele Korálka z Těšína, velmi pěkně a nákladně vystavěný s vysokými štíty do náměstí (na obraze Willenbergově dobře lze jej rozeznati pod Černou věží) a dle svědectví jezuitských memorabilii ozdobený malovanými podobami všech knížat a králův českých. Stával ten dům na prostranství pod kostelem Jesuitským proti nynější pravověreční sládovně (na Cihelně, tehdy masnými krámy zastavené). Ač uchráněn byl při velkém ohni r. 1615 spolu s dvěma jinými domy na náměstí od zkázy, přec neunikl osudu svému, kdy bez milosrdenství a přes zjevnou nevoli lidu sbořen byl později s jinými domy měšťanskými při stavbě jezuitského chrámu.

Na prospektu Willenbergově spatřují se nad městem vyobrazené dva starší znaky městské, k nimž potřebné vysvětlení najde laskavý čtenář ve zvláštním článku tohoto Věstníku.

Do rámce tohoto obrazu města mnohé ještě pozoruhodné stavby veřejné bylo by třeba zařaditi, které však, ač samy o sobě zajímavé, pro svou skrovnější výstavnost v pestré směsici budov zanikají a z té příčiny našemu líčení se vymykají. Jsou to zejména masné krámy, chlebné kotce, solnice, lázně, jatky, pranýř, šatlava a jiné instituce veřejné.

O nich lépe a podrobněji dovede vyprávěti povolane péro historikovo, než podati může tužka kreslíře tohoto zběžně a jen v obrysech podaného náčrtku, v němž autor pokusil se zachytiti pouze vnější stránku duševního života a vnitřního citění našich předků ¹⁾

Dr. Jindř. Vančura:

Které a jaké domy městské stály na místě staveb jesuitské koleje v Klatovech.

Památníkem a pomníkem smutné doby protireformační v našem městě zůstávají rozsáhlé a nákladné stavby mocného někdy u nás řádu jesuitského, jenž r. 1636 uveden byl do Klatov, aby vyhubil tu ostatky prokletého kacířství a ujal se dědictví staré městské školy partikulární. Kolej se seminářem, chrám Neposkvrněného Početí Panny Marie s gymnasiem vždy budou svědectvím o bohatství jesuitské koleje klatovské, jež nabyla hojných statků, nejen v městě, nýbrž i na Klatovsku a Prácheňsku,¹⁾ jakož i o přízni a podpoře šlechty katolické, která umožnila založení této koleje a přispěla ke zbudování jejích nákladných staveb.²⁾

S touto slávou a mocí řádu a šlechty v příkré protivě jest utrpení a zkáza města Klatov. Lupem a kořistí pozůstalosti po Danielovi Korálkovi z Těšína († 1624), Donem Martinem de Hoeff Huerta, Klatovy pozbyly dvou domů, několika dvorů a nejlepších gruntů polních a lučních, které darem a prodejem uchvatitelovým se dostaly nově založené koleji. Nadto k vystavění nových budov kolejních padly celé řady domů, v nejkrásnějších částech města, čím důchody města a domáci měšťanstvo utrpěly veliké ztráty. O jejich rozsahu učiníme si představu, poznáme-li, které a jaké domy se rozkládaly na prostoře, kterou v 2. polovici XVII. století zaujaly stavby jesuitské koleje klatovské. Z podrobného prozkumu městských knih XVI. a XVII. století³⁾ získali

¹⁾ V Klatovech náležely koleji jesuitské dva dvory někdy Korálkovské, v okolí města statky Svrčoveský, Štěpánovský, Dolanský, na Prácheňsku Střelohošťický a Cuklinský.

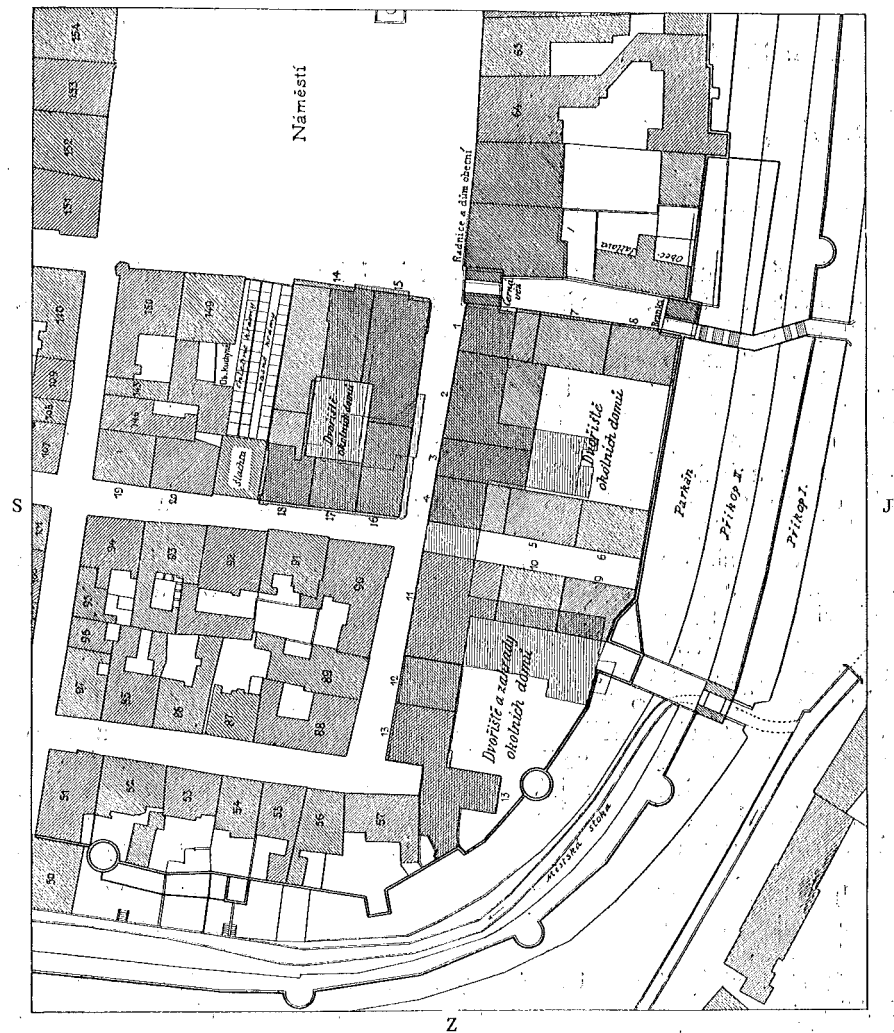
²⁾ Mezi štedrými přáteli a dárci vynikli vedle Martina de Hoeff Huerta a Přibíka Jeníška z Újezda Václav Heraklius z Kumburka, Vilém z Klenového, František Oldřich Libštejnský z Kolovrat († 1650) a jeho manželka Lucie Otilie, rozená z Martinic († 1651), bratr její Jiří Adam Bořita z Martinic, Karel Heřmann a Jaroslav Jáchym, bratři Kocové z Dobrše, Václav František z Kolovrat († 1654) a j.

³⁾ Knihy městské v Klatovech zachovány teprve z počátku XVI. století. Knihy trhové založeny brzo po hrozném požáru r. 1520, ale po 1. svazku přerušeny nenahraditelnou ztrátou následujících dvou dílů, obsahujících zápisy z let 1549—1583.

¹⁾ K našemu vylíčení poskytl četná historická data a pokyny laskavě prof. Dr. Jindř. Vančura.

jsme dostatečnou látku, abychom poznali situaci našeho města v části, jež zastavena byla budovami koleje jesuitské.¹⁾

V

Z

První základ k založení jesuitské koleje v Klatovech byl učiněn Martinem de Hoeff Huerta, jenž r. 1635 z lupu pozůstalosti Korálkovské k tomuto účelu daroval dva domy na náměstí. Jeden z nich

¹⁾ Srdečným díkem jsem zavázán svému příteli prof. F. Vaňkovi za výkres plánu, v němž tak jasně podán obraz staré situace bloků domů zastavených stavbami jesuitskými.

„Skřivánkovský“ (dnes č. 149) byl pod chlebnými krámy,¹⁾ druhý „Korálkovský“ nad masnými krámy v prázdném místě vedle dnešního kostela jesuitského.²⁾ V hořejším domě Korálkovském jesuité dne 15. dubna 1636 otevřeli své školy latinské. Ale pozornost prvního rektora P. Ondřeje Stredonia byla záhy obrácena v jinou stranu, kde volněji bylo možná se rozložití novým stavbám koleje právě založené. Byly to dva bloky domů, rozkládající se mezi nynější ulicí jesuitskou a hradbami městskými, oddělené od sebe ulicí, jež byla pokračováním dnešní ulice Skolní směrem jižním ke zdi městské. Zde několik domů již od požáru r. 1579 zůstávalo ve zříceninách, jež bylo možno darem získat od obce, druhé výměnou za domy Korálkovské nebo za lacinou cenu bylo lze obdržeti od posavadních majitelů. Vizme již, které to domy se rozkládaly v obou těchto skupinách!

V prvním bloku mezi pokračováním dnešní ulice Skolní a cestou od městské (dnes Černé) věže ke brance, byly tyto domy:

1) Hned při věži městské stál dům Buškovský, nazvaný po staršímu majiteli bakaláři Buškovi, ale byl pak v držení Martina bakaláře, po jehož smrti zůstal při vdově Aněžce do lét dojití jejich dětí. Rozdělením pozůstalosti r. 1547 dům Buškovský dostal se dcerám Anně, provdané za Václava Heska, a Lidmily, provdané za Václava Skřivánka. Václav Hesek od své švakrové Lidmily Skřivánkové téhož r. 1547 koupil její polovici za 277 kop m., ale již v červnu téhož roku 1547 prodal dům Buškovský panu purkmistru a pánům k obci za 600 kop míš. V roce, kdy se po nezdařeném pokuse stavů českých o odboj proti králi Ferdinandovi I. (1547) nebezpečně mraky stáhly nad samosprávou a blahobytem stavu městského v Čechách, obec klatovská podnikala stavbu nové věže městské v prostoru mezi domem Houskovským³⁾ (dnes na místě radnice č. 62) a Buškovým, kudy cesta vedla z náměstí ku brance. Pro tuto stavbu bylo třeba zakoupení dům Buškovský, jemuž se ujma stala zastavením některých oken a bylo třeba tudy průchodu zatímního ku brance. Dům sám ne-

¹⁾ První známý držitel tohoto domu č. 149 byl Zbraslav Podkova, od něhož r. 1546 koupil jej Jan Křesťan, starší bratr slavného našeho právníka Pavla Křesťana (Krystýána) z Koldína. Nevíme, kdy a jak se dostal dům tento v držení Václava Skřivánka, syna bakaláře Petra Skřivánka, jenž z manželky své Lidmily, dcery Martina bakaláře, měl dceru Annu. Tato Anna Skřivánková z prvního manželství svého s Václavem Korálkem měla syna Ludvíka, jemuž se dostal dům Skřivánkovský. Ale r. 1596 koupila jej od něho sestra jeho Voršila, manželka Jana Peka z Římků na Bezděčkově, jemuž, ale jen do smrti jeho, odkázala jej r. 1611, potom měl připadnouti strýci jejímu Danielovi Korálkovi z Těšína. Jan Pek z Římků zemřel za odboje českého, načež dědictvím po něm ujal se domu toho Daniel Korálek z Těšína.

²⁾ O druhém domu Korálkovském podáme zprávu později.

³⁾ V Hammerschmiedově Historii klatovské (str. 149) dům tento nesprávně nazývá se Haštovíc.

podržela obec pro sebe, nýbrž 11. července — krátce před přisným soudem královským nad Klatovskými i druhými městy královskými dne 21. července — prodala jej za 600 kop m. Pavlovi Jelítkovi¹⁾, vymíniši si, „kdež mezi tím a Houskovic domem věže obecní se stavi a okna některá téhož domu sú zastavena že o to... Pavel Jelítka nemá se o nic domlouvatí. A také dokudž se koli ta věže nedostaví, že lidé mají skrže ten dům k brance a též od branky svobodný průchod míti.“ Pro ztrátu 2. a 3. dílu knih trhových nedovedeme vyložití, kdy a jak se dům Buškovský dostal Janovi Pachtovi,²⁾ v jehož držení na-

¹⁾ Pavel Jelítka, syn Matouše Jelítka, jež r. 1492 nalézáme mezi konšely klatovskými, r. 1520 účastnil se dobývání Janovic na odbojníku a škůdci stavu městského Petrovi Sudovi z Řenec. V letech 30. a 40tých tohoto století stíhán byl zlými řeči o nějakou kuši při tom ztracenou. Jméno jeho často nalézáme při koupích a prodejích různých domů, dvorů, gruntů polních a lučních, jakož i mezi smlouvci při různých smlouvách a porovnáních. Svě jmění rozmnožil řečňováním před právem městským, nejen v Klatovech, nýbrž i v jiných městech. Když r. 1556 obdařen byl erbem, změnil své původní jméno Jelítka za Radoňovského z Kosmáčova. Nabyv statku ve Splži a později ve Vostromeči (u Strážova), na čas se vystěhoval z Klatov, s nimiž však zůstával v stálém spojení. Ještě r. 1564 poháněl k většímu soudu zem. Martina Jelínka, kloboučníka, a souseda klatov., že o něm mluvil jak o zloději, že jest kuši ukradl. Prodáv r. 1580 svůj statek Vostromeč, vrátil se do Klatov. Syn jeho Jan, který nabyv práva městského na Starém městě Praž., r. 1582 odkázal svůj statek svému otci Pavlovi a po jeho smrti svým bratřím Václavovi a Jiříkovi a sestře Kateřině. Pavel Radoňovský dožív se vysokého stáří, zemřel r. 1589. Rod jeho vymřel po meči již vnuky jeho Viktorinem a Pavlem, syny Václavovými.

²⁾ Jan Pacht, kantor někdy školy klatovské, pocházel z rodiny původně v Týně Horšovském usedlé. Sestra jeho byla manželkou Martina Michny, měšťana v Budyni, a jejich synem byl zlopověstný Pavel Michna z Vacinova. Některý člen toho rodu usadil se v Budyni a jeho potomek byl M. Jan Pacht Budyňský z Rájova, někdy radní písař, později primátor a od r. 1587 král. rychtář v Kolíně († 1621). V témže městě kantorem při škole (1555), později bohatým měšťanem a radním byl Jiřík Pacht († 1582) z Týna Horšovského. Podobnou drahou prošel mladší příbuzný jeho z téhož města Jan Pacht. Sňatkem s Kateřinou, vdovou po Samuelu Smetkovi, a po její smrti s Annou, decerou Lazara Šindela z Ebrharce, nabyl značného jmění v Klatovech a od roku 1589 do 1619 nalézáme jej v úřadě konšelském. R. 1613 byl mezi kandidáty král. rychtářství, ale nebyl doporučen, protože „věkem byl hrubě sešlý a býval v časté nemoci.“ Nicméně dočkal se ještě prvních let útrap války 30leté. Roku 1624 od Jana nejstaršího Pachtu koupila dům pod věží rybní Anna Jenišková z Drahobuzi. Přechal svého syna z prvního manželství Víta (mrtev r. 1614). Též z druhého manželství měl dítky, jichž poručníkem (1626) byl švagr jeho Daniel Šindel z Ebrharce. Téže doby v Týně Horšovském žil strýc Jana Pachtu nejstaršího v Klatovech, Jan starší Pacht, jehož synovi Janu mladšímu Pachtovi v jistém dluhu r. 1622 postoupil svou chalupu Skočilovskou při městě Klatovech.

lézame jej r. 1578. Od něho zakoupila r. 1624 dům tento za 900 kop míš. Anna Jenišková z Drahobuzi, manželka Jana Jeniška z Újezda.¹⁾ Jejich synové Jan Burian a Vilém Vladislav prodali v březnu r. 1653 koleji jezuitské v Klatovech dům někdy Pachtovský při věži radniční za 554 zl. více 256 zl. obci klatovské za zadržalé berně zaplacených.

²⁾ Vedle domu Buškovského stál znamenitý dům „na Kovárně“. R. 1542 nazývá se Štěrbovým, r. 1547 Štěrbové domem²⁾ bez určitějšího označení majitelů. Pro mezeru našich pramenů nevíme, kdy a jak se dům tento dostal v majetek rodiny Korálků z Těšína.³⁾ Od Ludvíka Korálka z Těšína r. 1592 koupil dům slove „na Kovárně“ za 1500 kop míš. Jan Preydar.⁴⁾ Po něm zdědil jej syn jeho Samuel Preydar a po jeho smrti vdova po něm Zuzana, rozená Šneydarová. Od ní již r. 1637 kupovala dům tento kolej jezuitská, nabízejíc 1000 zl. na zlatě, nebo změnu za některý.

¹⁾ Jan Jenišek z Újezda a na Malkově byl nejstarší ze čtyř synů Buriana Jeniška, syna výborného hospodáře Jana Jeniška z Újezda na Svrčovsi a Štěpánovicích. V mladších letech neslavně proslul svou neurvalostí a hrubostí, jakož r. 1616 postřelil bratra svého Buriana a k smrti zranil tesákem druhého bratra Viléma. R. 1627 koupil za 885 kop m. od Samuele Ondrovic dvůr někdy Kullškovský na předměstí Loubuském (dnes dvůr Leop. Hutlera č. 22). Také mladší bratr Janův Přibík, pověstný prokurátor král. r. 1621, byl v Klatovech usedlý. Do r. 1618 náležel mu dům v ulici Wilsonově (dnes č. 145). Ze tří synův Janových, nejstarší Přibík František, stal se dědicem bohatého statku svého bezdětného strýce Přibíka Jeniška († 1651).

²⁾ Dům Buškovský, jehož polovici r. 1547 Václav Hesek koupil od Lidmily Skřivánkové, stál na rohu pod domu Štěrbové. (Lib. contr. I., 252').

³⁾ O rodě Korálků z Těšína viz mé projednání v „Šumavanu“ r. 1914, bohužel nedokončené zastavením tohoto listu v prvním roce války světové.

⁴⁾ Teprve v letech 80tých XVI. stol. vyskytuje se v Klatovech rodina Preydarů dvěma členy Linhartem a Janem, kteří byli asi bratry. Možná, že pocházeli z Nov. města Pražského, kde r. 1523 Jiří Preydar koupil dům v ulici jdoucí k sv. Štěpánu (Arch. m. Prahy 2109 f. 281). Jan Preydar po první manželce své Kateřině, dceři Doroty Šatlávkové, nazýván také Šatlávkou a jeho dům „na Kovárně“ po něm slul také Preydarovský neboli Šatlávkovský. Oba Preydarové nabyli velikého jmění v Klatovech. Janovi Preydarovi mimo dům „na Kovárně“ náležel na Špitálském předměstí dvůr Zachařovský, (dnes č. 5), jež r. 1597 za 270 kop m. koupil od Elišky Zachařové, na předměstí Klášterském na Chuchli spálenišťe dvoru Vavříkovského vedle dvoru Šeplákovského (dnes č. 43) a sousední dvě chalupy Tobiášovská a Mužíkovská. Syn Jana staršího Preydar — tak nazýván od r. 1600 na rozdíl od Jana mladšího Preydar, syna Linhartova, Samuel Preydar r. 1626 koupil za 215 kop i sousední dvůr Šeplákovský, nebo-li Pachtovský (dnes č. 43), od Jana Daniele Šindela z Ebrharce, poručníka sirotků po švagra jeho Janu Pachtovi. Manželka jeho Zuzana r. 1633 po své matce Lidmile Šneydarové zdědila dvůr Šneydarovský na předměstí Špitálském (dnes č. 68).

jiný dům. Jednáno s ní 28. července na nadnici, aby od domu upustila, ale statečná žena naprosto tomu odepřela s pláčem, „že přetrpěvši mnoho neštěstí tu, chce tu k stáří pokojně život dokonati.“ Dne 25. září téhož roku opět povolána na radnici a napomenuta, aby svůj dům postoupila. Odpověděla, že „jestliže v tom vůle boží a J. Mti Císařské bude, aby z domu svého, kdež sobě vinšuje dobré věci zakoušeti, poněvadž prve mnoho zlého snášela, vystoupiti měla, tomu se protiviti nechce; nicméně, že z dobré vůle z něho jíti nemíní, leč by z něho jíti musela.“ Odporem tím Zuzana Preydarová uhájila si dům ten a podržela jej až do své smrti r. 1648. Křaštem dne 2. května 1648 učiněným odkázala jej s káděmi, sudy, dřevěným nádobím v ceně 1200 kop m. své dceři Lidmile, aby v něm zůstávala. Dům pouštěla jí tak lacino, „že velmi na krovích a na všem všudy sešlý a spustlý jest. Lidmila byla povinna vyplatiti 400 kop m. — každoročně po 100 kopách — své sestře Kateřině, manželce Krystyána Ophthalmia, písaře radního v Klatovech.¹⁾ Lidmila Preydarová již r. 1649 se provdala za mladšího písaře radního Ondřeje Sigmunda Šerého z Letovčice.²⁾ S ní a manželem jejím kolej jezuitská nově jala se jednati o koupi domu řečeného „na Kovárně“. Ani tehdy nebylo to prací lehkou a bylo potřebí zakročení a přímluvy rady městské, na niž nátlak činil sám král. podkomoří Mikuláš Gerštorf z Gerštorfu, aby došlo k tomuto trhu. V srpnu r. 1652 rektor koleje jezuitské P. Bernard Herman s povolením pana purkmistra a pánů koupil od Lidmily Šeré s dobrou vůlí pana Andresa Šerého z Letovčice, manžela jejího dům slove „na Kovárně“ za 2.600 zl. r. Závady, jež vázly na tomto domě, prodávající přenesli na svůj dům řečený Doubravský (č. 170 na náměstí), který téhož měsíce srpna r. 1652 koupili za 1.300 zl. r. od dědiček po ne-

1) Krystyán Ophthalmius (Vokáč) Domažlický připuštěn byl ku práci písařské v Klatovech 15. května 1538. V prosinci r. 1694 Zuzana Preydarova koupila jemu jako svému zeti a Kateřině, jeho manželce a své dceři, na místě věna chmelnic pod Hůrkou pod 3 hromady tyčí za 90 kop m. od své sestry Judity Korbelové. Krystyán Ophthalmius nabyl značného jmění v Klatovech. R. 1640 koupil za 700 kop m. od dědičů po Jindř. Velkovi nárožní dům v ulici Dlouhé (dnes č. 127), jež prodal r. 1649, když r. 1648 od Tobiáše Štilinga za 900 kop m. koupil dům Skřivánkovský na náměstí (dnes č. 149). Po své tchýni Zuzaně Preydarové zdědil r. 1649 dvůr Šeplákovský neboli Pachtofský na předměstí Klášterském (dnes č. 43). Ale již v lednu r. 1650 zemřel, zůstaviv tři dcery Lidmilu, Zuzanu a Annu.

2) Ondřej Sigm. Šerý byl syn Jana Šerého z Letovčice, měšťana na Nov. městě Pražském. Po smrti Krystyána Ophthalmia stal se prvním písařem radním, vedle něhož mladším pomocníkem jeho byl Šalomon Rudolf Ursinus (Nedvěd). Zemřel již v květnu r. 1659 a s ním zároveň dcerka jeho Kateřina, (narozená r. 1656). Oba pochováni v kostele sv. Michala; dcerka ležela mu v nohou v jedné truhle. „Měl průvod pánů páterů jesuitů s celou kongregací.“

božtíku Mikuláši Nebilovském z Drahozuze. Tak dostal se konečně jezuitské koleji klatovské dům „jemuž“ podle svědectví rady městské v listě ke kr. místodržícím r. 1655 „na velikost a pohodlnost v celém městě žádný rovný se nevynachází.“

3) Pod domem „na Kovárně“ stál dům, jenž se r. 1528 nazýval Kouskovic podle majitele Jana Kouska, zámožného měšťana, horlivého někdy člena Jednoty bratrské a zakladatele erbovní, později rytířské rodiny Kousků z Sobětiček.¹⁾ Jak se z rukou rodu jeho dostal dům ten Dorotě Táborové, nejsme zpraveni. Od ní r. 1542 koupil jej za 230 kop m. Havel z Dožic, zeť její. Při trhu Dorota si vymínila byt svobodný v témže domě až do smrti, dokudžby se snášeti mohli a jestli by se kdy nemohli snést, tehdy měla nahoře bydleti v té světničce a komoře při ní do smrti. Havel, zdá se, r. 1550 byl již mrtev, neboť od tohoto roku počínaje Dorota Táborová přijímala vejrunky od své dcery Anny. V letech 80. a 90. XVI. stol. tento dům náležel Anně Skyrové (1589, 1599). Snad dcera její byla Regna, manželka Jana Bilka, od nichž r. 1602 koupila dům Škyrovský pí Sibyla, manželka Jindřicha Běšina z Běšin, rozená z Jichu, za 200 kop m. Jejich dcera Eva, v druhém manželství provdaná za Adama Havla Koce z Dobrše, prodala r. 1630 tento dům i s spáleništěm k němu přináležícím za 725 kop m. Janovi Fetyngarovi. Po obou předchozích držitelkách domu, dříve řečeném Škyrovský, přezděno Běšinovský. Jan Fetyngar podržel jej jen krátkou dobu, neboť již r. 1634 prodal jej za 750 kop m. hraběnce Alžbětě Benigně z Klenového, manželce hraběte Viléma st. z Klenového, pána na Žinkovech a Roupově. S ním, jakožto velikým příznivcem a podporovatelem jezuitské koleje klatovské, snadno se podařila r. 1639 výměna, kterou za hořejší dům Korálkovský nad masnými krámy získán jí dům Běšinovský, v němž si zřídila své zatímní sídlo.

4) Na rohu vedle domu Kouskovic byl dům Piberlovský, kterýž roku 1528 od Elišky Pibrlové za 210 kop m. koupil Václav Kdýnský,²⁾ ale r. 1534 prodal jej za 310 kop m. Ondřeji Kutalovi. Nevíme, kdy a jak se tento dům dostal Janovi Hořákovskému,³⁾ od

1) O Janu Kouskovi viz mé pojednání „O pronásledování Jednoty bratrské v jihozápad. Čechách králem Ferdinandem I. ve Sborníku Tomkově, str. 120.

2) Václav Kdýnský, syn Jana Kdýnského a Barbory, sestry Václava Kouska, náležel k nejbohatším měšťanům klatovským. Mimo rozsáhlý majetek pozemkový — do r. 1537 náležel mu mlýn Beňovský a dvůr Vlkovský — a rybníční v krajně u Beňov měl i výnosný obchod se sukny.

3) Jan Hořákovský, syn Jakuba Hořákovského, jenž společně s Janem Nykodemem z Šentálu držel mlýn Zdoborovský (dnes Červený) nad Úhlavou. Od Jana Nykodema přijat byl k erbů a přídomku z Šentálu a zdě-

něhož r. 1599 za 325 kop m. koupil jej Havel Střelec. Vdovu po něm Annu pojal za manželku klatovský lékárník a měšťan Tobiáš Štilling, který r. 1639 Jesuitům postoupil svůj dům Střelcovský, neboli Havlovský, nárožní vedle domu Běšínovského výměnou za dům Skřivánkovský na náměstí (dolejší Korálkovský, dnes č. 149) jim od Dona Martina de Hoeff Huerta darovaný vedle chlebných krámů. a domu Samuele Bártovic (č. 150) a obdržel nad to přídavkem 100 kop m. V tomto domě nárožním zřízena zatímni kaple při koleji, kteráž umístěna byla prozatím v sousedním domě Běšínovském.

5) Vedle nárožního domu Piberlovského, později Střelcovského (Havlovského) v poboční ulici, jež byla pokračováním dnešní ulice Školní až ke zdi městské, stál dům Karáskovic, na němž r. 1536 Martin Karásek zjistil dluh 119 kop, 20 gr. m. panu Viktorinovi Korálkovi. Pro jiný dluh 312 kop 48 gr. m. 4 ch uveden byl právem ve statek Martina Karáska — dům, pivovar a chmelnice — pan Simon Hauf¹⁾ 27. února r. 1539. Od něho dům Karáskovský za 300 kop m. koupil r. 1542 Adam Jakoubek, bakalář.²⁾ Nevíme,

díl po něm mlýn Zdoborovský a ves Brt. Ale r. 1542 prodal za 800 kop m. mlýn Zdoborovský Simonu, mlynáři ze Švihova (L. contr. I. f. 219), a r. 1543 ves Brt se 3 dvory kmetskými za 85 kop gr. Václavu Blažkovic, dělníku ze Spále (D. Z. V. 2. K. 16). Také dvůr na předměstí Klášterském pod mlýnem Vrchlíkovým prodal r. 1540 za 350 kop m. Linhartovi Šindelovi z Ebrharce. Z velkého jmění ke konci života jeho zůstával mu jen dům nárožní vedle domu Anny Škyrové, který r. 1599 vyměnil za dvě chalupy na předměstí Loubském s Havlem Střelcem, přijav k nim přídavek 25 kop m. Brzo potom zemřel.

¹⁾ Simon Hauf koupiv r. 1535 dvůr Slavošovský od Jiříka Slavošovského rozmnožil pozemky své při něm koupí jiných gruntů u Slavošovic, Činovce a Bolešín. R. 1538 obdržel od krále Ferdinand I. erb s přídomkem ze Slavošovic. R. 1536 koupil od Jiříka Beňovského les Žloutkovský u Habartic. R. 1544 od Elišky Lazarové 4 rybníčky v Lažánech a téhož roku od Jindř. Jakoubka tři rybníčka tutéž. Také v Klatovech držel některé domy a dvory a jako věřitel mnohých měšťanů a šlechticů své liknavé a nedbalé dlužníky poháněl před právo m. Klatov i před soud komorní. Zemřel r. 1557. Sňatkem s dcerou jeho Lidmilou Cyprián Pek z Římků obdržel dvůr Slavovský s 11 rybníčky a s tím černým lesem jdouc k Habarticům.

²⁾ Adam Jakoubek, bakalář, mimo dům někdy Karáskovský držel ještě dvůr neznámé nám polohy. Jeho jméno nalézáme často mezi smlouvcí rovnajícimi spory různých měšťanů klatovských i okolních šlechticů. V letech 60tých a snad již dříve zasedal v radě městské. Z manželky Kateřiny, dcery Filipa ze Strachovic, měl syna Jana, jenž zemřel před otcem a tři dcery, z nichž Markéta byla manželkou Simona Plavenského, někdy bakaláře městské školy klatovské, potom zámožného měšťana a v l. 1584—1597 král. rychtáře v Klatovech. Adam Jakoubek zemřel r. 1583 a téhož roku i jeho manželka Kateřina.

kterého roku prodal jej Janovi Skutečskému¹⁾ a manželce jeho Kateřině. Vdova po něm Kateřina Jakoubková odkázala r. 1583 své dceři Markétě, manželce Simona Plavenského, 186 kop m. na vejruncích z domu Jana Skutečského, však z toho, aby splatila dluh povinný sirotku po někdy Viktorinovi Korálkovi z Těšina.

6) Vedle domu Karáskovic již při samé zdi městské stál dům Sidlovic, jenž v letech 30tých XVI. století náležel Simonu Sidlovi a manželce jeho Dorotě, po jejich smrti synovi jejich Řehoři Sidlovi. Od dcer jeho Anny a Doroty r. 1602 koupil spáleniště Sidlovské při zdech městských a domu Havla Střelce král. rychtář klatovský Jiřík Slánský z Kosmáčova.²⁾ Z údaje polohy tohoto domu poznáváme, že sousední dům Karáskovský byl asi též spáleništěm a byly-li domy ty opět obnoveny, znovu je ve zříceniny obrátil požár r. 1615, z něhož již nepovstaly. V lednu r. 1637 páni patres S. J. žádali městskou radu, „aby jim ty spáleniště pod panem Tobiášem (rozuměj Štilingem) darovány byly.“ „Tím odbyti, že ty spáleniště sousedům náležejí, z nichž když vyrozumíno bude, odpověď dána bude.“ A odpověď byla dána — neznáme, bohužel určitě, kdy a pod jakým nátlakem — příznivá, neboť tato spáleniště postoupena městem právě zřízované je-suitské koleji.

Jako v pokračování dnešní ulice Školní od nárožního domu Střelcova ke zdi městské, tak v rovnoběžně s ní jdoucí ulici z náměstí mezi nárožním domem Buškovským a Houskovským, nad nimiž v l. 1547—1555 vystavěna byla v l. 1547—1557 nová věž městská, ke brance rozkládaly se dva domy.

¹⁾ Jan Skutečský s Jiřím Tachovským byli kollegy Mra Pavla Kubína, správce městské školy klatovské v l. 1577—1579, kdy tu studoval slavný později lékař Matyáš Borbonius. Jeho manželka Kateřina, dcera Vavř. Jakše, r. 1585 koupila od Barbory Vavříkové spáleniště dvora Vavříkovského na předměstí Klášť. Dcera jejich Anna v prvním manželství byla provdána za Karla Střelce, v druhém za apatykáře Tobiáše Štilinga, majitele domu někdy Piberlovského.

²⁾ Jiřík Slánský (od r. 1583 z Kosmáčova) byl zámožný kupec, je-muž mimo jiné náležel dům někdy Kocmarovský na náměstí (dnes č. 151) a dvůr někdy Šalšův na předměstí Loubském za příkopem vedle chalupy Hanse Czynterhufa (v prostoru mezi dnešním číslem 2. a 3.). Od let 80tých XVI. stol. neustále zasedal v radě městské. Po smrti Simona Plavenského z Plaufeldu († 1597) jmenován byl král. rychtářem a tento úřad zastával do své smrti († 1612). Jeho syn David Slánský z Kosmáčova, r. 1601 bakalář, r. 1602 byl správcem školy v Rakovnici, od r. 1605 u sv. Mikuláše na Starším městě Pražském; vrátiv se do Rakovníka, přijat byl r. 1613 zde za souseda.

7) Hned pod domem Buškovským stál dům pana Jiříka ze Sobětic.¹⁾ S majitelem domu Buškova Martinem bakalářem pan Jiřík od branky někdy v letech 30tých XVI. století měl rozepru o šlachtatu vepřovou na dvoře páně bakalářově, o okna z světnice páně Jiříkovy na dvůr páně bakalářův zdělaná větší nežli jsou prve byla a o kápi od pana Jiříka na týž dvůr udělanou. Prostředkováním uroz. a stateč. rytíře pana Jana Jeníška z Újezda a na Svrčovsi a paná Jakuba bakaláře porovnána pře tak, že pan Martin bakalář pustil od té šlachtaty, okna z domu páně Jiříkova měla tak svobodná zůstatí a ničím býti na budoucí časy zastavována a kápě obrácená na dvůr páně bakalářův měla tak budoucně jíti. Proti tomu pan Jiřík dal na platu panu bakaláři kus dědiny své u předměstí, z něhož ročně o sv. Havlu měl platiti půl kopy míš. Jiřík Sobětický odkázal dům, stodolu s šádkem a 200 kop na úroku ležících Lidmíle, dceři Adama Čápa z Tábora.²⁾ Po předčasné její smrti statek někdy Jiříka Sobětického dostal se odkazem její matce Aněžce Čápovic z Tábora, bratru Vilémovi a sestře Anně. Kdy se dům Jiříka od branky dostal Anně Kotlářce, nejsme zpraveni. R. 1578 odkazem jejím zdědila jej dcera její Anna, manželka Kašpara Krejčího; v jejím držení byl ještě r. 1593 po smrti asi manžela jejího, jenž r. 1590 naposledy se uvádí jako jeho držitel. Vdova po něm znovu se provdala za Samuele Smetka,³⁾ jenž se uvádí jako majitel jeho r. 1620. R. 1632 Samuel Smetko hledaje „sobě v některých obtížnostech polehčení v starosti své učiniti, práce pouskrovniti a v pokoji smrti na se čekaje — Pánu Bohu sloužiti“

¹⁾ Jiřík ze Sobětic nepocházel ze zemanské rodiny Sobětických ze Sobětic. Spor, který vznikl mezi ním a Janem Sobětickým ze Sobětic, jenž poháněl r. 1540 Jiříka od branky, že se v rod a titul jemu vkládá a píše se Jiříkem Sobětickým ze Sobětic, porovnan r. 1541, když Jiřík prokázal, že se nevkládá panu Janovi v starožitný rod a jim že strejcem žádným není ani také takového erbu jako pan Jan Sobětický, že neužívá ani také z těch Sobětic, jako pan Jan se nepíše. Na proti tomu pan Jan Sobětický měl toho panu Jiřímu přiti, aby se do své smrti psal Jiříkem Sobětickým ze Sobětic. Opis smlouvy v bílých registrech Jana Jeníška z Újezda v archivu musejním (str. 194).

²⁾ Adam z Tábora byl ujec Jiříka od branky (Bílá registra Jana Jeníška z Újezda, str. 88).

³⁾ Samuel Smetko byl syn Samuele st. Smetky a Kateřiny, která po smrti prvního manžela znovu se provdala za Jana Pachtu. Z prvního manželství mimo syna Samuele měla ještě dceru Lidmílu, jež v prvnímu manželství byla za Jakubem Mléčkou a v druhém za Janem Maurmillere z Mildorfu. Po její smrti porovnaním s manželem jejím ovdovělým získal r. 1627 z dědictví po ní spáleníště dvora Mléčkovského na Loubském předměstí (dnes č. 20) a několik dědin a luk. Spáleníště Mléčkovské ještě téhož roku 1627 postoupil Janovi Kňěževskému. Anna Smetková přežila svého manžela. O stateček po ní, někdy od Anny Kotlářky jí zanechaný, r. 1638 se podělili Jan Herynk a Anna Cvrčková.

zapsal r. 1632 Jiříkovi Plechšmídovi a manželce jeho Dorotě, v jichž příbytku „k obydlí a pohodlí svému“ pokoje hleděl užiti, všecken svůj statek, vymíniv si toliko 100 kop gr. m., dědinu od Jana Kantorovic koupenou a spáleníště v místě mezi domy pana Jana Jeníška oboustranně ležící. Není pochyby, že toto spáleníště s jinými pod domem páně Stilingovým postoupeno bylo později od města jesuitům klatovským.

8) Podle domu pana Jiříka Sobětického u samé branky byl dům, jež r. 1535 Hanzl od Korálků koupil za 155 kop m. od bratří Burina Kloboučnicka a Jíry Soukeníkovice. Od Hanzle u branky koupil za 200 kop m. dům jeho pod domem páně Jiříkovým při zdi městské Pavel Jelítko r. 1540 a r. 1544 zapsal na něm svému synovi Janovi 100 kop m. na ten způsob, „že má spolu s otcem svým v něm bydleti, dokudž by se koli snášeti mohli. Ale již r. 1547 Jan Jelítko koupil od Pavla Jelítky, svého otce, dům podle branky za 300 kop m. Při tom vymíněno, kdyby si Pavel Jelítko v domu Buškovském, který právě toho času koupil od obce, udělal sladovnu — ač bylo-li by mu to od budoucího úřadu dopuštěno — že má vodu z té sladovny svobodně a beze vší překážky Janovy spouštěti skrze dům Janův tokem starým bez škody Janovy. Pro mezeru našich pramenů nezvídáme, kdy se dům tento dostal v majetek Jana lazebníka, jak shledáváme jej v zápise roku 1578, z něhož poznáváme, že stál proti staré šatlavě, jež byla za novou radnicí v místě, kde dnes ještě nalzáme trestnici.¹⁾ Rovněž nevíme, kdy a jak z jeho rukou se dostal Vavřinci perníkáři. Stalo se to nejspíše r. 1585, kdy Jan lazebník za 250 kop m. od Matěje Lunáčka, měšťana domažlického, koupil lázeň městskou (dnes dům č. 113 na rohu ulice Dlouhé a Randovy). Ale již r. 1587 postoupil Vavřinci perníkáři lázeň městskou za svůj dřívější dům při brance a za přídavek 90 kop m. Od Jana lazebníka dům u branky při zdi městské koupil r. 1593 za 160 kop m. Jan Trnka, jenž jej již r. 1596 prodal za 270 kop m. Jiříku Mertlovi jinak Vrbovi. Nevíme, jak se dům při brance dostal Janovi Fialovi, od něhož r. 1620 za 210 kop m. koupil jej Pavel Jakoubek mladší s manželkou Annou. Od nich zakoupen byl dům při brance r. 1636 od Anny Jeníškové z DrahoBUZE, manželky Jana Jeníška z Újezda, jež držela od roku 1624 nárožní dům někdy Pachtovský a s ním r. 1653 od synů jejích Jana Buriana a Viléma Vladislava prodán byl jesuitské koleji klatovské.

V druhém bloku mezi pokračováním dnešní ulice Školní a Jesuitskou stály tyto domy:

¹⁾ V kšaftě Anny Kotlářky čteme, že její dům, který odkázala své dceři Anně Kašparové, stál mezi domy Jana Pachtu a Jana lazebníka vedle staré šatlavy. (Lib. testam. a f. 22). Ze zápisu z r. 1638 o témž domě poznáváme, že stál při brance proti šatlavě.

1) U zdi městské proti domu Sidlovic byl dům Jana Šikovaciho (1526), od něhož r. 1539 koupil jej za 98 kop m. Jirka Holý.

2) Vedle domu Šikovaciho byl dům Jakuba Pechana, od něhož r. 1526 za 75 kop m. koupil jej Jan Verštátek¹⁾, který r. 1538 vyměnil jej s Matoušem Packem a jeho manželkou Dorotou za dům jejich v rynku (dnes č. 168) mezi domy Korálkovic (č. 167) a Masovým (č. 169) přidav jim 556 kop m. Od Doroty Packové r. 1542 koupil dům tento za 125 kop m. Matěj Šimkovic.²⁾

3) Vedle domu někdy Pechanovského na rohu proti domu Piberlovskému stál dům Pánkův (1526, 1538). Od Anny Pánkové a Tomáše ze Sušice, manžela jejího, za 250 kop m. koupil dům tento na rohu Václav, syn Matěje Šimkovic, který od r. 1542 držel sousední dům někdy Pechanův.

4) Vedle domu Pánkova byl dům Boškův (1538). Když Jakub Bošek zápisem knih hlavních dal dům s jistým hospodářstvím Jiříkovi. svému synovi, vznikla nevole mezi nimi o dluhy Jakubovy, jež porována r. 1554.

5) Podle domu Boškova při zdi městské stál dům nebo pivovar Špitálníkovský, který r. 1526 náležel panu Nykodemovi ze Šentálu.³⁾ Nevím, kdy a jak se dostal Janovi Pondělíkovici a

¹⁾ Jan Verštátek držel mimo to sladovnu před Loubskou branou, kterou r. 1534 za 92 a půl kopy m. koupil od Martina Koníře, jehož pivovar ležel v jejím sousedství (dnes č. 33). Ze čtyř jeho synů proslul bakalář Jan, jenž r. 1556 byl mezi studenty z Čech, kteří studovali na universitě Vitenberské, a Václav, jinak šneydar, jenž shromáždil veliké jmění v nemovitostech i jistínách a r. 1596 dostal i erb s přídomkem ze Stříteže.

²⁾ Matěj Šimkovic byl starší bratr bakaláře Ondřeje neboi Ondráčka (od r. 1545 z Dalmanhorstu), jenž přijav r. 1532 právo městské na Starém městě Pražském, sedal později v radě městské a proslul zejména v nepokojném roce 1547; mimo to vynikl jako spisovatel zdařilých knih počtářských a mluvnických. Po otci Janovi Šimkovic (umřel před r. 1523) pět synův a dvě dcery zdělili značné jmění. Matěj Šimkovic, provozuje řemeslo svého otce, dobrým hospodařením získal rovněž pěkný majetek. Náležel mu zejména dvůr Křížkovský za příkopem při cestě k Bolešínům na levo, vedle chalupy Žakovské, jež ležela u samých vrat, v městě, mimo dům někdy Pechanovský dům Šobakovský před masnými krámy v dnešní ulici Školní, jež r. 1533 za 135 kop m. koupil od Matěje Šobaky, ale r. 1538 prodal jej za 145 kop m. do cechu pánům řezníkům. Svou svárlivou povahou časté zaměstnání dával domácím právu.

³⁾ Jan Nykodém ze Šentálu s Jiříkem Jiskrou z Klatov byl r. 1525 účasten poselství strany pod obojí a pod jednou do Budína ke králi Ludvíkovi o potvrzení kompaktát. Roku 1526 účastnil se pilně jednání o volbu nového krále jako přívržence strany bavorské proti arciknížeti rakouskému Ferdinandovi Habsburskému. Za sukna, aksamity, atlasy a jiné krámské věci i za pivo poháněl často své šlechtické dlužníky před soud komorní. Mimo dům Špitálníkovský,

sестře jeho Magdaleně, od nichž r. 1538 koupil jej za 240 kop m. Řehoř Pabeš mladší, neboli Řehoř Foukal, ale již r. 1544 prodal jej za 230 kop m. Janu Čedilovi. R. 1618 poloha domu Zandalovského Jana Mirovského kramáře (dnes č. 57 v Seminářské ulici) označena jest sousedstvím spáleníště Čedilovského a Tvrdooslavského (č. 56). Z okolnosti, že od let 80tých XVI. století, kdy znovu začínají čtvrtým svazkem knihy trhové, nenalzáme zápisů o domech tohoto bloku, soudíme, že po zkáze hrozným požárem celého města dne 12. května r. 1579 již nebyly znovu vystavěny a zůstávaly ve zříceninách. R. 1654 v měšci březnu purkmistr, radní i na místě celá obec m. Klatov postoupili koleji jesuitské „zříceniště spolu s zahradou při domu Pondělíčka (dnes č. 57 v Seminární ulici) — o nižto mezi ním Pondělíčkem a pány klatovskými jistá se již úmluva stala — ležící a ode zdi městské až k samé síni Pondělíčkové se potahující tak, aby mezi zdi městskou a domem Pondělíčkovici pořád všecko ke koleji náleželo... nezanechávající oni... ani sobě ani obci ani žádnému privátnímu nad tuto odvedeném místě, jakož ani nad jinými prve buďto darovanými, prodanými, postoupenými domy, spáleníštěmi, zbořeníštěmi, průjezdy a průchody od věže městské po šnuře až do zdi městské a k domu Pondělíčkovici žádného práva.“ Z našeho popisu vysvítá, že správný byl údaj v listě purkmistra a rady na místě celé obce města Klatov ze dne 14. července r. 1655, že v celém tom pořadí od městské věže po dnešní ulici Seminární „dvě celé ulice a v nich 12 domů sobě postoupené mají“. Počítal-li se dům někdy Jelítkův u branky r. 1636 koupený od Anny Jeníškové z Drahozuze a spojený s domem někdy Pachtovským za jeden, obdržíme skutečně počet dvanácti domů mezi dnešní ulicí Jesuitskou a zdi městskými.

„Však nicméně nynější pan P. rektor Theodorus Moretus ještě na tom přestati nemíní“ — stěžují sobě zástupci obce městské královským místodržícím r. 1655, „nýbrž přes třetí obecní ulici neb cestu do rynku zase do prvnějšího místa již od nich prv upuštěného se navrátiti a domy tu některé skoupiti a chrám Páně stavěti usiluje“. P. Theodorus Moretus, rodem Belgičan, jenž se rektorského úřadu po svém předchůdci P. Bernardu Hermannovi ujal 19. srp. 1653, upustil od staršího plánu, podle něhož vedle městské věže měl býti vystavěn nový kostel, a vyhlédl pro něj místo příhodnější na protější straně s průčelím na náměstí. Nový plán prozrazoval sice dobrý vkus estetický nového rektora, ale hrozil nebezpečenstvím řadě nových domů městských v bloku mezi dnešní ulicí Jesuitskou, mezi dnešní ulicí Školní a domem

neboli pivovar v městě Jan Nykodém s Jakubem Hořákovským držel mlýn Zdoborovský nad ř. Úhlavou (dnes Červený). Mimo to náležela mu ves Brt. Nepravý jest údaj Práškův v díle Čechy (I., 66), že Hans Nikodem ze Šentálu seděl na tvrzi Beňovské, neboť Beňovy náležely tehdy Ondřeji neboi Ondráčkovi Samuelovi. Kšaftem r. 1534 Jan Nykodém odkázal ves Brt svému strýci erbovnímu Janovi Hořákovskému z Šentálu (D. f. b. 2. F. 29).

čp. 191/I., kde dříve byly masné a chlebné krámy. V této skupině rozkládaly se tyto domy:

1) Na rohu nad starými masnými krámy stál nákladný a krásný dům Korálkovský. Nejstarší zpráva o něm máme z r. 1540, kdy náležel Anně Korálkové, matce Viktorina Korálka z Těšina. Dědictvím po něm dostal se mladšímu synovi jeho Danielovi, král. rychtáři klatovskému v l. 1614—1618. Po jeho smrti (1624) jeho veliké jmění bylo nespravedlivě konfiskováno a uchváčeno hrabivým plukovníkem, jedním z císařských upírův našeho národa v době protireformační Donem Martinem de Hoeff Huerta. Z obou domů Korálkovských, darovaných od něho k založení koleje jezuitské v Klatovech, větší a krásnější stál podle svědectví Hammerschmiedova¹⁾ v prostore, kde, „až posavád prázdňé místo vedle jejich kostela na způsob ulice plac tu ukazuje.“ V průčelí svém ozdoben byl obrazy všech knížat a králů českých až do Ferdinanda II. Jesuité nejprve dům tento pustili r. 1639 hraběti Vilémovi z Klenového († 1642) výměnou za dům Běšínovský,²⁾ třetí v pořadí domů pod městskou věží, ale r. 1656 znovu jej koupili za 1500 zl. od vdovy jeho Alžběty Benigny, jež se znovu provdala za hraběte Františka Ignáce z Rozdražova. Před svou smrtí († r. 1666) z trhové summy odkázala koleji jezuitské 1000 zl.

2) Podle domu Korálkovského na rohu proti domu Buškovskému později Pachtovskému stál dům rovněž pěkně a nákladně vystavěný, jež r. 1540 za 410 kop m. koupil Hanzl Horar od Václava Čestínskému a manželky jeho Alžběty. Nový majitel nepodržel ho dlouho, neboť již r. 1542 prodal jej za 410 kop m. Janovi mlynáři, od něhož r. 1544 koupil jej za 416 kop m. Jan Prdič z Kolovče. Pro mezeru pramenů, nevíme, kdy a jak se dům tento dostal Janovi st. Maurmillerovi (přezdívkou Švábkovi)³⁾ Z výtržnosti šlechtické Korálkovským studoval u jesuitů grammatiku, syntaxi a retoriku.

¹⁾ Historie klatovská str. 173. V latinské rukopisné kronice klatovské Hammerschmied (narozený r. 1652 ve Stodě) vzpomíná, že v tomto opraveném domě

²⁾ Po Vilému hraběti z Klenového, jež byl pánem na Roupově domu Korálkovskému dostalo se pak názvu domu Roupovského.

³⁾ Jan jinak Hons Maurmiller usadil se v Klatovech asi r. 1570, kdy se se svou manželkou Markétou spolčil o statek, oba vyměnili sobě po stu kopách gr. č., aby je mohli dátí nebo odkázati (Lib. transact. II. f. 15). R. 1590 koupiv od Markéty Křížkové dům na náměstí při radnici (dnes č. 63) postoupil ho svému synovi Janovi Maurmillerovi mladšímu (L. centr. IV. f. 116). Synové jeho Jan, Václav a Daniel r. 1596 dostali erb s přídomkem z Mildorfa.

zaznamenané v registrech soudu komorního (r. 1594),¹⁾ soudíme, že dům Švábkovský, jak se potom tomuto nárožnímu domu říkalo, byl domem hostinským. Dědictvím po Janu starším Maurmillerovi dostal se jeho mladšímu synovi Danielovi, jež za manželku měl Apolenu, dceru bohatého kupce německého rodu Volfa Seyerle. Jejich dcera Anna Markéta zdědila dům na rohu vedle domu Korálkovského. Když si vypůjčila v březnu r. 1631 sumu 200 zl. r. od uroz. paní Salomeny Kateřiny Kocové z Kokošova, pojistila ji na tomto domě. Ale ještě téhož roku v červenci koupil od ní za 900 zl. r. dům Švábkovský pan Diviš Koc z Dobře na Bystřici manželce Salomeně Kateřině, rozené z Kokošova a svým dítkám spolu splozeným. Ze čtyř jejich synů, dědiců domu někdy Švábkovského, nyní Kocovského Karel Heřman a Jaroslav Jáchym svou polovici r. 1653 darovali Jesuitům k rozšíření jejich koleje, kdežto druhou polovici koleje jezuitské v Klatovech koupila r. 1656 za 700 zl. r. od mladších jejich bratří Maximiliana Jiřího a Divíše Albrechta.

Oba domy Korálkovský a Švábkovský náležely k předním ozdobám našeho města. Hrozným požárem dne 6. července r. 1615 byl postižen „překrásný“ dům Švábkovský, kdežto vedlejší Korálkovský byl zachráněn. Ještě později Mag. Daniel Voříšek ve své Lamentaci o požáru r. 1689 vzpomínal neumělými verši:

„těchto dvouch domů vysoce vzácných
od kvadrstuků důkladných
a malováním nákladných
od hvězd, bání pozlacených
přes krovy žlabů měděných
od Theodoreta Moreta
rektora — po němž již veta —
zhyzděných a pobořených
z gruntu země vyvrácených.“

Za nových držitelů pánů Koců dům Švábkovský se nezotavil již z pohromy r. 1615. Ani domu Korálkovskému od nových majitelů Klenovských se nedostalo náležité opravy, takže stejně činil dojem polozříceniny. Smutné ostatky někdy nádherných domů městských budily lítost a hněv diváků, jemuž drastický výraz r. 1653 dal sedlák, jež v době trhu opíraje se o hůl, díval se na polozbořeniny těchto obou domů, pobručoval sobě a pak přistoupiv k jesuitům blízko stojícím,

¹⁾ Jan Maurmiller starší poháněl k soudu komornímu Kryštofa Častolára Dlouhoveského z Dlouhé vsi a na Volbramově a Viléma Chanovského z Rábí a na Rábí a Joachyma Loubského z Loub z výtržnosti, že v sobotu po sv. třech Králích 1594 v jeho domě času, nočního na neděli, když je napomenul, aby na odpočinutí spát šli a výbojů a škod, které jsou toho času v domě jeho činili, zanechali... naň nenáležítě sáhli... v hlavu a tvář bili a poličkovali. (Registra soudu komorního F. 33 f. B 1—2.)

zvolal: „O Žižka na vás, Žižka na vás!“, načež rychlým krokem zmizel v zástupu lidu. V latinském textu svého líčení jezuitský kronikář slova výhrůžky kacířského sedláka zachoval v původním znění českém. Na místě domu Švábkovského r. 1656 počato se stavbou chrámu Neposkvrněného Početí Panny Marie a sv. Ignáce. Dům Korálkovský opraven později, aby sloužil za zatímní gymnasium, v němž studoval ještě kronikář klatovský Jan Florián Hammerschmied. Po zbudování nové budovy pro gymnasium jezuitské zbořen i dům Korálkovský, aby nezakrýval pohledu na nový chrám jezuitský.

Za domy Korálkovským a Švábkovským rozkládaly se s průčelím do dnešní ulice Skolní tři domy a to:

3) Na rohu proti nárožnímu domu někdy Pibrlovskému, později Střelcovu dům, který r. 1526 za 300 kop m. Václav Čestínský pro svého zetě Jana Krbce koupil od Jana Hodka. Jan Krbec držel dům ten do r. 1584, kdy za 230 kop m. prodal jej Janu Třískovi. Vdova po něm Lidmila, jež se znovu provdala za Pavla Předslavského, i na místě svého sirotka¹⁾ prodala za 200 kop m. dům tento Viktorinovi Žlutickému a jeho manželce Magdaleně. Po smrti manželově v l. 1608—1613 splácela vojrunky po 15 kopách Mandalena Soukeníková, od níž r. 1614 koupil dům tento Pavel Hauzner za 205 kop m. Ale když požárem r. 1615 i tento dům dokonce vzal zkázu, nový majitel nemaje na vystavení jeho, co nakládati, upustil od něho, takže znovu byl ujat od Mandaleny Soukeníkové. Nevíme, kdy a jak se dostal tento dům do rukou rodiny Maurmillerů z Mildorfu. Dcera Daniele Maurmillera Anna Markéta v prvním manželství provdaná za Jiřího Tyczyngkara r. 1625 dluh 164 říš. tolarů panu Kašparovi de Rogier a jeho manželce Kateřině²⁾ zjistila na tomto domě v rohu proti domu pí Anny Střelcové a již manželky Tobiáše Štílinga. Dluh ten splacen věřitelům r. 1631 od druhého manžela Anny Markéty Ludvíka de Hajlink. Z prvního manželství s Jiřím Tyczyngkarem Anna Markéta († 1636) měla dceru Marii. Od jejich poručníků Tobiáše Štílinga a Jeronyna Šnoble koupili r. 1639 tento dům nárožní jesuité klatovští, vykávavše na zaplacení jeho peníze z třetího domu Korálkovského v městě (dnes č. 124 v Clemenceauově ulici) Matěji Rábskému prodaného a ze dvou dvorů Korálkovských pod mlýnem Příkopským Janovi Novákovi, jinak Chytrému prodaných. V nově získaném domě jesuité zřídili sobě zatímní seminarium.

4) Vedle domu Krbcova stál dům, jež r. 1539 Martin Krbec koupil za 100 kop m. od Vávry Kvildy. Pro mezeru pramenů nevíme, kdy, a jak se dostal Dorotě Kublalce, jež r. 1583 dluh 100

¹⁾ Synem Jana Třísky a Lidmily byl Samuel Assula (Tříska), někdy oficiál školy kutnohorské, potom soused a horník v témže městě.

²⁾ Kateřina, manželka kapitána Kašpara de Rogier, byla dcera Václava Verštátka ze Stříteže z třetí jeho manželky Doroty, dcery Václava Ramše.

kop uroz. panu Vladislavu Jeniškovi z Újezda zjistila na tomto domu a všem jiném svém statku. R. 1588 Dorota Kublalca zapsala svůj dům svému manželu Adamu Píseckému jinak Kublalovi. Nevíme, jak se dům tento dostal Jiříkovi Nebřehovskému, po němž zdědila jej Kateřina, manželka Adama Kaffunka,¹⁾ od níž r. 1595 koupil jej za 100 kop m. Václav Čestínský, ale již r. 1603 prodal jej za tutéž sumu 100 kop m. pekaři Janu Skřivanovi a manželce jeho Dorotě. Z jejich rukou jak se dům tento dostal v majetek Matouše st. Bobrovského, není nám povědomo. R. 1618 Matouš ml. Bobrovský koupil od svého otce Matouše st. Bobrovského dům Kublalovský za 100 kop m. Rovněž nepoznali jsme, kdy a jak se dostal v držení Doroty Stolinské.²⁾ Z dědictví po ní dostal se tento dům r. 1644 vedle seminarium a Jiříka Nyczle ležící jejímu manželu Martinovi Stolinskému. Od něho koupila jej, nevíme, kdy urozená paní Cílová ze Svojsic. R. 1648 odkázán byl z dědictví po Martinovi Stolinském vnučce Kateřině Bochaufové a vnuku Tobiášovi, dětem z dcery jeho z prvního jeho manželství s Kateřinou, dcerou Jiřího Verštátka, doplatek 69 zl. r. z domu pustého, prodaného uroz. paní Cílové. Uroz. pí Cílová, myslím, že jest touž osobností s uroz. pí Alžbětou Žeberkovou — sňatkem s některým z pánů z Žeberka³⁾ změnila své starší jméno —, od níž za 145 zl. r. r. 1656 kolej jezuitská koupila dům někdy Kublalovský.

5. Na rohu pod starými krámy masnými, vedle domu Kvildovského, stál dům Karletovský (1539). R. 1542 koupil jej za 140 kop m. od Doroty Karletové, manželky Martina Karlety a Anny, dcery její, manželky páně Šalšovy, Václav Pravec se svou manželkou Zuzanou. Nevíme, po kterém majiteli r. 1588 tento dům nazýval se Velíškovský. R. 1586 náležel již Valentinu Šrámkovi, po

¹⁾ Adam Kaffunk byl vnuk Jiřího Kaffunka, syn dcery jeho Anny a manžela jejího Hanzla. Po smrti jeho Kateřina provdala se za Václava Ferarrii Domažlického, písaře radního v Klatovech, a po jeho smrti za Bartoloměje Prachatického.

²⁾ Dorota Stolinská v prvním manželství byla provdána za Václava Verštátka z Stříteže, z něhož měla dcery Kateřinu a Lidmilu, v druhém za M. Lukáše Vodňanského, pověstného rychtáře královského, ochotného pomocníka Huertova a Jeniškova v obrácení Klatov na víru katolickou († 1626). Bakalář Martin Stolinský dostal se do Klatov r. 1588 za správce školy městske. Sňatkem s Kateřinou, dcerou Jiřího Verštátka, a po její smrti s Dorotou, vdovou po Václavu Verštátkovi z Stříteže a po M. Lukáši Vodňanském nabyt velikého jmění. Přežil útrapy války 30leté zemřel v roce míru Vestfálského r. 1648.

³⁾ R. 1659 při městě Klatovech zdržovali se Jan Humprecht a bratranec jeho Jindřich z Žeberka. Na ně a na manželku Jana Humprechta stěžovali si purkmistr a rada m. Klatov toho roku hejtmanům kraje Plzeňského pro výtržnost spáchanou na susedech klatovských Matěji Hružovi, Jiřím Veselém a Samuelovi Zuvačovi. (Lib. copiarum A 2, f. 200').

němž zdědila jej manželka jeho Mandalena. Sňatkem s její dcerou Annou dostal se r. 1596 Matěji Lounskému.¹⁾ Nevíme, jak dlouho zůstal dům ten po r. 1615 spáleniště Velíškovské v rukou tohoto držitele a kdy se dostal v držení zámečnicka Jiřího Nyczle, po němž zdědila jej jeho manželka Anna Nyczlová, od níž v květnu r. 1656 kolej jezuitská na vyzdvžení chrámu Páně koupila její dům mezi masnými krámy a domem paní Seebkové (Alžběty z Žeberka) za 400 zl. r.

Z třetího bloku domů, jak jsme právě poznali, po výměně hořejšího domu Korálkovského za dům Běšínovský hr. Viléma z Klenového r. 1639, jesuité drželi jen dům někdy Krbcovský téhož roku 1639 koupený. Když za nového rektora P. Th. Moreta jednáno bylo o získání druhých čtyř domů — dvou panských (Kocovského, dřívějšího Svábkovského a Roupovského, dřívějšího Korálkovského a dvou městských (Kublalovského a Velíškovského) za městiště nových staveb kolejních, město se uleklo nové hrozcí ztráty a v důtklivé stíznosti ke královským místodržícím (14. července 1655) purkmistr a rada na místě celé obce m. Klatov líčili, jak „postoupením přes třetí ulici do rynku domův praetendirovaných a žádaných“ nejen „obce a města, ale i J. M. Cís. stenčení by následovalo“, ježto tím by se do rukou koleje jezuitské dostalo 17 domů. Připomínali zároveň, že pánům paterům dominikánům postoupeno bylo 8 domů, osobám vyššího stavu náleží 23 domy a pouhých zbořeníšť v městě počítá se 43, takže všech někdejších domů městských, z nichž k obci žádného užítku nepřicházelo, bylo 91. Proto „ve vší náležitě poslušné pokoře“ žádali král. místodržících, aby „povážice obce a města J. Mti Cís. spustlost“ milostivou ochranu drželi nad privilegii jim r. 1640 vydanými, jimiž se zbraňovalo odcizování domů od obce stavu vyššímu, a aby rektor klatovské koleje P. Theodorus Moretus na místě všech budoucích jeho přiveden byl k tomu, aby přestal na těch dvou ulicích a nepotahoval se dáleji na jinší“. K jednání mezi městem a kolejí nařízena od král. místodržících komisi, v níž vedle presidenta komory čes. hraběte Viléma Albrechta Krakovského z Kolovrat byli oba hejtmané kraje plzeňského Sezima Jan z Vrtby a Diviš František Vratislav z Mitrovic. Dne 7. ledna 1657 sjednáno prostředkováním této komise narovnání mezi stranami, kterým rektor P. Moretus koleji jezuitské uhájil domy nové dary, výměnou, nebo koupí získané; jen o domě vdovy Anny Nyczlové zámečnice ustanoveno, aby jí zaň koupen byl od P. rektora jiný od

¹⁾ Matěj Lounský do Klatov se dostal za kantora školy městské. Vzdam se tohoto povolání, oddal se zastupování stran při právě, jimž nabyt značného jmění. Zemřel bez dědiců před r. 1620. Pozůstalost jeho odúmrtím se dostala obci, která prodala z ní v dubnu 1620 dvůr Jakšovský pod Hůrkou (dnes zašlý mezi č. 47 a 49 na Špitál. předměstí) Josefovi Skálovi za 350 kop m. a chalupu Vrabcovskou na Špitál. předměstí v Nuzné třídě (dnes č. 14) Janu Turnovskému za 470 kop m. Domu Velíškovského již v ní nebylo.

stavu vyššího¹⁾ a teprve pro příště uznána zásada „dalšího domů šosovních neodcizování“. Takto mohl rektor P. Th. Moretus přistoupiti k uskutečnění svého plánu. V den sv. Jiřího téhož roku 1657 ku počtě a na památku Jiřího Adama Bořity z Martinic, pomocníka někdy hr. Viléma Slavaty v úřadě nejvyš. kancléře, († 1651), jenž na stavbu nového chrámu odkázal 10.000 zl., položen slavnostně základ k novému chrámu Neposkvrněného Početí Panny Marie a sv. Ignáce, smutnému to památníku duchovní a tělesné poroby pobělohorské v našem městě. Kostel vysvěcen byl roku 1679. V pozadí jeho vystavěna byla později budova pro jezuitské gymnasium.

¹⁾ Ani této podmínce nebylo vyhověno, neboť, když Anna Nyczlová téhož roku 1656 koupila sobě za 335 zl. r. od Anny, manželky Valentina Millera dům Banovský (dnes č. 106 v ulici Baštové) v zápise trhu jejího dřívějšího domu Velíškovského P. rektor dal si potvrditi, že, poněvadž „ona sama Nyczlová jinším příbytkem dobrovolně se opatřila“, k zakoupení jiného domu od stavu vyššího víceji zavázán není, „nicméně město po smlouvě nadepsané žádného zkrácení neboli praejudicium nésti nemá“. (Lib. contr. VI. f. 50).

Úkázky z chystaného k tisku díla „Dějepis někdejšího král. města Klatov“

z druhé kapitoly:

„Klatovy město táborské 1419-1449“

podává Dr. Jindřich Vančura.

1) Dějiny Klatov za doby Žižkovy 1419-1424.

Zboření dominikánského kláštera sv. Vavřince na severním předměstí klatovském ještě za života Václava IV. bylo počátkem velikého převratu, jenž zcela přeměnil náboženský a národní ráz Klatov.

Je-li správná naše domněnka, že se tehdy ještě podařilo vládnoucí straně včasným zavřením bran městských zabránit vtržení bouře lidu do samého města, kde klášterec téhož řádu zachráněn byl od podobné zkázy a kam se utekli mniši z kláštera předměstského, tento čin byl posledním úspěchem jejím. Mniši, necítivše se bezpečni v městě, hledali útulku na některém z blízkých hradů katolické šlechty. Zprávy o pražských bouřích po smrti krále Václava IV. dodaly zajisté nového podnětu a povzbuzení českým měšťanům a obyvatelům, aby svrhli se sebe převahu německého měšťanstva, jež se posud udržovalo ve správě města a bylo odpůrcem náboženského hnutí, jež uchvátilo většinu českého obyvatelstva v Klatovech. Zdá se, že se německé měšťanstvo, vidouc svou malomoc, ani neodvážilo nějakého odporu a vystěhovalo se z města. S ním opustili své oltáře a obě kaple kněží kostela farního a kostelíků hřbitovních sv. Jiří, Jakuba a Michala i kostelíka špitálního sv. Ducha.

Nekrvavým převratem správa městská se dostala do rukou obyvatelstva českého, v němž té chvíli uchránili se v Klatovech i měšťané, kteří ve svém srdci zůstali věrni víře v náměstnictví Kristovo stolice papežské a v lesku a skvělosti obřadů bohoslužebných hledali úkoje svých potřeb náboženských. Ti s hrůzou se asi dívali na dílo spousty, kterou krajané jejich, rozničení nadšenými kazateli husitskými na horách, způsobili v opuštěných chrámech. Nestihl jich sic osud kláštera sv. Vavřince, byly ušetřeny, ale zbaveny všeho, co připomínalo modlářství a simonii předešlého kněžstva. Největší zkáza potkala chrám farní, který zbaven byl všech oltářů, obrazů, soch, varhan, zvonů. Ze sakristie vyneseny byly drahocenné ornáty a jiná roucha obřadní, knihy mešní a zpěvní a všecko to nelitostně zmařeno a zničeno. S oltáři zrušeny byly všechny platy roční povinné někdy jejich správčům z různých

domů, dvorů a pozemků. Roční platy byly zachovány jen starému špitálu na předměstí západním, jenž byl sice vytržen ze správy řádu křížovnického s červenou hvězdou, v jeho kostelíku sv. Ducha jistě byla provedena očista jako v druhých chrámech, ale důchodů plynoucích pro choré a chudé nedotekl se pronikavý převrat náboženský v městě.

Jestliže již k velikému shromáždění na hoře Tábor u Bechyně dne 22. července 1419 přišlo mnoho poutníků od Plzně a od Domažlic a tedy i z Klatovska, tím větší byl příliv jejich, když se tyto hromady lidové konaly ve větší blízkosti.

Dne 17. září shromáždil se lid na Bzí hoře v krajině mezi Blovicí a Přeštici. Odtud příští shromáždění položeno bylo na Křížky (mezi Řičany a Jílovým) a vykonáno 30. září za velikého účastenství lidu z Plzeňska a z Prahy. Zde napominání účastníci plzeňským knězem Václavem Korandou, aby nepřicházeli s holí poutnickou, nýbrž, aby se opatřili mečem, protože věrných přibývalo sice hojně, ale množil se i počet nepřátel, proti nimž bylo třeba pomýšlet na obranu.

Příští shromáždění bylo položeno na den 10. listopadu do Prahy. Pro lepší obranu Plzeňští smluvili se s Klatovskými, Domažlickými a Sušickými, aby se jejich poutníci sešli v Žinkovech, městečku pod hradem Potštejnem, nad rybníkem, kterým protéká potok Žinkovka, přítok řeky Úslavy. Hrad i městečko náležely tehdy Bavorovi z Potštejna, který roku 1415 spečetil stížný list šlechty české. S poutníky plzeňskými přibyl opět kněz Václav Koranda, poutníky z Klatovska vedl pan Břeněk Ryzmberský z Dolan.¹⁾ Zbožný tento syn Půty z Dolan se svými bratry Pátou a Děpoltem založil roku 1401 oltář v kapli sv. Háty při farním kostele klatovském a ještě roku 1413 po smrti oltářníka Oty z Horšovského Týna podal kníže Bartoloměje z Pomuka. Uchvácen náboženským hnutím husitským jistě bez lítosti se díval na zkázu svého nadání při farním kostele P. Marie. Mezi poutníky z Klatovska byl i druhý šlechtic Jan Valkoun z Adlaru, jenž se svým bratrancem Vilémem držel Viteň a část Strážova. Poutníci z Plzeňska došli přes Březnici do Knína, když došla jich žádost za rychlou pomoc od poutníků přicházejících od Ústí Sezimova, kteří zaskočení byli vojskem pánů katolických a horníků kutnohorských. Ale dříve než tato pomoc mohla jim být poskytnuta, poutníci od Ústí byli přepadeni a poraženi od královských, kteří se však neodvážili boje s větším oddílem ze západních Čech.

Bylo-li záměrem vůdců zástupů poutnických a jejich přátel v Praze, kteří se zatím odvážili již boje na Malé Straně (4. listopadu) — v něm na slovo od lidu byl vzat zeman Jan Žižka z Trocnova — opanovat hlavní město a učinit z něho středisko obrany proti hroziícímu nebezpečnosti války křížové, zmařeno to bylo nestatečností konšelů pražských, kteří se dali zastrážit ku příměří s prozatímním vládařstvem krále Zikmunda. S poutníky, kterým nezbylo než opustit Prahu, ode-

¹⁾ Tomek i jiní historikové pana Břeňka z Dolan nesprávně jmenují Břeňkem Švihovským ze Skály. Ve Švihově a na Skále seděla jiná větev rodu Ryzmberského.

bral se Žižka podle rady kněze Korandy do Plzně, aby se tu pokusil o podnik, který se nezdařil v Praze. Jako nedávno předtím v Klatovech podobný převrat náboženský udal se tehdy v Plzni, odkudž se kněží a mniši s předními měšťany strany katolické před Žižkou a Korandou dali na útěk na blízké hrady panstva věrného králi Zikmundovi, kdežto v městě Korandou pobořeny kláštery a způsobena očista v druhých kostelích. Té doby Plzeň kazatelům o příští tisícileté říši Kristově, v níž pominou všeliké rozdíly stavů, nebude třeba vzdělání, ba ani písma svatého, protože zákon boží vepsán bude vsrdce každého účastníka jejího, zdála se Sluncem a vedle ní jen ve čtyřech ještě městech, v Klatovech, v Žatci, v Lounech a ve Slaném slibována záchrana před obecnou záhubou ohněm a sírou, jež jako Sodomu a Gomorhu stihne všechny protivníky boží. Do těchto měst hrnuli se z venkova sedláci, kteří prodávali své statky a stržené peníze kladli kněžím do kádí, pokladnic to na společné vyživení. V těchto pěti městech vyvořených, vytvořeny byly první válečné tábory, z nichž nejprřednějším byla Plzeň, kde Žižka z poutníků nadšených k obětavosti a statečnosti kázáními chiliastických kazatelů tvořil a cvičil vojsko nepřemožitelných později božích bojovníků. Zde v boji u Nekměře s udatným vůdcem královského vojska Bohuslavem ze Švamberka prokázal převahu svého umění válečného. Téže doby straně husitské v západních Čechách dostalo se nové opory, když Mikuláš z Husí, opustiv Prahu podobně jako Žižka, na cestě poznal výbornou polohu Zelené Hory západně od soutoku Žinkovky a Myslivského potoka, pramených to toků řeky Úslavy, místa jako stvořeného k postavení hradu, ale posud neužitého a užívaného za les od cisterciáckého kláštera Nepomuckého. Mniši, obávající se nebezpečného sousedství, odklidili v čas své lepší věci do Elbracha, odkud v XII. století přišli první obyvatelé tohoto kláštera.

Byl-li nebezpečným sousedem Plzni za vlády Žižkovy statečný válečník Bohuslav ze Švamberka, podobně Klatovy byly ohroženy bojovním šlechticem Rackem Janovským z Janovic, jedním ze čtyř synů pana Smila z Janovic, seděním na hradě Ryzmberce nad Novou Kdyní.

O bojovnosti Rackové svědčily stále půtky jeho se sousedními Bavyry, s Jindřichem z Rožmberka, ba roku 1413 byl odpovědníkem i krále Václava IV. a celé země, až roku 1414 přijat byl od krále zase na milost. Sotva skončil nové půtky se sousedními Bavyry, r. 1419, již vyhledával jejich pomoci, aby ve službě krále Zikmunda mohl škodit městu Klatovům. Do rukou jeho upadl kněz Jan řečený Nákvasa, jeden z oněch těkavých kněží tábořských, který vycházel do Pošumaví šířit tu své nauky a podávat svátost oltářní pod obojí způsobou.¹⁾ Rack zajatého kněze vydal za velký dar svým spojencům bavorským. Od nich Nákvasa, když nechtěl nijak odpřisáhnout kalicha, byl zahrnut

¹⁾ Nevíme, odkud pocházel kněz Jan Nákvasa, jeden z prvních mučedníků husitských. Prášek (II., 68) ovšem ví, že s Čapkem byl vůdcem lidu při útoku lidu na klášter dominikánský. O umučení Nákvasově viz v Gollově vydání kroniky Vavřince z Březové ve Fontes r. boh. V. str. 352.

urážkami a rouháním, zmučen a konečně provazy provlečenými skrze mečem probodané ruce přivázán ke stromu, jenž obložen chrastím a suchým proutím z plotu a jiným dřívím, byl ukrutně upálen. Umučení a upálení kněze Nákvasy bylo předzvěstí hrozných ukrutenství, páchaných brzo potom horníky kutnohorskými, kteří pořádali hony na kacíře české a zvláště na kněze, jež metali potom do opuštěných šachet.

V městech vyvolených a v několika málo ještě jiných, kde strana husitská nabyla vrchu, jistě na trzích nebyly vyhlášovány listy krále Zikmunda, jimiž všem stavům oznamoval svůj úmysl, že se mívá uvázat ve své dědictví a spravovat řádem svého otce Karla IV. a učinit konec různicím u víře. Příkladoval proto, aby upuštěno bylo ode všelikého kacířství a obnoveny poslušnosti k církvi římské, hroze tresty na hrdle a statku těm, kdo by se nepodrobili jeho rozkazu. Zvláště nikdo neměl poskytovat pomoci Plzeňským, Píseckým, Hradeckým i těm, kteří se s nimi sebrali v těch městech. Překvapuje, že mezi městy odbojnými chybí Klatovy, jež asi zastíněny byly důležitější Plzní za vlády Žižkovy.

Neštěstím věci husitské bylo, že Žižka oslabiv svou moc v Plzni, vypravením posily do nově osazeného Hradiště hory Tábor, nedobytného potom střediska bratrstva Tábořského, nestačil uhájít Plzně proti katolickému panstvu, posílenému vojskem královským pod vedením nového podkomořího Václava z Dubé. Když i v městě strana, která se jen na oko přiznála ke kalichu, hrozila povstáním, Žižka prostřednictvím Pražanů vydal Plzeň královským, vymínil si volný odchod z města a svobodné přijímání pod obojí všem jeho vyznavačům. Porušením úmluv za Žižkou odstupujícím od Plzně k Táboru vyhrnuli se z Plzeňska Bohuslav ze Svamberka a Hanuš z Kolovrat. S druhé strany táhlo proti němu z východních Čech druhé vojsko královské, vedené mincmistrem Mikšem Divůčkem, jež opanováním Písku přinutilo Žižku k další zacházce na jih. Ale u Sudoměře dne 25. března 1420 královští byli poraženi v boji, v němž padl pan Břeněk z Dolan, Hrdinská smrt jeho slavena byla chiliastickými kazateli, kteří mezi svatými, kteří po příchodu Kristově na zemi vstanou z mrtvých, na prvním místě jmenovali pana Břeňka, pak teprve M. Jana Husí a jiné.

V Hradišti hory Tábor Žižka vytvořil polohou i uměním opevnovacím opravdu nedobytné středisko svého bratrstva a dokonal již v Plzni počatý úkol výcviku svého vojska v novém umění válečném používáním vozů a dělostřelby. Bojovníci Žižkovi naplněni byli obětavostí a hrdinstvím kázáními svých kněží, kteří nedočkavě se zázraku, sami se prohlásili za nástroj trestu božího, hlásajíce potřebu příští Kristovo na zemi připravit násilným vyhubením nepřátel mečem a ohněm a slibující odměny nebeské těm, kdo by padli v boji.

V též čas asi do Klatov došly zprávy o odtažení Žižkově z Plzně a o vyhlášení války křížové ve Vratislavi. Není pochyby, že tím povzbuzeny byly myslí zbylých v městě katolíků v českém měšťanstvu, kteří se jen na oko přiznali k husitství a jichž odpor k němu jen vzrostl obrazoborstvím tábořským a novou bohoslužbou kněží tábořských, která se jim zdála, ne úctou, ale urážkou boží. Té doby. asi

opustili město i čeští měšťané věrní víře katolické. Pohostinný útulek našli v osvobozené Plzni, kam se zatím ze sousedních hradů a tvrzí katolické šlechtě okolní odebrali též jejich němečtí spolu-² měšťané s mnichy dominikánskými a větší částí kněží farního kostela. Jako v Praze a v Písku, jenž se pomocí Žižkovou z Tábora brzo zase vytrhl z moci královské, tak i v Klatovech, jmění uprchlých měšťanů bylo zabaveno a potom prodáno nebo rozdáno novým příchozím, kteří se z venkova asi houfně stěhovali sem, jako do jednoho z měst vyvolených. Závídíme Písku štěstí, že jemu je zachována kniha městská z této doby velikého převratu majetkového a národnostního. Jako Písečtí v prvním zápise zabavením jmění trestali Mikuláše Čápa, že proti své vlastní pří-³ saze, kterou se nám byl a obci naší svobodně a dobrovolně vedle jiných sousedů našich zavázal, aby věren byl a zlé i dobré s námi trpěl, i utekl jest od nás a z města našeho od domu svého vlastního v naši nejnplnější potřebu a nouzi a byl proti nám a městu našemu radou, mocí a skutkem od nás uteklým s našimi nepřáteli úhlavnými.⁴) podobnými slovy zajisté tehdejší i konšelé tábořských Klatovanů odsoudili zradu svých odběhlých měšťanů.

Po pádu Plzně vzrostla důležitost města Klatov, jako bašty husitsví a to tím více, když i na Domažlicku strana katolická nabývala vrchu. Patrně ze svého hradu Boru. Bohuslav ze Svamberka podnikl boj na vyhlazení kacířství v tomto pohorském kraji. Někdy počátkem května roku 1420 podařilo se mu přepadnout náboženské shromáždění, jež se na Choděch konalo na jedné hůře, rozplasil je, několik set účastníků zbil nebo zranil a kněze vůdce jejich v oděni jal, přivedl do Plzně a městu nedávno osvobozenému připravil radostné divadlo upálením ohavného kacíře za zvuku trub.²) Neznáme okolností, ale patrně přičiněním téhož Bohuslava ze Svamberka i město Domažlice bylo tehdejší vytrženo z rukou husitských. Ba bojovnímu to-³ muto pánovi podařilo se dobýt i nehotového ještě hradiska na Zelené hoře, při čem mnoho lidu z posádky padlo, jiní jako kacíři byli na hranici upálení.³) Bohuslav ze Svamberka přejal a dokonal dílo počaté Mikulášem z Husí na Zelené Hoře zbudováním tu mocného hradu, jenž se stal důležitou hradbou straně katolické v západních Čechách. Odměnou za prokázané služby a za škody utrpěné král Zikmund kstaršímu zápisu klášterství Kladrubského přidal nyní Bohuslavovi ze Svamberka a jeho bratru Hynkovi Krušinovi všecko zboží opatství Nepomuckého, pokudž by jim nebylo vyplaceno 5.200 kop m. Při tom vymíněno, aby lidi poddané zůstavili při jejich právech a zvyklostech a v klášteře Nepomuckém, aby chovali osm mnichů.⁴)

Nebezpečnými sousedy tábořských měst Klatov a Sušice byli bratři Svihovští z Ryzberka, synové páně Břeňkovi, Vilém

1) A. Sedláček, Dějiny města Písku I. str. 38.

2) Kronika Vavřince z Březové u Golla V. str. 565.

3) Staré letopisy str. 28.

4) A Sedláček, Hradý a zámky IX. str. 227.

na Svihově a na Skále (u Přeštic) a Jan, řečený Krk na Rábí. Není divu, že Žižka, když moc Tábora upevnil a postrachem naplnil nejbližší jeho okolí, pomýšlel na to, aby pomoci poskytl oběma městům. Na svém tažení do Prácheňska dobyl a vypálil klášter v Milevsku, přes Písek, který vítal svého osvoboditele, přitrlh před Prachatice, jichž dobyto dne 25. dubna; ale město nebylo osazeno, jenom hradby jeho pobořeny. Odtud rychlým pochodem Žižka zaměřil do kraje Plzeňského, pronikl k Zelené Hoře, osazené a opevněné nedávno Bohuslavem ze Švamberka. Nezdržuje se dobýváním hradu, vypálil jenom slavný klášter cisterciacký v Nepomuce. Ale dále do Plzeňska se neodvážil, nemaje dostatečného vojska proti mocnému panstvu katolickému, které zatím sebralo své síly proti němu. Na zpátečním tažení Žižka udeřil na Rábí a smělým útokem dobyl tohoto hradu. Dva synky pana Jana Ryzmberského zachránil z rukou rozezlených bojovníků jistě z úcty k jejich příbuznému a svému příteli panu Břeňkovi Ryzmberskému z Dolan.

K rychlému skončení výpravy do Prácheňska a do Plzeňska snad přispěly i zprávy docházející Žižky o postupu křížáckého vojska do Čech, o zradě pana Čeňka z Vartemberka, jenž v moc krále Zikmunda vydal hrad Pražský a o převratu v Praze, která ohnivými kázáními Jana Želivského zmužila se konečně k odporu. Do Klatov jako do druhých měst, kde s vítězným husitstvím české obyvatelstvo nabylo plného panství v obci, rozeslány byly listy spojených obcí Starého a Nového města Pražského, vyzývající je ke spolku a ku pomoci. Po velikých křivdách, žalovali v nich Pražané, spáchaných koncilem Kostnickým a papežem Martinem V. církev římská, ne jako máti, ale jako macecha smrtelný jed na ně vylila ukrutným hlásáním kříže pro nic jiného než pro pravdu boží přijímání těla a krve Kristovy, lživými odpušky popudila na ně k nespravedlivému boji přirozené jejich nepřátele, okolní Němce, kteří, byť neměli žádné příčiny, na jazyk náš vždy jsou zlostní a jak mu učinili v Míšni a jiných krajinách slovanských, tak by rádi i zde jej vytiskli a obsadili jeho místo. Proto napomínali jich, aby se jako stateční bojovníci rozpomenouce se na své otce, Čechy staré, za svoji vlast milovníky horlivé, postavili proti tomu zlému s pomocí Pána Boha všemohoucího, jehož při vedeme a s pomocí slavného svatého Václava, dědice našeho. Ke společné poradě žádali, aby každé město vypravilo do Prahy k určitému dni dva nebo více posílů z rady a z obce. Nevíme, jaký byl průběh a výsledek této porady. Ale Praze sklíčené oběma hrady, jež byly osazeny královskými posádkami, znova poklesla mysl, takže se dala v nové vyjednávání o smír s králem Zikmundem. Teprve hrdé a zpupné odbytí posílů jejich v Kutné hoře roznítlo znovu mysl Pražanů, takže se odhodlali obětovat statky a životy pro pravdu přijímání pod obojí způsobou. Z Prahy vypraveno bylo hned poselství k bratřím Táborům požádat jich za pomoc k obraně pravdy zákona božího.

Prozíravost a prozřetelnost zemanů Jana Žižky z Trocnova a Mikuláše z Husi, kteří v čas prohlédli nebezpečnost hrozící z války,

v níž vášně náboženské a národní v křížáckém vojsku budou rozníceny na plnou a dokonalou zkázu českého národa, a kteří učinili přípravy k zoufalé obraně jeho vojenským zřízením a vycvičením v nových způsobech války někdejších poutníků táborových a naplněním jich neuvěřitelným hrdinstvím, byly záchranou českého národa ve chvíli bytosti jeho nejosudnější. Kněží táborští zapomenuli na své hněvné věštby, které hlásali, když Praha vešla v příměří se zatímní vládou královny Žofie dne 13. listopadu roku 1419, kterým zmařeno bylo opanování hlavního města od poutníků venkovských a jejich přátel pražských, že ještě roku 1420 obec Pražská jako Babylon bude i s městem zkažena a spálena od věrných. Nyní na obranu stolice království vytáhli spolu se čtyřmi vůdci Mikulášem z Husi, Janem Žižkou z Trocnova, Chvalem z Machovic a Zbyňkem z Buchova v čele výborně zřízeného a vycvičeného vojska v síle 9000 mužů, při čem dostatečná moc vojenská ponechána byla i na Táboře k odrazení možného útoku mocného souseďa pana Oldřicha z Rožmberka.

Samostatné výpravy na pomoc Praze Klatovy se nemohly účastnit jako města Zatec, Slaný, Louny, Hradec Králové, ježto byla by jim v cestě překážela Plzeň a branná moc panstva katolického v jejím kraji. Ale není pochyby, že ve vojsku tábořském uvázlo nemálo z někdejších poutníků z Klatov a okolního kraje, pozdějších obránců Plzně, odkud potom se Žižkou ustoupili na Tábor. Jistě aspoň tito Klatovští, nepřibyla-li tehdáž, jak jest velice pravdě podobno, ještě jiná pomoc z Klatov na Tábor, účastnili se válečného boje na hoře Vítkově, (14. července 1420) kde válečným uměním a hrdinstvím Žižkovým zachráněna byla nejen myšlenka náboženské opravy Husovy, nýbrž i život a budoucnost národa českého. Z našich krajanů, kteří tehdáž Praze přispěli na pomoc, byli asi bratři Zikmund a Mikuláš z Klatov, kterým obec roku 1421 ze zabaveného jmění Vackovi Křížovic, protivníku strany podobojí, darovala zahradu na ostrově pod mostem.¹⁾

Před ústupem od Prahy Zikmund dal se sice na hradě Pražském korunovati za krále českého, ale nemaje moci k obnově úřadů zemských a k uvedení země v jejich poslušnosti, spokojil se tím, že po krajích zřídil tak zvané landfridy, spolky to pánů, zemanů, prelátů a měst královských v čele s hejtmanem krajským, aby bránily kacírství a v poslušnosti držely lid. Z landfridů nejmocnější byl Plzeňský, protože v tomto kraji strana katolická zachovala sobě nejmocnější rody panské, jako byli Švamberkové na Boru, na Krasíkově a nově na Zelené Hoře, Gutštejnové na hradě téhož jména, Kolovratové na Krasově a Libštejně, Ryzmberkové na Skále a ve Svihově, Roupovští na hradě téhož jména a j. Většina zemanstva v samé blízkosti města Klatov zůstala věrna víře katolické. Tak na Dolanech bratři horlivého někdy vyznavače tábořského, přítele Žižkova pana Břeňka Ryzmberského z Dolan, Děpolt a Půta, na Pušperce a Polení Hynek z Ustu-

¹⁾ Tomek, Základy starého místopisu Pražského II. str. 79.

penic s bratrem Dobšem a příbuzný jejich Černín z Chudenic na tvrzi téhož jména,¹⁾ na Janovicích Oldřich Janovský z Janovic, všickni setrvali ve víře katolické. Zvláště důležité postavení zaujímali v landfridu Plzeňském purkrabí na hradech královských Jindřich z Metelska na Tachově, Jindřich Žito z Jivian na Přimdě. Z velkých duchovenství členy tohoto landfridu byly Horšovský Týn, kde purkrabím byl Zdeněk z Drštky, a Rokycany; z velkých klášterství klášter v Teplé, paneský klášter premonstrátský v Chotěšově, benediktinský v Kladrubech, cisterciácký v Plasích a Nepomuce, augustiánský v Pivoni (u Ronšperka), a křížovníků svatojanských v Manetíně. Z měst landfridu Plzeňskému náležely Plzeň, Stříbro, Tachov a Domažlice.

Silné postavení zaujímalá strana katolická i v sousedním kraji Prácheňském, kde náleželi knípan Jan z Ryzmberka na Rábí, Kunáš Kaplír ze Sulevic na Vimperce, velkopřevor rytířského řádu svatojanského v Strakonici pan Jindřich z Hradce, účastník boje se Žižkou u Sudoměře, v němž byl smrtelně raněn, a jeho nástupce Václav z Michalovic. Hrad a město Strakonice s hradem Zvíkovem byly tu hradbou strany katolické proti Táboru. Pod ochranou komendy strakonické katolickou víru zachoval na Štěkní Oldřich Kavka z Řičan. Jí oddáni byli pánové z Rožmitála na hradě téhož jména a na hradě Blatné, Jan Zajíc z Třemšína na hradě téhož jména. Postavení Táborů v Prácheňsku bylo příznivější, že vedle měst Sušice, ohrožené Rábím a Písku ohroženého Zvíkovem, větší moc tu soustředil někdejší nejvyšší mincmistr Petr Zmrzlík ze Svojšína, jenž před válkou koupil hrady Orlík, Kašperk a Březnici. Také hrad Hus po dědičném purkrabí Mikuláši z Písného (později z Husi) dostal se do rukou tábořského bojovného zemana Jana Smilka z Kremže. Podobně hrad Střela náležel přívrženci Táborů panu Heřmanovi z Landštejna. Na tvrzi Řepici, mezi Strakonici a Štěkní sídlili bratři Chval a Kunáš z Machovic, účastníci prvních válečných skutků Žižkových a Chval jeden ze čtyř hejtmanů bratrstva. Ve víře pod obojí vychován byl Menhart z Hradce a na Velharticích syn Jana staršího z Hradce a Kateřiny z Velhartic, někdy zbožných zakladatelů oltáře sv. Kříže, Matěje a Blažeje z roku 1409 ve farním kostele P. Marie v Klatovech. Jako Břeněk z Dolan tak i Jan starší z Hradce přivinul se k učení Husovu, pročež v nevoli žil se svým bratrem Jindřichem, mistrem Strakonickým.

V sousedství Prácheňska a při samém středisku bratrstva na Táboře byla mocná država předního obránce katolictví a stoupence krále Zikmunda pana Oldřicha z Rožmberka. V přípravách k většímu podniku proti němu Žižka po svém návratu z Prahy dlel na Táboře. Zatím podařilo mu se vytrhnout z jeho moci královské město Vodňany, jež se ochotně připojilo k bratrstvu Tábořskému. Přepadení Krunlova se sice nepodařilo Tábořům, ale Oldřich z Rožmberka a spojenců jeho Lipold Krajíř, velitel královské posádky v Budějovicích, vzali velké

¹⁾ Při sňatku Ofky z Ustupenic s Černínem přítomni byli oba faráři polenští z kostela Všechných svatých a sv. Markéty. A Sedláček, Hrady a zámky IX. str. 43.

škody na výpravě Žižkově do jihovýchodní končiny Čech. Nevíme, co bylo příčinou, že Žižka odtud obrátil se najednou na západ, snad volán byl na pomoc od tábořských měst Sušice a Klatov tísněných landfridem Plzeňským. V měsíci říjnu 1420, kdy Pražanům, kteří obléhali Vyšehrad, na pomoc z Tábora vypraven byl Mikuláš z Husi s menším oddílem vojska, Žižka s větším vojskem vtrhl do Prácheňska, kde oblehl Bor Menší neboli Panský nad potokem Těchonickým, západně od Horažďovic.¹⁾ Tvrz se sice vzdala a byla vypálena, ale Žižka byl tu překvapen se dvou stran útokem nepřátel, s jedné strany panem Oldřichem z Rožmberka a Lipoldem Krajířem, s druhé, vojskem landfridu Plzeňského, vedeným od pana Bohuslava ze Svamberka, Žižka, ustoupiv na vršek ke kostelíku, dne 12. října 1420 nejen ubránil své postavení, ale v boji porazil i nepřátele, takže ustoupili s pole. Ztráty utrpené byly asi příčinou, že upustil od dalšího tažení na severozápad a vrátil se na Tábor, odkud pokračoval v záhubné válce s Oldřichem z Rožmberka. Zatím Pražanům a spojencům jejich po vítězství na polích Pankráckých dne 1. listopadu vzdal se Vyšehrad. V boji zahynul mezi jinými pány na straně krále Zikmunda pověstný Racek Janovský z Ryzmberka, jenž k mučení a upálení Bavorům vydal kněze Nákvasu, a jenž tu utlučen byl cepy sedláků husitských.

Protivenství, jímž Prachatičtí ve svém obnoveném a nově opevněném městě stíhali přívržence strany pod obojí, zavedlo Žižkovi příčinu k nové výpravě do jihozápadních Čech. Zle ztrestána byla zpupnost města, jež s posměchem odepřelo otevřít bránu vojsku tábořskému. Hrozná krveprolití po dobytí Prachatic dne 12. listopadu a ztráta obou hradů Rožmberských v samém sousedství Tábora, Příbenic a Příbeniček (13. listopadu) postrašilo pana Oldřicha z Rožmberka tak, že hledal pokoje se svými sousedy a již dne 18. listopadu zjednal s nimi příměří do masopustu (4. února) roku 1421, kterým propustil svobodu čtyř článků Pražských na všech svých panstvích. V Prachaticích, kde po vyvraždění starého obyvatelstva osazení byli noví osadníci, dosazen byl za hejtmana Jeník z Mečkova, jeden z malého počtu zemanstva na Klatovsku, jež se přidalo k Tábořům.²⁾

V měsíci prosinci 1420 Žižka byl v Praze účasten důležitých porad o povolání krále polského Vladislava II. na trůn český, o srovnání Táborů s Pražany ve věcech náboženství a o způsobu dalšího válčení s králem Zikmundem. Žižka sám byl rozhodnut pokusit se příštím rokem o nový vpád do Plzeňska. Ale zatím i král Zikmund, přihlížeje k důležitosti tohoto kraje, činil pilné přípravy k obraně jeho. Listinou,

¹⁾ A. Sedláček (Hrady a zámky XI., 215), opravil omyl Tomkův v životopise Jana Žižky (str. 65), kde se Borem Panským jmenuje Bor Větší, severně od Horažďovic, náležící tehdy klášteru Zderazskému.

²⁾ Jeník z Mečkova byl syn Viléma z Mečkova, po němž zdědil dvůr a ves Nedanice, dvůr a ves Mečkov, ves Lhotu a dvůr Činov, ale všecko toto zboží prodal Benešovi a Levovi, bratřím z Kydlín. (A. Sedláček, Hrady a zámky IX. str. 210.)

danou dne 24. října 1420, dovoloval landfridu Plzeňskému, aby statky a zajaté svých nepřátel obracel k svému prospěchu a k vykoupení svých zajatých a dával mu plnou moc, aby každého, kdo by nepřistoupil k němu nebo nechtěl poskytnout pomoci jeho hejtmanu panu Bohuslavovi ze Svamberka, přinutil k tomu všemi potřebnými prostředky. Městu Plzni listem ze dne 19. prosince 1420 daroval statky a všecko jiné jmění měšťanů, kteří přidrževše se nepravostí hanebné sekty viklefské, uprchli z města, tak aby obráceny byly k užítku města a zvláště na opravu zdí a příkopů. Plzeňští užili náležitě tohoto důchodu k řádnému opevnění města, aby mohlo čelit všelikému útoku. Žižka počátkem ledna 1421 vytáhl z Tábora, aby se pokusil o dobytí města, které loňského března musil vydati královským a tím o vyvrácení přední bašty landfridu Plzeňského.

Vůdcové výpravy Jan Žižka a Chval z Machovic marně napomínali všechny rytíře, panoše, měšťany i sedláky landfridu Plzeňského zvláštním listem, aby se neprotivili těm čtyřem kusům spasitelným, o které my bojujeme s boží pomocí a ostrými slovy kárali je, že pomocníci byli králi Zikmundovi uherskému, kacířskému králi... zhoubci jazyka českého, a s ním panu Svamberkovi, Švihovským, Henrychovi Elsterberkovi, Kolovratům. „A Pane Bože, dejž vám, abyste z jich osidel také vypadli a k Pánu Bohu hleděli.“¹⁾ Přání hejtmanů tábořských se ovšem nesplnilo, protože se Táboři v Plzeňsku potkali opět s mocným odporem. Počátek výpravy byl velmi šťastný, když se jim podařilo dobýt opevněných klášterů Chotěšovského a Kladrubského. Před Stříbrem Žižka zvěděl, že hejtman landfridu Plzeňského pan Bohuslav ze Svamberka jen s malým průvodem přijel na hrad Krasikov. Upustiv od Stříbra Žižka překvapil ho tu přesilou, tak, že nezbylo mu než jednat o vzdání. Boje se pomsty rozzuřených bojovníků tábořských, vyžádal si pana Petra Zmrzlíka ze Svojšína, jehož Žižka zůstavil za hejtmana na Kladrubech, aby se mu vzdal. Zajatec stráž na svém hradě, odkud potom zavezen na Příbenice. V polovici ledna 1421 Žižka přitřhl k Tachovu a jal se dobývat jeho. Veliký strach pojal tehdy sousední Bavori, aby Táboři nevpadli i do jejich země. S poskytnutím pomoci nemohl prodávati král Zikmund, jenž z Litoměřic spěchal do Plzně, odkud vyzýval vévody Bavorské, aby nemeškajíce přispěli mu ku pomoci. Žižka, jenž svou moc oslabil vložím posádek do obou pevných klášterů, Chotěšova a Kladrub a na hrad Krasikov, musil upustit od Tachova a spěchat na Tábor, aby odtud přivedl čerstvé vojsko a zároveň aby se dožádal pomoci od Pražanů proti králi uherskému. Na zprávu, že Žižka odtáhl z Plzeňska, král Zikmund vytáhl ke Kladrubům. Dne 28. ledna 1421 hejtmané pomocného vojska chebského oznamovali z Tachova radě svého města, že král se svým vojskem leží před Kladrubicemi, že na rozkaz jeho mají táhnout do Stříbra a odtud pravděpo-

¹⁾ List obou hejtmanů Tábořských zachoval, ač ne úplně, bratrský dějepisec Jafet. Viz studii F. M. Bartoše v Čas. Čes. Musea 1924.

dobně ke Klatovům.¹⁾ Bylo patrně úmyslem krále Zikmunda po pádu Kladrub učinit útok na Klatovy, dobýt i této bašty tábořské a toto město připojit také k landfridu Plzeňskému, jako Domažlice. Ale tento záměr byl zmařen udatenstvím Chvala z Machovic, který, po tři neděle odrážel útoky nepřátel a tím poskytl Žižkovi a Pražanům dostatečného času, aby sebrali silné vojsko. Zikmund, neodváživ se utkat s ním, upustil nejen od Kladrub, nýbrž propustil dokonce své vojsko a vrátil se do Litoměřic.

Zatím Žižka a Pražané se spojili v Dobříši, opanovali arcibiskupské město Rokycany a hrad Vildštejn (severozápadně od Blovic), vdovské sídlo matky Oldřicha z Rožmberka Elišky z Kravař. V polovici února 1421 vojska jejich přitáhla k Plzni a přistoupila k oblehání města. Prvním útokem opanována byla od nich předměstí a mlýny. Posily se oblehatelům dostalo z Klatov²⁾ a ze Žatce. Klatovští Táboři stáli tu se zbraní v ruce proti svým katolickým krajanům německým i českým, kteří naležše v Plzni pohostinný útulek, zajisté svým hostitelům se odvděčovali účastenstvím v udatné obraně města. Vedle mnoha pánů a zemanů, kteří městu přispěli na pomoc v obraně zdí městských, účastnilo se i mnoho kněží, mezi nimi zajisté byl i některý z oltářníků, kteří se s farářem Bedřichem zároveň s Klatovskými dominikány utekli do Plzně po opanování jejím od královských v měsíci březnu r. 1420. Statečná obrana města a snad i nesnáze, s opatřováním potrav a píce v krajině kol do kola obstoupené pevnými hrady a tvrzemi šlechty katolické byly příčinou, že Žižka po čtyřech nedělích neodmítl jednati s Plzeňskými o příměří a ujednáno, aby trvalo do nového roku 1422. Do příměří s nimi pojeti byli všichni druzí stavové landfridu Plzeňského, zejména též města Stříbro, Tachov a Domažlice. Plzeňští se svými jednotníky se zavázali, že písemně i po poslích učiní přímluvy u krále Zikmunda, aby svolil ke čtyřem článkům Pražským a zatím, že propustí svobodu jejich ve svém městě a ve všem kraji. Bylo velikým neštěstím husitství, že se tentokrát Žižkovi nepodařilo dobýt Plzně a tím oslabit moc landfridu Plzeňského. Snad k upuštění od města vůdce Tábořský měl i jiné příčiny. Okolnost, že se od Plzně obrátil do Žatecka, nasvědčuje tomu, že tam byl asi volán, aby z moci krále Zikmunda vytrhl města Louny a Slaný a opatřil tento kraj proti útokům německých měst pod Krušnými horami podporovaných sousedními markrabími míšenskými. Nepochybujeme, že polní obec klatovská zůstala při Žižkovi i na tomto tažení do Žatecka, kde po dobytí města Chomoutova a hrozném povraždění obyvatelstva Tábořům valem

¹⁾ Palacký, *Urkundliche Beiträge* r. 61.

²⁾ Z účastenství Klatov při obležení Plzně r. 1421, jakož i vůbec ze skutečnosti, že naše město od samého počátku bouře husitské bylo na straně tábořské, poznati lze nejapnou smyšlenku Hájkovu — ne Hammerschmiedovu, jak uvádí Prášek (II. 71), že dne 29. března Klatovy byly vyplněny Žižkou a klášter dominikánský vyvrácen.

se vzdávaly tamnější hrady, a města Louny a Slaný, byla vybavena z moci královských. Vítězné vojsko Žižkovo přivítáno bylo v Praze dne 22. března 1421. S vojskem jeho Klatovští asi se účastnili společné výpravy Pražanů a Táborů proti Berounu, jehož dobyto bylo rovněž s velikým krveprolitím v městě dne 1. dubna 1421. Odtud nepochybně polní obec klatovská vrátila se domů, připravit se k novému velikému tažení, o němž se Pražané smluvili, s vůdcem Táborů, aby vyvrátili moc krále Zikmunda ve východních Čechách. Žižka pozdržel se poněkud na Táboře, kde osobně zakročil proti výstřední straně pikartské, od níž mu podkopávána byla kázeň ve vojsku. Upálením kněze Kaniše a 23 přívrženců jeho, potřena byla tato strana v městě. Výstřední nauky chiliastické opuštěny byly od většiny kněží Tábořských, kteří v Mikuláši z Pelhřimova, jež si zvolili za biskupa, našli upravitelce svého učení a řádu. Na místě těkavých kněží městům tábořským dostalo se stálých správců duchovních. Do Klatov za prvního faráře tábořského byl poslán kněz Jan Čapek, jeden z někdejších nejprudších kazatelů chiliastických na horách, účastník vítězného boje Žižkova na hoře Vítkově, jež oslavil radostnou písní.

Zatím Pražané v polovici měsíce dubna 1421 počali svou slavnou výpravu proti městům královským, ve východních Čechách. Krveprolití v prvním městě dobytém v Českém Brodě, upomínající na nedávné hrůzy v Chomoutově a Berouně, způsobilo, že se město za městem vzdávalo Pražanům, mezi nimi zpupná a krutá Kutná Hora (24. dubna), které jako klenotu země české ušetřeno a horníkům německým, když se pokáli, odpuštěno jejich běsnění proti kacířům českým. Teprve před Chrudimí dne 26. dubna Žižka se připojil k Pražanům a pokračováno bylo tím rázněji a rychleji ve vítězném postupu, kterým moc německého měšťanstva v královských městech severovýchodních Čech byla úplně vyvrácena. Od válečné výpravy na Moravu bylo upuštěno, když se stavové její zavázali, že přistoupí ke čtyřem článkům Pražským a že se dostaví na společný sněm v Čáslavi, na němž by se zjednal nový řád v zemích koruny České.

Na sněmě Čáslavském, konaném v měsíci červnu 1421, vedle stavu panského a zemanského poprvé se dostalo místa také městům královským, když po vyvrácení moci německého měšťanstva vítěznými zbraněmi Pražanů a Táborů zmizela překážka bránící splynutí stavu měšťanského s druhými stavy zemskými. Města královská sama octla se tehdy ve dvojitěm táboře: jedna ve všem podřízena byla Praze, druhá — mezi nimi města pošumavská, k nimž nevíme, za jakých okolností, nejspíše nějakým převratem v městě po příměří Plzeňských se Žižkou, přinavrátily se zase Domažlice — zůstávala v jednotě s bratrstvem Tábořským. Svými čtyřmi hejtmany Žižkou, Zbyňkem z Buchova, Chvalem z Machovic a Janem Roháčem z Dubé, všechno bratrstvo Tábořské bylo zastoupeno na sněmě Čáslavském. Ve jménu obou zemí Čech i Moravy sněm přiznal se ke čtyřem článkům Pražským. O králi uherském Zikmundovi jen stavové království Českého — stavové Moravští vyžádali si k tomu lhůtu šestinedělní — se usnesli, aby jako zjevný

tupitel pravd ve čtyřech článcích Pražských obsazených a jako nepřítel jazyka českého, byl trůnu zbaven. O jeho nové obsazení mělo být jednáno s králem polským Vladislavem II., po případě s jeho bratrancem, velikým knížetem litevským Vitoldem. Před dosazením nového krále a nejdéle do příštího sv. Václava toho roku správa země byla svěřena výboru dvaceti vladařů zemských, v němž vedle 5 pánů, 7 zemanů bylo 8 zástupců stavu měšťanského. Města tábořská byla i v tomto sboru zastoupena dvěma hejtmany bratrstva Žižkou a Buchovcem, pojatými v počet 7 zástupců zemanstva. Za nepřítelce země byl pokládán každý, kdo by nepřistoupil k nálezům jeho o čtyřech článcích Pražských a o sesazení krále Zikmunda.

Válečnými úspěchy Pražanů a Táborů roku 1421 bylo zmařeno zřízení landfridů po krajích, takže se neudrželo než v Plzeňsku a v Loketoku, kde strana královská a katolická měla nejmocnější podporu. V jižních Čechách pan Oldřich z Rožmberka i po uplynutí příměří s Táboři zachoval si pokoj od nich prohlášením svobody čtyř článků Pražských do dalšího řádného slyšení. Žižka, nemaje se čeho obávat s této strany, mohl svou moc obrátit proti druhým nesmiřitelným nepřítelům Táborů. V Prácheňsku vedle pana Jana Švihovského z Ryzmberka na Rábí byl to pan Menhart z Hradce na Velharticích. Od svého otce Jana st. z Hradce byl sice vychován ve víře pod obojí, ale Táborů byl tuhým odpůrcem. Neznáme okolnosti, za kterých Horažďevovice, podané město, které s blízkým hradem Práchní získal Jan starší z Hradce někdy v prvních letech XV. století, se vytrhlo z panství Menhartova a přistoupilo k bratrstvu Tábořskému. Snad to bylo příčinou Žižkovi k výpravě do Prácheňska, při níž — nevíme, bohužel, kde a jak pan Menhart upadl v zajetí Táborů a zavezen byl na hrad Příbenice, kde chován byl i starší zajatec Táborů pan Bohuslav ze Svamberka. Další postup Žižkův na západ byl zastaven před hradem Rábím, jež po jeho dobytí a pobožení r. 1420 nově opravil a osadil pan Jan Švihovský z Ryzmberka. Při novém dobývání jeho někdy v první polovici července roku 1421 Žižka postřelen byl do tváře a zástřel zasáhl i jeho oko ještě zdravé a způsobil plné oslepnutí jeho. Dobytí hradu a spustošení statků jeho v kraji bylo nedostatečnou odvetou za zrátu zraku velikého vůdce tábořského.

Neštěstí toto postihlo Žižku zrovna v době, když se připravovala nová křížová výprava proti Čechům. Nebezpečství její bylo oslabeno tím, že v stejný čas nebyl podniknut útok s obou stran, od západu od knížat německých, od východu od krále Zikmunda. Ve Chbu hlásána byla německým křížákům potřeba pro vyhlazení plemene kacířského zabijet všechno obyvatelstvo české mimo nerozumné dítky. Ale postup jejich zaražen byl udatnou obranou Žatce. Když se na vybavení jeho přiblížila pomoc Pražanů, oblehatele upustili od města, rozmrzení na krále Zikmunda, že se v Uhřích zdržel se svou výpravou. Zatím Žižka, slepý vůdce Táborů, jemuž zrak nahrazovaly názorné zprávy jeho hejtmánů, kteří se tím vycvičili ještě lépe v jeho umění válečném, zaujal pevné postavení v krajině Kutnohorské. Nepochybujeme, že již

tehdy Klatovy vypravily k němu svou obec plní vedením hejtmána zemana Bořka. Když nehrozilo nebezpečství s této strany, Žižka se svou mocí válečnou vrátil se na Tábor a užil jí k vyhubení ostatků přivrženců Kanišových, shromážděných na jednom ostrově řeky Nežárky u městečka Stráže, které pověst opředla vypravováním o pravděnepodobných výstřednostech Adamitů neboli Nahačů. V boji s nimi padl hejtmán klatovský zeman Bořek. Klatovští vrátili se potom asi rádi z Tábora do svého města, když zvěděli, že Žižka na zprávu o nových nepřátelských skutcích landfridu Plzeňského podnikne novou výpravu do jeho kraje. Plzeňští ani tentokrát nesplnili výminek smlouvy o přiměří, ba přepadením Rokycan dne 28. července porušili je dokonce. Mysl jejich rostla na zprávy o přípravách krále Zikmunda k nové výpravě do Čech. Po dobytí tvrze v Stěnovicích (jižně od Plzně), jejíž posádku a obyvatelé pobili (26. října), oblehli hrad Krasikov. Na vybavení jeho Žižka přispěchal do Plzeňska. Dne 11. listopadu 1421 Oldřich z Rožmberka oznamoval zemskému hejtmánovi v Dolních Rakousích Reimprechtovi z Walsec, že Žižka s husity leží v Klatovech, má s sebou sotva 400 jezdců a 1500 pěších a má v úmyslu zaspížit hrad Krasikov.¹⁾ Zpráva tato byla pravdivá, neboť skutečně Žižkovi se podařilo odehnat Plzeňské od hradu a vpravit do něho potřebné zásoby. Ale většího podniku Žižka v Plzeňsku nevykonal. Landfridu jeho dostalo se vydatné pomoci od Jindřicha z Plavna několika sty jezdců. Před přemocí nepřátel Žižkovi nezbylo, než dát se na ústup směrem severním k Žatci. Obstoupen od nepřátel na vrchu Vladaři statečnou obranou upomínající na podobný boj u Boru Panského, zemdlil své nepřátele a probil se jejich vojskem a dostal se šťastně do města Žatce, kde byl radostně přijat od měšťanstva. Zde došla ho žádost Pražanů, aby nemeškaje táhl se svým vojskem ku Praze, sesílil vojsko sbírané proti králi Zikmundovi. S počtami královskými slepý rek byl dne 1. prosince 1421 přijat v Praze, která s pevnou důvěrou v jeho umění válečné očekávala vítězství v nových bojích. Žižka nezklamal těchto nadějí. Obranou na hoře Kaňku, vítězství u Nebovid (6. ledna 1422), u Habru (8. ledna), a u Německého Brodu (9. ledna), nově se proslavil a ze země vytepal krále uherského dne 14. ledna vítězoslavně se vrátil do Prahy. Po krátkém tu pobytu vrátil se zase na Tábor. Zde zatím bratrstvu Táborskému získání byli oba vzácní vězňové na Příbencích: pan Bohuslav ze Svamberka a pan Menhart z Hradce. Z úhlavního nepřítelů husitství, jakým na počátku války proslul, Bohuslav ze Svamberka, stal se přesvědčeným vyznavačem učení táborského a statečným hejtmánem bratrstva. Jeho postavení v landfridu Plzeňském zaujal zatím mladší jeho bratr Hynek Krušina a jím učiněn nový pokus o dobytí hradu Krasikova. Žižka znaje z loňského roku sílu svých odpůrců v tomto kraji, žádal Pražanů za pomoc. Kněz Jan Želivský v poslední radě, kterou dával konšelům pražským před svým zrádným uvězněním a stětím (9. března), přimlouval se za tuto pomoc,

¹⁾ Opis listu v archivu musejním.

aby se bratři Táborskí sebrali s obcí Klatovskou, Sušickou, Domažlickou a Táborskou a od Křivokládu, jež by Pražané oblehli, aby poslána byla pomoc k vybavení Krasikova. Ale vypravení této pomoci Pražanů bylo zmařeno bouří pražskou po násilné smrti kněze Želivského, takže Žižka odkázán byl na své vlastní síly při podniku o vybavení hradu Krasikova. Zdá se, že již před příchodem jeho Plzeňští, obávající se útoku Pražanů od města Žlutic, jehož dobytí bylo od nich dne 22. dubna, upustili od Krasikova. Žižka obrátiv se proti Gutštejnu, dobyl tohoto hradu i několika sousedních zámků, ale pokus jeho o dobytí Stříbra a Týna Horšovského byl zmařen udatnou obranou posádek královských. Není pochyby, že ve všech těchto podnikcích Žižkovi pomáhaly polní obce pošumavských měst Domažlic, Klatov a Sušice. Když se na vybavení Týna Horšovského sebrala moc landfridu Plzeňského a též se z Bavor chystala pomoc obleženému městu, Žižka zanechal dalšího dobývání a navrátil se na Tábor, kde potřebí bylo jeho přítomnosti, protože počalo opět nepřátelství s panem Oldřichem z Rožmberka.

Zatím vysvitla Čechům naděje, že se jim dostane krále a statečného pomocníka ve válce proti králi Zikmundovi. Velikými vítězstvími jejich za zimní výpravy na hraně roku 1421 a 1422 veliký kníže litevský Vitold se odhodlal přijmout korunu Českou. Na novém sněmu zemském v Čáslavi, kde příbuzný Vitoldův Zikmund Korybutovič byl přijat za náměstka požádaného krále, nebyl přítomen Žižka ani druzí hejtmáni Táborskí. Ale počáteční nedorozumění ustoupilo brzo lepšímu porozumění obou stran, takže moc nového správce byla uznána také od bratrstva Táborského. Památným listem ze dne 11. června Žižka ve jménu svém a druhých hejtmánů obcí městských ku bratrstvu příslušných Domažlic, Klatov, Sušice, Písku, Prachatic a Horažďovic, jakož i mnohých pánů, rytířů a panoší, kteří k nim dobrovolně hledí a jim sebe svěřiti, oznamoval Pražanům, že přijali knížete Zikmunda za pomocníka a za správce této země.

Obráncům věci katolické a královské v Plzeňsku dostalo se nových, štědrých odměn od krále Zikmunda. Městu Plzni, listem ze dne 8. září 1422, král uherský zapsal v náhradu za škody utrpěné Vížku a Chrást, statky někdy Petra z Chrástu, jež pro kacířství jeho spadly na krále, a přidal k nim zboží Stěnovické (mimo Losinu a Chvalonice), jež rovněž po měšťanu Fabianovi pro kacířství jeho spadlo na krále.¹⁾ Udatnému obranci Týna Horšovského purkrabímu Zdeňkovi z Drštky listem ze dne 23. září král Zikmund zapsal ve 2000 kop m. město Domažlice s úřadem purkrabským a se všemi důchody.²⁾ Ovšem tento zápis byl jen jalový, protože Domažlice se již vytrhly z landfridu Plzeňského a znovu se připojily k bratrstvu Táborskému, jehož prospěchu tu hájil statečný hejtmán jejich Jan Řitka z Bezdědic.

¹⁾ Strnad, Listář kr. města Plzně I., 303.

²⁾ Archiv český II. 449.

Zatím, co Žižka v jižních Čechách vedl drobnou válku s Oldřichem z Rožmberka, od Zikmunda Korybutoviče a Pražanů obležen byl hrad Karlštejn. Na vybavení jeho usnesena byla na říšském sněmu v Norimberce konec srpna 1422 nová veliká výprava a brzo se k ní shromažďovalo vojsko při západní hranici české. V nebezpečném postavení octl se Domažlice, nejkrajnější tu stráž bratrstva Táborského. Skody, které město utrpělo při vpádu některé části tohoto vojska z Bavor, byly příčinou, že žádalo za pomoc Žižky, který tehdy přebýval na Orlicí, aby pomáhal synům svého nedávno zemřelého přítele pana Petra Zmrzlíka ze Svojšína proti útokům katolického jeho odpůrce Hanuše z Kolovrat. Odtud, psal dne 11. září 1422 Domažlickým krásný list, v němž napomínal je k trpělivosti v báni boží i aby se „proti takovým zlostem, které se od těch Němců dějí, statečně postavili“ podle příkladu starých Cechů, kteří „zatknouce klanici za škorní netoliko o boží při, ale i o svou bili jsou se... A my pak, milí bratří“, sliboval vůdce „hledíce k zákonu božím a k obecnému dobrému, větší snažnost máme naložiti, aby kdož muž kyj v ruku vzíti a kamenem lučiti, vzhůru byl! A protože milí bratří! věděti vám dávám, že lid sbíráme se všech stran proti takovým nepřátelům božím a zhoubcům české země. Protož i vy kažte kněžím, ať na kázání lid vzbuzují k boji proti takovému Antikristu, a sami trhem volejte, ať všickni, kteří mohou pro starost a mladost, vzhůru jsou na každou hodinu. A my k vám, bůh dá, brzy přijedeme; jenom mějte chleba, pivo, obrok koňům připraveny a všickni zbraň vojenskou; neb již jest čas netoliko proti domácím, ale i proti cizozemcům. Pomněte na váš první boj, ježto jste malí proti velkým, nemnozí proti mnohým, neoděni proti oděným statečně bojovali. Však ještě ruka boží není ukrácena. Protož doufajíce v Boha, buďtež hotovi!“

Ale svého úmyslu přispět Domažlickým na pomoc Žižka té chvíle nemohl provést pro těžkou roztržku v bratrstvu Táborském, jehož některá část se vytrhovala z poslušnosti jeho, toužíc povalit zánovní vládu Zikmunda Korybutoviče. Ale zatím výprava německých knížat na vybavení Karlštejna se nezdařila jejich nesporností. Pokus kurfiřta braniborského Fridricha, jenž u Tachova vtrhl do země, aby s lidem landfridu Plzeňského vypravil pomoc hradu, opozdil se tak, že posádka karlštejnská zatím byla nucena učinit s oblehateli příměří na rok až do sv. Martina roku 1423. Žižka teprve ke konci listopadu, mohl uskutečnit svůj slib daný Domažlicům. Ale již v Klatovech se dověděl, že pomocí jeho není potřebí, protože Němci ustoupili již za les. Proto netáhl dále a vyhnul se i novým bojům s landfridem Plzeňským, jenž na zprávu o jeho vtržení do Plzeňska sbíral hned své branné síly. Žižka ustoupil z Klatov k Rábí¹⁾ a ke Strakonickým, o jichž dobytí se pokusil, ale s nezdarem.

¹⁾ O pobytu Žižkově v Klatovech a o jeho ústupu k Rábí ke konci listopadu podává zprávu list plzeňského měšťana Hynka dvěma chebským měšťanům, datovaný v neděli po sv. Kateřině bez udání letopočtu. Palacký kladl jej do roku 1420, Bezold a Toman správně do roku 1422.

Před koncem roku 1422 nastal neblahý obrat v šťastnějším vývoji zápasu českého národa, když se diplomatickému umění krále Zikmunda podařilo odvrátit velikého knížete Vitolda od Čechů, takže se vzdal zámeru o korunu českou a odvolal ze země svého náměstka Zikmunda Korybutoviče. Čechům hrozilo nové bezvládní, z něhož mírnější strana pod obojí vedená panem Ceňkem z Vartenberku hleděla vytrhnout zemi novým jednáním s králem Zikmundem, aby splnil některé žádosti Čechů ve věci náboženské a mohl být přijat od nich za krále. Ale tomuto záměru se protivil vši mocí Žižka, jenž právem nedůvěřoval věrolomnému králi a bál se zkázy opravného díla Husova. Když se panstvu strany podobojí podařilo získat i Prahu k jednání s králem Zikmundem, Žižka nemeškal zdvihnout válku proti nevěrným pokrytům. Daleko od Klatov v severovýchodních Čechách vítězně drtil odpor svých domácích nepřátel. Jenom, když Pražané se svými pomocníky z panstva nejen strany pod obojí, nýbrž i pod jednou, zejména landfridu Plzeňského oblehli tvrz Kříženec (mezi Vožicí a Načeracem), severní baštu bratrstva Táborského, Klatovští spolu s druhými městy táborskými vypravili svou moc brannou na pomoc Bohuslavovi ze Svamberka k vybavení tvrze statečně hájené. S tímto vojskem Pražané se neodvážili boje, nýbrž zjednali s ním úmluvu, kterou se vzdali svého spolku s panstvem, ba na sjezdu kněží táborských a pražských došlo i k jistému sblížení ve věcech náboženských. Od Tábora odloučil se tehdejší Menší Tábor, když Žižka, opanovav Hradec Králové, v tomto městě předsevzal si vytvořit pro severovýchodní Čechy podobné středisko branné moci, jakým pro jižní Čechy byl Tábor. Novému bratrstvu, jež zahrnulo v sobě starší bratry Orebské a jež lépe vyhovovalo jeho náboženskému přesvědčení, než radikálnější Tábor, dal proslulý řád své kázně vojenské a jeho moc rozšířil podrobením okolních měst na škodu Pražanů. Tím byla Praze zavdána příčina, že znovu vyhledala spolek s panstvem obou stran náboženských. Za vzdání Žižky z Čech, když na podzim roku 1423 podnikl smělou výpravu na Moravu a do Uher, učiněn byl na sněmě o sv. Havlu (16. října) rozhodný krok proti Většimu i Menšímu Táboru. Sněmu účastnili se i páni landfridu Plzeňského i poslové jeho měst Plzně, Stříbra a Tachova a ode všech stavů přítomných učiněny úmluvy o slyšení Čechů ve věci náboženské v Brně a zvolen opět jako přede dvěma lety výbor dvanácti správců neboli hejtmanů zemských po šesti ze strany pod jednou a pod obojí, jimž uloženo bylo upokojit a v řád uvést zemi českou. K rozkazu jejich všickni stavové měli se postavit proti zhoubcům zemským, zejména na obranu Prahy jako hlavního města proti všelikým ukladačům. Stavům, kteří nebyli přítomni na sněmě, dána byla krátká lhůta, aby přistoupili k nálezům sněmovním; kdo by tak neučinil, proti tomu jako proti nepříteli zemskému mělo být zakročeno brannou mocí. Mezi stranou pražskou pod obojí a stranou královskou pod jednou zavřeno bylo příměří na rok do sv. Martina. Snesení sněmu svatohavelského bylo opravdovým vypověděním války vůdcům obou bratrstev, kteří byli oněmi zhoubcí a ukladači, proti nimž měli

býti vzhůru všickni stavové usilující o obnovu starého řádu v zemi. Společné nebezpečnoství vedlo k těsnějšímu spojení obou bratrstev. Válečná moc jejich obrátila se nejprve do kraje Plzeňského. Listem, daným dne 17. listopadu roku 1423¹⁾ hejtman v Plzni Bavůrek ze Svamberka, Vilém ze Žlutice, Zdeněk, řečený Dršťka, purkmistr a rada města Plzně oznamovali purkmistru a radě chebské, že pan Bohuslav ze Svamberka a Žižka nyní leží u Nepomuka a odtud zamýšlejí vpadnout do jejich kraje; proto se důtklivě doprošují jejich pomoci, tak, aby všechny své branné síly do příští neděle vypravili do Stříbra, kde se i oni postaví se vším svým mužstvem. Bohužel, nemáme zpráv o dalších válečných událostech v Plzeňsku. Nesnáze Menšího Tábora, tištěného od panských spojenců Pražanů byly asi příčinou, že Žižka se svou mocí vojenskou vytáhl do Hradecka, kde dne 6. ledna 1424 zvítězil nad svými odpůrci v krvavé bitvě u Skalce.

Po velikých plenech v Hradecku a Boleslavsku Žižka v měsíci květnu nově zaměřil do Plzeňska, tentokrát ve spolku s hejtmanem tábořským Janem Hvězdou z Vícemilic, jinak Bzdínkou. Ale Táboři narazili tu na odpor, jehož se asi nenadáli. Landfrid Plzeňský očekáváje patrně tento útok, učinil všechny přípravy obranné. Pomocí Pražanů a panstva strany pod obojí sebrána tu byla moc, které Táboři nemohli čelit i musili se dát na rychlý ústup na sever až k řece Labi. Z obklíčení v Kostelci nad Labem Žižka pomocí pánů z Poděbrad probil se šťastně a stíhán na ústupu, jenž se podobal útěku, Pražany a pány, stanul u Malešova, kde zaujáv výborné postavení na vrchu jižně od městečka, 7. června 1424 na hlavu porazil nepřítele s velikou ztrátou zvláště Pražanů. Z panství jejich vytržena byla města Kutná Hora, Brod Český a Nymburk a podřízena bratrstvu Menšího Tábora.

Hned potom Žižka se znovu obrátil do Plzeňska, aby vykonal úkol, který se mu nepodařil v měsíci květnu. Ale ani tentokrát nebyl šťastnější. Dostalo se mu sice posily 300 mužů od Klatovských a jistě i odjinud, takže ve vojsku jeho bylo na 500 jízdných a 7000 pěších a 300 vozů. Hrozné byly spousty, které toto vojsko způsobilo v krajině mezi Plzní a Klatovy, kde množství vsí a městeček bylo vypáleno. Největší škody utrpěl pan Vilém Švihovský z Ryzmberka, pán na Skalce a ve Švihově, jehož statky se rozkládaly právě v této straně. Nemáme určité zprávy, ale pravdě je velice podobno, že tehdy Žižka opět, tentokrát na poslední, přijel do Klatov. Síla jeho, třeba nemalá, nestačila ani k obležení Plzně, když se na obranu její postavili páni landfridu Plzeňského se svými přáteli ze sousedního kraje Podbrdského, s posádkou karlstějenskou a j. Žižkovi nezbylo než znovu ustoupit od Plzně na sever ke Kralovicům a ustupoval tak rychle, že páni, nemohouce ho dostihnout a přinutit k bitvě, vzdálili se k Plzni. Tehdy asi v hnaní klatovští, žijící v tomto městě, doufali, že se vojen-

¹⁾ List daný v Plzni ve středu před sv. Alžbětou bez letopočtu, Bezold kladl do r. 1421, Tomek do roku 1422, Toman (Liter. památky str. 48), správně položil do roku 1423.

ské moci landfridu Plzeňského podaří dobýt města Klatov, jehož síla byla oslabena vypravením pomoci 300 mužů Žižkovi. Na návrat ke svým domům a dvorům těšili se měšťané, pro víru katolickou uprchlí z Klatov, Němci i Češi, kteří v pohostinné Plzni nepřestali tvořit zvláštní obec s vlastními konšely a písařem městským.¹⁾ Na návrat do farního kostela P. Marie těšil se nedávno po smrti faráře Bedřicha nově ustanovený nástupce jeho M. Arnošt z Metelska a několik oltářníků zbavených zatím svých obrocí městských. Právě tak na návrat aspoň do zachovaného od zkázy klášterce těšili se mniši řádu kazatelského, kteří v klášteře dominikánském v Plzni nepřestali dále tvořit zvláštní svůj konvent. Všecky tyto naděje vyhnanců klatovských byly zmařeny statečným odporem tábořských jejich krajanů. Hradby města Klatov, předmět pilné péče za let válečných, kdy bylo třeba stále býti na stráži proti možnému útoku, byly tak opatřeny a měšťané, zkušení válečníci tábořští, za nimi byli tak udatní, že se vojsko landfridu Plzeňského neodvážilo ani útoku na ně, ba nepodniklo ani obležení města. Pokutu nad Klatovy vykonalo jen tím, že 20. června 1424 vypálilo jejich předměstí, několik vesnic a mlýny na půl míle okolo města.²⁾

Zatím Žižka šťastně ustoupil do Žatce, kde vítán byl příchod jeho jako na zavalanou na pomoc proti nepřítelům se strany pod jednou i se strany pražské a pánů pod obojí. Z moci Pražanů vytrhly se tehdy Louny. Posílen žateckými a lounskými — Klatovští od Plzně zůstávali při něm — Žižka koncem srpna vytáhl ku Praze, aby ji ztrestal za pronevěru, páchanou spojením jejím s panstvem katolickým. V době, kdy v jeho ležení u Libně konány byly přípravy k útoku Tábořů na Prahu, Oldřich z Rožmberka se svými spojenci, purkrabími na blízkých hradech královských dne 10. září 1424 učinil příměří do sv. Havla nejprv příštího se správci obcí tábořských Chvalem z Machovic, Zbyňkem z Buchova spolu s Bohuslavem ze Svamberka, Heřmanem z Landštejna a jinými, též s městy Tábořem, Pískem a Prachaticemi. Do příměří pojatai byli i nepřítomní Jan Žižka z Kalicha, Přibík z Klenového, Jan z Pajreka a opatrní purkmistr a konšelé i obce města Klatov a Sušice.³⁾

K útoku vojska Žižkova na Prahu nedošlo. Ve chvíli nejtěžší dostalo se jí neočekávaného spojence a ochránce v osobě někdejšího správce zemského Zikmunda Korybutoviče, jenž se o své ujmě —

¹⁾ (Vzdorokonšely klatovskými v Plzni byli Ondřej, řečený Andrlík Nýrský, Martin Točník, Mikuláš Slavošovský, Volfram Týnský, Jindřich Ditlinův, Ondřej Pravdův, Kareš kožišník; jejich písařem městským byl Jan Račata. Podrobnější výklad o emigraci klatovské v Plzni podán je v oddílech o správě městské a o faře klatovské za doby Tábořské.)

²⁾ Kronikář Bartošek z Drahonic, současník a účastník této výpravy Plzeňských, jenž zachoval nám zprávu o tomto spustošení okolí klatovského, pochybil v údajích času. Tomek (Děj. m. Prahy IV. 305) dokázal, že se to nestalo v úterý po sv. Duše (13. června), nýbrž v úterý po sv. Trojici (20. června).

³⁾ Archiv český III. 247.

krátce po ústupu Žižkově z Plzeňska — vrátil do Prahy, od níž hned byl ochotně přijat za vladaře. Jeho prostřednictvím, podporovanému předešlou náklonností Žižkovou ke kněžici polskému, podařilo se brzo po příměří Táborů s Oldřichem z Rožmberka zjednat smír mezi rozhněvaným vůdcem tábořským a Pražany. Na obnoveném přátelství Žižkově se Zikmundem Korybutovičem mohla se zakládat naděje nového zřízení moci královské v Čechách pomínutím krále uherského. V odpovědném listě králi Zikmundovi a jeho zeti vévodovi rakouskému Albrechtovi kníže Zikmund nazýval se již požádaným a voleným králem českým. Strana katolická, postrašena smírem stran předtím nepřátelských, hledala příměří s nimi a podvolovala se k výminkám, jež předtím zamítala. V polovici března r. 1425 měl být konán sněm v Kouřimí, na němž by dáno bylo slyšení ve sporu o věci náboženské před posluchači světskými a nálezu většiny jich měly se podrobit obě strany. Do svolání sněmu mělo trvat příměří, ale jen mezi domácími stranami a za něho páni katolíci měli svým poddaným propustit svobodu čtyř článků Pražských a nebránit jim vstupovat do vojsk strany pod obojí. Společně na tato příměří s Oldřichem z Rožmberka a s druhým panstvem katolickým Žižka a Pražané vedení Zikmundem Korybutovičem smluvili společnou výpravu na Moravu, aby tuto sesterskou zemi vytrhli z moci krále Zikmunda a zete jeho Albrechta rakouského. Nevíme, zda-li i při této výpravě Klatovští dále zůstali ve vojsku Žižkově; stalo-li se tak, byli i oni postiženi hlubokým žalem a krutou bolestí, když se před hradem Příbyslaví, kde se nejprve zastavila společná výprava, roznemohl Žižka karbunkulem a brzo potom rozžehnav se dojemně se svými přáteli, zemřel dne 11. října 1424.

* * *

2) Farní kostel v Klatovech za doby Tábořské.

Farní kostel Panny Marie vítězství táborství v Klatovech byl sice ztracen straně katolické, ale tato se nevzdala svého nároku na něj. Ve vyhnanství plzeňském katolickým měšťanům klatovským dále konal svůj úřad farářský kněz Bedřich, nástupce faráře Henslina.¹⁾ Po smrti jeho (1423) Jindřich z Metelska, purkrabí na Tachově, jménem krále Zikmunda za faráře klatovského podal mistra Arnošta z Metelska, tuším, svého bratra, jenž v tomto úřadě byl potvrzen od konsistoře pražské zůstávající tehdež u vyhnanství v Žitavě pod biskupem Olomouckým Janem Železným, jako administrátorem arcibiskupství Pražského. Vykonavatelem byl mu farář Tachovský. Oba, Jindřich

¹⁾ Zhola nesprávný jest údaj Práškův (II. 35), že nástupcem Henslinovým byl kněz Jan Čapek. Farář Bedřich byl asi onen kněz Bedřich, jež známe jako oltářníka kaple sv. Michala, takže fary došel jako někdy Henslin.

i Arnošt z Metelska, pocházeli ze zemanské rodiny, které náležela tvrz a ves v Dolejším Metelsku (severozápadně od Horšovského Týna). Arnošt z Metelska, který na universitě Pražské došel hodnosti mistrské, byl již před válkou husitskou (r. 1405), farářem v Muteníně a kanovníkem na Vyšehradě (1407). Tento kanovník a od r. 1423 titulární farář klatovský pobýval u svého bratra na Tachově, kde v srpnu roku 1427 po nezdařené výpravě křížácké a po dobytí města a hradu Tachova upadl v zajetí husitů, z něhož spolu s Vilémem Svihovským z Ryzmberka a s jinými 21 zajatci podařilo se mu uprchnouti.¹⁾ V posledních letech války husitské byl arcijáhnem Horšovským (1428—1438) a po roce 1436 kanovníkem Pražským. Svě fary v Klatovech ovšem nikdy nespátřil.

Z někdejších oltářníků farního kostela zachovali paměť své služby kněží jen tři někdy nejbohatších oltářů, takže asi některá částka důchodů jejich jim zbyla k výživě, ač neměli přístupu do farního kostela, z něhož oltáře samy byly odstraněny. Tak kněz bývalého oltáře Spasitelova, sv. Erharta, Sv. tří králů a Všech svatých Jan neboli Johášek, ustanovený k němu již roku 1403, dál prodléval v Plzni. Po smrti jeho r. 1434 k témuž oltáři byl od bratří Jana a Prokopa, měšťanů klatovských, podán kněz Mikuláš z Plané.²⁾ Podobně k oltáři sv. Mikuláše byl r. 1424 dosazen po smrti kněze Jana — snad onoho Jana z Horažďovic, který byl k němu ustanoven r. 1390 — kněz Prokop, farář v Mýtě a po jeho smrti r. 1425 kněz František z Domažlic. Víc oltářníků se vystřídalo při někdejším oltáři sv. Michala v kapli téhož světce při far. kostele klatovském. Po smrti oltářníka Františka r. 1423, nástupce kněze Bedřicha z Klatov, asi toho, jenž se stal nástupcem Henslinovým v úřadě farářském, dosazen byl k tomuto oltáři in effigie Martin ze Sveradice,³⁾ farář Myslívský, jenž dosáhnuv téhož roku fary v Blovicích, vzdal se tohoto oltářnictví. Nástupcem jeho byl jmenován kněz Václav, farář v Dyšíně.⁴⁾ S ním r. 1424 vyměnil si místo kněz Petr Šekna, někdy oltářník v sakristii kostela Pražského sv. Víta a po jeho vzdání vrátil se k tomuto oltáři kněz Martin ze Sveradice.

V těchto letech 20tých a prvních letech 30tých XV. století kněží z Klatov byli podáváni na blízké i vzdálenější katolické fary v Pošumaví. Tak r. 1423 Oldřich z Janovic po smrti svého strýce Bohuslava z Janovic, syna Racka z Janovic a na Pajrece, podal na faru

¹⁾ O tomto útěku jistého mistra Arnošta z ležení husitského u Tachova zmiňuje se Tomek (Děj. m. Prahy IV. str. 391), ale nepoznal v něm titulárního faráře klatovského a pozdějšího arcijáhna Horšovského.

²⁾ Ze zápisu nepoznáváme, z jakého rodu byli oba bratři Jan a Prokop. Oltář sám byl založen r. 1369 bohatým měšťanem klatovským Fridlinem Pešpírem, jehož syna Johlina r. 1411 nebylo již na živě.

³⁾ Sveradice, ves u Horažďovic.

⁴⁾ Dyšína, farní ves u Plzně.

v Janovicích Martina kněze z Klatov. Téhož roku 1423 od pana Bohuslava z Janovic a na Ryzmberce a bratří jeho Jacka a Půty, všech bratří to zlopověstného Racka z Janovic († 1420) po smrti kněze Václava povolán byl za faráře ve Staněticích¹⁾ Jan kněz z Klatov. Roku 1425 podán za faráře v Chelčicích u Vodňan po smrti kněze Vojtěcha Bušek, syn Blažejův z Klatov, od Václava řečeného Hrůzy z Chelčic. R. 1428 Nachval a Něpr z Racova podali za faráře v Racově²⁾ po smrti Půtově Vavřince, kněze z Klatov. R. 1430 Martin kněz z Klatov byl podán po smrti kněze Jakuba od Mikuláše z Kračina za faráře v Strhařích.³⁾ V únoru r. 1432 kněz Petr z Klatov, kaplan v Horách Reichenšteinských, přijal od purkmistra a konšelů města Budějovic 40 kop, z nich 20 kop jemu od Oldřicha z Klatov řečeného Očka odkázaných a též odevzdán mu kalich zlatý, který dal témuž Očkovi k uschování.⁴⁾

Ještěže katolické emigraci klatovské v Plzni pamět starého kostela farního v rodném městě udržovali vedle faráře ještě tři oltářníci, v táborských Klatovech farnímu kostelu stačil jediný kněz. Po těkavých kněžích táborských, kteří se mihli v Klatovech, stálé sídlo při farním kostele zaujal kněz Jan Čapek⁵⁾, zajímavá osobnost, v jehož životě lze stopovat všecken vývoj, kterým prošla církev táborská. Nevíme o něm, kde a kdy se narodil, ale nepochybujeme, že pocházel z krajiny nedaleko hradu Kozí, kde lid poznav v M. Janu Husovi kněze vzorného života a ušlechtilých snah o nápravu společnosti církevní i světské, byl tolik dojat a pobouřen zprávou o jeho potupné smrti. Jan Čapek byl jedním z oněch horlivých kněží, kteří prováděli důsledek odvolání se Husova v Kostnici na písmo svaté, aby odtud byl poučen o bludech jemu koncilem připisovaných. Prohlásivše je za jediný pramen učení Kristova, zamítali v učení a v obřadech vše, co nebylo v něm výslovně položeno, zavrhlí všecken historický vývoj církve římské a hlásali návrat k prvotní církvi za doby apoštolské. V shromážděních na horách, jimž dával biblická jména, jako by se byl obrodil starokřesťanský život ve vší své prostotě. Nebylo tu oltáře s ozdobou obrazů a soch, jež zavrženy od kněží táborových, kteří připomínali lidu zákaz modloslužby v prvním přikázání desatera. Odstraněna tu

1) Stanětice, farní ves u N. Kdyně.

2) Racov, ves u Boru v Plzeňsku.

3) Strhaře, ves u Žlutic.

4) Všecky tyto zprávy o katolických kněžích klatovských čerpali jsme z VIII. knihy Lib. confirmationum, vydané Dr. Jos. Emlerem. O knězi Petru z Klatov víme z listiny archivu Budějovického, k níž vtačeny jsou pečeti farářů Budějovického a Volyňského.

5) Jos. Jireček v Rukověti nesprávně o Čapkovi napsal, že byl prvotně katolický farář v Klatovech. Jirečkův údaj bez rozpaků přejal Prášek, jenž dokonce v Čapkovi a Nákvasovi viděl vůdce, vedoucí lid k útoku na klášter dominikánský (II. str. 66).

bohoslužebná roucha kněžská, zejména zavrženy, ornáty a kněžní táboroví v prostém šatě sloužili Bohu. Z bohoslužebných nádob zachován jediný kalich a to ne zlatý, nýbrž z prostého kovu, cínový nebo dřevěný. A při této prosté bohoslužbě s jakou vroucností lid poslouchal slovo boží a přijímal svátost pod obojí způsobou. V horlivých kazatelích na horách viděl pravé kněze, následovníky apoštolů, vyslaných Kristem, aby šli mezi lid a přebývajíce s ním, aby jej učili a vedli. Uvěřil jim, když po jati blouzněním chiliastickým hlásali mu příští Kristovo na zemi a jeho panování tisícileté před posledním soudem. Tohoto věku se nedočkají protivníci zákona božího, kteří budou zahlazeni dštícím ohněm a sírou; naopak z mrtvých vstanou svatí, Břeněk z Dolan, M. Jan Hus a j.

Tento obraz klidného starokřesťanského života se pozměnil, když kněží táborští, nedočkavše se slibovaného zázraku, jali se hlásati lidu potřebu, aby příští říše Kristovy sám připravil vyhubením nepřátel božích. A nejenom kázáními, také traktáty šířeny byly tyto nové nauky. Mezi skladateli jejich neposlední byl kněz Jan Čapek. O jednom z nich napsal odpůrce kněží táborských M. Jan Příbram, že byl plnější krve než rybník vody. Kněží sami stavěli se po bok zástupům příštích božích bojovníků, jež ze zbožných poutníků vytvořili zkušební zemané, rovněž účastníci hromad lidu na horách, Břeněk z Dolan, Mikuláš z Husi a j. Úkol jejich dokonal Jan Žižka, jenž v Plzni a na Táboře vytvořil a vycvičil nepřemožitelné vojsko táborské. Ve vojsku Žižkově, jež z Táboru vytáhlo na pomoc Praze proti vojsku křížáckému, byl mezi kněžími jeho přítomen boji na hoře Vítkově kněz Jan Čapek, jenž oslavil vítězství písní: „Dietky Bohu zpíevajmy“. Nebyla to jeho první píseň, neboť v krajině někdejšího působení Husova zpívány byly již starší písně jeho. Skladbám jeho odborný hudební estetik a historik Zd. Nejedlý vzdává velkou chválu, uznávaje sílu i něhu jejich a skladatele jejich nazýváje otcem táborského zpěvu církevního. Snad tyk Čapkův se Žižkou a potřeba kázně ve vojsku jeho odvedla kněze Jana Čapka od druhých výstředních kněží chiliastických na Táboře, takže se přiklonil ke straně střízlivého Mikuláše z Pelhřimova řečeného Biskupce, jenž jí ustavil učení a bohoslužebný řád táborský. Tehdáž, když se kněží táborští vzdali posavadního těkavého života a přijali stálý úřad duchovní při faráři, do Klatov za prvního faráře táborského se klostal kněz Jan Čapek.

Očista kostela farního v Klatovech ode všeho modlářství a sňmonie stala se již před příchodem nového správce duchovního. V kostele táborském nebylo žádného oltáře, jen prostřed něho stál stůl příkrytý bílým ubrusem, aby u něho kněz v prostém šatě občanském, bez pleše a jiných odznaků hodnosti kněžské konal obřad mše svaté. Nebylo tu různých mší: zpívaných, tichých, za mrtvé; táborská mše byla jediná a jedna denně. Proti složitému obřadu mše římské, lidu již i latinským jazykem nesrozumitelnému a pozornost jeho jen mimikou kněze a při slavných mšech zpěvem, hudbou a hrou na varhany budícímu, táborská mše značila se prostou jednoduchostí. Kněz

při stole obětním, obrácen tváří k lidu, českým jazykem se pomodlil Otče náš, českým jazykem promluvil slova posvěcení, českým zpěvem provázen byl obřad, po případě proneseno kázání a hlavní částí mše táborské bylo přijímání svátosti oltářní, jež nebyla vystavována; nebylo třeba monstrancí a ku přijímání neuzíváno zlatých kalichů, stačil cínový nebo dřevěný. Staré latinské misály, antifonáře, knihy hodinkové v kostele táborském byly odstraněny a nahrazeny českým překladem Písma svatého a českým kancionálem.¹⁾ Pochopíme, že zjev kněze táborského, bradatého, bez pleše v prostém šatě občanském a prostý obřad mše svaté budil posměch a ošklivost u katolíků, zvyklých složitě a nádherně bohoslužbě, ježž dojem zvyšován byl vším nádherným vstrojením kostela a kněze, jenž svým slovem proměňoval podstatu chleba a vína v podstatu těla a krve Kristovy, vystavoval svátost k uctívání v nádherných monstrancích a zahalen byl omamen světel, zlata, barev a páleného kadidla. Nádherna římské bohoslužby odpovídala slávě stolice papežské, jež se výbornou politikou jejích držitelů domohla nadvlády nade vším západním křesťanstvem. Ale sláva církve římské měla své těžké stíny a hříchy, jež odhaleny byly lidu českému velikými kazateli a mravokárci, kteří proti nádheře obřadů římských stavěli život starokřesťanský za doby Kristovy a prvních apoštolů. Lidu jimi poučenému a přesvědčenému táborský obřad mše svaté svou jednoduchostí, citovou opravdivostí a jazyka českého srozumitelností byl pramenem hluboké vnitřní zbožnosti, jež se na venek projevovala dojemnými nápěvy českých písní duchovních velké ceny umělecké. Jako při mši tak i při všech jiných obřadech dbáno bylo jednoduchostí starokřesťanské. Tak při pohřbech, kde někdy páchána byla největší simonie, táborský lid bez zvonění, bez kříže, bez průvodu kněze, bez kantora a žáků odnášel mrtvé ke hrobu, kde zazpíval píseň ne žalostivou, spíše povzbuzující a povznášející přítomné k Bohu.

Ale péči faráře táborského nebyla jen bohoslužba. Přednějším a důležitějším úkolem jeho bylo udržet zbožného ducha a kázeň v obci. V té věci farář byl podporován úřadem městským, který, bylo-li potřeba mocí zakročiti proti nedbalým nebo z kázně se vytrhujícím živlům, rád a ochotně přispěl ku pomoci knězi. V Klatovech jako v jiných obcích táborských nebylo sedání v krémách, nebylo her v kostky, neslavilo se posvícení, nebylo svatebního veselí, nebylo tance ani světských písní, nebylo masopustu a rozpustilosti ostatků. Všeliké takové slavnosti a radovánky poskytující příležitost ke hříchům byly zavrženy a zakázány. Ze farář Čapek s úřadem konšelským žil v nejlepší vůli a shodě a slovo jeho mělo plnou váhu ve všech snesených obecních, svědčíc odpůrce jeho M. Příbram, jenž uváděl Čapka vedle Prokopa Holého jako příklad kněze táborského, jenž zastával úřady světské, čím třeba roz-

¹⁾ Rukopis táborské bible a kancionál táborských písní duchovních, nalezny prof. M. Kolářem v Jistebnici, jsou vzácnými památkami literatury táborské, jinak nelhostnně hubené a ničené.

uměti, že vedle svých kněžských povinností hleděl si i světského života, jak se jevil v denních všedních potřebách, tak i v podnicích válečných.

Jinak péče Čapkova obrácena byla ovšem potřebám jeho úřadu kněžského, jak poznáváme z účastenství jeho při synodách a jiných sjezdech kněžských, při nichž osvědčoval svou živou a útočnou povahu, kterou někdy slyšel již jako kazatel na horách. Tak v červnu r. 1421, kdy se účastnil slavné synody duchovenstva strany pod obojí v Praze, vymohl si s jinými kněžskými táborskými vstup do kostela Týnského a kázal tu proti kněžím pražským, proti konšelům i proti obci tak prudce a potupně, že to způsobilo pohoršení. V říjnu r. 1424 na cestě do Prahy ke sjezdu kněží pražských a táborských farář Čapek zastavil se v Berouně, kde na kázání zavrhoval a tupil píseň „Lauda Sion Salvatorem“, nazýváje ji bludnou, protože vyjadřuje učení o předpodstatnění svátosti oltářní. Není pochyby, že se Čapek účastnil v únoru r. 1422 synody kněží táborských v Písku, kde provedeny důsledky vítězství strany Biskupcovy účinnou pomocí, vojenské moci Žižkovy nad výtržnými kněžskými Kanišem, Houskou a jejich přívrženci přijetím článků pro zmírnění loupeživosti a ukrutenství, ke kterým dříve mnozí kněží táborští pobádali bojovníky táborské více nežli sami vůdcové. K nim náležel někdy i kněz Čapek svými kázáními a traktáty, ale přivinitím k Biskupci oddělil se v čas od svých někdejších přátel. O sv. Martině (11. listopadu) r. 1424 konána byla v Klatovech — nejspíše ve farním kostele — synoda kněží táborských, na níž mimo jiné přijato bylo učení Táborů o svátosti oltářní. Čapek asi rád k němu přistupoval, protože se valně nelišilo od staré víry jeho a jeho někdejších přátel, vyhlašovalo-li chleb a víno za pouhá znamení, ovšem účinná, takže, kdo je u víře přijímají, účastní se stávají daru milosti boží a tím se uvodí v bližší spojení s Kristem.¹⁾

S tuhým odpůrcem tohoto učení M. Janem Příbramem utkal se farář Čapek osobně za velkého hádání s ním r. 1429 v Klatovech; Neznáme okolností, za kterých do našeho města pronikli již v době táborské přívrženci strany pražské. Snad přistěhováním některých rodin za obchodem nebo řemeslem vznikla tu drobná menšina jich, které nebylo bráněno, aby občas k ní zavítal kněz její strany. Tak r. 1429 do Klatov přibyl nenávidný odpůrce Táborů M. Jan Příbram. Příležitosti té farář Čapek užil k velikému hádání s náčelníkem mírné strany pod obojí, při němž srazili se dva kněží povahy stejně prudké a výbušné před velkou obcí shromážděnou na náměstí klatovském. O tomto hádání zprávu nám zachoval sám M. Jan Příbram ve spise „Život kněží

¹⁾ Snesení synody klatovské zachoval M. Příbram ve své Apologii, zachované v kapitulu knihovně Pražské. Otištěna jsou v Jastrebově studii o Petru Chelčickém. Při synodě klatovské Příbram žaluje na kněze táborské, že tu „z plné své rady věci bludné a nevěrné proti svátostem kostelním i proti řádu vši církve svaté ustanovili a latíně i česky po zemi rozepsali.“

Táborských“¹⁾ kde uvedeno je z něho několik živých výjevů. Čapek popíral přítomnost Kristovu ve svátosti oltářní. Proti tomu M. Příbram uvedl nejlepší důvod „zavolav k sobě pacholík malého, otázal se jest jeho přede všemi: Muoj synu, pověz mi viery svú! Věříš-li, že v té svátosti jest pravé tělo boží? Pacholík odpověděl: Věřím. I otázal jeho „po druhé a řka: Věříš-li, že tu jest pravý buoh a pravý člověk? A když pacholík ústa otevře, chtě říci: Věřím, tehdy Čapek i jiní všichni velikými hlasy jej okřičechu, řkúce: Neprav tak, neprav! A Čapek vece: Vizte, bratřie, že jakož je nám Rokycana viery dovodil babú v Beruně,²⁾ takž ten mistr chce nám viery pacholíkem dovésti. Tehdy ten mistr řekl žalostivě: Budiž toho Pánu Bohu žalováno, že sami starci nechcete mi viery pravé vyznati a tomuto nebožátku nevinnému vyznati ji nedáte“.

Knězi Čapkovi pomocníkem v dovozování, že těla božího není v té svátosti, byl klatovský mydlář Vilém. „Bratřie“, pravil „viztež; žeť jest toto naše viera, že těla Kristova nikde zde na zemi není, neb říkáme u viere: sedí na pravici u Boha otce a odtud nestupá až do dne súdného, jakož tudiež říkáme: Odtud přijde súdit živých i mrtvých. Dále řekl jest: Byť tu Kristus byl tělem svým přirozeným, všakť by jej dávno byli apoštolé snědli a kdo by nás byl vykúpil?“ Mydlář Vilém byl patrně jedním z oněch dvaceti nebo třiceti jiných, kteří Čapkem byli vybráni k účastenství v tomto hádání na obranu učení táborského, že „v té svátosti není tělo Kristovo přirozené, ale že ta svátost jest chleb přirozený a pečený“. Příbram si stěžuje, že mu „kněz Čapek s těmi nedopustil jest kázati viery té o tělu božiem, že v té svátosti jest Kristus, pravý buoh a člověk... a řka jemu: Nebudeš ji zde kázati a tú věru nebudeš mi obce búrít.“

Naposledy kněz Jan Čapek jmenuje se vedle předních kněží táborských, Mikuláše Biskupce, Markolda, Korandy a jiných jejich druhů, od nichž svolán byl sjezd kněží táborských na Táboře. Nepochybujeme, že se sjezdu, konaného o Třech králích r. 1430, účastnil i svolavatel jeho z Klatov a snesení jeho že vyplynula ze zkušeností poznaných k hádání Čapkova s M. Příbramem. Svědčíť pak o velikém pokroku, jež kněžstvo táborské učinilo v poměru svém k duchovenstvu strany pod obojí. Nebyltě kněžím jejím zakazován přístup a meškání v městech nebo na tvrzích i v jiných místech bratrstva Táborského, jenom se žádalo po nich, aby se co do víry ve všem podstatném srovnávali s kněžími táborskými, aby netupili táborského řádu mše, aby nekonali svěcení vody, vajec, kočiček a p., aby o věcech sporných mezi oběma stranami jako o ornátech, o ctění svatých, o očistci a j. zachovávali mlčení,

¹⁾ Opis rukopisu, rukou Palackého pořízený, chová knihovna Nár. Musea (III. D.).

²⁾ Narážka na hádání v Berouně v prosinci r. 1427, kde podle příměří s landfridem Plzeňským konán byl sjezd spojené strany táborské a sirotčí i pražské, aby odtud vypravil posly ke sjezdu se stavy landfridu Plzeňského v Žebráck k hádání s kněžími strany pod jednou.

zvláště když se jim v těchto místech dopouští, aby sloužili mši svým řádem a v ornátech; konečně měli písemně slíbit, že budou vyznávat o svátosti oltářní, že ji Kristus Pán i svatý apoštol Pavel po posvěcení nazval v pravdě chlebem, o kterém věřící vyznávají, že je tělem Kristovým, beze všech jiných přídavků, ke kterým Příbram a jeho tovaryši chtějí tisknout lidi věřící. Listem, daným dne 13. ledna 1430, kněží Táborští žádali všech hejtmanů a správců obcí táborských, aby drželi ruku ochrannou nad těmito nálezy.

Po roce 1430 mizejí zprávy o faráři klatovském Janovi Čapkovi. Nevíme, zda se dočkal ještě sepsání velkého manifestu Táborského roku 1431, kterým odsouzeno bylo všeliké pronásledování kacířství, neboť takového násilí nezná původní církev křesťanská ani evangelium; kdo kacířství stíhá mocí, sám je kacíř. Kněží Táborští, někdejší kazatelé na horách, kteří chtěli na počátku války husitské ohněm a mečem šířit zákon 'boží a hubit nepřátele jeho, odřekli se dokonce prostředků násilných ve věci víry. Táboři prohlašovali novodobou myšlenku snášlivosti náboženské v době, kdy papež Martin V. v listě králi polskému Vladislavovi II. a velikému knížeti Vitoldovi (1. října 1430) ukládal oběma úkol, aby obrátili kacíře české na víru nebo je vyhubili. V prvním případě měli jim slíbit odpuštění; kdyby se nedali obrátit, prikazoval papež, aby je hubili všelikým způsobem a nevážali se při tom žádnými úmluvami, byť i přísahami byly stvrzeny, neboť v moci církve jest zrušit jejich platnost, protože, když jde o víru, netřeba dbát ani smluv, ani práva přirozeného k otcí, synovi, bratru a jinému příbuznému, ano není otcovraždou, stane-li se v hájení víry katolické.¹⁾

Nástupcem Jana Čapka na faře klatovské stal se kněz Václav Rajovec, zdá se, krajan jeho z končiny pozdějšího města Tábora.²⁾ Kněz Věnek (Vanček) a zvoník Hromádko ze Sezimova Ústí byli původci a pořadateli náboženského shromáždění na hoře u Bechyně, později řečené Tábor. Vypuzení byvše z Ústí Sezimova od pana Oldřicha z Ústí, protivníka strany Husovy, lstí se zmocnili tohoto města, ale opustili je, když Hromádkou vyhlédnuto bylo na blízku výborné městiště k nedobytnému středisku, tvořícího se bratrstva Žižkova. Věnek Rajovec jako Jan Čapek, v kázáních na horách byl hlasatelem vyhlazovací války proti nepřátelům zákona božího v době chiliastického blouznění. Ale jako Čapek i on vystřízlivěl z něho a přivinul se ke straně Biskupcově. Svému předchůdci na faře klatovské nevyrovnával se literárním vzděláním, ale zajisté zachovával jeho dědictví, mravní kázeň v obci, neboť nic nezvidáme o překážkách nebo nesnázích, s nimiž by se tu byl setkal. V době, kdy v obcích polem pracujících za velkých výprav do ciziny přibráním cizích živilů kořističtější poklesla mravní úroveň táborských vojsk a uvolnila se jejich kázeň vojenská, doma v městech táborských, kněží pečovali o zachování sta-

¹⁾ Tomek, Dějepis m. Prahy IV. str. 476.

²⁾ O knězi Václavu Rajovci viz studii F. M. Bartoše v Čas. Čes. Musea 1922 str. 192.

rého řádu puritánského. Tábořské obce v Klatovech nikterak se nedotklo přijetí císaře Zikmunda za krále českého. Zvláštní smlouvu s Tábořy dne 18. listopadu 1436 císař se zavázal, že nebude jich mocí tisknout od zákona božího a posavadních jejich řádů bohoslužebných do výpovědi čtyř rozsudí po svobodném a bezpečném slyšení kněží obou stran Tábořské i Pražské do prvních suchých dnů v postě. Tato smlouva se vztahovala na všechny kněze tábořské, na obec Tábořskou i na všechny, kteří se jich přidrží. V ustanovené době, nedošlo k výpovědi rozsudí mezi stranami. Teprve v letech čtyřicátých, když dosaženo smíru mezi stranou Rokycanovou a Příbramovou, došlo pod ochraňovou pana Hynce Ptáčka z Pirkštejna ke slíbenému hádání na synodě v Kutné Hoře r. 1443 — hádání vedle Biskupce, Korandy, účastnil se též farář klatovský Václav Rájovec — a ke konečnému rozhodnutí sporu výrokem sněmu v lednu r. 1444, kterým učení Tábořské bylo odsouzeno a zavrženo. Po opanování Prahy Jiřím Poděbradským r. 1448 volený arcibiskup Jan Rokycana vrátil se v čelo církve pod obojí. Zbylá města tábořská odpadala od Táboře a přiznávala se k církvi Rokycanově. Klatovy učinily tak roku 1449. Farář tábořský Václav Rájovec, vypuzen byv z města, utekl se na Tábor, který se stal útočištěm všech kněží tábořských, ale jenom na krátko. Když po vzdání Táboře Jiřimu Poděbradskému r. 1452 Biskupce, Václav Koranda a jiní starší kněží tábořští — mezi nimž jistě nechyběl Václav Rájovec, — odepřeli poslušnost Rokycanovi, mocný správce zemský Jiří z Poděbrad dal je odvézti u vězení na své hrady, kde dochování byli do smrti.

Za prvního faráře utrakvistického povolán byl do Klatov vážený kněz Martin Lupáč, jež sněm r. 1435 zvolil k úřadu biskupskému. Ve farním kostele klatovském po dlouhých 30 letech postaven byl opět oltář v podobě archy ještě bez ozdoby obrazů a soch a sloužena při něm opět mše obřadem římským od kněze utrakvistického v ornátě s oholenou bradou a s pleší; českým jazykem čteno při ní jen evangelium nebo epištola.

Zvonaři a konváři v Klatovech.

Příspěvek k historii těchto řemesel v Čechách.

Napsal Ferd. Vaněk.

(III. a poslední část článku uveřejněného ve „Věstníku Měst. musea v Klatovech“ sv. I. a II.)

Díla Jana Daniela Pricqveye, nejmladšího z trojice zvonařů toho jména v Klatovech usedlých, jsou poslední etapou klatovského zvonařství až do jeho úplného zániku v 18. století. Jak již v životopisném náčrtku té zvonařské rodiny bylo uvedeno, pokračuje vnuk úplně v šlépějích svých předchůdců, bez ohledu na pokrok časový a jím podmíněné obměny stylové, aniž dbá toho, aby rozhojnil neb zpestřil sbírku zděděných kadlubků novými, vlastními výtvoři; ba není mu ani proti mysli, aniž uráží jeho umělecký jemnocit a hrdost, užívá-li staré dědovy mistrovské značky na svých plodech a nevidí toho potřebu, zhotoviti si aspoň svůj vlastní mistrovský štítek. Řemeslo zvonařské jest mu v prvé řadě živností a není se mu báti konkurence, an výtvoři hutě Pricqveyův těší se stále ještě dobré pověsti. Proto nedíváme se, že neuznával toho za dobré, píditi se po motivech nových, modernějších a se vším klidem vylepoval i nadále boky zvonových forem týmiž voskovými otlačky plaketek svého děda, byl 60 i více let starých, nevyjímaje ani nejčastěji se opakujícího Ukřížovaného s Marií a Janem.

Dle chronologického seřazení jsou nám známy tyto jeho zvony:

1. Stříbro. Při kostele Všech Svatých dva zvony, z nich menší „Anna“ z r. 1690 s páskem květinovým při koruně a opisem:

+ SANCTÆ ANNÆ SACRA. ANNO DOMINI 1690.

Na pláští střídavě andílčí hlavičky a květiny, relief sv. Anny štítek zvonařův s počátečními písmeny I. P.

Větší zvon „Sedlák“ přelit byv r. 1714 Janem Pricqveyem, potom ještě dvakrát byl přeléván. Latinský nápis na něm z r. 1714 uveden jest v Soupise XXX.

2. Podveky u Rataj. Zvon z r. 1692, kterýž byl r. 1847 ukraden, měl nápis: Leta 1692. Svatý Havle oroduj za nás. Joannes Pricquei civis Clattovientis me fudit“ (Dr. Podlaha, Posv. místa I., 116).

3. Němčice u Klatov. 1. zvon (přelitý r. 1899 Al. Schifauerem v Klatovech) měl pod korunou bohatý, ornamentální vlys, pod ním jednořádkový opis s letopočtem 1695 a na boku obšírný, vavřínem ověncovaný český nápis¹⁾ s erbem hrabat z Martinic; pod ním medalion zvonařův. Na straně protější v medalionu Kalvarie s opisem: A FVLGVRE ET atd. . . ., menší plaketky Nanebevzetí P. M. a sv. Trojice.

¹⁾ Viz Soupise VII., 121.

4. Žinkovy. 1. zvon, prům. 0'94 m, vys. 0'76 m, pod korunou ornamentální pásek, pod ním opis dvojřádkový:

✠ SKRZE ZNAMENY SWATEHO KRZIZE OD NEPRZATEL NAS-
SICH WISWOBOD NAS PANE BOZE NASS WEGMENO + OT-
CE + SINA Y DVC + HA SWATEHO AMEN

(3 operutěné hlavičky), pod tím dvojitý ornamentální pás.

Na boku vavřínem obepnutý nápis, v jehož středu erb:

TENTO ZWON Z GINICH ZWONV | KTERI SKRZE OHEN NA S.
WITA DNE | 15 IVNI LETA 1684 SKAZY PRISLI | S POMOCI GINICH
DOBRODIN- | CZVW PRZELITEG GEST L. 1695 | ZA PANOVA NI W. V.
P. P. WYLIMA | FRANTISKA STE. RIMSKE RISSE | HRAB: Z KLE-
NOVIHO | SVOBODNE | HO P. Z IANOVICZ P. NA ZINKOVEH A |
RATDKOVICIH.

Na protější straně relief Kalvarie na ornamentálním podstavci a plaketky sv. Václava a Ondřeje; štítek zvonářův s podpisem:

IOANNES PRIC | QVEY FVSOR | CAMPANARVM | ME FVDIT
CL | ATTÆ.

4. zvon, prům. 0'27 m, opis dvouřádkový:

✠ HONORI SANCTÆ TERESLÆ VIRGINIS | FVSA CLATTÆ
ANNO DOMINI ☉ 1720 ☉;

plaketa P. Marie a štítek zvonářův.

5. Ždánice u Chlumce. 2. zvon prům. 0'78 m, vys. 0'62, opis mezi ornament. pásky:

K VCTIVOSTI. S. P. A. MARKITI SLIT GEST LETA PANE 1697.

Na boku plaketka sv. Markéty s palmou a drakem, na protější straně ve štítku nápis:

IOANNES | PRICQVEY CIVIS | CLATTOVIENSIS | ME FVDIT
jest napodobeninou obvyklého otcova označování.

Druhý, větší zvon z r. 1685 jest dle štítku dílem strýce Jana Pr. mladoboleslavského, který r. 1697 zemřel.¹⁾

6. Klatovy, hřbitovní kostel sv. Michala, zvonek prům. 0'28 m, pod korunou vavřínový obrouček, opis:

✠ SIT NOMEN DOMINI BENEDICTVM ANNO DOMINI | ☉ 1695
a ornamentální pásek (a,²⁾) pod ním 4 ovocné závěsy, na pláštích 3 hlavičky andělů (p) a medalion zvonářův s opisem:

IOANNES PRICQVEY (u).

7. Domažlice. Zvonec na hřbitov. kapli sv. Jana Nep., váha 16 kg, pod korunou opis dvouřádkový:

¹⁾ Srovnej s údajem K. B. Mádl v Soup. I., 115 a 116.

²⁾ Literky a, c, h, i, j, p, t, u, v závorkách při popisu zvonů uváděné vztahují se k ornamentálním motivům a mistrovským značkám na zvonech Pricqueo- vých, které vyobrazeny v II. sv. „Věstníku Měst. musea v Klatovech“ na str. 119–121.

VOX MEA VOX VITAE, VOCO VOS AD SACRA VENITE CAM-
PANAM HANC FIERI FECIT IN HONOREM DIVI IOANNIS NEPOMV-
CENI 1698.

Na boku:

IOANNES LVDOVICVS STEYER | VRBIS TVSTENSIS DECANVS
ET | ARCHIEPISCOPALIS VICARIVS FORANEVS | PRO QVO DIVVS
INTER | CEDERE DIGNETVR.

Při spodním okraji:

IOANNES PRICQVEY CIVIS CLATTENSIS ME FVDIT CLATTÆ.

Pozn. Zvonec tento propadl válečné rekvizici kovů a byl r. 1917 sňat a odvezen.

Od J. Priqueye ml. též zvonec při sakristii s vkusně kutým ramenem; nápis na něm:

HONORI S PROCOPII ANNO 1723.

8. Kostelec u Budějovic. 2. zvon, prům. 0'73 m, vys. 0'60 m, pod korunou ornamentální vlys a opis:

DA PACEM DOMINE IN DIEBVS NOSTRIS QVIA NON EST
ALIVS | QVI PVGNET PRO NOBIS NISI TV DEVS NOSTER OMNIPO-
TENS ANNO 1699.

Na pláštích nápis erbem rozpůlený:

FERDINANDVS FÜRST ZV | SCHWARZENBERG HERR | DER HERR-
SHAFT WITTINGAV.

Na opačné straně Kalvarie, vedle ní:

IOANNES PRICQVEY CIVIS | CLATOWIENSIS ME FVDIT.

Po bocích reliefy sv. Vavřince a sv. Václava.¹⁾

9. Dolany. 3. zvon, na něm plaketky P. Marie a sv. Václava, nápis:

HONORI DIVI WENCESLAI FVZA A, 1701

a medalion zvonářův.

10. Římov dolní, v kapli Loretánské, zvon prům. 0'47, vys. 0'40, pod korunou opis:

IN HONOREM SANCTISSIMÆ VIRGINIS MARIÆ RZIMOVENSIS
REFVSA CLATTÆ ANNO 1705.

Pěkné barokní ornamenty s monogrammem I H S a reliefem P. Marie Římovské.²⁾

11. Kbelý. 1. zvon, prům. 0'70 m, vys. 0'55 m, ucha s hlavičkami, pod korunou anthemion (h) a jednořádkový opis:

✠ ET VERBVM CARO FACTVM EST ☉ A FVLGVRE . . . atd. ☉ A : 1705
pod tím vlys (c), na něm závěsy (i) a (j). Na pláštích arkáda s podvojnými sloupy, v ní bohatá skupina Všech Svatých, nad ní nápis:

O. O. S. S. INTERCEDITE PRO NOBIS ☉.

¹⁾ Jos. Braniš v Soupise VIII., 105, 106.

²⁾ Týž v Soup. VIII., 117.

Na jiném místě erb grifony drženy, nad ním lítery M. I. F. G. Z. S. dvě plakety: P. Maria s děckem, sv. Vojtěch a medalion zvonařův (t).

12. Touškov ves. 1. zvon, prům. 0'935 m, vys. 0'93 (s uchy), na uchách ženské masky, na horní ploše koruny řada akantů, pod korunou rozvilinový pas s dvojrádkový lat. opis s letopočtem 1705. Pod opisem střídavě ovocné guirlandy a široký rostlinný ornament s hlavou andělčí. Na plášti reliefy: P. Marie, sv. Markéta, sv. Benedikt, Jana Nep., Krucifix, sv. Scholastika, znak kláštera Chotěšovského a mistrovská značka zvonařova (t).¹⁾

13. Praha (Stromovka). V lapidariu odlitek menšího zvonu s opisem: A FVLGVRE... atd. a letopočtem 1706. Na plášti medalion zvonařův.

14. Poleň. 2. zvon prům. 0'62 m, vys. 0'80 m, mezi ornamentálními pásy opis:

A FVLGVRE ET... atd. ANNO 1707 ☉.

Na plášti znak pánů z Klenové a nápis:

FRANCISCVS HARTMANNVS COMES DE KLENOVA DNS: IN
POLIN ☉,

reliefy Kalvarie, Jan Nep., sv. Jan Křt., sv. Vintřův a štítek zvonařův s podpisem:

IOANNES PRICQVEY | CIVIS CLATTOVIENSIS | ME FVDIT.

Zvon patří k lepším pracím mistrovým a je tím zajímavějším, že v útech kostelních z r. 1707 vypsána jsou všechna vydání za přelévání jeho, za dovoz, svěcení i vytažení na věž.

15. Slavíkovice. 2. zvon, prům. 0'29 m, vys. 0'23 m, pod torovým věncem dvojrádkový opis latinský; plakety: Útěk do Egypta a Jan Nep., medalion zvonařův s plným jménem.

Zvonek u sakristie s opisem:

FECIT CLATTÆ ANNO 1708 ☉.

na plášti obrázek Ukřížovaného a P. Marie Klatovské.

16. Petrovice u Klatov, 2. zvon prům. 0'42 m, vys. 0'33, opis dvouřádkový:

✠ PRIBIK WILIM KOKORZOVECZ Z KOKORZOVA P. NA WELKICH
PETROVICIH ✠ PVCHARSKIM AVGEZDIE WOTINIE PRZEDSLAVI

A ROHANOVGE L. P. 1710,

pod tím festony; na plášti sv. Vojtěch, sv. Jiří, Jan Nep., znak Kokořovských a štítek zvonařův s opsaným jménem.

17. Drslavice. Zvonec na návsi má opis:

HENRICVS ERNESTVS PIKARD DE VIRIDI VALLE D; IN DRSLA-
WICZ MAGDALENA PIKARDIANA NATA CZEGKIANA DE OLBRA-
MOVICZ CONGVNX Pod nápisem 1710.

Na boku zvonařův štítek, sdružené erby Pikhartů a Čejků a plaketa sv. Jana.)

18. Hejná. 1. zvon, prům. 0'66 m, vys. 0'55 m, s opisem:
KE CZTI A CHWALE BOZI A K VCZTIWOSTI SWATEHO IA-

¹⁾ Zd. Wirth v Soup. XXX.

COBA V: APOST. LETA P. 1710 TENTO ZWON PRZELITI GEST
WE KLATTOVECH.

19. Horčice. 3. zvon, prům. 0'36 m, vys. 0'29 m, opis dvouřádkový:

✠ HONORI SANCTORVM DOMINICI LAVRENTII IOSEPHI ET
IOANNIS NE- ✠ POMVCENI FVSA SVB RENDO. PAT. EYSTA-
CHIO PRAXL OR. PRÆPT. DA LOCI.

pod opisem festony, na plášti plakety svatých: Josefa, Vavřince, Donata, Jana Nep. a Anděla Strážce. Při spodním kraji: ANNO 1711 a medalion zvonařův s opisem jména.

20. Červené Dřevo. 1. zvon prům. 0'75 m, vys. 0'56 m, opis mezi dvěma ornamentálními listinami přesného provedení:

A FVLGVRE ET TEMPESTA VT LIBERISIMVS PRO NOBIS ORATE.

Na boku nápisy v obdélníkových tabulkách s ornamentálními lištami:

S. IOSEPHE TVOS
GLIGENTES AB OM
NI DEFENDE MALO

FVSA KLATTÆ SVB RENDO.
DNO: IOANNE SCHWARTZ
HOC TEMPORE CVRATO LOCI
ANNO ☉ 1711.

Plakety: Ukřížovaný, sv. Pavel a Jan Nep.

21. Mileč. 2. zvon, prům. 0'80 m, vys. 0'67 m, opis jednořádkový mezi dvěma ornamentálními vlysy, z nich spodní ověšen střídavě akanty a lodyhovou arabeskou:

✠ ✠ A FVLGINE ET GRANDINE PROTEGE NOS SALVATOR
ET PROTECTOR NOSTER ☉ (1712).

Na boku český věnovací nápis orámovaný vavřínovou lištou¹⁾ a plakety: Marie Imaculata mezi sv. Michalem a Gabrielem, sv. Anna, Vojtěch, Barbora, Jan Nep., Jan Křt., Augustin a medalion zvonařův s opisem jeho jména.

22. Běhařov. 3. zvon, prům. 0'22 m, s dvojrádkovým lat. opisem a letopočtem 1713, plaketkou svěťce, dvou hlaviček andělů a medalií zvonáře. Úderem blesku r. 1911 vzal za své.²⁾

23. Červené Poříčí. Na věži zámecké zvonec 0'37 m v průměru, opis dvouřádkový pod vavřínovým obroučkem:

✠ SVB PROTECTIONE HORVM VIVIT PAGVS +

✠ OTROCZINENSIS FVSA GLATTÆ ANNO ☉ 1714 ☉

Pod opisem visuté akanty a stylisované květy, na plášti sv. Václav a sv. Isidor, hlavička andělčí a štítek zvonařův s opisem jména.

24. Kotoně. 2. zvon, prům. 0'70 m, vys. 0'54 m, pod vlysem z naturalistických květin dvouřádkový opis:

✠ ✠ LAVDATE DOMINVM NIX GLACIES SPIRITVS PRO-
CELLARVM ☉ CVAE | ✠ FACIUNT VERBVM EIVS ☉ REFVSA
CLATTÆ ☉ ANNO ☉ DOMINI ☉ 1714 ☉;

pod opisem festony a čtverhranné ornamentální plakety; na plášti

¹⁾ Viz Soupis XXV., 42.

²⁾ Viz Soupis XVII., 9.

reliefy sv. Kateřiny, Jana Nep. (pod ním značka zvonářova), sv. Ivana a sv. Jana Křt.

25. Sušice. Při děk. kostele 2. zvon, prům. 0'80 m, vys. 0'65 m, pod korunou anthemion (h), dvouřádkový opis:

✠ PRO EMOLVMENTO ECLESIAE DIVI WENCESLAI MARTIRIS ✠
 ✠ REGIAE CIVITATIS SVTTICENSIS ✠ FVSA CLATTAE ✠
 ✠ ANNO DOMINI ✠ 1715,

pod opisem festony. Na plášti: Kalvarie, pod ní nápis:

TLVCZE ME SRDCE ZNAMENI ✠ ZALOSTI NEB RADOSTI ✠ I |
 POWGETRZI SSKODNE ZAHANI ✠ W MOCZI BOZSKE MILOSTI ✠

pod tím zvonářův štítek s opisem jména; plakety sv. Václava, Víta a Jana Nep. s opisem

ERECTA SVB POTENTI PATROCINIO TVO ;

pod obrazem sv. Jana městský znak trojvěžatý.

Relief sv. Václava a sv. Víta na 2. zvonu děk. kostela v Sušici.

Relief sv. Jana Nepomuckého na 2. zvonu děk. kostela v Sušici.

26. Zelená Lhota. 3. zvon, vys. 30 cm, opis. dvouřádkový:
 HONORI SANCTORVM WOLFGANGI EPISCOPI ET IOANNIS | NE-
 POMVCENI REFVSA KLATTAE ANNO DOMINI 1715,

na plášti plaketky výše jmenovaných světců, medalion s hlavičkami andělků a štítek zvonářův s opisem jeho jména.

27. Manětín. Při děk. kostele 1. zvon prům. 1'03 m, vys. 0'83 m, pod korunou opis:

PO OHNIWE CELE MANTINI A ME SKAZE¹⁾ KE CZTI SWATEHO
 IANA KRZTITELE PRZELITI SEM W KLATOWECH LETA 1715.

Na plášti plakety sv. Jana Křt., Ukřížování a sv. Jana Nep., značka

¹⁾ Reminiscence na text zvonu staršího „Vondry“ v Klatovech.

zvonařova s jeho jménem, na opáčné straně sdružené erby s nápisy, při nich:

MARIA GABRIELA COMITISSA LASCHANSKIANA NATA COMITISSA DE CHUDENITZ.

2. zvon, prům. 0'81 m, vys. 0'64 s opisem:

REFVSA KLATTAE ANNO DOMINI 1715 HONORI SANCTAE BARBARAE VIRGINIS ET MARTYRIS,

na plášti sdružené erby Lažan-Černínské s příslušnými jmény jako u zvonu 1., na druhé straně relief sv. Barbory s nápisem: SV. BARBORA a značka zvonařova s opisem: „IOANNES PRICQVEY“.

(Soupis XXXVII. a Dr. A. Podlaha, Posvátná místa III., 49).

28. Soběslav. Zvon „Umráček“, prům. 0'50 m, ulit byl r. 1716 v městě Klatovech, nákladem Marie Burkové. (Staré i nové zvěsti ze Soběslavě, 1911, p. 68.)

29. Svojsice. 2. zvon, prům. 0'59 m, vys. 0'47 m, pod korunou anthemionový pásek a dvojřádkový český opis s letopočtem 1717, ¹⁾ pod ním střídají se palmetky s maskarony (i, j), na plášti sdružené erby Běšínův a Kocův, plaketky svatých Václava, Ludmily a Donáta, a štítek zvonařův **u**.

30. Hvožd'an y. 3. zvon, prům. 0'71 m, opis dvouřádkový:

DIVVS PROCOPIVS. TARTARA. MONSTRA. CIAT. TEMPESTATES NOXIAS. DEPELLAT. CITOR. FORTIS.

Sdružené erby hrabat Khüniglův a Černínův s latinskými přípisy, plaketka sv. Prokopa ve věnci, pod ní štítek zvonařův s opsaným jeho jménem. (J. V. Truhlář v Methodu XI., 113.)

31. Bělčice. 1. zvon prům. 1'0 m, zněním textu a sdruženou erbovní plaketou shodný se zvonom hvoždanským, s nímž byl současně r. 1718 přelíván J. Pricqveyem nákladem Leop. Jos. hraběte Künigla na Lnářích a jeho choť Marie Jos. Černínové z Chuděnic, r. 1863 se roztrhl a byl 1867 znova přelit Rud. Pernerem v Plzni.

32. Hůrka u Tábora. Větší ze dvou zvonů má nápisy: Honori beatissimae virginis Mariae in coelos assumptae et sc̄ti. Jacob̄i majoris refusa anno domini 1719.

Ego campana nunquam pronuntio vana ignem vel festum bellum aut funus honestum²⁾ Fusa per me Joannem Pricqvey civem Clattensem. (Hugo Toman v Arch. Památkách II. 324.)

33. Otěšice u Přeštic. Nad kaplí zvonec prům. 0'32 m s dvouřádkovým lat. opisem a letopočtem 1719. Na plášti plakety sv. Václava a Michala a štítek zvonařův s opisem jména.³⁾

34. Malenice. 2. zvon prům. 0'60 m, vys. 0'50 m, opis dvouřádkový:

¹⁾ Viz Soupis XII., kde též text opisu.

²⁾ Zde patrně opis známé legendy z původního zvonu. Omylem Ant. Rybička ve svém spise „O českém zvonařství“ 1885, p. 42 a 60 klade tento zvon do Hůrky u Bzí na Klatovště.

³⁾ Viz Soupis XXV., 63.

HONORI... (nepřístup)... MISERICORDIÆ B. V. M. S. I. C. ET S. IA-COBI APOSTOLI REFVSA SVB VENERABIL... DANIELE ANTONIO LVDVIKOVSKÝ PRO. TVNC D.C. LOCI ANNO 1720.

Na boku figur. sv. Jakuba, pod ní zvonař. značka s jménem IOANNES PRICQVEY.

3. zvon prům. 0'47 m, vys. 0'39 m, z téhož roku a od téhož zvonaře; text opisu a ostatní pro nepřístupnost uvést nelze.

35. Opálka. Zvonec při kapli v panském dvoře, prům. 38 cm, přelity r. 1877 L. Schifauerem v Klatovech s ponecháním původní formy i úpravy, má lat. opis s letopočtem 1721 a značku zvonařovu.

36. Hadrubá u Nýrska, 3. zvon prům. 0'28 m, vys. 0'22 m s opisem:

HONORI SANCTI IOANNIS BAPTISTAE REFVSA ANNO DOMIN. 1722; plaketka sv. Jana Křt. a značka zvonařova. (Rekvirován 17. listop 1916.)

37. Honosice na Stříbrsku. Při kapli zvonec, prům. 0'37 m, lat. opis s letopočtem 1722, pod ním akanty a lilie, na plášti reliefy svatých Vavřince a Martina a zvonařský štítek s opisem jména litcova.¹⁾

38. Kasejovice. Velký zvon („Jakub“) přelit byl r. 1723 menší („Václav“) r. 1719, oba nákladem Leopolda hrab. Künigla na Lnářích, kde byly před zavěšením svěceny; z nich menší byl 1856 znova přelit. (Oba zvony r. 1916 rekvirovány.)

39. Brůdek. 2. zvon, prům. 0'29 m, opis:

CAPELLÆ NEOFORENSIS SANCTI WENCESLAI MAR | TIRIS PATRONI REGNI BOEMIAE REFVSA 1724.

pod opisem 4 festony, na boku plaketka sv. Václava, dvě hlavičky andělů a štítek zvonařův.

40. Malý Bor u Horažďovic. 3. zvon, prům. 0'55 m, vys. 0'45 m, pod korunou pásek rozvilinový a opis trojřádkový:

HONORI B. V. MARIÆ. ELISABET VISITANTIS PROPRIIS SVMPTIBVS A MOD. REVER. DOCTIS AC PRAECEL DOMI. IOANNES ALEXANDER RABSKY A. A. L. L. ET PHILIAE. MAGIS. S. S. THELIAE BACAL. FOR. CVRAV. FVNDI CAMPANA AD

VSVM ECLE. PARO. S. MAR. MAGD. PARYO BORII 1724, pod nim festony s maskaronem. Na plášti plaketa dvou světic, držících společně lilii (znázorňuje as Navštívení P. Marie Alžbětou), při ní nápis:

 IN HORA MORTIS VISITA NOS

dále Maří Magd., Jan Křt. a Jan Nep. a mistrův štítek s opisem: IOANNES PRICQVEY.

41. Mysliv. 4. zvon, prům. 0'37 m, pod korunou dvouřádkový opis: A FVLGVRE.... atd. a letopočet 1724. Plaketky sv. Václava

¹⁾ Viz Soupis XXX., 41.

(jemně pracovaná), sv. Víta (nepodařená) a medalion zvonařův s opisem jména jeho.

42. Chalupy (Friedrichsthal) u Kdyně, zvon obecní, prům. 0'30 m, s opisem mezi pasem palmetkovým: HONORI SANCTAE MATRIS ANNAE REFVSA GLATTAE ANNO A PARTV VIRGINIS 1724.

Plaketka Rodiny Páně a zvonařská značka s opisem: IOANNES PRIGQVEY.

43. Tábor. Při děk. kostele 2. zvon, prům. 1'10 m; obšírný latinský nápis chronografický z r. 1725 uveden jest K. V. Zapem v Arch. Památkách 1863.

44. Teplice (Döllitschen) u Stříbra. Zvon při kapli P. M. Pomocné, prům. 0'36 m, pod liliovým obroučkem opis:

☉ IESVS NAZARENVS REX IVDIORVM ☉ 1725 ☉, pásek rozvilinový s visutými akanty, na plášti relief Madonny, krucifix, andělčí hlavička a štítek zvonařův s opisem jeho jména.

45. Hory Matky Boží. 2. zvon, prům. 0'47 m, latinský, trojnásobný opis s letopočtem 1726, reliefy sv. Tadeáše a sv. Mikuláše a ovál. medalion zvonařův (u).

3. zvon, prům. 0'33 m, lat. opis dvouřádkový s letopočtem 1727, na boku obrázků sv. Jana Nep. a ovál. štítek zvonařův (u).

46. Strašín. 2. zvon, prům. 0'68 m, vys. 0'55 m; pod ovocným vlysem dvouřádkový opis:

HONORI BEATISSIMAE VIRGINIS MARLAE NASCENTIS REFVSA HÆC CAMPANA SVMPTIBVS ÆCLESIAE SVB ADMO | DVM REVERENDO VENERABILI AC DOCTISSIMO DOMINO MICHAELE LEOPOLD-
ACTV ; CVRAT : LOCI ☉ A^o. 1726 ☉,

pod tím střídavě festony a akanty. Na plášti relief P. Marie s dítětem a sv. Jan Nep. (při nich podpisy) a na spodním okraji štítek zvonařův s opisem IOANNES PRICQVEY.

47. Maxberg. 2. zvon, prům. 0'35 m, opis:
HONORI BEATISSIMAE VIRGINIS MARLAE SINE LABE ORIGINALI
 CONCEPTÆ ET S. IOANNIS NEPOMVCENI FVSA ANO 1726.
Na plášti Matka boží, Jan Nep. a štítek zvonařův (u).

48. Petrovice u Sušice. 4. zvonek, prům. 0'23 m s jednořádkovým lat. opisem a letopočtem 1727; na plášti štítek zvonařův (u).

49. Čachrov. 3. zvon, vys. 0'30, opis:
HONORI SANCTÆ MATRIS ANNÆ + S. BARBARÆ S. APOLONIÆ
FVSA ☉ ANNO DOMINI ☉ 1728.

Na plášti dva erby: Fruweina z Podolí, při něm písmeny B. V. F. V. P., druhý čtvrcený, (v 1. a 4. poli tři svislá břevna, ve 2. tři pštroší pera na napjatém lučisti, ve 3. lev s šípem v předních tlapách, týž lev v klenotu), při něm písmeny: B. A. F. R. Z. Plaketky sv. Barbory, Apoleny a P. Marie, při spodním okraji štítek zvonařův (u).

4. zvon prům. 0'20 m s obrázkem sv. Isidora, štítkem zvonařským a opisem:

HONORI SANCTI ISIDORI AGRICOLÆ | REFVSA ANNO DOMINI ☉ 1728

51. Pocinovice. 3. zvon, prům. 0'37 m, pod korunou ornamentální obrouček, na plášti obrázky sv. Jana Nep. a Prokopa. Lat. opis dvouřádkový s letopočtem 1729; zvonařský štítek (u).

52. Dobřany. 1. zvon, prům. 1'00 m, vys. 0'98 (i s korunou), na uchách ženské masky, u koruny listový ornament a pás rozvilin, mezi nimi opis trojřádkový:

☉ ☉ HANC CAMPANAM REFVNDÍ CVRAVIT ET CONSECRAVIT AD.
MAIOREM DEI GLORIAM BEATISSIMAE | VIRGINIS MARLAE
L. IOANNIS EVANGELISTÆ ET S. NICOLAI EPISCOPI REVERENDIS-
SIMVS DOM. DOMI | NICVS PETERKA PRÆLATVS PARTHE-
NONIS CHOTESCHOVIENSIS PATRONVS ÆCLESIAE DOBRANENSIS
☉ ANNO ☉ 1730 ☉.

Pod opisem střídají se festony s akantovými listy. Na plášti relief P. Marie, kolem ní hlavičky andělčí, dole znak Chotěšovský; naproti Kalvarie a pod ní nápis v ornamentovaném rámečku:

ADMODVM REVERENDVS
AC DOCTISSIMVS DOMINVS
PATER MACARINVS ALBERT
CVRATVS DOBRZANENSIS.

Při dolejších kraji štít zvonařův (t).

5. zvon, prům. 0'33 m. Ucha rýhovaná, u koruny pod laurovým věncem dvouřádkový opis:

+ SANCTÆ MICHAEL ARCHANGELE ET SANTE | VITE ORATE
PRO NOBIS ☉ ANNO ☉ 1730 ☉;

pod tím pás akantů a ovoce. Plakety sv. Michala a sv. Víta, při věnci štítek zvonařův (u).

53. Krč u Protivína. Zvon při kostele sv. Mikuláše, prům. 0'78 m, vys. 0'63 m, pod korunou mezi dvěma ornamentálními pásky opis:

LAUDETVR S. SACRAMENTVM ATQVE MARIA GRATIA PLENA
DOMINVS TECVM;

na plášti plaketa Ukřížovaného s Marií a Janem, sv. Jan Nep. a nápis:
A FVLGVRE ET TEMPESTATE . . . atd.

na protější straně P. Maria s přípisem:

SANTA VIRGO MARIA ORA PRO NOBIS,

sv. Václav, pod ním nápis:

IOANNES PRICQVEY.

Ač zvon tento není datován a podpis odchýlný a neobvyklý, připisujeme jej přec Janu Pricqveyovi vnukovi, an se na něm vyskytuje plaketa sv. Jana Nep., jehož kult teprv počátkem 18. stol. po Čechách se všeobecně.

54. Křižanov na Moravě. 2. zvon (váhy 560 kg) má nápis: Je-
sus Nazarenus rex Iudeorum titulus triumphalis defendat nos ab omni-
bus malis 1732. Ulit jsem od Jana Priquei. Pod tím relief Ukřížova-
ného, sv. Petra, Václava a Barbory.

3. zvon (280 kg váhy) má nápis: Sancta Maria ora pro nobis. Anno Domini 1732 a obrázky Spasitele, Matky boží, sv. Diviše poustevníka a Jana Nep. (Ant. Rybička v Památkách arch. XI. 185.)

Tento zvon, jakož i jiné po smrti mistrově (1730) ulité zvony podávají svědectví, že huť Pricqveyova trvala ještě několik roků, než úplně zanikla. Důkazem je též zvonec užívaný dříve v staré lékárně, nyní ve sbírkách měst. musea uloženy, s opisem:

† FECIT CLATTÆ ANNO 1733,

pod nímž 4 andělů hlavičky — vše nesporně ještě majetkem staré hutě.

Jako typický vzor menších zvonů dílny Pricqveyovy uvádíme zvonec, uložený ve sbírkách musea klatovského, jehož vyobrazení zároveň přinášíme. Týž s uchem jednotným o třech otvorech k proplečení přítuh jest 19 cm. široký, 16 cm vysoký, pod korunou ověšený vavřínovým prutem, pod nímž opis dvouřádkový:

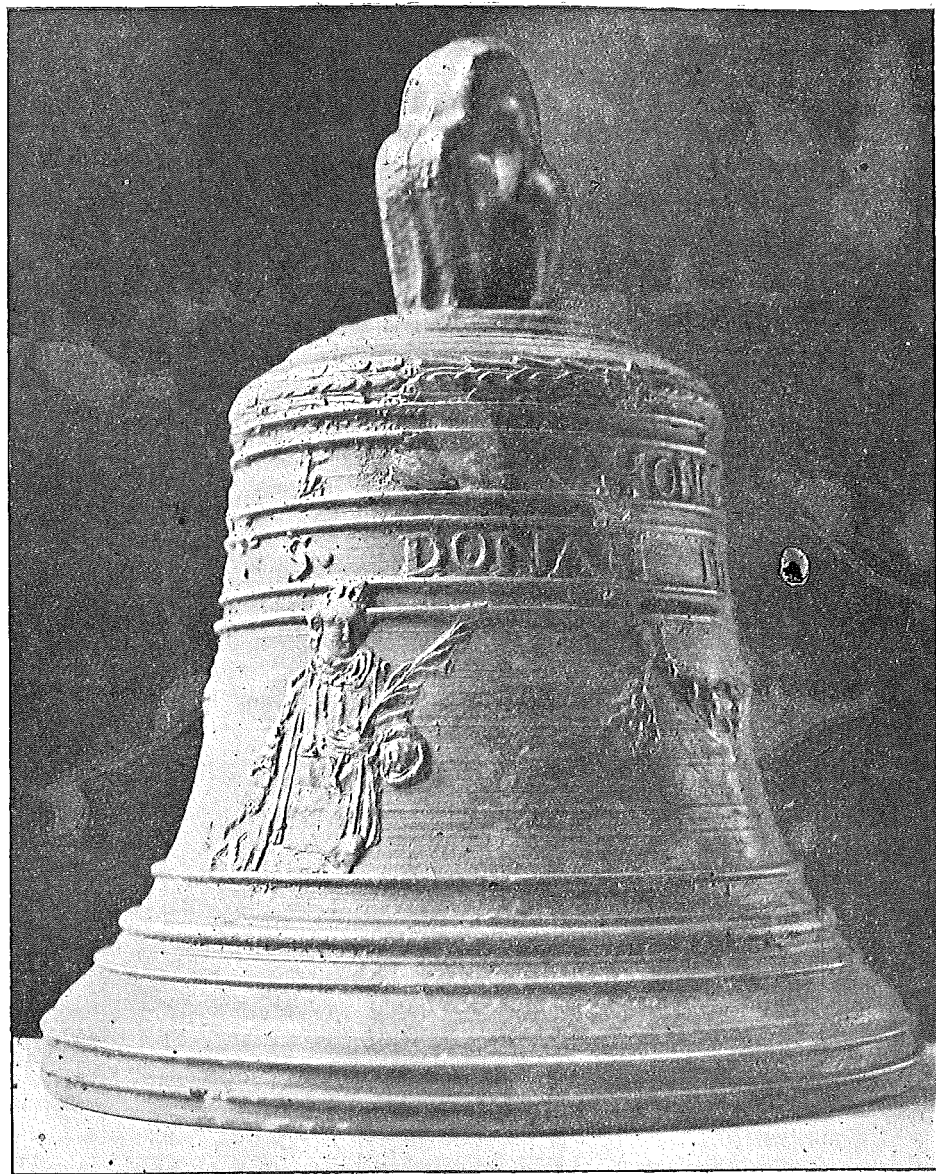
☉ HONORI S. LAURENTY ET S. DONATI MARTIRIS
FVSA. A. 1726 ☉;

na plášti poloviční postavy sv. Vavřince s ratolestí a rožněm, sv. Donata biskupa a 2 ovocné festony.

Dostí značný jest též počet malých zvonků při sakristiích i též v soukromých budovách zavěšených, opatřených letopočtem, ozdůbkami různými i též jménem Pricqveyovým označených, jichž tuto jednotlivě uváděti nehodláme. O některých zvonech nebylo lze bližších dat si zjednat, buď že nebylo příležitosti k bližšímu jich prohlédnutí, aneb že jsou tou dobou nepřístupny, tak na př. v Liticích u Plzně zvon z r. 1705 s nápisem (přelit byl v Klatovech za probošta Chotěšovského Ondřeje Norb. Fabricia, v Jiříčné u Sušice pěkný zvonec nad kaplí s trojřádkovým opisem a erby (nepřístupny) a j. v.; u některých jsme opět na vahách, které z obou hutí — Klatovské či Boleslavské — přísouditi nesporné vlastnictví díla, tam kde jméno mistra, doba a naprostá podobnost úpravy zvonové nepodávají určité záruky; tak v Petrovicích u Mnichovic (J. Podlaha, Posv. místa I., 149), v Měnicích u Kralup z r. 1694 (F. Velc, Soupis XX., 132) a j. V té věci bude třeba ještě dalšího šetření a probádání, aby neurčité, místy i nesprávné údaje, pokud se vyskytují u Dřabače, Rybičky i v některých mladších spisech přivedeny byly na pravou míru.

D o d a t e k. Otiskli jsme článek, jak napsán byl pro Věstník v měsíci březnu r. 1912, tedy ještě před světovou válkou. Od té doby mnoho se změnilo, a též historie českého zvonařství obohatila se velmi smutnou kapitolou.

Víme, jak nemilosrdně zasáhla krutá ruka válečné rekvizice kovové i do řad našich zvonů v království, z nichž tak mnohého staletého veterána vyrvala a způsobila mezery, které ku velké škodě domácího umění nikdy více nedají se zacelit, nahraditi. Nelze ani toho zamčeti, že způsob, jakým se výběr rekvirovaných zvonů prováděl, nebyl ve všem správný, zejména, že nedál se odvod za dozoru odborných znalců našich památek a bez dodatečné revise, která dala se snadno provést, když sebrané zvony shromážděny byly na jediném místě; jediná instance

Zvonec litý Janem Pricqveyem, nyní ve sbírkách musea města Klatov.

zemská zde nevystačila a tak se stalo, že zničen mnohý zvon beznápisový ze století 15., ne-li starší a že nebyl brán zřetel na mnohé, po stránce umělecké neb historické zvláště vynikající zvony ze 17., 18. a 19. století. Skoda!

Že i z naší klatovské obce zvonařské leckterý z výše vypočtených zvonů odvezen byl do tavrny, aby se více nevrátil mezi své zbylé druhy, o tom nelze pochybovati. Až bude lze zjistiti všecken ten úbyt zvonový, neopomeneme ohlásiti v příštím Věstníku jména těchto „zemřelých“:

Na konec doplňujeme článek náš, v předešlém Věstníku (1911) uveřejněný, ještě těmito daty:

R. 1657 ulil Jan Pricqvey starší nákladem Alexandra Viťanovského z Vlčkovíc 2. zvon pro kostel v Hošticích Chlumčanských; týž byl však přelit r. 1798 Janem Pernerem v Budějovicích.

Od Štěpána Pricqveye: v Malém Boru. 4. zvon, prům. 0'24 m, s opisem pod ornamentálním vlysem:

☉ SVB TVVM PRESIDVM CONFVGIMVS SANTA DEI GENITRIX;
na boku plaketa Ukřížovaného s Maří Magd., letopočet 1667 a sdružené erby Sternbergů a Kolovratů, nad nimi zkratky:

I. K. G. V. S., P. S. G. V. S.

Skočice u Vodňan. 1. zvon prům. 0'48 m, vys. 0'38 m, v opise:
IESVS, MARIA. IOSFPH. SVB. TVVM PRAESIDIVM. CONFVGIMVS
ANNO. DOMINI 1677.

Na boku erb Sternberský, nad ním zkratky: I. C. H. S. P. L. H
S. R. H. Z., plakety sv. Floriana a Vavřince, v kartuši:

STEPHANVS PRICQVEY CIVIS CLATTOVIENSIS ME FVDIT.
(Soupis XXXIII., 307.)

Mešno. 1. zvon, jenž při požáru kostela r. 1898 vzal za své, měl nápis:

MATER DOLOROSA ORA PRO NOBIS. ANNO DOMINI 180
STEPHANVS PRICQVEY CIVIS CLATTOVIENSIS ME FVDIT.

(Dr. A. Podlaha: Posvátná místa IV., 179.)

Chroboly na Prachaticku. R. 1681 přelil sem Štěpán Pr. zvon, o němž bližších zpráv nemáme (nejspíš byl to onen r. 1770 od A. Pegla v Bud. přelitý):

R. 1684 přelil Štěpán Pricqvey zvon 20 centů těžký, „čistě s figurami“ (nejspíš onen, jež r. 1736 přelil Jiří V. Kohler v Budějovicích pro kostel sv. Markéty v Horní Plané u Krumlova (není ho, ale více; Soupis XXXVIII.)

Zbitiny. 2. zvon, prům. 0'65 m, vys. 0'48 m s lat. legendou z r. 1682. (Popis jeho viz v Soupisu XXXVIII., 381.)

Po požáru Klatov r. 1689, při němž rozlily se též oba zvony na Bílé věži (veliký r. 1516 Val. Lišákem a menší r. 1650 Janem Pricqve-
yem a synem Štěpánem společně ulité), r. 1690 Štěpán P. sám ulil s' po-
užitím staré zvonoviny nákladem 600 zl. nové dva zvony s obširným
lat. nápisem uvedeným u Hammerschmida a J. Schallera (viz tohoto
XII., p. 23).

Vimperk. R. 1692 přelil Štěpán Pr. velký zvon 17 ctů těžký,
bezpochyby onen, jenž r. 1714 nově byl přelit (dle udání v Soup.
XXXVIII).

6

Za vrch. báňským inženýrem Juliem Wisingrem.)

Milého spolupracovníka a stálého příznivce ztra-
tilo naše museum letošního roku ve vrch. báňském in-
ženýru Juliu Wisingrovi. Zvěčnělý můj přítel a druh
z mládí nebyl vždy zaujat pro musejní práci. Jen ná-
hodou byl k ní přiveden. Roku 1910 odchází po
mnohohaleté službě horní na zasloužený odpočinek
zvolil si za sídlo pobytu své rodiště Klatovy. Svým

*) Ing. Julius Wisinger naroz. v Klatovech v čp. 129/III. 27.
listopadu 1853. Otcem jeho byl vážený měšťan klatovský Matěj
Wisinger, který v letech 1864—70 a 73—77 zastával úřad
purkmistra a v l. 1873—1885 okr. starosty. Julius Wisinger
studoval nižší gymnasium v Klatovech a vyšší reálné gym-
nasium v Plzni, kde r. 1873 maturoval. Na české technice
v Praze byl v l. 1873—74 řádným posluchačem vodního a
silničního stavitelství. Odbyv sobě v r. 1875 vojenskou službu
jako jednoroční dobrovolník, odešel do Lubna, kde technické
studium dokončil na báňské akademii. Diplomován byl v r.
1878 inženýrem horním byl zaměstnán zprvu jako honorovaný
volonter na horách Sulkovských u Plzně, zde jmenován roku
1879 inž. asistentem a v r. 1882 inženýrem závodním. Po do-
sažení autorisace r. 1883 konal zde ještě službu až do roku
1898, kdy ustanoven správcem dolu Humboldtova u Nýřan.
Když důl tento zrušen, povolán k říditelství do Plzně. V roce
1910 odešel na odpočinek do Klatov, odkud v r. 1913 se
přestěhoval do Prahy. V době svého pobytu v Klatovech byl
členem kuratoria musejního, kam kooptován 1. prosince 1910.
V r. 1920 povolán do ministerstva veřejných prací, kde jako
odborník pro administrativu důlní působil až do konce roku
1923, kdy ochuravěl žaludečním neduhem. Zemřel v Plzni 12.
dubna 1924 prostřed své rodiny.

někdejšími přáteli zůstal tu však téměř úplně skryt, straně se veřejnosti a jen ve vycházkách do přírody hledaje vnitřního klidu a osvěžení z chimurných myšlenek, jichž pramenem byla utkvělá představa nedalekého konce. Z tohoto duševního stavu podařilo se mi vymániti přítele Wisingra, když nahodile setkal se s ním domluvil jsem mu a dodal chuti k životu. Pozval jsem ho k návštěvě musea a slíbil jsem mu, že nalezu pro něho zaměstnání, jež vytrhne jej z jeho černé nálady. Wisinger přišel a já mu vysvětlil způsob ukládání materiálu archivního o starých rodinách klatovských a postup, jak se sbírají údaje osobní. Vida, že věc značnou měrou vzbudila jeho zájem, vyzval jsem ho, aby mně byl v této práci pomocníkem. Neodmítl, jen projevil nedůvěru, zda bude moci něčím přispěti, když nedovede čísti starého písma. Jeho pochybnosti se rozptýlily, když jsem s ním pročetl některé stránky staré knihy městské. Wisinger dodal si odvahy, když pokusy četby lehčích míst se zdařily, včetl se brzo do starého písma, vypsal si osobní jména z knih městských v museu chovaných. Poznáv jeho zálibu k rodopisu místních rodin klatovských, umožnil jsem mu studium matrik klatovského děkanství.*) Začal pilně a svědomitě vypisovati si všechny zápisy křestní, úmrtní a sňatkové o klatovských rodinách. Na této samo o sobě již obrovské práci však nepřestal, nýbrž hleděl ji prohloubiti údaji, získanými korespondencí s žijícími příbuznými rodin starousedlých, lustrováním v úmrtních oznámeních, četbou místních listů od jich založení, dotazy u starých pamětníků zdejších, zkrátka všemi prostředky, jimiž se mohl dopídití přesných zpráv rodopisných z Klatovska. Tímto způsobem podařilo se mu určití mnohou poslušností a příbuzenství vzájemné velké řady rodin klatovských a opravití mnohé nesprávnosti v údajích životopisných. Ing. Wisinger dokázal nesprávnost data narození křesťanů našeho národa Klatovana Matěje Václava Krameriusa, jež do nedávna v literární historii obecně bylo udáváno. Pečlivým studiem matrik klatovských a zá-

*) Klatovské matriky počínají r. 1648.

pisů v nich, jež se týkaly rodiny Krameriusovy, přesvědčil se, že se M. V. Kramerius nenarodil roku 1759, nýbrž mnohem dříve 1753, téhož roku co Jos. Dobrovský. Profesor Dr. Jindřich Vančura, historiograf města Klatov, jemuž se ing. Julius Wisinger svěřil se svým objevem, prozkoumal jej a přesvědčiv se, že Wisingerova oprava roku narození Krameriova je správná, postaral se, aby uveřejněna byla v „Časopise Čes. Musea“ r. 1915. Výsledky svého studia v matrikách a j. rukopisných pramenech uložil Wisinger v obsáhlé sbírce 150 rodokmenů přehledně vypracovaných a hojnými životopisnými dodatky opatřených, kterou věnoval museu. V tomto úctyhodném díle pracoval přítel Wisinger hlavně v době, kdy přesídlil do Prahy. Od odchodu svého z Klatov Wisinger nedával o sobě častých zpráv. Jen na příležitostné dotazy o životopisných datech literátů a umělců nebo jiných veřejných pracovníků klatovských ochotně dával odpovědi a poučení.

Z Vršovic, kde se usídlil, rád zacházel na Smíchov, kde v dru J. Vančurovi nalezl povzbuzovatele, pomocníka a rádce ve svých pracech rodopisných. Data čerpaná z matrik klatovských, mohl doplňovati zprávami ze starých knih městských, a největší radostí obou přátel bylo, když se jim podařilo rozrod některých rodin domácích (Formánků, Voříšků, Voškloudů, Korbelů a j.) prodloužit daleko až do XVI. století. Se zvláštní láskou inž. Wisinger hlul k minulosti své rodiny se strany otcovy i matčiny. Rozrod Wisingrů, jichž předek Jan Bernard Wisinger přibyl do naší krajiny z Dobřan na konci XVII. století, sestavil ve vzorné úplnosti. Rozrod rodiny Firbasů, z nichž pocházela matka jeho Johana (1820—1890) přivedl ho k dějinám lékárny klatovské, kde jako hoch a student býval miláčkem svých přátel. Největší radost způsobil mu dr. Vančura, když mu zapůjčil všechny své zápisy o lékárnách klatovských.

Doufám, že inž. Wisinger svou láskou k rodině Firbasů přiveden bude k vypsání dějin lékáren klatovských, a staral se předem svou přímluvou u lékárníka literárně známého, zatím však tragicky zahynulého Sedivého, aby vydání takového spisu bylo mu hmotně umožněno.

Bohužel starosti a obtíže za doby válečné i poválečné inž. Wisingrovi znemožnily sepsání díla, k němuž sebral si mnoho látky. Krátce před svou smrtí pamatoval na ně ještě nebožtík a vyslovil přání, jež bylo splněno jeho rodinou, aby připravený svazek pramenů k dějinám lékáren klatovských byl odevzdán dru Vančurovi. Věděl, že přítel jeho, naskytne-li se příležitost k tomu, ujme se této látky a zpracuje ji tak, aby i v této věci zachována byla památka jeho veliké práce sběratelské. Na prahu našeho obrození státního, jež vítal s radostí a nadšením, nabídl opětně svých odborných vědomostí, a zkušeností státu, který v ministerstvu veřejných prací svěřil mu důležitý resort uhelného hospodaření. V té době neměl mnoho času, aby pokračoval v pracích rodopisných. Nová jeho činnost v povolání hornickém přerušena byla vážnou chorobou, jež naň přikvačila letošního roku. Wisinger však ani v utrpení svém nezapomínal klatovského musea. Ještě bezprostředně před svou smrtí odkázal klatovskému museu svůj obsáhlý materiál poznámkový, který mu byl základem k jeho pracím, dále vzácnou památku tiskařského umění českého stol. XVI. „Herbář Mathiolův“, jenž býval majetkem lékárny Firbasovské a j. Dne 12. dubna 1924 zakončil ing. Julius Wisinger pozemskou svoji pouť. Před spopelněním jeho těla na Olšanských hřbitovech v Praze za jeho přátele a museum klatovské pronesl tklivou řeč dr. Vančura, v níž ocenil krásné osobní jeho vlastnosti, jeho lásku k rodnému městu, jehož dějinám se zavděčil rodopisnou prací, jakou se málokteré jiné město může pochlubit. Čest památce drahého druha a nezapomenutelného spolupracovníka klatovského musea, vrch. báňského inženýra Julia Wisingra!

Dr. K. Hostaš.

RÉSUMÉ DU BULLETIN DE MUSÉE DE LA VILLE DE KLATOVY.

Tome IIIième 1924.

Hommage à M. CHARLES HOSTAŠ

- 1° **M. Charles Hostaš, créateur et directeur du Musée de la ville de Klatovy.** Par François Plánička. (Page 3.) *Souvenir à l'occasion du 70ième anniversaire du dévoué créateur des collections de la partie centrale de la Šumava avec une esquisse de ses travaux pour la conservation des monuments d'art et d'histoire, suivi d'un précis de son activité littéraire. Ci-joint le recueil d'articles jubilaires et de correspondance.*
- 2° **Mes efforts pour sauver les restes des archives de la ville et du district de Klatovy.** Par Charles Hostaš. (Page 35.) *L'auteur, à qui l'on doit la conservation des archives de l'administration de la ville et du district se souvient de leur état lamentable d'autrefois ainsi que des mesures qu'il a prises pour les ramasser et conserver.*
- 3° **Les armes de la ville royale de Klatovy.** Par Charles Hostaš. (Page 39.) *Les phases d'évolution des armes de la ville sont décrites et leurs modifications éclairées d'après les documents disponibles.*
- 4° **Samuel Fontinus de Klatovy.** Par le Prof. Henri Vančura. (Page 45.) *Souvenir d'un descendant de la vieille famille de Klatovy qui, ayant été appelé à Chrudim pour y diriger, en qualité du recteur, l'école de ville, parvint ensuite aux plus hautes fonctions municipales de cette ville. Au cours de la révolution des États généraux contre la Maison des Habsbourgs (1618—1620), il préparait, revêtu des fonctions de maire de la ville, une tenace résistance à l'Empereur Ferdinand II. après l'étouffement de l'insurrection, il échappa à la poursuite de l'atroc vainqueur, en se donant lui-même la mort.*
- 5° **Le tableau de Klatovy au commencement du XVIIième siècle.** Par le Prof. Ferdinand Vaněk. (Page 57.) *Cet essai constitue la clef des plus vieux monuments iconographiques de la ville, surtout de la vue de ville par Willenberg provenant de l'an 1602 et du tableau du maître Radouš qui se trouve*

sur la tombe de Samuel Fontinus de Klatovy dans l'église de Chrudim. Les détails intéressants au point de vue de l'architecture sont expliqués par l'auteur avec la routine d'un artiste-paysagiste qui s'était occupé pendant des années de la topographie historique.

- 6° Les maisons qui ont été bâties jadis sur la place des bâtiments du Collège jésuite à Klatovy. Par le Prof. Henri Vančura. (Page 73.) Description de la place de ville, la plus intéressante partie de Klatovy, pourvue d'une liste des propriétaires des maisons qui ont fait plus tard place aux édifices du Collège jésuite. Contribution à la triste histoire de la décadence de la ville dans l'époque suivant la bataille sur la Montagne Blanche.
- 7° Klatovy au temps de Žižka. - L'église paroissiale de Klatovy à l'époque taborite. Par le Prof. Henri Vančura. Chapitre tiré de son „Histoire de l'ancienne ville royale de Klatovy“ en préparation pour l'impression. (Page 93.) Bientôt après la mort de Jean Huss, la ville de Klatovy s'est montrée partisan de la nouvelle doctrine qui proclamait le retour à la simplicité évangélique des premiers chrétiens. Dès le commencement même du mouvement, elle se mit à la défense de l'Évangile. Dans les rangs des Hussites les plus radicaux — les Taborites — la ville est restée jusqu'à 1449. Dans le premier article, l'historien de la ville de Klatovy peint l'histoire de cette ville dans le cadre plus large du sud-ouest de la région de Šumava au temps de Jean Žižka de Trocnov. Le second article complète le tableau de l'histoire politique par la description de la vie religieuse de la ville pendant toute l'époque taborite (1419—1449).
- 8° Les fondateurs de cloches et les potiers d'étain de Klatovy. Par le Prof. Ferdinand Vaněk. (Page 121.) Partie finale de l'étude sur la vie de maîtres fondateurs de cloches de Klatovy, surtout de la famille des Priqueys avec la description et l'énumération de leurs oeuvres et la critique de leurs valeur artistique.
- 9° A la mémoire de M. Julien Wisinger, Ingénieur des mines. Reminiscence de M. Charles Hostaš en l'honneur d'un collaborateur du Musée en la matière de la généalogie locale. (Page 137.)

Obsah.

Věnování předsedy kuratoria musejního R. Soukupa	Str.	3.
Frant. Plánička: Dr. K. Hostaš, tvůrce a ředitel musea města Klatov	„	5.
Soupis literárních prací Dra. K. Hostaše	„	13.
Ohlas jubilea Hostašova v čs. tisku a pozdravech jeho přátel a citelů	„	17.
Dr. K. Hostaš: Jak jsem zachraňoval pozůstatky měst. archivu a archiv krajský v Klatovech	„	35.
Dr. K. Hostaš: Znak král. města Klatov	„	39.
Dr. Jindř. Vančura: Samuel Fontinus Klatovský	„	45.
Ferd. Vaněk: Obraz města Klatov na počátku XVII. století	„	57.
Dr. Jindř. Vančura: Které a jaké domy městské stály na místě staveb jesuitské koleje v Klatovech	„	73.
Dr. Jindř. Vančura: Dějiny Klatov za doby Žižkovy Farní kostel v Klatovech za doby Táborské	„	93. 112.
Ferd. Vaněk: Zvonaři a konváři v Klatovech. III. část	„	121.
Dr. K. Hostaš: Za vrchním báňským inženýrem Juliem Wisingrem	„	137.
Résumé du Bulletin de Musée de la ville de Klatovj, Tome III ^{ième}	„	141.

Opravy.

- Str. 9 ř. 19-20 zdola: místo „pohltily stavby jezuitského řádu“ čti „stály na místě staveb jezuitské koleje“.
- „ 18 „ 8 shora: místo „Plzeňský“ oprav „Poleňský“.
- „ 23 „ „ „slezská“ oprav „slezská“.
- „ 27 „ „ „půl“ oprav „dvě“:
- „ 37 „ 21 „ pomlčku vypustiti.
- „ 6 zdola: závorku zaměň čárkou.
- „ 5 „ místo „jež“ polož „jenž“.
- „ 43 „ 6 shora: místo „Bavorus“ čti „Bavarus“.
- „ 51 „ 1 zdola: „země“ čti „zemské“.
- „ 86 poslední řádek nad čarou sluší na třetí řádek první poznámky pod čarou.

Doplňky oprav.

- Str. 40 ř. 2 a 5 shora místo CIVIVM. GLATOVIM. mělo býti vysazeno CIVIVM. GLATOWIM.
- „ 70 „ 1 zdola místo „Willenberg“ čti „Willenbergově“.
- „ 79 „ 22 shora místo „řečeném“ oprav „řečenému“.
- „ 80 „ 20 shora místo „dělníku“ „dědinníku“.
- „ 14 zdola místo „v bažanech“ čti „v Bažanech“.
- „ 10 „ místo „Slavovský“ oprav „Slavošovský“.
- „ 121 „ 8 zdola na místě Clattovientis má býti Clattoviensis.
- „ 125 „ 6 shora EYSTACHIO místo EVSTACHIO.
- „ 12 shora na místě „listinami“ má státi „lišťami“.
- „ 13 „ místo TEMPESTA čti TEMPE STATE.
- „ Odstavec 20 doplň slovy: Rekvirován r. 1917.
- „ 129 „ 9 zdola místo PARYO oprav PARVO
- „ 130 „ 1 a 2 odst. 45 slovo „trojnásobný“ zaměň za „třířádkový“.
- „ 131 „ 12 shora na místě b. má státi S.
- „ 141 „ 12 shora místo „af“ čti „et“.

